

የእርሻና ተፈጥሮ ሃብት ሚኒስቴር ዕትዕ ፤

(ከ2008-2012)

(በመሰረታዊ የእድገት አማራጭ)

ጥቅምት 2008 ዓ. ም.

አዲስ አበባ

ማውጫ

መቅደም	3
መግቢያ	5
I. የዕቅዱ መነሻዎች	5
II. የዕቅዱ ዓላማዎች	7
III. መሠረታዊ አቅጣጫዎች	7
IV. የዕቅዱ ዋና ዋና ግቦች	9
V. የዕቅዱ ዝርዝር ግቦች.....	9
1. ስትራቴጂክግብ 1፣ የሰብል ምርትና ምርታማነት ማሳደግ	9
1.1 የአገዳ፣ የብርዕ፣ የጥራጥሬና የቅባት ሰብሎች ልማት	9
1.2 ቡና፣ ሻይ እና ቅመማ ቅመም ልማት	11
1.3 አነስተኛ አርሶ አደሮች ሆርቲካልቸር ልማት	12
1.4 ግብርና ሜካናይዜሽን	15
1.5 የምክርና ስልጠና አገልግሎት	16
1.6 ፍላጎትን መሰረት ያደረገ የግብርና ምርምርን በማጠናከር ምርትና ምርታማነትን ማሻሻል	17
1.7 ዋና ዋና ተግባራትና የማስፈጸሚያ ስልቶች	19
1.8 የግብርና ግብዓቶች አቅርቦት ዕቅድ	43
1.9 ዕፅዋት ጤናና ጥራት ቁጥጥር	46
1.10 የህብረት ስራ ማህበራት	50
1.11 የኤክስፖርት ሆርቲካልቸር ዘርፍ እቅድ	57
1.12 የግብርና ኢንቨስትመንት መሬት አስተዳደር	62
1.13 የአሰራር ስርዓቶች	70
2. ስትራቴጂክ ግብ 2፡ የተፈጥሮ ሃብት መራቆትን መቀነስና ምርታማነቱን ማሻሻል	73
2.1 ግብ 2.1፡ የገጠር መሬት አስተዳደር፣ አጠቃቀምና አያያዝ ስርአት መገንባት	73

2.2 ግብ 2.2: የተፋሰስ ልማት ሥራዎችን ማስፋፋትና ማጠናከር	74
2.3 ግብ 2.3: የውኃ ሀብት አያያዝንና አጠቃቀምን ማሻሻልና አነስተኛ መስኖ ማስፋፋት	75
2.4 ግብ 2.4: ለአየር ንብረት ለውጥ የማይበገር አረንጓዴ ኢኮኖሚ ግንባታን ለማረጋገጥ ምቹ መደላደል መፍጠርና የአየር ንብረት ለውጥ ተፅዕኖዎችን መቀነስና መቋቋም ማስቻል	75
2.5 ግብ 2.5: ዘመናዊ የአፈር ሃብት መረጃ ሥርዓት በመገንባት ተስማሚ የሆኑ አዳዲስ የአፈር ለምነት ማሻሻያ ቴክኖሎጂዎችን ማቅረብ	77
2.6 ግቦችን ለማሳካት የሚከናወኑ ተግባራትና የማስፈጸሚያ ስትራቴጂዎች	78
2.7 እቅዱን ለማሳካት የሚያስፈልጉ አደረጃጀቶች ማሻሻያ እና የአቅም ግንባታ ስራዎች	82
3. ስትራቴጂክ ግብ 3፣ በገጠር የስራ እድል በማስፋትና የምግብ ዋስትናን በማረጋገጥ የሴቶችን ወጣቶችን ተጠቃሚነት ማሰደግ፤	84
3.1 ግብ 3.1: የምግብ ዋስትናን ማረጋገጥ	84
3.2 ግብ 3.2: በገጠር ለሚኖሩ የተማሩ ፤ ያልተማሩና ትምህርት ላቋረጡ ወጣቶችንና ሴቶች የስራ ዕድል በመፍጠር ተጠቃሚነታቸውን ማሰደግ	87
VI. የአርብቶ አደሩ አካባቢ የግብርና ልማት	89
VII. የአሠራር ሥርዓት ማነቆዎችን ለመፍታት የሚያስችሉ የትራንስፎርሜሽን አጀንዳዎች	90
VIII. ዕቅዱን ለማስፈፀም የሚከናወኑ ዋና ዋና ተግባራት	98
IX. የሁለተኛው ዙር የእድገትና ትራንስፎርሜሽን ዕቅድ ጠቋሚ የፋይናንስ ፍላጎት	102
X. የግብርና ሴክተር የሁለተኛው ዙር የእ.ት.አ የሰው ሃይል ፍላጎት	103
XI. የክትትል ግምገማ ስርዓት	105
XII. ዕዝል	107
1. እቅድ ማስፈጸሚያ አመላካች በጀት የሠው ሀይል	107
2. የፕሮግራሞችና ፕሮጀክቶች ዝርዝር	115
3. የግብርናው ሴክተር ዕትዕ የ2009 የውጤት ማዕቀፍ (Logframe)	119

መቅድም

በመጀመሪያው ዕድገትና ትራንስፎርሜሽን ዕቅድ በግብርናው ክፍለ ኢኮኖሚ ዙሪያ ቀጣይነት ያላቸው ስኬታማ አፈፃፀሞችን በማስመዝገብ ተጠናቋል። በዕቅዱ የትግበራ ዘመን ቁልፍ በሆኑ በእርሻውና ተፈጥሮ ሀብት ልማት ዙሪያ የህዝብ መነሳሳትና የጋራ የልማት መንፈስ የተፈጠረበት እንደነበር ታይቷል።

ሀብረተሰቡን አስተባብሮ በማንቀሳቀስ በየደረጃው በተከናወኑ የተቀናጁና የተደራጁ የልማት ሥራዎች ግብርናው ለኢኮኖሚው ሽግግርና ህዳሴ ጉዞ ለማፋጠን የሚያስችሉ ምቹ መደላደሎች እንዲፈጥር የላቀ እገዛ አድርጓል። በዕቅድ ዘመኑ የዋና ዋና ሰብሎች ምርትና ምርታማነት አድጓል። ገበያ ተኮር ሰብሎች ትኩረት በማግኘታቸው የግብርና ወጭ ንግድ በመጨመር የውጭ ምንዛሬ አድጓል። በማሊዮን ሄክታር የሚቆጠር የተራቆቱና ለጎርፍ የተጋለጡ ተፋሰሶች በተፈጥሮ ሀብት ሥራ እንዲያገኙ ተደርጓል። በአንዳንድ ክልሎች በጉልህ የሚታይ የደን ሽፋን እንዲጨምር ተደርጓል።

በአጠቃላይ በመጀመሪያው ዕድገትና ትራንስፎርሜሽን ዕቅድ ዘመን የተመዘገቡ ስኬታማ አፈፃፀሞችና በዕቅዱ የትግበራ ሂደት የታዩ ክፍተቶች ለሁለተኛው ዕ.ት.ዕ ዝግጅት በግብአትነት ተወስዷል።

የሁለተኛው የእርሻና ተፈጥሮ ሀብት ዘርፍ ዕ.ት.ዕ የአገራችንን ራዕይ ሀገራዊ ፖሊሲዎችና ስትራቴጂዎችን የመጀመሪያውን የዕድገትና ትራንስፎርሜሽን ዕቅድ አፈፃፀም ሀገራችን የተስማማችባቸውን የድህረ 2015 የልማት ግቦች እና ዓለም አቀፍና ከባቢያዊ የኢኮኖሚ እና ለአየር ለውጥ የማይበገር ኢኮኖሚን ለመፍጠር የተቀመጠውን አቅጣጫ እንደመነሻ በመውሰድ በሴክተሩ ከፍተኛና መካከለኛ አመራር እንዲሁም ባለሙያው ተሳትፎና ባለቤትነት እንዲዘጋጅ ከተደረገ በኋላ በየደረጃው በተደረጉ ውይይቶች ዳብሮ ተዘጋጅቷል።

የእርሻና ተፈጥሮ ሀብት ዘርፍ ዕድገትና ትራንስፎርሜሽን ዋና ዓላማ በዘርፉ ፈጣንና ዘላቂነት ያሉ ዕድገት በማምጣት የህዝቡን ተጠቃሚነት በማረጋገጥ መካከለኛ ገቢ ለመድረስ አገሪቷ ያለመችውን ግብ ለማሳካት ከፍተኛ አስተዋፅኦ ማድረግ ነው።

የሁለተኛው የእ.ተ.ሀ እ.ት.ዕ ዝግጅት ሂደት ግልፅና አሳታፊ የነበረ ሲሆን በሁሉም ክልሎች እንዲሁም በፌደራል ደረጃ የውይይት መድረኮችን በማዘጋጀት የተለያዩ አካላት በረቂቅ ዕቅዱ ላይ በግልፅ እንዲወያዩበት በሚገባ እንዲገነዘቡበት በባለቤትነት እንዲይዙት እና ለትግበራው ዝግጁ እንዲሆኑ መግባባት የመፍጠር ሥራዎች ተከናውነዋል። በመጨረሻም ረቂቅ ዕቅዱ በተለያየ ደረጃ በተገኘው ግብረ መልስ ዳብሮ ሥራ ላይ እንዲውል ፀድቋል።

ሁለተኛው የእ.ተ.ሀ ዕ.ት.ዕ በሀገራችን የተጀመረውን የትራንስፎርሜሽንና ህዳሴ ጉዞ በማፋጠን ረገድ ጉልህ ሚና በመጫወት በ2017 ኢትዮጵያ ዝቅተኛ መካከለኛ ገቢ ካላቸው ሀገሮች ተርታ ለማሰለፍ ወሳኝ ምዕራፍ ነው።

እንደዚሁም ባለፉት አመታት በአገራችን የተመዘገበውን ፈጣንና መሰረተ ሰፊ የክፍለ ኢኮኖሚ ዕድገት በማስቀጠል የመወዳደር አቅማችንን ይበልጥ ለማጥፋት የዘርፉን ምርታማነት ጥራትና ተወዳዳሪነት በማሳደግ ላይ ትኩረት ተሰጥቶ የሚሠራ ይሆናል። በተጨማሪም በመልካም አስተዳደር በኩል የተለዩ ችግሮችም በዚህ ዕ.ት.ዕ ዘመን ትኩረት አግኝተው የሚቀረፉ ይሆናል።

በእርሻና ተፈጥሮ ሀብት ዘርፍ በመጀመሪያው ዕ.ት.ዕ የተመዘገቡ ስኬታማ አፈፃፀሞችን አጠናክሮ በማስቀጠል እና በዕቅድ ትግበራ ሂደት የታዩ ክፍተቶችን በማስተካከል ተጨባጭ ሽግግር በሴክተሩ ለማረጋገጥ ካለፉት አመታት በላቀ ልማታዊ አስተሳሰብና ተግባር የታቀዱና ተመጋጋቢ የሆኑ የግብርና ልማት ሥራዎች በላቀ ቁርጠኝነት እና ርብርብ ይከናወናሉ። በሁሉም ደረጃ በምናደርገው ርብርብም የሁለተኛው የዘርፉ የዕ.ት.ዕ ዓላማዎችና ግቦች እንደሚሳኩ እተማማኛለሁ።

ተፈረ ደርባው

የእርሻና ተፈጥሮ ሀብት ሚኒስትር

መግቢያ

የግብርና ዘርፍ በሀገሪቱ ኢኮኖሚ እድገትና የህዝብ ተጠቃሚነት ረገድ ባለው ወሳኝ ድርሻ ምክንያት ተገቢው ትኩረት የተሰጠው መሆኑ ይታወቃል። ይህም በተነደፉ ፖሊሲዎችና ስትራቴጂዎች እንዲሁም እነሱን ተከትሎና በእነርሱ ላይ ተመስርተው በየአምስት ዓመቱ ተነድፈው እየተተገበሩ ባሉ መርሃ ግብሮች በጉልህ ታይቷል። የዚሁ አካልና ከዕድገት ባሻገር ትራንስፎርሜሽን ለማረጋገጥ ታቅዶ ሲተገበር የቆየው የእድገትና ትራንስፎርሜሽን እቅድም የዚሁ መገለጫ ነው። ዕቅዱ በተተገበረው ልክ ውጤት ያረጋገጠ፣ በርካታ ልምዶች የተገኙበትና በዚሁ ላይ በመመስረት ትራንስፎርሜሽን ለማረጋገጥ የሚያስችል ቀጣይ ሥራ መስራት እንደሚጠይቅ ግንዛቤ የታያዘበትም ነው። በመሆኑም በመጀመሪያው የዕትዕ ትግበራ በተገኙ ውጤቶች ላይ በመመስረት የልማታዊና ዴሞክራሲያዊ መስመር ቀጣይነት ለማረጋገጥ የሚያስችል ይህ የሁለተኛው የዕትዕ እንዲታቀድ ሆኗል። ዕቅዱ ፖሊሲዎችንና ስትራቴጂዎችን እንዲሁም የመካከለኛና የረጅም ጊዜ ራዕዮቻችንና የመጀመሪያውን የዕትዕ ውጤት እንደመነሻ በመውሰድ እንዲዘጋጅ ተደርጓል። ዕቅዱም ዓላማዎች፣ ግቦችና ግብቹን ለማሳካት ሊፈፀሙ የሚገባቸው ተግባራትን በዝርዝር እንዲያካትት ተደርጎ ተዘጋጅቷል።

1. የዕቅዱ መነሻዎች

የሁለተኛውን የዕድገትና ትራንስፎርሜሽን ዕቅድ ይዘት ለመወሰን መነሻዎቻችን በግልጽ ማመላከት አስፈላጊ ነው። ይህ መሆኑ የዕቅዱን ይዘት አጥርቶ ለማስቀመጥ፣ ዕቅዱም የሚፈፀም፣ ሲፈፀምም የሚፈለገውንና ትክክለኛውን ውጤት የሚያመጣ ሆኖ መፈፀሙን ለማረጋገጥ ያስችላል። በዚህም መሠረት ዋና ዋና የዕቅዱ መነሻዎች እንደሚከተለው ተቀምጠዋል።

1.1 አገራዊ የመካከለኛና የረጅም ጊዜ ራዕዮችን እንዳመነሻ፡-

የመጀመሪያው የዕድገትና ትራንስፎርሜሽን ዕቅድ ለህዳሴ ጉዟችን መደላድል የሚያስቀምጥና በህዳሴ ጉዟችንም አንድ ሁነኛ በር ከፋች የዕቅድ ምዕራፍ እንዲሆን ታስቦ የታቀደና የተፈፀም መሆኑ ይታወቃል። ከዚህ በመነሳት የረጅም ጊዜ ራዕዮችን የሆነውን የሀገራችን ህዳሴ በማረጋገጥ የበለፀገ ህዝብ የመገንባት ተልዕኮ ለማሳካት የሚያስችል ቀጣይ የዕድገትና ትራንስፎርሜሽን ዕቅድ ማዘጋጀት የግድ ይላል። ስለሆነም የረጅም ጊዜ ራዕዮችን ለሁለተኛው የዕድገትና ትራንስፎርሜሽን ዕቅድ እንደ አንድ መነሻ ይወሰዳል። የረጅም ጊዜ ራዕዮችን ስኬት በመከከለኛ ጊዜ ባስቀመጥነው “በህዝብ ተሳትፎና በህዝቦች መፈቃቀድ ላይ የተመሠረተ ዴሞክራሲያዊ ስርዓትና መልካም አስተዳደር የሰፊነበት፣ ማህበራዊ ፍትህ የነገሰበት፣ ከድህነት ተላቃ መካከለኛ ገቢ ያላት ኢትዮጵያን እውን የማድረግ” ራዕይ መሳካት የሚወስን በመሆኑና ይህንኑ ለማሳካት ደግሞ የተጀመረው የዕድገትና ትራንስፎርሜሽን ሂደት በተከታታይ መሰል ዕቅዶች ትግበራ መቀጠል ስለሚኖርበት የመካከለኛ ጊዜ ራዕዮችን ለሁለተኛው የዕድገትና ትራንስፎርሜሽን ዕቅድ መነሻ ሆኖ ያገለግላል፤

1.2 የግብርናና ገጠር ልማት ፖሊሲዎችና ስትራቴጂዎች እንደመነሻ

የግብርናና ገጠር ልማት ፖሊሲ ተነድፎ ወደ ተግባር ከገባበት ጊዜ ጀምሮ ዘርፉ ፈጣንና ቀጣይነት ያለው ዕድገት እንዲያስመዘግብ አስችሏል። ይህ የሆነው ፖሊሲና ስትራቴጂው ተሟልቶ ባልተፈፀመበት ሁኔታ ነው። ይህ መሆኑ የሚያሳየው አሁንም ፖሊሲና ስትራቴጂውን በተሟላ መተግበር እስከተቻለ ድረስ ከተመዘገበውም የግብርና ዕድገት በላቀ ደረጃ ዕድገትም ትራንስፎርሜሽንም ማረጋገጥ እንደሚቻል ነው። በግብርናና ገጠር ልማት ፖሊሲና ስትራቴጂ ሰነድ ላይ የተቀመጡ መሠረታዊ አቅጣጫዎች አተገባበርን አስመልክቶ በመጀመሪያው የዕድገትና ትራንስፎርሜሽን አፈፃፀም ግምገማ ላይ በአጭር ለማመላከት እንደተምከረው አቅጣጫዎች ተሟልተው ያልተተገበሩ መሆናቸውንና በሁለተኛው የዕድገትና ትራንስፎርሜሽን ዕቅዱም ተሟልተው እንዲተገበሩ ለማድረግ የሚያስችል ምቹ መነሻ ሁኔታ ያለ መሆኑን የሚያረጋግጥ በመሆኑ የገጠር ልማት ፖሊሲዎቻችንና ስትራቴጂዎቻችን ለሁለተኛው የዕትዕ እንደ መነሻ ተወስደዋል።

1.3 የመጀመሪያው የዕድገትና ትራንስፎርሜሽን ዕቅድ አፈፃፀም እንደመነሻ

የመጀመሪያው የዕትዕ የተገነባበት መነሻ በብዙ መልኩ ለሁለተኛው የዕትዕ መነሻነትም ሊያገለግል የሚችል መሆኑን ግምት ውስጥ ማስገባት ያስፈልጋል። ምክንያቱም መነሻው በዘርፉ ያሉ የዕድገት እድሎችን የሚያሳይ፣ መሠረታዊ የስርዓት ማነቆዎችን የለየ በመሆኑና የዕድገት ዕድሎች አሁንም ያሉና ያልተነኩ፣ የስርዓት ማነቆዎችም ተሟልተው ያልተፈቱ በመሆናቸውና ቀጣይ ሥራ የሚጠይቁም ሆነው በመገኘታቸው ነው። ይህ መሆኑ እንደተጠበቀ ሆኖ የመጀመሪያው የዕትዕ አፈፃፀም ውጤት፣ በእቅድ አፈፃፀሙ የነበሩ ጥንካሬዎችና የተገኙ ተሞክሮዎች ለሁለተኛው የዕትዕ እንደመነሻ ሊወሰዱ ይገባል። የተደረሰበት ውጤት ላይ በመመስረት የላቀ ግብ ለማስቀመጥ፣ ጥንካሬዎችን የበለጠ በማጎልበት የቀጣዩ ዕትዕ ትግበራ የላቀ ውጤት በሚያረጋግጥ አግባብ እንዲሆንና የተገኙ ተሞክሮዎችን በማስፋት የዕድገት ዕድሉን አሟጦ ለመጠቀም እንዲቻል የመጀመሪያው የዕትዕ አፈፃፀም እንደመነሻ ተወስዷል።

1.4 ለአየር ንብረት የማይበገር አረንጓዴ ኢኮኖሚ ስትራቴጂ እንደመነሻ

የአየር ንብረት ለውጥ ተፅዕኖ ለኢትዮጵያ እየተሰማት ይገኛል። የአማካይ ሙቀት መጨመርንና የዝናብ ስርጭት መለወጥን ከመሰሉት ቀጥተኛ ተፅዕኖዎች ባሻገር የአየር ንብረት ለውጥ ዘላቂ ወደ ሆነ አዲስ የዕድገት አቅጣጫ እንድትዞር ግዴታም ዕድልም ፈጥሮላታል። ስለዚህ የኢትዮጵያ ፌዴራላዊ ዴሞክራሲያዊ ፌዴራሊዝ መንግሥት ለአየር ንብረት የማይበገር አረንጓዴ ኢኮኖሚን በማራመድ ኢትዮጵያን ከአየር ንብረት ለውጥ ጥቃት ለመታደግና ከ2017 ዓ.ም. በፊት መካከለኛ ገቢ ካላቸው አገሮች አንዷ እንድትሆን ለማድረግ ያቀደውን ፍላጎቱን ይተገብራል።

ግብርና (እርሻ) በተለይ ለአየር ንብረት ለውጥ የተጋለጠ ነው። ከፍተኛ የዝናብ ውሃ ወይም የአዘናካብ መጠን የአፈር መከላከልን የሚያባብስና የሰብል ውድመትን የሚያስከትል ሊሆን ይችላል። በዝናብ ወቅቶችና መጠን መዋዠቅ፣ በዝናብ ጊዜና ስርጭት ላይ በሚፈጠረው ለውጥ፣ በከፍተኛ ትነት፣ በድርቅና በጎርፍ በሚመጡ ጉዳዮች ምክንያቶች በምርት መጠን፣ በሰብል እርሻና በሰብል አመራረት ሥርዓት፣ በተባይና በበሽታ ክስተት ድግግሞሽና ስርጭት ላይ ለውጥ ይኖራል።

II. የዕቅዱ ዓላማዎች

የግብርና ዘርፍ ዕቅድ ዋና ዓላማ በዘርፉ ፈጣንና ዘላቂነት ያለው ዕድገት በማምጣት የህዝቡን ተጠቃሚነት ማረጋገጥ ሲሆን ዝርዝር ዓላማዎቹም የሚከተሉት ናቸው፡፡

1. ፈጣንና ዘላቂነት ያለው ለአየር ንብረት ለውጥ የማይበገር አረንጓዴ የግብርና ልማት በማረጋገጥ በግብርና በራሱና በአጠቃላይ ኢኮኖሚ ደረጃ ትራንስፎርሜሽን እንዲመጣ ማስቻል፤
2. በዘርፉ የሴቶችና የወጣቶችን እንዲሁም የዘርፉን ተዋናዮች በተደራጀ አግባብ በማሳተፍ በአስተዋጾቸው ልክ እንዲጠቀሙ ማስቻል፤
3. ዘርፉ የማክሮ ኢኮኖሚ መረጋጋት በማረጋገጥ ረገድ ያለውን ወሳኝ ሚና መጫወት የሚያስችል የማምረት አቅም እንዲገነባ ማድረግ፤

III. መሠረታዊ አቅጣጫዎች

የእርሻና ተፈጥሮ ሃብት ምርትና ምርታማነት ለማሳደግና ዘላቂነቱን ለማረጋገጥ የሚከተሉትን መሠረታዊ አቅጣጫዎች እንከተላለን፤

- እርሻ በቀጣዩ አምስት ዓመታት የኢኮኖሚ ዕድገት ዋነኛ ምንጭ ሆኖ እንዲቀጥል ይደረጋል፤ እርሻ በየዓመቱ በፍጥነት እንዲያድግ በማድረግ የምግብ ዋስትናን የማረጋገጥ ግብ እንዲሳካ፤ ለአግሮ ፕሮሰሲንግ በቂ ግብአት የሚያቀርብ፤ የዋጋ ግሽበትን በአስተማማኝ መልኩ በመቆጣጠር፤ ወሳኝ ድርሻውን እንዲጫወትና የውጭ ምንዛሬ ዕጥረትን ለመቅረፍ የበኩሉን ከፍተኛ ድርሻ እንዲያበረክት ይደረጋል፡፡
- የአነስተኛ አርሶና አርብቶ አደሩ እርሻ አሁንም ዋናው የእርሻ ዕድገት መሠረት ሆኖ ይቀጥላል፤ በግብርና እድገትና ትራንስፎርሜሽን እቅድ አንድ ላይ የተገኙ ልምዶችን መሰረት በማድረግ የአነስተኛ ይዞታ እርሻ አሁንም ዋናው የግብርና እድገት መሰረት ሆኖ እንዲቀጥል ይደረጋል፡፡ በውስን መሬት ሰፊ ጉልበትን ዘመናዊ የግብርና ቴክኖሎጂዎችን በመጠቀም ሰፊ ምርት የሚያመርትና በተጨማሪም ከፍተኛ ዋጋ ያላቸውን ምርቶች በማምረት ላይ የተመሰረተ ግብርና የሚከተል ይሆናል፡፡

የግል ዘርፉ በእርሻ ልማት የሚኖረው ድርሻ ማሳደግ፤

- ለእርሻ የሚያመቹ ሰፋፊ መሬቶች ባሉባቸው አካባቢዎች ለሰፋፊ እርሻዎች መስፋፋት ላይ ያሉ ማኅቆሞችን በመፍታት፡ በደጋወና ወይናደጋወ አካባቢ ለሆርቲክልቸር ምርት ልማት ያሉ ምቹ ሁኔታዎችን በመጠቀም በግብርናው ዘርፍ የግሉ ኢንቨስትመንት ድርሻ ዕምርታ እንዲያስመዘግብ ይደረጋል፡፡ በተጨማሪም የተማሩ ወጣቶች የዘመናዊ ግብርና መሰረቶች እንዲሆኑ ማስቻል እንደ መሰረታዊ አቅጣጫ ተቀምጧል፡፡
- የአነስተኛ አርሶና አርብቶ አደሩ ግብርና ልማት ፈጣን ዕድገት እንዲያረጋግጥ የማስፋት ስትራቴጂውን አሟልቶ መተግበር፤ ምርጥ አርሶአዶሮች የሚጠቀሙበትን ቴክኖሎጂ ወደ ሁሉም አርሶአዶሮች በማስፋፋት የአነስተኛ አርሶአደሩን ምርታማነት ወደ ምርጥ አርሶ አደሮች ምርታማነት ደረጃ እንዲደርስ ማድረግ ትኩረት የተሰጠው ሲሆን አዳዲስ ቴክኖሎጂዎች በተከታታይ እንዲፈተሹና ፈጥነው ለአርሶ አደሩ/አርብቶ አደሩ እንዲደርሱ የሚደረግ ይሆናል፡፡

- በተመሳሳይም የተፈጥሮ ሀብት ልማትና ጥበቃ ሥራን በማጎልበት የመስኖ ልማትን ማስፋት፤ የተፈጥሮ ሀብት እንክብካቤ በዋነኛነት አርሶ አደሩንና ደጋፊ የመንግስት መዋቅሮችን አቅም በመጠቀምና በቀጣይነትም በመገንባት የሚፈፀም ይሆናል። ባለፉት የእ.ት.ዕ አመታት የተፈጥሮ ሀብታችን ለመጠበቅ የነበረውን የህዝብ ንቅናቄ ግለቱን ጠብቆ እንዲንዝ በማድረግ የተፈጥሮ ሀብት ጥበቃ ስራዎቻችን የመስኖ ልማትን ለማስፋፋትና ምርትና ምርታማነትን ለማሳደግ ዓይነተኛ መሳሪያ ተደርጎ ተወስዷል።
- እንዲሁም አርሶ አደሩ የላቀ ዋጋ ወዳላቸው ምርቶች ማምረት እንዲሸጋገር ማድረግ፤ አርሶ አደሩን የተሻለ ዋጋ ወዳላቸው ምርቶች በማሸጋገር ከምርቱ የሚያገኘው ገቢ እንዲያድግ ለማድረግ መለስተኛ ዋጋ ያላቸውን ምርቶች ከማምረት ደረጃ በደረጃ የተሻለ ዋጋ ወዳላቸው ምርቶች እንዲሸጋገሩ የማድረግ እንቅስቃሴ ተጠናክሮ የሚቀጥል ይሆናል። ይህም ከአካባቢ ስፔሻላይዜሽንና ከገጠር አነስተኛ ኢንዱስትሪ ጋር በማስተሳሰር ከአመች የገበያና የመሰረተ ልማት በመስፋፋት ደረጃ በደረጃ ተፈፃሚ ይሆናል።
- የልማት ቀጠናዎች መሠረት ያደረገ የግብርና ልማት መከተል፤ የገጠር ልማት ስትራቴጂያችን ሀገራችንን በዝናብ መጠን፤ በመሬት ዓይነት፤ በባህር ወለል ከፍታና እያንዳንዱን አካባቢ ልዩ በሚያደርጉ ሌሎች ሁኔታዎችን ባገናዘበ መልኩ በተለይም በአርብቶ አደሩ አካባቢ የተለየ ትኩረት በመስጠት የሚተገበሩ ይሆናል።
- በገጠር ፈጣን ዕድገት የሚፈጥረውን ዕድል በመጠቀም የወጣቶችና ሴቶች ተጠቃሚነት ማረጋገጥ፤ መሬትና መነሻ ገንዘብ የሌላቸው ሴቶችና ወጣቶች በተራሮችና በጓሮ ልማት፤ ከግብርና ውጭ በሚካሄዱ ልዩ ልዩ የልማት እንቅስቃሴዎችና ፓኬጆች እንዲታቀፉ በማድረግ ለተሻለ የገቢና የኑሮ ደረጃ እንዲበቁ ማድረግ፤ በገጠር የተማሩ ወጣቶች በወላጆቻቸው ማሳ ላይም ሆነ ከግብርና ውጭ ባሉ መስኮች እንዲሰማሩ የሚያስችላቸው ብቃት መገንባትና በዚያው ልክ ደግሞ የተጠቃሚነታቸው ደረጃ እንዲሰፋ ማድረግ አንዱ የትኩረት መስክ ይሆናል።
- የተቀመጡ ግብችን ለማሳካትና መሠረታዊ አቅጣጫዎቹን ለመተግበር አስፈላጊ የሆኑ ስርዓቶችን አሟልቶ መገንባት ለቴክኖሎጂ ሽግግር፤ ግብዓት አቅርቦትና ግብይት ማነቆ የሆኑ የአሰራር ስርዓቶችን አሟልቶ በመገንባት ለግብርና የላቀ እድገት ችግር የማይሆኑበት ደረጃ ላይ ማድረስ እንደ አንድ የትኩረት መስክ ተወስዷል።
- ደረቅና ከፊል ደረቅ በሆኑ አካባቢዎች የመካከለኛና የረጅም ጊዜ የኑሮ ማሻሻያና የአኗኗር ዘይቤ ለውጥ የሚያረጋግጡ ስራዎችን መስራት፤ ድርቅና ሌሎች አደጋዎች በተደጋጋሚ ለሚያጠቃቸው ደረቅና ከፊል ደረቅ አካባቢዎች የአጭር ጊዜ የእለት ደራሽ እርዳታ ከመስጠት ያለፈ ቅድመ ዝግጅት የተደረገበት የመካከለኛና የረጅም ጊዜ ፖሊሲዎችንና እቅዶችን በመተግበር ከአጎራባች አገሮች ጋር በትብብርና በቅንጅት በመስራት በዚህ አካባቢ የሚኖሩትን የአርብቶ አደርና ከፊል አርብቶ አደር ማህበረሰቦች ኑሮን በዘላቂነት ማሻሻል ላይ ትኩረት ይሰጣል።
 - ዘላቂና አስተማማኝ የግብርና ልማት ለማረጋገጥ እንዲቻል የግብርና ልማት እቅዶች በይዘትም በትግበራም ከአረንጓዴ ልማት ስትራቴጂ ጋር የተጣጣመ እንዲሆኑ ይደረጋል።

IV. የዕቅዱ ዋና ዋና ግቦች

ግቦቹ የዕቅዱን ዓላማዎች ለማሳካት እንዲችሉ በሚያደርግ አግባብ እንደሚከተለው ተቀርቦዋል፤

1. በግብርና በአማካይ በየአመቱ 8 በመቶ ጥቅል አገራዊ የግብርና ምርት ዕድገት እንዲመዘገብ ተደርጓል፡፡
2. ከሚመጣው ፈጣን ዕድገት በአጠቃላይ የገጠሩን ህብረተሰብ በተለይ ደግሞ ዝቅተኛ ገቢ ያላቸውን አርሶ አደሮች፣ ወጣቶችና ሴቶች እንዲሁም አርብቶና ከፊል አርብቶ አደሮች ወደ መካከለኛ ገቢ ደረጃ ደርሷል፤
3. የግብርና ልማትን በከፍተኛ ደረጃ በማፋጠን በተለይም ደግሞ የአየር ንብረት ለውጥን በመከላከል ለተፈጥሮ አደጋ ዝቅተኛ ተጋላጭነት ያለው አረንጓዴ የገጠር ኢኮኖሚ በመገንባት በሁለት ዓመታት ውስጥ የምግብ ዕርዳታን ሙሉ በሙሉ ማቆም በአምስቱ ዓመታት መጨረሻ ላይ ግብርናችን ለአገራዊ የካፒታል አቅም ግንባታ ወይም ክምችት ትርጉም ያለው ድርሻ የሚያበረክትና መጠነ ሰፊ የኢንዱስትሪ ልማትን የሚደግፍበት ደረጃ ላይ ደርሷል፤
4. በገጠር አርሶ አደሩና ከግብርና ውጭ የተሰማሩ ዜጎች ዋነኛ ተዋናይና ተጠቃሚ የሆኑበት የገበያ ሥርዓት ሥር እንዲሰድ ማድረግ፣ ለኪራይ ሰብሳቢነት አመች የሆኑ ቀዳዳዎች ተደፍነዋል፤
5. እነዚህን ግቦች በብቃት ለማሳካት የሚችል የማስፈጸም አቅም ግንባታ በተለይ ደግሞ በመሠረታዊ የፖሊሲና ስትራቴጂ ሰነዶችና በሁለተኛው የዕድገትና ትራንስፎርሜሽን ዕቅድ ማዕቀፍ በሚፈጸም የአመለካከትና የክህሎት፣ የሙያዊና የተቋማዊ አቅም ግንባታ የማስፈጸም አቅማችንን ለመድረኩ በሚመጥን ደረጃ ተገንብቷል፡፡

V. የዕቅዱ ዝርዝር ግቦች

1. ስትራቴጂክግብ 1፣ የሰብል ምርትና ምርታማነት ማሳደግ

1.1 የአገዳ፣ የብርዕ፣ የጥራጥሬና የቅባት ሰብሎች ልማት

የሰብል ልማት በሀገራችን ግብርና ልማት ዘርፍ የምግብ ዋስትና ለማረጋገጥ፣ የኤክስፖርት ግኝታችን ለማሳደግና የኢንዱስትሪ ግብዓት ፍላጎትን ለማሟላት ካለው ጉልህ ሚና አንፃር በሁለተኛው የዕትዕ ዘመንም ተገቢውን ትኩረት አግኝቶ በዋነኛነትም በአነስተኛ አርሶ አደሮች ላይ በማተኮርና የግል ባለሀብቱ ተሳትፎ ያለበትን ማነቆዎች ፈቶ በማጎልበት የሚፈጸም ይሆናል፡፡

የሰብል ምርትና ምርታማነት ለማሳደግ በሰብሎችና በአፈር አያያዝ የአረንጓዴ ኢኮኖሚ ስልቶችና ቴክኖሎጂዎች በመጠቀም ከአፈርና ከተረፈ ምርት የሚለቀቅ የሙቀት አማቂ ጋዞች ልቀት እየተቀነሰ እያለም የምግብ አቅርቦትን ለማረጋገጥና የገበሬውን ገቢ ለማሳደግ የሰብሎች ምርታማነትን ማሳደግ ትኩረት ይሰጠዋል፡፡ በዚህ ምክንያት ለአየር ንብረት ለውጥ የማይበገር አረንጓዴ ኢኮኖሚ ስትራቴጂ በአፈር አያያዝና በሰብል ምርታማነት ዝቅተኛ ልቀት ያላቸው ግብአቶች በመጠቀም፣ ምርት ጨማሪ አሰራሮች በማስተግበርና አነስተኛ መስኖ በማስፋፋት በ2022 ዓ.ም 77.9 ሚልዮን ሜትሪክ ቶን ሙቀት አማቂ ጋዝ ለመቀነስ እቅድ የተያዘ ሲሆን በእትዕ-2 ባሉት 5 ዓመታት ደግሞ 25.97 ሚልዮን ሜትሪክ ቶን ይቀነሳል ተብሎ ይጠበቃል፡፡

በዚህም መሠረት የዋና ዋና የምግብ ሰብሎች፣ የኢንዱስትሪ ግብዓት ሰብሎችና የኤክስፖርት ምርቶች በሚል ሦስት ዋና ዋና ክፍሎች በመክፈልና ለእያንዳንዱ ሰብል ሊደረስበት የሚችል ግብ በማስቀመጥ ዝርዝር ግብ እንደሚከተለው ተቀምጧል፡፡

ግብ1.1፡ የአገዳ ሰብል ምርታማነት በመነሻ ዓመት (2007) ከነበረበት 29 ኩል በሄ/ር ምርት በ 47.03 በመቶ በማሳደግ በ2012 ወደ 42.64 ኩንታል በሄ/ር በማድረስ አጠቃላይ ምርቱን በመነሻው ዓመት ከነበረበት 115 ሚሊየን ኩል ወደ 171.78 ሚሊየን ኩል ማድረስ፤

ግብ1.2፡ በብርዕ ሰብል ምርታማነት በመነሻ ዓመት (2007) ከነበረበት 21.1 ኩል በሄ/ር ምርት በ 47.1 በመቶ በማሳደግ በ2012 31 ኩንታል በሄ/ር በማድረስ፤ አጠቃላይ ምርቱን በመነሻው ዓመት (2007) ከነበረበት 120.3 ሚሊየን ኩል በ2012 ወደ 184.22 ሚሊየን ኩል ማድረስ፤

ግብ1.3፡ በጥራጥሬ ሰብል ምርታማነት በመነሻ ዓመት (2007) ከነበረበት 17.2 ኩል /ሄ/ር ምርት በ 53.48 በመቶ በማሳደግ በ2012 ወደ 23ኩል በሄ/ር በማድረስ፤ አጠቃላይ ምርቱን በመነሻው ዓመት ከነበረበት 26.4 ሚሊየን ኩል ወደ 38.75 ሚሊየን ኩል ማድረስ፤

ግብ1.4 ቅባት ሰብል ምርታማነት በመነሻ ዓመት (2007) ከነበረበት 9 ኩል /ሄ/ር ምርት በ 41 በመቶ በማሳደግ በ2012 ወደ 12.7 ኩል በሄ/ር በማድረስ ፤ አጠቃላይ ምርቱን በመነሻው ዓመት ከነበረበት 7.5 ሚሊየን ኩል በ2012 ወደ 11.5 ሚሊየን ኩል ማድረስ፤

በዚሁ መሰረት ፡-

ሀ/ የዋና ዋና ምግብ ሰብል ግቦች፡-

- በጤፍ ሰብል በመነሻ ዓመት ከነበረበት 17.75 ኩል በሄ/ር ወደ 23.14 ኩል በሄ/ር ምርታማነት በማሳደግ፤ አጠቃላይ ምርቱን በመነሻው ዓመት ከነበረበት 47.56 ሚሊየን ኩል ወደ 76ሚሊየን ኩል ማድረስ፤
- በበቆሎ ሰብል በመነሻ ዓመት ከነበረበት 34.3ኩል በሄ/ር ወደ 50 ኩል በሄ/ር ምርታማነት 3 በማሳደግ፤ አጠቃላይ ምርቱን በመነሻው ዓመት ከነበረበት 72.3 ሚሊየን ኩል ወደ 109. ሚሊየን ኩል ማድረስ፤
- በማሽላ ሰብል በመነሻ ዓመት ከነበረበት 23.7 ኩል በሄ/ር ወደ 35 ኩል በሄ/ር ምርታማነት በማሳደግ፤ አጠቃላይ ምርቱን በመነሻው ዓመት ከነበረበት 43.3 ሚሊየን ኩል ወደ 62.4 ሚሊየን ኩል ማድረስ፤
- የምግብ ገብስ ሰብል በመነሻ ዓመት ከነበረበት 20.5 ኩል ወደ 30.1 ኩል በሄ/ር ምርታማነት በማሳደግ፤ አጠቃላይ ምርቱን በመነሻው ዓመት ከነበረበት 13.47ሚሊየን ኩል ወደ 19.04 ሚሊየን ኩል ማድረስ፤
- ሩዝ ሰብል በመነሻ ዓመት ከነበረበት 27.8 ኩል በሄ/ር ምርት ወደ 41 ኩል በሄ/ር ምርታማነት በማሳደግ፤ አጠቃላይ ምርቱን በመነሻው ዓመት ከነበረበት 1.3 ሚሊየን ኩል ወደ 2.03 ሚሊየን ኩል ማድረስ፤
- ዳጉሳ ሰብል በመነሻ ዓመት ከነበረበት 20.2 ኩል በሄ/ር ምርት ወደ 29 ኩል በሄ/ር ምርታማነት በማሳደግ፤ አጠቃላይ ምርቱን በመነሻው ዓመት ከነበረበት 9.1 ሚሊየን ኩል ወደ 13.9 ሚሊየን ኩል ማድረስ፤
- ባቄላ ሰብል በመነሻ ዓመት ከነበረበት 18.9 ኩል በሄ/ር ምርት ወደ 28 ኩል በሄ/ር ምርታማነት በማሳደግ፤ አጠቃላይ ምርቱን በመነሻው ዓመት ከነበረበት 8.39 ሚሊየን ኩል ወደ 13.05 ሚሊየን ኩል ማድረስ፤
- አተር ሰብል በመነሻ ዓመት ከነበረበት 14.9 ኩል በሄ/ር ምርት ወደ 22 ኩል በሄ/ር ምርታማነት በማሳደግ፤ አጠቃላይ ምርቱን በመነሻው ዓመት ከነበረበት 3.4 ሚሊየን ኩል ወደ 5.5 ሚሊየን ኩል ማድረስ፤

- ምስር ሰብል በመነሻ ዓመት ከነበረበት 13.9 ኩ/ል በሄ/ር ምርት ወደ 20 ኩ/ል በሄ/ር ምርታማነት በማሳደግ፣ አጠቃላይ ምርቱን በመነሻው ዓመት ከነበረበት 1.3 ሚሊየን ኩ/ል ወደ 1.9 ሚሊየን ኩ/ል ማድረስ፤

ለ/ የኢንዱስትሪ ሰብል ግቦች፤

- የብቅል ገብስ ሰብል በመነሻ ዓመት ከነበረበት 18 ኩ/ል ወደ 26.4ኩ/ል በሄ/ር ምርታማነት በማሳደግ፣ አጠቃላይ ምርቱን በመነሻው ዓመት ከነበረበት 6.05 ሚሊየን ኩ/ል ወደ 9.56 ሚሊየን ኩ/ል ማድረስ፤
- የዳቦ ስንዴ ሰብል በመነሻ ዓመት ከነበረበት 26.4 ኩ/ል ወደ 39 ኩ/ል በሄ/ር ምርታማነት በማሳደግ፣ አጠቃላይ ምርቱን በመነሻው ዓመት ከነበረበት 26.4 ሚሊየን ኩ/ል ወደ 37.82 ሚሊየን ኩ/ል ማድረስ፤
- የዱረም ስንዴ ሰብል በመነሻ ዓመት ከነበረበት 24 ኩ/ል ወደ 35 ኩ/ል በሄ/ር ምርታማነት በማሳደግ፣ አጠቃላይ ምርቱን በመነሻው ዓመት ከነበረበት 15.9 ሚሊየን ኩ/ል ወደ 24.26 ሚሊየን ኩ/ል ማድረስ፤
- አኩሪ አተር ሰብል በመነሻ ዓመት ከነበረበት 20.2 ኩ/ል ወደ 30ኩ/ል በሄ/ር ምርታማነት በማሳደግ፣ አጠቃላይ ምርቱን በመነሻው ዓመት ከነበረበት 0.72 ሚሊየን ኩ/ል ወደ 1.2 ሚሊየን ኩ/ል ማድረስ፤
- የኑግ፣ ሰብል በመነሻ ዓመት ከነበረበት 8.9 ኩ/ል ወደ 11 ኩ/ል በሄ/ር ምርታማነት በማሳደግ፣ አጠቃላይ ምርቱን በመነሻው ዓመት ከነበረበት 2.2 ሚሊየን ኩ/ል ወደ 2.9 ሚሊየን ኩ/ል ማድረስ፤
- የፈረንጅ ሱፍ፣ በመነሻ ዓመት ከነበረበት 10.4 ኩ/ል ወደ 15 ኩ/ል በሄ/ር ምርታማነት በማሳደግ፣ አጠቃላይ ምርቱን በመነሻው ዓመት ከነበረበት 0.06 ሚሊየን ኩ/ል ወደ 0.1 ሚሊየን ኩ/ል ማድረስ፤
- ኦቾሎኒ/ለውዝ፣ በመነሻ ዓመት ከነበረበት 16 ኩ/ል ወደ 23.5 ኩ/ል በሄ/ር ምርታማነት በማሳደግ፣ አጠቃላይ ምርቱን በመነሻው ዓመት ከነበረበት 1.0 ሚሊየን ኩ/ል ወደ 1.65 ሚሊየን ኩ/ል ማድረስ፤
- ጥጥ ሰብል በመነሻ ዓመት ከነበረበት 8 ኩ/ል ወደ 20 ኩ/ል በሄ/ር ምርታማነት በማሳደግ፣ አጠቃላይ ምርቱን በመነሻው ዓመት ከነበረበት 0.77 ሚሊየን ኩ/ል ጥሬ ጥጥ ወደ 1.13 ሚሊየን ኩ/ል ጥሬ ጥጥ ማድረስ፤

ሐ/ የኤክስፖርት ሰብል ግቦች

- ሰሊጥ ሰብል በመነሻ ዓመት ከነበረበት 6.9 ኩ/ል ወደ 10 ኩ/ል በሄ/ር ምርታማነት በማሳደግ፣ አጠቃላይ ምርቱን በመነሻው ዓመት ከነበረበት 2.88 ሚሊየን ኩ/ል ወደ 4.4 ሚሊየን ኩ/ል ማድረስ፤
- ነጭ ቦሎቄ ሰብል በመነሻ ዓመት ከነበረበት 16 ኩ/ል ወደ 24ኩ/ል በሄ/ር ምርታማነት በማሳደግ፣ አጠቃላይ ምርቱን በመነሻው ዓመት ከነበረበት 2.02 ሚሊየን ኩ/ል ወደ 3.19 ሚሊየን ኩ/ል ማድረስ፤
- ቀይ ቦሎቄ ሰብል በመነሻ ዓመት ከነበረበት 15.8 ኩ/ል ወደ 23 ኩ/ል በሄ/ር ምርታማነት በማሳደግ፣ አጠቃላይ ምርቱን በመነሻው ዓመት ከነበረበት 3.1 ሚሊየን ኩ/ል ወደ 4.8 ሚሊየን ኩ/ል ማድረስ፤
- ሽምብሬ ሰብል በመነሻ ዓመት ከነበረበት 19.1 ኩ/ል ወደ 28 ኩ/ል በሄ/ር ምርታማነት በማሳደግ፣ አጠቃላይ ምርቱን በመነሻው ዓመት ከነበረበት 4.5 ሚሊየን ኩ/ል ወደ 6.9 ሚሊየን ኩ/ል ማድረስ፤
- ማሾ ሰብል በመነሻ ዓመት ከነበረበት 8.8 ኩ/ል ወደ 13 ኩ/ል በሄ/ር ምርታማነት በማሳደግ፣ አጠቃላይ ምርቱን በመነሻው ዓመት ከነበረበት 0.14 ሚሊየን ኩ/ል ወደ 0.23 ሚሊየን ኩ/ል ማድረስ፤

1.2 ቡና፣ ሻይ እና ቅመማ ቅመም ልማት

ቡና

በቀጣይ 5 ዓመታት ውስጥ የቡና ምርት፣ አቅርቦትና ኤክስፖርትን ለማሳደግ የቡና ምርትንና ምርታማነትን በ2007 ዓ.ም ከነበረበት 419.98 ሺህ ቶንና 7.48 ኩ/ል በሄ/ር በየአመቱ ምርትን በ20%፣ ምርታማነትን

በ8% በማሳደግ ምርት ከሚሰጥ 950.04 ሺህ ሄ/ር የቡና መሬት በ2012 መጨረሻ 1045.05 ሺህ ቶን ለማምረትና ምርታማነቱን 11 ኩል በሄ/ር ለማድረስ ታቅዷል።

ሻይ

በአውት-ግሮወር ትስስር እየለማ ያለውን 110 ሄ/ር ምርት የሚሰጥ የሻይ መሬትን 210 ሄ/ር በማድረስ የእርጥብ ሻይ ቅጠል ዓመታዊ ምርትን በየአመቱ በ15% በማሳደግ አሁን ካለበት 2500 ኩል ወደ 5000 ኩል ማሳደግ፣ በ7% አመታዊ እድገት ምርታማነትን በ2007 ከተደረሰበት 22.7 ኩል በሄ/ር ወደ 31.8 ኩል በሄ/ር የማሳደግ ግብ ተይዟል።

ቅመማ ቅመም

በርበሬ

በ2007 መነሻ አመት የነበረውን 170.77 ሺህ ቶን ምርት እና 18.48 ኩል በሄ/ር አማካይ ምርታማነትን በየዓመቱ በቅደም ተከተል በ8% እና 4% በማሳደግ በ2012 ምርት ከ250.9 ሺህ ቶን እና ምርታማነትን 22.5 ኩል/ሄ/ር እና የሚለማውን መሬት 111.51 ሺህ ሄ/ር እንዲደርስ ይደረጋል።

ዝንጅብል

በ2007 መነሻ አመት የነበረውን 125.12 ሺህ ቶን ምርት እና 40 ኩል በሄ/ር አማካይ ምርታማነት የሚለማ መሬትን በ2012 ወደ 39.76 ሺህ ሄ/ር ከፍ በማድረግ ምርትን 145.14 ሺህ ቶን፣ ምርታማነትን ደግሞ 44.2 ኩል/ሄ/ር እንዲያድግ ይደረጋል።

አብሽ

በ2007 መነሻ አመት የነበረውን 25.97 ሺህ ቶን ምርት እና 12.7 ኩል በሄ/ር አማካይ ምርታማነት የሚለማ መሬትን በ2012 ወደ 21.3 ሺህ ሄ/ር ከፍ በማድረግ ምርትን 33.15 ሺህ ቶን፣ ምርታማነትን ደግሞ 15.5 ኩል/ሄ/ር እንዲያድግ ይደረጋል።

ኮረሪማ

በ2007 መነሻ አመት የነበረውን 9.56 ሺህ ቶን ምርት እና 5.1 ኩል በሄ/ር አማካይ ምርታማነት የሚለማ መሬትን በ2012 ወደ 19.72 ሺህ ሄ/ር ከፍ በማድረግ ምርትን 13.41 ሺህ ቶን፣ ምርታማነትን ደግሞ 6.8 ኩል/ሄ/ር እንዲያድግ ይደረጋል።

ዕርድ

በ2007 መነሻ አመት የነበረውን 22.75 ሺህ ቶን ምርት እና 35 ኩል በሄ/ር አማካይ ምርታማነት የሚለማ መሬትን በ2012 ወደ 6.82 ሺህ ሄ/ር ከፍ በማድረግ ምርትን 31.91 ሺህ ቶን፣ ምርታማነትን ደግሞ 46.8 ኩል/ሄ/ር እንዲያድግ ይደረጋል።

አዝመድ

በ2007 መነሻ አመት የነበረውን 6.38 ሺህ ቶን ምርት እና 11 ኩል በሄ/ር አማካይ ምርታማነት የሚለማ መሬትን በ2012 ወደ 6.09 ሺህ ሄ/ር ከፍ በማድረግ ምርትን 8.95 ሺህ ቶን፣ ምርታማነትን ደግሞ 14.9 ኩል/ሄ/ር እንዲያድግ ይደረጋል።

1.3 አነስተኛ አርሶ አደሮች ሆርቲካልቸር ልማት

ዓላማ

አርሶ/ከፊል አርብቶ አደርና የግሉ ዘርፍ የተሻሻሉ ቴክኖሎጂዎችና አሰራሮችን በተደራጀ አግባብ ተጠቅሞ ጥራቱን የጠበቀ የምግብ፣ አግሮ- ኢንዱስትሪና ኤክስፖርት ሰብሎችን ምርትና ምርታማነት በማሳደግ

በምግብ ራስን ለመቻል፣ የኒውትሪዮን ሰኩራቲን ለማረጋገጥና ድህነትን ለመቅረፍ እንዲሁም ለሀገር ኢኮኖሚ እድገት ያለውን የላቀ ደርሻ አጠናክሮ ማስቀጠልና ለኢንዱስትሪ መር ኢኮኖሚ ግንባታ መደላድል መፍጠር ነው።

ግቦች

ግብ1፡ የአትክልት ሰብል ምርታማነት በመነሻ ዓመት ከነበረበት 105.67 ኩ/ል በሄ/ር ምርት በ80.58 በመቶ በማሳደግ አጠቃላይ ምርቱን በመነሻው ዓመት ከነበረበት 959.94 ሺ ቶን ወደ 2,340.24 ሺ ቶን ማድረስ፤

በአትክልት ልማት የሚካተቱ ሰብሎች ሽንኩርት፣ ቲማቲም፣ ጥ/ጎመን፣ ቃሪያ፣ የአበሻ ጎመን፣ ሰላጣ እና ቆሰጣ ሲሆኑ በውጭ ገበያ እይታ የገቡ የአትክልት ምርቶች ደግሞ ዝክረ፣ የአበባ ጎመን፣ ስኳሽ፣ አሲፓራገስ፣ ደበርጃን፣ ሀብሀብ፣ ፈሶሊያ፣ እሸት አተር፣ ስዊት ኮርን፣ ቤቢ ካሮት ናቸው።

ግብ2፡ የፍራፍሬ ሰብል ምርታማነት በመነሻ ዓመት ከነበረበት 80.71 ኩ/ል በሄ/ር ምርት በ102.6 በመቶ በማሳደግ አጠቃላይ ምርቱን በመነሻው ዓመት ከነበረበት 503.38 ሺ ቶን ወደ 1186 ሺ ቶን ማድረስ፤

በፍራፍሬ ልማቱ ውስጥ የሚካተቱ ሰብሎች ማንጎ፣ አቮካዶ፣ ሙዝ፣ ፓፓዬ፣ ሲትረስ፣ አናናስ፣ ወይን፣ ፓሽን ፍሩት እና በለስ ሲሆኑ በደጋ ፍራፍሬ ደግሞ አፕል፣ ኮክ፣ ፕሪም፣ ፕለም፣

ግብ3፡ በሥራሥር ሰብል ምርታማነት በመነሻ ዓመት ከነበረበት 147.6 ኩ/ል /ሄ/ር ምርት በ101.23 በመቶ በማሳደግ፣ አጠቃላይ ምርቱን በመነሻው ዓመት ከነበረበት 2,446.3 ሺ ቶን ወደ 5,695.28 ሺ ቶን ማድረስ፤

በስራስር ሰብሎች ውስጥ የሚካተቱት ሰብሎች ድንች፣ ስኳር ድንች፣ ጎደሬ፣ ቀይ ስር፣ ቦዬ (ያም) እና ካሳሻ ናቸው።

ግብ4፡ የእንሰት ሰብል በመነሻ ዓመት ከነበረበት 139,775,676 ቁጥር እና ከነበረው 6,039,879.94 ኩ/ል አሟሹ፣ 8,852,739.05 ኩ/ል ቆጮ እና 1,311,750 ቡላ ምርት እንዲሁም ምርታማነት እንደቅደም ተከተላቸው 0.25፣ 0.28 እና 0.01 የተክሉን ቁጥር ወደ 205,376,325.36 በማድረስ 8,874,565.17 ኩ/ል አሟሹ፣ 13,007,578.04 ኩ/ል ቆጮ እና 1,927,391.10 ኩ/ል ቡላ ምርት ለመሰብሰብና ምርታማነትን እንደቅደም ተከተላቸው 0.37፣ 0.41 እና 0.01 ለማድረስ ታቅዷል።

በዚህ መሰረት፡-

ሀ/ የዋና ዋና የአትክልት፣ ፍራፍሬና ሥራ ሥር ሰብሎች ልማት ግቦች ዝርዝር ዕይታ ፡-

- **ቀይ ሽንኩርት ሰብል በመነሻ ዓመት ከነበረበት 105 ኩ/ል በሄ/ር ምርታማነት በየዓመቱ በ10 በመቶ በማሳደግ ወደ 169 ኩ/ል በሄ/ር ማድረስና አጠቃላይ ምርቱን በመነሻው ዓመት ከነበረበት 259.23 ሺ ቶን ወደ 417.49 ሺ ቶን ማድረስ፤**
- **ቲማቲም ሰብል በመነሻ ዓመት ከነበረበት 87 ኩ/ል በሄ/ር ምርታማነት በየዓመቱ በ9 በመቶ በማሳደግ ወደ 133.86 ኩ/ል በሄ/ር ማድረስና አጠቃላይ ምርቱን በመነሻው ዓመት ከነበረበት 58.91 ሺ ቶን ወደ 90.64 ሺ ቶን ማድረስ፤**

- ቃሪያ ሰብል በመነሻ ዓመት ከነበረበት 85 ኩል በሄ/ር ምርታማነት በየዓመቱ በ8 በመቶ በማሳደግ ወደ 124.89 ኩል በሄ/ር ማድረስና አጠቃላይ ምርቱን በመነሻው ዓመት ከነበረበት 62.72 ሺ ቶን ወደ 92.15 ሺ ቶን ማድረስ፤
- ጥ/ጎመን ሰብል በመነሻ ዓመት ከነበረበት 82 ኩል በሄ/ር ምርታማነት በየዓመቱ በ8 በመቶ በማሳደግ ወደ 120.48 ኩል በሄ/ር ማድረስና አጠቃላይ ምርቱን በመነሻው ዓመት ከነበረበት 28.6 ሺ ቶን ወደ 42.02 ሺ ቶን ማድረስ፤
- አበሻ ጎመን ሰብል በመነሻ ዓመት ከነበረበት 106 ኩል በሄ/ር ምርታማነት በየዓመቱ በ8 በመቶ በማሳደግ ወደ 155.75 ኩል በሄ/ር ማድረስና አጠቃላይ ምርቱን በመነሻው ዓመት ከነበረበት 346.87 ሺ ቶን ወደ 509.67 ሺ ቶን ማድረስ፤
- ካሮት ሰብል በመነሻ ዓመት ከነበረበት 127 ኩል በሄ/ር ምርታማነት በየዓመቱ በ8 በመቶ በማሳደግ ወደ 186.23 ኩል በሄ/ር ማድረስና አጠቃላይ ምርቱን በመነሻው ዓመት ከነበረበት 20.9 ሺ ቶን ወደ 30.72 ሺ ቶን ማድረስ፤
- ነጭ ሽንኩርት ሰብል በመነሻ ዓመት ከነበረበት 131 ኩል በሄ/ር ምርታማነት በየዓመቱ በ8 በመቶ በማሳደግ ወደ 192.48 ኩል በሄ/ር ማድረስና አጠቃላይ ምርቱን በመነሻው ዓመት ከነበረበት 201.87 ሺ ቶን ወደ 296.61 ሺ ቶን ማድረስ፤
- ማንጎ ሰብል በመነሻ ዓመት ከነበረበት 65 ኩል በሄ/ር ምርታማነት በየዓመቱ በ8 በመቶ በማሳደግ ወደ 95.51 ኩል በሄ/ር ማድረስና አጠቃላይ ምርቱን በመነሻው ዓመት ከነበረበት 56.43 ሺ ቶን ወደ 79.15 ሺ ቶን ማድረስ፤
- ሙዝ ሰብል በመነሻ ዓመት ከነበረበት 83 ኩል በሄ/ር ምርታማነት በየዓመቱ በ8 በመቶ በማሳደግ ወደ 121.95 ኩል በሄ/ር ማድረስና አጠቃላይ ምርቱን በመነሻው ዓመት ከነበረበት 301.13 ሺ ቶን ወደ 422.35 ሺ ቶን ማድረስ፤
- አሾካዶ ሰብል በመነሻ ዓመት ከነበረበት 52 ኩል በሄ/ር ምርታማነት በየዓመቱ በ8 በመቶ በማሳደግ ወደ 76.41 ኩል በሄ/ር ማድረስና አጠቃላይ ምርቱን በመነሻው ዓመት ከነበረበት 46.49 ሺ ቶን ወደ 65.20 ሺ ቶን ማድረስ፤
- ሲትረስ ሰብል በመነሻ ዓመት ከነበረበት 173 ኩል በሄ/ር ምርታማነት በየዓመቱ በ7 በመቶ በማሳደግ ወደ 242.64 ኩል በሄ/ር ማድረስና አጠቃላይ ምርቱን በመነሻው ዓመት ከነበረበት 58.23 ሺ ቶን ወደ 81.67 ሺ ቶን ማድረስ፤
- ፓፓያ ሰብል በመነሻ ዓመት ከነበረበት 155 ኩል በሄ/ር ምርታማነት በየዓመቱ በ8 በመቶ በማሳደግ ወደ 227.75 ኩል በሄ/ር ማድረስና አጠቃላይ ምርቱን በመነሻው ዓመት ከነበረበት 38.58 ወደ 54.11 ሺ ቶን ማድረስ፤
- ድንች ሰብል በመነሻ ዓመት ከነበረበት 100.8 ኩል በሄ/ር ምርታማነት በየዓመቱ በ10 በመቶ በማሳደግ ወደ 162.26 ኩል በሄ/ር ማድረስና አጠቃላይ ምርቱን በመነሻው ዓመት ከነበረበት 642.78 ሺ ቶን ወደ 1035.20 ሺ ቶን ማድረስ፤
- ስኳር ድንች ሰብል በመነሻ ዓመት ከነበረበት 179.6 ኩል በሄ/ር ምርታማነት በየዓመቱ በ8 በመቶ በማሳደግ ወደ 263.83 ኩል በሄ/ር ማድረስና አጠቃላይ ምርቱን በመነሻው ዓመት ከነበረበት 1023.57 ሺ ቶን ወደ 1503.96 ሺ ቶን ማድረስ፤
- ጎደሬ ሰብል በመነሻ ዓመት ከነበረበት 178.7 ኩል በሄ/ር ምርታማነት በየዓመቱ በ10 በመቶ በማሳደግ ወደ 287.85 ኩል በሄ/ር ማድረስና አጠቃላይ ምርቱን በመነሻው ዓመት ከነበረበት 741.57 ሺ ቶን ወደ 1194.31 ሺ ቶን ማድረስ፤

1.4 ግብርና ሜካናይዜሽን

ለግብርና ሜካናይዜሽን አገልግሎት የሚውሉ መሳሪያዎች ፍላጎት መነሻ ታሳቢዎች በሃገሪቱ በግል ባለሀብቶች እና በመንግስት ልማት ድርጅቶች የተያዙ ትራክተሮች፣ በአነስተኛ ሞተር የሚንቀሳቀሱ መውቂያና መፈልፈያ መሳሪያዎች፣ የ2007 ዓ.ም አፈፃፀም፣ የ2ኛው ዕ.ት.ዕ በሰብል የሚሸፈን የመሬት ስፋት፣ ከብርዕና አገዳ ሰብሎች የሚጠበቅ ምርት እና የአትክልት፣ ፍራፍሬና ቡና ልማትና እንክብካቤ እቅድ ናቸው።

የግብርና ሜካናይዜሽን ምርታማነትን በማቀላጠፍ ብቻ ሳይገታ ለአረንጓዴ ኢኮኖሚ ግንባታ ከፍተኛ ሚና እንዲጫወት ከተመረጡት የቴክኖሎጂ አማራጮች አንዱ ነው። በዚህ መሰረት ለአየር ንብረት የማይበገር አረንጓዴ ኢኮኖሚ ስትራቴጂ እስከ 2022 ዓ.ም 13.2 ሚሊዮን የገጠር ቤተሰቦች አነስተኛ የሜካናይዜሽን አስተራረስ ተጠቃሚዎች እንዲሆኑ በማድረግ ለዚህ ስራ ይውሉ የነበሩ ከብቶች በመለወጥ እስከ 11.2 ሚሊዮን ሜትሪክ ቶን ሙቀት አማቂ ጋዝ የሚቀነስ ሲሆን በእትዕ-2 የእቅድ ዘመን እስከ 2012 ዓ.ም ደግሞ 4.4 ሚሊዮን ቤተሰቦች አነስተኛ የሜካናይዜሽን አስተራረስ ተጠቃሚዎች እንዲሆኑ በማድረግ 3.75 ሚሊዮን ሜትሪክ ቶን ሙቀት አማቂ ጋዝ የሚቀነስ ይሆናል።

ዓላማ

የግብርና ሜካናይዜሽን ቴክኖሎጂዎችን በማቅረብ የሰውን፣ የእንስሳት፣ የመሬትንና ሌሎች ገብዓቶችን ምርታማነት በማሳደግ የዘርና የማዳበሪያ ብክነትን በመቀነስ የምርት ጥራትና ዕቅድ በመጨመር ለምርትና ምርታማነት እድገት አስተዋፅዖ ማድረግ።

ግቦች

ግብ 1: በአምስቱ አመት ከጠቅላላው የሀገሪቱ አርሶ አደር ቁጥር አሁን ያለውን 2.97% ተጠቃሚ ወደ 54.33% በማሳደግ 7.5 ሚሊዮኑን (30% እማወራ ሴቶች) የሜካናይዜሽን አገልግሎት ተጠቃሚ ማድረግግቡን ለማሳካት መከናወን ያለባቸው ተግባራት

- አሁን በአማካይ በሄ/ር ለግብርና ስራ እየዋለ ያለውን 0.1 ኪሎ ዋት በሄ/ር ጉልበት ወይም የሃይል መጠን ወደ 1 ኪሎዋት በሄ/ር ማሳደግ፤
- 60 በመቶ የሰብል ምርት ውቂያን በኮምባይንና በሞተር በሚሰሩ አነስተኛ የመውቂያና የመፈልፈያ መሳሪያዎች ማከናወን፤
- በግብርና ሜካናይዜሽን ቴክኖሎጂዎች የሴቶች ተጠቃሚነት 30% ማድረስ
- በአካባቢ ላይ አሉታዊ ተፅዕኖ የማይፈጥር የግብርና ሜካናይዜሽን ቴክኖሎጂዎች አቅርቦትና ስርጸት ማካሄድ
- የአርብቶ አደሩንና የክፊል አርብቶ አደሩን የግብርና ሜካናይዜሽን ቴክኖሎጂዎች ፍላጎት ተደራሽነትና ተጠቃሚነት ማረጋገጥ
- የአርብቶ አደሩንና የክፊል አርብቶ አደሩን የቴክኖሎጂ ፍላጎት ወቅቱን ጠብቆ በመለየት የግብርና ሜካናይዜሽን ቴክኖሎጂዎችን ማቅረብ
- 50% የአርብቶ አደሩንና የክፊል አርብቶ አደሩን የቴክኖሎጂ ፍላጎት የሚያካትቱ የግብርና ሜካናይዜሽን ቴክኖሎጂዎች አቅርቦት እንዲኖር ማስቻል

- ከሚሰራጩ የእሴት መጨመሪያና የታዳሽ እነርጂ መጠቀሚያ ቴክኖሎጂዎች 50 በመቶ ሴቶች ተጠቃሚ ይሆናሉ።

ግብ 2፡ የድህረ ምርት የሜካኒካል ቴክኖሎጂዎችን በመጠቀም የድህረ ምርት ብክነትን አሁን ካለበት ከ15-25% ወደ 5% ዝቅ ማድረግ፤

ግቡን ለማሳካት መከናዎን ያለባቸው ተግባራት

- የሰብል ምርት አጨዳ፤ ውቂያን፤ ስራዎችን በሜካኒካል ቴክኖሎጂ ማከናወን፤
- ማንገንዝ ክምችት ስራዎችን በዘመናዊ እና ሜካኒካል ቴክኖሎጂ ማከናወን፤
- የግብርና ምርት እሴቶችን ለመጨመር የሚያስችሉ አነስተኛና መካከለኛ ደረጃ ቴክኖሎጂዎችን ማስተዋወቅ፤
- የሴቶችን የስራ ጫና ሊቀንሱ የሚችሉ ቴክኖሎጂዎችን ማስተዋወቅ

ግብ 3፡ አርሶ አደር ማሰልጠኛ ማእከላትን ማእከል በማድረግ የሜካናይዜሽን ቴክኖሎጂዎች አቅም መገንባት፤

ግቡን ለማሳካት መከናዎን ያለባቸው ተግባራት

- በመካከለኛ ደረጃ የሜካናይዜሽን ባለሙያዎችን የማሰልጠን ስራ ከሚመለከታቸው ጋር በመሆን መስራት፤
- ለአርሶ አደሮችና ለአርብቶ አደሮች ለሜካናይዜሽን ቴክኖሎጂ አያያዝና አጠቃቀም ዙሪያ የክህሎት ስልጠና መስጠት፤
- ለሜካናይዜሽን ቴክኖሎጂ አፕሬተሮችና መለስተኛ ጥገና አገልግልት ለሚሰጡ ቴክኒሻኖች የክህሎት ስልጠና መስጠት፤

1.5 የምክርና ስልጠና አገልግሎት

ግቦች

ግብ 1፡ የኤክስቴንሽን አገልግሎትን በማጠናከር የኤክስቴንሽን ተጠቃሚዎችን ቁጥር ማሳደግ፡

- በመጀመሪያው ዕትዕ ዘመን መጨረሻ የነበረውን የአርሶ አደር ተጠቃሚ ቁጥር ከ14014 ሺህ ወደ 16,776 ሺህ፤ የአርብቶ አደር ኤክስቴንሽን ተጠቃሚ ቁጥር ከ718 ሺህ ወደ 892 ሺህ እንዲሁም የከፊል አርብቶ አደር የኤክስቴንሽን ተጠቃሚ ከ468 ሺህ ወደ 569 ሺህ በአጠቃላይ የኤክስቴንሽን ተጠቃሚ አርሶ/አርብቶ አደርና ከፊል አርብቶ አደር ቁጥር ከ15,200 ሺህ ወደ 18,237 ሺህ ለማድረስ የታቀደ ሲሆን ከነዚህ ውስጥ የባለትዳር ሴቶች ድርሻ 50 በመቶ ይሆናል። እንዲሁም በመጀመሪያው የዕትዕ መጨረሻ ዓመት 35 በመቶ የነበረውን የሙሉ ፖኪጅ ተጠቃሚ ቁጥር ወደ 80 በመቶ የማሳደግ ግብ ተጥሏል።
- በሌላ በኩል የገጠር ሴት አርሶ አደር የግ/ኤ/ተጠቃሚ ቁጥር በሁለተኛው የዕትዕ ዘመን እማዋራዎችን ሙሉ በሙሉ (100%) የኤክስቴንሽን አገልግሎት ተጠቃሚ ማድረግ ሲሆን የባለ

ትዳር ሴቶች ከአጠቃላይ ተጠቃሚ 50 በመቶ እንዲሆኑ ይደረጋል። በተጨማሪም የገጠር ወጣቶችን 10 በመቶ የኤክስቴንሽን አገልግሎት ተጠቃሚ ማድረግ።

- በዕቅድ ዘመኑ የአገልግሎቱ ውጤት የሚለካው ዕውቀቱ፣ ክህሎቱና አመለካከቱ ተለውጦ ቴክኖሎጂን በመቀበል እና በመተግበር እንጂ የሙያተኛ ተደራሽነትን ብቻ ከግምት ያስገባ መሆን የለበትም። በመሆኑም በመጀመሪያው የዕትዕ መጨረሻ ዓመት 40 ፐርሰንት የነበረውን የሙሉ ፓኬጅ ተጠቃሚ ቁጥር ወደ 80 ፐርሰንት ለማሳደግ ትኩረት ተሰጥቶ ይሰራል።
- የተተኪ የልማት ጣቢያ ሰራተኞችን ቁጥር በየአመቱ በሚካሄድ ሥልጠና በሁለተኛው የዕትዕ ዘመን መጨረሻ 24,325 ማድረስ።
- በግብርና መካናይዜሽን 9,000 የልማት ሰራተኞችን በደረጃ 4 አሰልጥኖ ወደ ስራ ማስገባት።
- በስፔሻላይዜሽን 9010 የግብርና ልማት ባለሙያዎችን በማሰልጠን አቅማቸውን ማሳደግ
- 0.8 ሚሊዮን የገጠር ወጣቶችን በየአመቱ በተለያዩ ሙያዎች /በሰብል ልማት፣ በእንስሳት ሀብት ልማት፣ በተፈጥሮ ሀብት ልማትና ጥበቃ፣ በመስኖ ልማት፣ በትራክትር ኦፕሬተርነት እና ጥገና ወዘተ/ እንዲሰለጥኑ በማድረግ በመጨረሻው የዕትዕ አመት 4 ሚሊዮን እንዲደርስ ይደረጋል።
- በመጀመሪያው የዕትዕ ዘመን 250 የነበረው የኮሌጅ መምህራንን ሥልጠና በሁለተኛው ዕትዕ ዘመን 300 ተጨማሪ መምህራን በሁለተኛ ዲግሪ እንዲሰለጥኑ ይደረጋል።
- በሁሉም የስልጠና ዘርፎች 30 በመቶ ሴቶች ይሳተፋሉ።
- በሥራ ላይ ላሉ እና አዲስ ለሚቀጠሩ ባለሙያዎች የብቃት ምዘና (COC) የሚሰጥ ሲሆን በመጀመሪያው ዕትዕ መጨረሻ ዓመት የነበረውን 9,005 የብቃት ምዘና የወሰዱ ባለሙያዎች ቁጥር በሁለተኛው ዕትዕ ዘመን ወደ 58,517 እንዲያድግ ይደረጋል።
- በተመሳሳይ አርሶ አደሮችን በተመረጡ እና በመረጡት የልማት መስክ በደረጃ እና በብቃት አሀድ በማሰልጠን የብቃት ምዘና በማካሄድ ከ6,414,263 ወደ 10,330,232 ማሳደግ ።

ግብ 2: የአርሶና አርብቶ አደር ማሰልጠኛ ማዕከላትን መገንባትና ማጠናከር:

- በመጀመሪያው ዕትዕ ዘመን ያለውን 11,000 የአርሶ/አርብቶ አደር ማሰልጠኛ ማዕከላት ቁጥር ወደ 18,000 ማድረስ።
- በመጀመሪያው ዕትዕ ዘመን ቁሳቁስ የተሟላላቸውን የአርሶ/አርብቶ አደር ማሰልጠኛ ማዕከላት ቁጥርን ከ4,924 ወደ 18,000 ማድረስ።

ግብ 3: የግብርና ልማት አካላት ግንኙነትን ማጠናከር:

- በመጀመሪያው የዕትዕ ዘመን መጨረሻ የነበሩትን 55 የዞን የልማት አካላት አማካሪ ካውንስሎችን ወደ 68 ማሳደግ፣ እንዲሁም 343 የነበረውን የወረዳ አካላት አማካሪ ካውንስሎች 713 በማድረስ በግብርና ልማት ላይ ያሉትን ማነቆዎች በመለየት የመፍትሄ አቅጣጫ በማስቀመጥ ተግባራዊነቱን መከታተል።
- በመጀመሪያው የዕትዕ ዘመን መጨረሻ የነበሩትን 12 የፌደራል፣ ክልልና የከተማ መስተዳደሮች የልማት አካላት አማካሪ ካውንስሎችን በማጠናከር በግብርና ልማት ላይ ያሉትን ማነቆዎች በመለየት የመፍትሄ አቅጣጫ በማስቀመጥ ተግባራዊነቱን መከታተል።

1.6 ፍላጎትን መሰረት ያደረገ የግብርና ምርምርን በማጠናከር ምርትና ምርታማነትን ማሻሻል

የኢትዮጵያ የግብርና ምርምር ኢንስቲትዩት በ2ኛው የኢ.ት.እ ዘመን በአራት ዋና ዋና የምርምር የስራ ሂደቶች ማለትም በሰብል፣ በእንስሳት፣ በአፈርና ውሃ እና በግብርና ሜካናይዜሽን እና

ሌሎች ተዛማጅ የቴክኒክ የስራ ሂደቶች የምግብና ስነ ምግብ ዋስትና የሚያረጋግጡ፣ የግብርና ኢንዱስትሪና ኤክስፖርት ግብዓት የሚሆኑ እና የአካባቢ ደህንነትን ለማረጋገጥ የሚያስችሉና ለአየር/የአካባቢ ንብረት መለዋወጥና የረጅም ጊዜ ለውጥ መቋቋም የሚያስችሉ ቴክኖሎጂዎችንና መረጃዎችን በዋናነት ከውጭ አስገብቶ በማላመድና በአገር ውስጥ ምርምር በማፍለቅ ያቀርባል። የቴክኖሎጂ አቅርቦት ሂደቱን ለማሳጠርም የቅድመ ዝርያ መልቀቅ ብዜት ስልት፣ መስኖና ባዮቴክኖሎጂ ዘዴዎችን ይጠቀማል። የሚወጡትም ቴክኖሎጂዎችም የስነምህዳርና አካባቢ ተደራሽነትን ማለትም በቂ ዝናብ ላላቸው፣ ዝናብ አጠር፣ ደረቃማና ውርጫማ አካባቢዎች፣ አርብቶ/ከፊል አርብቶ አደር አካባቢዎች፣ ታዳጊ ክልሎች፣ ከተማና ከተማ ዙርያ፣ ወዘተ. ግምት ውስጥ ያስገቡ ይሆናሉ። የምርምር ደንበኛ ተደራሽነትን ከማረጋገጥ አንፃር አርሶ አደሮች፣ አርብቶ አደሮች፣ ሴቶች፣ ወጣቶች፣ የግል ባለሀብቶች፣ የንግድና ኢንዱስትሪ ተቋማት ወዘተ. የምርምር ትኩረት ያገኛሉ።

ኢንስቲትዩቱ በመነሻ ቴክኖሎጂ አቅርቦት ረገድ ልማቱ የሚፈልገውን አራቢ ዘር/ቴክኖሎጂ/አቋራጭ የመነሻ ዘር አቅርቦት አማራጮችን ጭምር በስፋት በመተግበር በዓይነት፣ ብዛትና ጥራት የሚያቀርብ ሲሆን በተለይ በቂ አቅርቦት በሌላቸው የአትክልትና ፍራፍሬ፣ እንስሳት፣ መኖሰ ብሎች፣ ወዘተ. በቂ መነሻ ዘር ለማቅረብ ትኩረት ሰጥቶ ይሰራል። የቴክኖሎጂ ፍላጎት ለመፍጠርም በቴክኖሎጂ ማስተዋወቅና ቅድመ ማስፋፋት ፕሮግራሞች በተመረጡ የአርብቶ/አርሶ አደር አካባቢዎች መንደርንና የአርሶ/አርብቶ አደር ማሰልጠኛ ተቋማትን መሰረት ያደረገ የቅድመ ኤክስቴንሽን ሰርቶ ማሳያና የቅድመ ማስፋፋት ተግባራትን ያከናውናል።

የምርምር ግቦች፤

ለግብርና ልማቱ ግብዓት የሚሆኑ ውጤታማ ቴክኖሎጂዎችንና መረጃዎችን ማቅረብ፤

በሰብል፣ እንስሳት፣ አፈርና ውሃ፣ ግብርና ሜካናይዜሽን እና ሌሎች ተዛማጅ የቴክኒክ የስራ ሂደቶች 2382 ቴክኖሎጂዎችና መረጃዎች (1075 ቴክኖሎጂዎች እና 1307 መረጃዎች) ይቀርባሉ። በተለይም 374 የሰብል፣ 123 የእንስሳት፣ 155 አፈርና ውሃ፣ 34 ሜካናይዜሽን፣ 237 ባዮቴክኖሎጂ፣ 78 ግብርና ኢኮኖሚክስ፣ 110 ስነ ምግብና ጥራትና 14 ጂኦስፓሻልና አየር ንብረት ቴክኖሎጂዎች ይቀርባሉ።

የመነሻ ቴክኖሎጂ አቅርቦትን በሚፈለገው ዓይነት፣ ብዛትና ጥራት ማቅረብ

በሰብል፣ እንስሳት፣ አፈርና ውሃ፣ ግብርና ሜካናይዜሽን እና ሌሎች ተዛማጅ የቴክኒክ የስራ ሂደቶች በምርምር የወጡና ተቀባይነት ያገኙ ቴክኖሎጂዎች 63,921.55 ኩንታል ዘር እና 15,517,237 ቁርጥራጮችን አራቢ ዘር/ቴክኖሎጂ ተባዝተው ለቴክኖሎጂ ብዜት ተቋማት ይቀርባሉ።

የቅድመ ኤክስቴንሽን፣ አህዝቦትና ቅድመ ማስፋፋት ተግባራትን በማካሄድ ፍላጎት መፍጠር

በምርምር የተገኙ አዳዲስ ቴክኖሎጂዎችን በተለያዩ አግባቦች ለ280,291 ተጠቃሚዎች በማስተዋወቅ የቴክኖሎጂ ፍላጎት እንዲፈጠር በማድረግ ተኪ ቴክኖሎጂዎች ይዘጋጃሉ።

የተጠቃሚዎችን የቴክኖሎጂ የመጠቀም አቅም መገንባት

የተጠቃሚዎችን የቴክኖሎጂ የመጠቀም አቅም ለመገንባት ከቴክኖሎጂ ትውውቅ ጋር በተያያዘ ለ286,430 አርሶ/አርብቶ አደሮችንና ግብርና ልማት ሰራተኞች የቴክኖሎጂ አጠቃቀምና ግንዛቤ የመፍጠር ስልጠና ይሰጣል።

1.7 ዋና ዋና ተግባራትና የማስፈፀሚያ ስልቶች

1.7.1 የአገዳ፣ የብርዕ፣ የጥራጥሬና የቅባት ሰብሎች ልማት

ሀ. ዋና ዋና የምግብ ሰብሎች

በሁለተኛው የዕድገት እና ትራንስፎርሜሽን እቅድ አመታት የአገዳ፣ የብርዕ፣ የጥራጥሬና የቅባት ሰብሎች ሰብልን ምርት ለማሳደግ ቀጥሎ ያሉት ቁልፍ ስትራቴጂያዊ ማስፈፀሚያ ስልቶች ይተገበራሉ።

ጤፍ

- ለየስነ-ምህዳሩ ተስማሚ የሆኑ ምርታማና በዋናነት ግሽበትን የሚቋቋሙ የጤፍ ዝርያዎችንና የቅድመ እና ድህረ ምርት ሜካናይዜሽን ቴክኖሎጂዎችን በምርምር ማፍለቅ፣ ማስተዋወቅና ማስፋፋት ትኩረት የሚሰጣቸው ይሆናል።
- በየስነ-ምህዳሩ ተፈላጊ የሆኑ የጤፍ ምርጥ ዘሮችን፣ ማዳበሪያና ኬሚካሎችን አርሶአደሩ በሚፈልገው መጠን፣ ዐይነት ጥራትና በወቅት እንዲቀርቡ ይደረጋል።
- በተጨማሪም ዋና ዋና የጤፍ አምራች ስነ ምህዳሮችን /ስፔሻላይዝ በሚያደርጉ አካባቢዎች/ በመለየትና በክላስተር በማደራጀት የተሻሻሉ የሰብል አመራረት ቴክኖሎጂዎች በተለይም ጉልበት ቆጣቢ የሆኑ መሳሪያዎች (የመዝሪያ መሳሪያዎችን ጨምሮ)፣ የሰብል ፈረቃና የዳግም ሰብል ልማት በተገቢው እንዲተገበሩ ይደረጋል።
- ከዚህ በተጨማሪም የእሴት ሰንሰለትና የደረጃ ስርዓትን መሰረት ያደረገ የጤፍ ምርት ግብይት ተግባራዊ የሚደረግ ሲሆን ምርቱ በአይነት፣ በመጠን እና በጥራት ላይ ተመስርቶ ለአገር ውስጥና ለውጭ ገበያ እንዲቀርብ ይደረጋል፤ ባለሀብቱም በጤፍ ሰብል ልማት እንዲሳተፍ ምቹ ሁኔታዎች (የመሬት አቅርቦት፣ ግብዓት አቅርቦት፣ ሥልጠና፣ ወዘተ....) ይፈጠራሉ።

በቆሎ

- በመካከለኛና በአጭር ጊዜ የሚደርሱ እና በፕሮቲን የበለፀጉ አማራጭ የበቆሎ ዝርያዎችን በምርምር በማላመድ፣ በማፍለቅና በማስተዋወቅ ለአርሶአደሮች እንዲቀርቡ ይደረጋል። ከግብዓትም አንፃር ምርጥዘር እንዲሁም የቅድመ እና ድህረ-ምርት ሜካናይዜሽን ቴክኖሎጂዎችና ኬሚካሎች በሚፈለግ ወቅት፣ መጠንና ዐይነት ይቀርባሉ። ለየስነ ምህዳሩ ተስማሚ የሆኑና በፕሮቲን የበለፀጉ የበቆሎ ምርጥ ዘር የሚቀርቡ ሲሆን ደጋማ በሆኑ አካባቢዎች የደጋ በቆሎን የማስተዋወቅና ማስፋፋት ስራም ይከናወናል።
- በተጨማሪም የበቆሎ አመራረትን በተቀመጠው ምክረ ሀሳብ መሰረት ተግባራዊ ማድረግ፣ በተለይም የማዳበሪያና የበቆሎ ምርጥ ዘር በአግባቡ መጠቀም፣ የድህረ ምርት አያያዝን ማሻሻል፣ የተቀናጀ የሰብል ጥበቃ ስርዓትን በመተግበር አቀንጭራ፣ አገዳ ቆርቁር፣ የበቆሎ ገዳይ በሽታን (Maize Lethal Necrosis Disease)፣ የክምችት ተባዮችን መከላከልና ቁጥጥር ለአርሶአደሮች እንዲተገበር ይደረጋል።
- የእሴት ሰንሰለትን፣ የደረጃ ስርዓትንና የኢንዱስትሪ ፍላጎትን መሰረት ያደረገ የበቆሎ ምርት በጥራትና በብዛት እንዲመረትና የዋጋ መዋዠቅን ለመከላከልም የተጠናከረ የገበያ ትስስር እንዲፈጠር ይደረጋል።

ማሸላ

- ለየስነምህዳሩ ተስማሚና በአርሶአደሩ ተፈላጊ የሆኑ እንዲሁም የኤክስፖርትና የኢንዱስትሪውን ስታንዳርድ የሚያሟሉ የማሸላ ዝርያዎችን የማላመድ፣ የማፍለቅና የማስተዋወቅ ስራ ይከናወናል። የማሸላን ምርትና ምርታማነት ሊያሳድጉ የሚችሉ ምርጥ ዘዴዎችና ኬሚካሎችም በጥራት፣ በመጠን በዐይነትና በስነ ምህዳር በመለየት በወቅቱ ለአምራቹ ይቀርባሉ።
- የሰብሉን አመራረት በማሻሻል ምርትና ምርታማነትን ለማሳደግ የተቀመጠው ምክረ ሀሳብም ተሟልቶ ይተገበራል፤ በዚህም መሰረት የተሻሻሉ ዝርያዎችን መጠቀም፣ የስብጥርና የፈረቃ አመራረትን መከተል፣ እርጥበት እቀባ ስራዎችንና ተያያዥ ቴክኖሎጂዎችን ማስፋፋት፣ የተቀናጀ የሰብል ጥበቃና የቅድመና ድህረ ምርት የሜካናይዜሽን ቴክኖሎጂዎች ይተገበራሉ።
- ከዚህ በተጨማሪም ማሸላን እንደ ዋና ሰብል በሚያመርቱ አካባቢዎች የማሸላ ብቅል በአውት ግሬወርስ አስራር የሚመረትበትን ሁኔታ መፍጠርና ከሀገር ውስጥ ኢንዱስትሪና ከውጭ ገበያ ጋር እንዲተሳሰሩ ይደረጋል።

የምግብ ገብስ

- ለየስነ-ምህዳሩ በተለይም ለውርጭ አካባቢዎች ተስማሚ የሆኑ የተሻሻሉ የምግብ ገብስ ዝርያዎችን የማላመድ፣ የማፍለቅና የማስተዋወቅ ስራ የሚከናወን ሲሆን ግብዑት አቅርቦትን በሚመለከትም ጥራቱን የጠበቀ ምርጥ ዘር፣ ማዳበሪያ፣ የኖራ ውሁድ እና ኬሚካሎች አርሶአደሩ በሚፈልገው መጠን፣ ዐይነት ጥራትና ወቅት እንዲቀርብ ይደረጋል።
- የምግብ ገብስ ምርትና ምርታማነትን ለማሳደግ የሚያስችሉ የተሻሻሉ አሰራሮችም ይተገበራሉ፤ በዋናነትም የማዳበሪያ አጠቃቀምንና የአሲዳማ አፈርን አያያዝ ማሻሻል፣ የተቀናጀ ሰብል ጥበቃን ተግባራዊ ማድረግ፣ በሜካናይዜሽን የተደገፈ አመራረትን መተግበር በትኩረት የሚከናወኑ ይሆናል።
- የእሴት ሰንሰለትና የደረጃ ስርዐትን መሰረት ያደረገ የምግብ ገብስ አመራረትም የሚተገበር ሲሆን ደረጃዎችን የማስተዋወቅና የግብይት ትስስርን እሴት ከሚጨምሩ አነስተኛና ጥቃቅን አቀነባባሪዎች ጋር የማስተሳሰር ስራም ይከናወናል።

ሩዝ

- ከፍተኛ ምርት የሚሰጡ የሩዝ ዝርያዎችን በተለይም ለመስኖ አካባቢዎች ተስማሚ የሆኑትን በምርምር በማላመድ፣ በማፍለቅና በማስተዋወቅ ለተጠቃሚዎች እንዲደርስ የሚደረግ ሲሆን በግብዑት አቅርቦትም የፌዴራልና የክልል ዘር አባዥ ድርጅቶች ምርጥ ዘር በማባዛት በጥራት፣ በበቂ መጠንና በወቅት እንዲያቀርቡ ይደረጋል። እንዲሁም የኬሚካል፣ የቅድመ እና የድህረ ምርት መሳሪያዎች (በተለይ ሁለገብ የመውቂያ መሳሪያ፣ መፈልፈያ፣...) ይቀርባሉ።
- በተጨማሪም የሩዝ ምርትና ምርታማነትን ለማሳደግ የተሻሻሉ አሰራሮች፣ የቅድመና ድህረ ምርት የሜካናይዜሽን ቴክኖሎጂዎች ተግባራዊ ይደረጋሉ።
- የእሴት ሰንሰለትና የደረጃ ስርዓትን መሰረት ያደረገ የሩዝ ምርት ግብይት ተግባራዊ የሚደረግ ሲሆን በኮሚርሻል ደረጃም የሩዝ ሰብል በመስኖ በስፋት እንዲመረት ይደረጋል።

ዳጉሳ

- ተስማሚ ዝርያዎችን የማላመድ፣ የማፍለቅ፣ የማስተዋወቅና የማስፋፋት ስራን ማጠናከር፤
- የዳጉሳን ምርጥ ዘር በስፋት በማባዛት አቅርቦቱን ማሻሻል፤
- የዳጉሳን ሰብል አመራረት በተቀመጠው ምክረ ሀሳብ መሰረት ተግባራዊ እንዲሆን በየደረጃው የአቅም ክፍተቶችን በመለየት የአቅም ግንባታ ስራዎችን ማከናወን፤
- የዳጉሳን ምርት ለማሳደግ የሚያስችሉ የቅድመና ድህረ ምርት የሜካናይዜሽን ቴክኖሎጂዎችን መተግበር፤ ለዚህም አገልግሎቱን የሚሰጡ ተቋማትን ማስፋፋት።

ባቂላ

- ባቂላን በተለያዩ ስነ ምህዳሮች ለማምረት ለመስኖ ተስማሚ፣ በሽታንና ተባይን ሊቋቋሙ የሚችሉ፣ ገበያው የሚፈልጋቸው ዝርያዎችን፣ የማላመድ፣ የማመንጨትና ተጓዳኝ የአግሮኖሚ ምክረ ሀሳቦች የማቅረብ ስራዎች ይሰራሉ። የዘር እጥረትን ለመቅረፍ በዋና ዋና አምራች አካባቢዎች አርሶ አደሮችን በማህበር በማደራጀትና በማሰልጠን የምርጥ ዘር ብዜት ስራ ይጠናከራል። ጥራት ያለው ዘር በበቂ መጠን በየስነ ምህዳሩ ለአምራቹ ይቀርባል። በደጋማ አካባቢዎች የሰብሉን ምርታማነት ለማሳደግ የአሲዳማ አፈርን ችግር ለመቅረፍ የኖራ ውህድ አቅርቦትና አጠቃቀምን በማሻሻል የማከም ስራ ተጠናክሮ ይሰራል። የህያወ ማዳበሪያ አጠቃቀምን ለማሻሻል የማዳበሪያው አምራቾች በስፋት እንዲያመርቱና ለአርሶ አደሩ እንዲቀርብ በማድረግ ሁሉም አምራቾች እንዲጠቀሙ ይደረጋል። የሰብሉ አመራረት በተቀመጠው ምክረ ሀሳብ መሰረት እንዲተገበር ይደረጋል። የባቂላ ሰብሉን የማሳ ላይ ጥገኛ አረምና በሽታን /ለምሳሌ ኦሮባንኬና ቆርምድ/ እንዲሁም የመጋዘን ተባይን ለመቆጣጠርና ለመከላከል የተቀናጀ የተባይ ቁጥጥርና መከላከል ስራ ይከናወናል።

አተር

- የአተር ምርትና ምርታማነትን ለማሳደግ ግሽበትን፣ የተባይ ጥቃትን፣ ገበያው የሚፈልገውን የጥራት መስፈርት የሚያሟሉ ዝርያዎች በምርምር እንዲወጡ ይደረጋል። ከዚህም በተጨማሪ በመስመር የመዝራት ስራን ለማቅለል የሚረዱ የመዝሪያ መሳሪያዎች ይቀርባሉ። የዘር አቅርቦቱን ለማሻሻል በፌዴራልና በክልል እንዲሁም በግልና በማህበራት የምርጥ ዘር አባሻ ተቋማት ጥራቱ የተጠበቀ ዘር በበቂ መጠን እንዲቀርብ ይደረጋል። አሲዳማ አፈርን በኖራ ውህድ ማከም የሰብሉን ምርታማነት በከፍተኛ ደረጃ የሚጨምር በመሆኑ አምራች በሆኑ አካባቢዎች በኖራ ውህድ በመጠቀም ማሳን የማከም ስራ ተጠናክሮ ይሰራል። የህያወ ማዳበሪያ አጠቃቀምን በማስፋት በሁሉም አምራች አ/ደሮች እንዲተገበር ይደረጋል። የአተር ሰብሉን የማሳ ላይ ተባይ /ለምሳሌ ክሽክሽ፣ አመዳይና የአተር ነቀዝ/ ለመቆጣጠርና ለመከላከል የተቀናጀ የተባይ ቁጥጥርና መከላከል ስራ ይከናወናል።
- በተጨማሪም የእሴት ሰንሰለትና የደረጃ ስርዓትን መሰረት ያደረገ የአተር ምርት ግብይት ተግባራዊ ይደረጋል።

ምስር

- የገበያውንና የአርሶ አደሩን ፍላጎት የሚያሟሉና በሽታን የሚቋቋሙ የምስር ዝርያዎችንና የመዝሪያ መሳሪያዎች በምርምር እንዲወጡ ይደረጋል። የዘር አቅርቦቱን ለማሻሻል በፌዴራልና በክልል እንዲሁም በግልና በማህበራት የምርጥ ዘር አባሻ ተቋማት ጥራቱ የተጠበቀ ዘር በበቂ መጠን እንዲቀርብ ይደረጋል። የህያወ ማዳበሪያን አርሶ አደሮች እንዲጠቀሙም በበቂ መጠን ይቀርባል። የተሻሻለ የአመራረት ቴክኖሎጂ ፓኬጅም ተግባራዊ ይደረጋል በዋናነትም ሰብሉን የሚያጠቁ ተባዮችን /ለምሳሌ የምስር ዋግ/ ለመቆጣጠርና ለመከላከል የተቀናጀ የተባይ ቁጥጥርና መከላከል ስራ ይከናወናል። ሰብሉ ተስማሚ በሆኑ ስነምህዳሮችም እንዲስፋፋ ይደረጋል።
- ለገበያ የሚቀርበው ምርትም በጥራት ላይ ተመስርቶ ክፍያ እንዲፈጸም የሚያስችል እንዲሁም እሴት በመጨመር ላይ የተመሰረተ የግብይት ትስስር ይተገበራል።

ለ/ የኢንዱስትሪ ሰብል

የብቅል ገብስ

- የኢንዱስትሪውን ፍላጎት የሚያሟሉ ከፍተኛ ምርታማ የሆኑ አማራጭ የተሻሻሉ የብቅል ገብስ ዝርያዎችን በምርምር ማፍለቅ፣ ከውጭ በማምጣት ማላመድ፣ ማስተዋወቅና ማስፋፋት ትኩረት ተሰጥቶት ይተገበራል። ከግብዓት አንፃርም ጥራቱን የጠበቀ የብቅል ገብስ ምርጥ ዘር በበቂ መጠን በፌዴራልና በክልል እንዲሁም በግልና በማህበራት የምርጥ ዘር አባሻ ተቋማት በስፋት እንዲባዛና በወቅት እንዲቀርብ ይደረጋል። የሜካናይዜሽን መሳሪያዎች አቅርቦትና የኖራ መፍጫ ፋብሪካዎችን አቅም በማሳደግ የኖራ አቅርቦትም እንዲሻሻል ይደረጋል።
- የኢንዱስትሪውን የጥራት ደረጃ የሚያሟላ የብቅል ገብስ ሰብል ለማምረት የሚያስችል ምክረ ሀሳብም እንዲተገበር ይደረጋል። በተለይም የአሲዳማ አፈር አያያዝ፣ የማዳበሪያና የኖራ ውህድ አጠቃቀም እና የተቀናጀ የሰብል ጥበቃ አሰራር ይተገበራሉ። አመራረቱም በኩታ ገጠም /ክላስተር/ እንዲሆን በማድረግ ከምርት እስከ ግብይት ያለውን ሂደት የሚያቀላጥፍ ስርዐት ይፈጠራል።
- በተጨማሪም በምርት ላይ ያሉት የብቅልና የምግብ ገብስ ዝርያዎች መካከል ባለው የምርታማነት ልዩነት ምክንያት የሚፈጠረውን የአጠቃላይ ዋጋ ልዩነት ለማካካስ የሚያስችልና አርሶአደሮችን የሚያበረታታ የሕግ ድጋፍ ያለው የኮንትራት ግብይት ስርዐት እንዲጠናከር ይደረጋል።
- የእሴት ሰንሰለት፣ የደረጃ ስርዓትና የኢንዱስትሪውን ፍላጎት መሰረት ያደረገ የብቅል ገብስ የግብይት ትስስርም ይተገበራል።

የዳቦ ስንዴ

- የዋግ በሽታን የሚቋቋሙ፣ ምርታማና የኢንዱስትሪውን የጥራት ደረጃ የሚያሟሉ፣ ለመስኖም ተስማሚ የሆኑ የዳቦ ስንዴ ዝርያዎችን በማላመድ፣ በማፍለቅ እና በማስተዋወቅ በስፋት ለተጠቃሚዎች እንዲቀርብ ይደረጋል። በግብዓት አቅርቦትም ጥራቱን የጠበቀ ምርጥ ዘር በበቂ መጠን በፌዴራልና በክልል እንዲሁም በግልና በማህበራት የምርጥ ዘር አባሻ ተቋማት በስፋት እንዲባዛና በወቅት እንዲቀርብ ይደረጋል። የተለያዩ የሜካናይዜሽን መሳሪያዎችና ኬሚካሎች አቅርቦትም ስነምህዳርንና የአርሶአደርን ፍላጎት በዐይነት፣ በመጠንና በወቅት በሚያሟላ መንገድ ይቀርባሉ። አመራረቱም በኩታ ገጠም /ክላስተር/ እንዲሆን በማድረግ ከምርት እስከ ግብይት ያለውን ሂደት የሚያቀላጥፍ ስርዐት ይፈጠራል።
- የኢንዱስትሪውን የጥራት ደረጃ የሚያሟላ የዳቦ ስንዴ ለማምረት የሚያስችለው ምክረ ሀሳብም ተሟልቶ የሚተገበር ሲሆን በተለይም የተቀናጀ የሰብል አመራረትና ጥበቃ፣ በሜካናይዜሽን የተደገፈ የቅድመ እና ድህረ ምርት አመራረት፣ እንዲሁም ስነምህዳርን መሰረት ያደረገ የሰብል ፈረቃ በትኩረት ይከናወናሉ።
- በተጨማሪም የእሴት ሰንሰለት፣ የደረጃ ስርዓትና የኢንዱስትሪውን ፍላጎት መሰረት ያደረገ የዳቦ ስንዴ የግብይት ትስስርም ይተገበራል።
- አጠቃላይ ሀገራዊ የስንዴን ምርት መጠን በከፍተኛ ደረጃ በማሳደግ ከውጭ የሚገባውን ስንዴ ለማስቀረትና የዳቦ ስንዴን ፍላጎትን ማሟላት እንዲቻል ሰብሉ በመስኖ ሊለማ በሚችልባቸው አካባቢዎች (አፋር፣ ሱማሌ...) ላይ ያተኮረ የስንዴ ልማት እንዲተገበር ይደረጋል።

የዱረም ስንዴ

- የዋግ በሽታን የሚቋቋሙ፣ ለመስኖ ልማት ተስማሚ የሆኑ ምርታማና የኢንዱስትሪውን የጥራት ደረጃ የሚያሟሉ የዱረም ስንዴ ዝርያዎችን በማላመድ፣ በማፍለቅ እና በማስተዋወቅ በስፋት ለተጠቃሚዎች እንዲቀርብ ይደረጋል። ከግብዓት አቅርቦትም አንፃር ጥራቱን የጠበቀ ምርጥ ዘር በበቂ መጠን በፌዴራልና በክልል እንዲሁም በግልና በማህበራት የምርጥ ዘር አባሻ ተቋማት በስፋት እንዲባዛና በወቅት እንዲቀርብ ይደረጋል። የዋግና ሌሎች በሽታዎችን ለመቆጣጠር የፀረ ፈንገስ መድሀኒቶችና ሌሎች ኬሚካሎች አቅርቦት፣ እንዲሁም የቅድመ እና ድህረ ምርት ቴክኖሎጂ መሳሪያዎችም ስነምህዳርንና የአርሶአደርን ፍላጎት መሰረት ባደረገ ሁኔታ በዐይነት፣ በመጠንና በወቅት እንዲቀርቡ ይደረጋል።
- የኢንዱስትሪውን የጥራት ደረጃ የሚያሟላ የዱረም ስንዴ ለማምረት የሚያስችለው ምክረ ሀሳብም ተሟልቶ ይተገበራል። በተለይም የተቀናጀ የሰብል አመራረትና ጥበቃ፣ በሜካናይዜሽን የተደገፈ የቅድመ እና ድህረ ምርት አመራረትና አያያዝ፣ ስነምህዳርን መሰረት ያደረገ የሰብል ፈረቃ እንዲሁም በመስኖ ዱረም ስንዴን ማምረት የሚያስችል የተጠናከረ ፓኬጅ በማዘጋጀት መተግበር በትኩረት ይከናወናል። አመራረቱንም በኩታ ገጠም /ክላስተር/ እንዲሆን በማድረግ ከምርት እስከ ግብይት ያለውን ሂደት የሚያቀላጥፍ ስርዐት ይደራጃል።
- በተጨማሪም በምርት ላይ ባሉት የዱረምና የዳቦ ስንዴ ዝርያዎች መካከል ባለው የምርታማነት ልዩነት ምክንያት የሚፈጠረውን የአጠቃላይ ዋጋ ልዩነት ለማካካስ የሚያስችልና አርሶአደሮችን የሚያበረታታ የሕግ ድጋፍ ያለው የኮንትራት ግብይት ስርዐት እንዲጠናከር ይደረጋል።
- የእሴት ሰንሰለት፣ የደረጃ ስርዓትና የኢንዱስትሪውን ፍላጎት መሰረት ያደረገ የዱረም ስንዴ የግብይት ትስስርም የሚተገበር ሲሆን ሰብሉ በመስኖ ሊለማ በሚችልባቸው አካባቢዎች (አፋር፣ ሱማሌ...) ላይ ያተኮረ የዱረም ስንዴ ልማትም በትኩረት ይከናወናል።

አኩሪ አተር

- ኢንዱስትሪው በሚፈልገው የጥራት መስፈርት ከፍተኛ የዘይትና ፕሮቴን መጠን፣ በሽታን የመቋቋም ብቃት ያላቸው የአኩሪ አተር ዝርያዎች የማላመድና የማመንጨት ስራ ይከናወናል። የአኩሪ አተር ምርጥ ዘርን በጥራት፣ በመጠንና በስነ ምህዳር ለይቶ ለአምራች አርሶ አደሮች ይቀርባል፤ የዘር ብዜት ስራውም የሰብል ፈረቃን ተግባራዊ በማድረግ በመንግስትና በግል ዘር አባሻ ድርጅቶች ተግባራዊ እንዲሆን ይደረጋል። የቅድመና ድህረ ምርት የሜካናይዜሽን ቴክኖሎጂዎችም ይቀርባሉ። የአኩሪ አተርን ምርታማነት ሊያሳድጉ የሚችሉ ምክረ ሀሳቦችም ይተገበራሉ በዋናነትም የህዩወ ማዳበሪያ አጠቃቀም ላይ ትኩረት ይሰጣል።
- የአኩሪ አተርን ምርት ከኢክስፖርት ገበያና ኢንዱስትሪ ጋር በማስተሳሰር ገበያው በሚፈልገው የምርት መጠንና ጥራት ደረጃ እንዲመረት ይደረጋል።

ኑግ

- የሰብሉን ምርታማነት ለመጨመር የተሻሻሉ ዝርያዎችን የማመንጨትና በቀጣይም በባዮ ቴክኖሎጂ ዘዴ በመታገዝ የዝርያዎችን አቅም የማሻሻል ስራ ይሰራል። የተሻሻሉ የኑግ ዝርያዎች ዘር በአይነትና በመጠን ለየስነ ምህዳሩ ለማቅረብ የዘር ማባዛት ስራ በዘር አባሻ ተቋማትና በተደራጁ አርሶአደሮች ይተገበራል። የተሻሻለ አመራረትን በማስተዋወቅ የተቀመጠው ምክረ ሀሳብ ተግባራዊ ይደረጋል። አርሶ አደሩ ለኑግ ሰብል አመራረት ከማሳ መረጣ አንስቶ አጠቃላይ እንክብካቤው በተመለከተ የተሻሻለ አሰራርን እንዲከተል የሚያስችል የግንዛቤ ማስጨበጫ ስራና የገበያ ትስስር በመፍጠር አመራረቱ በክላስተር ይደራጃል። በኑግ ሰብል ምርት አመራረት የድህረ ምርት አያያዝም

እንዲሻሻል ይደረጋል። የእሴት ሰንሰለትን መሰረት ያደረገ የግብይት ስርዐቱም ከምግብ ዘይት ኢንዱስትሪዎች ተሳስሮ እንዲጠናከር ይደረጋል።

የፈረንጅ ሱፍ

- የፈረንጅ ሱፍን የአመራረት ቴክኖሎጂ ለአርሶ አደሮች ማስተዋወቅ የአቅም ግንባታ ስራዎች ይከናወናሉ፤ አመራረቱ በምክረ ሀሳቡ መሰረት እንዲተገበር ተገቢውን ክትትልና ድጋፍ ይደረጋል፤
- የወፍ ጥቃትን ለመከላከል በክላስተር በስፋትና በተመሳሳይ ወቅት መዝራት ይተገበራል፤ የአሜሪካ ንይ ለመከላከል የሚረዱ ምክረ ሀሳቦች ተግባራዊ ማድረግ፤
- የፈረንጅ ሱፍ በሚበቅልባቸው አካባቢዎች ተስማሚ የሆኑ ዝርያዎችን ዘር እንዲቀርብ ይደረጋል፤
- አርሶ አደሮች በማህበሮቻቸው አማካኝነት ከኢንዱስትሪው ጋር ግንኙነት በመፍጠር ኢንዱስትሪው በሚፈልገው መጠን እና ጥራት ምርት እንዲያቀርቡ ይደረጋል።

ኦቾሎኒ/ለውዝ

- ኢንዱስትሪው የሚፈልገውን ከፍተኛ የዘይት መጠን ያላቸው፣ የኤክስፖርት ገበያው የሚጠይቀውን መስፈርት የሚያሟሉና ተባይና በሽታን የሚቋቋሙ ዝርያዎች በምርምር እንዲወጡ ይደረጋል። የዘር አቅርቦትን ለማሳደግ የዘር ማባዛት ስራዎች በምርጥ ዘር አባሻር ተቋማትና በተደራጁ አርሶአደሮች ይከናወናል። የምርት መስተሰብና እና መፈልፈያ መሳሪያዎችን እጥረት ለመቅረፍ ተባዝተው ለአርሶ አደሮች እንዲቀርቡ ይደረጋል። በፈንገስ በሽታ በተለይም በአፍላቶክሲን የሚደርሰውን ከፍተኛ የምርት ጥራት ጉድለት ለማስወገድ የድህረ ምርት አያያዝ እንዲሻሻል ይደረጋል።
- የእሴት ሰንሰለትን መሰረት ያደረገ የግብይት ስርዐቱም ከምግብ ዘይት ኢንዱስትሪዎች ተሳስሮ እንዲጠናከር ይደረጋል።

ጥጥ

- የጥጥ ልማት ዕቅድ ዝርዝር በኢንዱስትሪ ሚኒስቴር የጨርቃጨርቅ ቴክኖሎጂ ልማት ኢንስቲትዩት በሙሉ የሚያሻጽ ሆኖ በግብርና በኩል ለየአግሮ ኢኮሎጂው ተስማሚ የሆኑና የኢንዱስትሪዎችን የምርት ጥራት መስፈርት ሊያሟሉ የሚችሉ ዝርያዎች እና የአመራረት ቴክኖሎጂዎች በምርምር ይወጣሉ። የዘር ችግርን ለመቅረፍ በዘር አባሻር ተቋማት እና በባለሀብቱ ደረጃ ምርጥ ዘር እንዲባዛ ይደረጋል። ጥጥን በከፍተኛ ደረጃ ጉዳት ከሚያደርሱበት ተባዮች በተለይ ሚሊባግን ለመቆጣጠርና ለመከላከል የተቀናጀ የተባይ ቁጥጥርና መከላከል ስራና በጀነቲክ ኢንጂነሪንግ የተሸሻሉ ዘርያዎችን የማስተዋወቅ ስራ ይከናወናል። ልማቱን ለማጠናከር የኤክስፔንሽን ድጋፍና ክትትል ተጠናክሮ አንዲቀጥል በየደረጃው ያሉ መዋቅሮችን በሰው ሃይል ማደራጀትና በጥጥ አምራች አካባቢ ያሉ የግብርና ልማት ሰራተኞች በጥጥ አመራረት ላይ ልዩ ስልጠና እንዲያገኙና አርሶ አደሩን/ ከፊል አርብቶ አደሩን/ እንዲደግፉ ይደረጋል። በጥጥ ሰብል ልማት በተሰማሩ ሰፋፊ እርሻዎች ዙሪያ ልማቱን የሚሰሩ አርሶ አደሮችን በክላስተር በማደራጀት የአውት ግሮወርስ ትስስር በመፍጠር የጥጥ ልማቱ ስራ እንዲስፋፋ ይደረጋል። ከዚህ ጋር በተያያዘ የአመራረቱ ስርዓት እንዲሻሻል በሜካናይዜሽን ይደገፋል። የጥጥ ምርትን ከጨርቃ ጨርቅ ኢንዱስትሪ ጋር ማስተሳሰርም በትኩረት ይከናወናል።

ሐ/ የኤክስፖርት ሰብል ግቦች

ሰሊጥ

- ከሰብሉ ከፍተኛ ኢኮኖሚያዊ ጠቀሜታ አንፃር ምርምርን በማጠናከር አዳዲስ ዘር የመበተን ባህሪ የሌላቸው የሰሊጥ ዝርያዎች በምርምር እንዲወጡ ይደረጋል። የሰሊጥ ምርጥ ዘርን በጥራት፣ በመጠንና በስነ ምህዳር ለይቶ ሰሊጥ አምራች ለሆኑት አርሶ አደር የማቅረብ ሥራ ም ይከናወናል። ምርቱን ለማሳደግ በመስኖ ማልማት በትኩረት ይከናወናል። በተጨማሪም ከሌሎች ሰብሎች ጋር አፈራርቆ መዝራትና የተባይ ጥቃትን ለመከላከል የተቀናጀ የተባይ ቁጥጥርና መከላከል ሥራ ይተገበራል። ለሰሊጥ ሰብል የተሻሻለ አመራረትና የድህረ ምርት አያያዝ ተስማሚ የሆኑ የሜካናይዘሽን መሳሪያዎች ጥቅም ላይ እንዲወሉ ይደረጋል። በድህረ ምርት አያያዝ ችግሮች የሚከሰተውን የሰሊጥ ምርት ብክነትን ለመቀነስ አስፈላጊ ቴክኖሎጂዎች ተግባር ላይ እንዲወሉ ይደረጋል። በአርሶ አደሩ ዘንድ ለግብዓትና እርሻ መሳሪያ ግዥ የሚታየውን የፋይናንስ እጥረት ለማቃለል የብድር አቅርቦት ይመቻቻል። የእሴት ሰንሰለትን መሰረት ያደረገ የግብይት ስርዐትም እንዲጠናከር ይደረጋል።

ቦለቂ

- የኤክስፖርት ገበያውን ፍላጎት የሚያሟሉ፣ ድርቅንና በሽታን የሚቋቋሙ ዝርያዎች አማራጭ እንዲሰፋ ይደረጋል። በአፈር ምርመራ ላይ የተመሰረተ የኬሚካል ማዳበሪያ አጠቃቀም ምክረ ሀሳብ እንዲኖር አመራራቱም ተገቢውን የኤክስፔንሽን ትኩረት እንዲያገኝ ይደረጋል። የዘር አቅርቦትን ለማሻሻል በግልና በመንግስት ዘር አምራች ድርጅቶችና በአርሶ አደር ማህበራት አማካኝነት እንዲባዛ ይደረጋል። ሰብሉ በማሳ ላይና በማከማቻ ቦታዎች በተባይና አረም የሚደርስበትን ጉዳት ለመቀነስ የተቀናጀ የተባይ እና አረም መከላከል ስራ ጥቅም ላይ ይውላል። የቦለቂ ምርት ከፀረ ተባይ ኬሚካል ቅሪት ነፃ እንዲሆን በፀረ ተባይ ኬሚካል አጠቃቀም ላይ በቂ ግንዛቤ የመፍጠር ስራ ይሰራል፤ በተጨማሪም ጥቅም ላይ የሚውሉ ኬሚካሎች በዘሩ ውስጥ ቅሪት የማይኖቸው እንዲሆኑ በአቅርቦቱ ላይ ይሰራል።
- አምራቹን ለማበረታታት እና ከምርቱ ተጠቃሚ ለማድረግ የቦለቂ ምርት የጥራት ደረጃ መስፈርቱን አሟልቶ እንዲያመርትና በጥራት ደረጃ ላይ የተመሰረተ ክፍያ እንዲያገኝ ይደረጋል። የእሴት ሰንሰለትን መሰረት ያደረገ የግብይት ስርዐትም እንዲጠናከር ይደረጋል።

ሽምብራ

- የኤክስፖርት ገበያው የሚፈልገውን ጥራት መስፈርት የሚያሟሉ በተለይም ትልልቅ የዘር ፍሬ መጠን ያላቸው፣ በሽታ የሚቋቋሙና ለአብዛኛው የሽምብራ አምራች አካባቢዎች የሚስማሙ ዝርያዎች በማላመድ እና በማመንጨት እንዲቀርቡ ይደረጋል። የዘር አቅርቦትን ለማሻሻል በግልና በመንግስት ዘር አምራች ድርጅቶችና በአርሶ አደር ማህበራት አማካኝነት እንዲባዛ ይደረጋል። የሽምብራ ተባይና በሽታን ለመከላከል ዝቅተኛ የፀረ ተባይ ቅሪት ባህሪ ያላቸው ፀረ ተባይ ኬሚካሎች በህብረት ስራ ማህበራት እና በግል ባለሀብቶች አማካኝነት ለአምራቹ እንዲቀርብ ይደረጋል። የህያወ ማዳበሪያ አጠቃቀምን ለማጎልበት በየክልሎች የሚገኙትን የአፈር ላቦራቶሪዎች አቅም ለማጎልበት ለአምራቹ ተደራሽ እንዲሆን ይደረጋል። የሽምብራ አመራረትን በተቀመጠው ምክረ ሀሳብ መሰረት ተግባራዊ ለማድረግ የተጠናከረ የኤክስፔንሽን አገልግሎት ይሰጣል። በማሳ ላይ እና በማከማቻ መጋዘኖች ላይ የሚታዩ የሽምብራ ተባዮችን ጉዳት ለመቀነስም የተቀናጀ የተባይ ቁጥጥርና መከላከል ስራ ይከናወናል። ሽምብራን ለማልማት ተስማሚ በሆኑ ስነ ምህዳሮች ሁሉ ከጥቁር አፈር በተጨማሪ በሌሎች የአፈር አይነቶች በዳግምና በሰብል ፈረቃ እንዲስፋፋ ይደረጋል። ኢንዱስትሪውንና ኤክስፖርተሮችን ከአምራቾች ማህበራት ጋር ለማስተሳሰር በገበያ ተፈላጊ የሆኑ

ዝርያዎች በጥራት፣ በበቂ መጠንና የአርሶ አደሩን ተጠቃሚነት ባረጋገጠ መልኩ እንዲመረቱ ይደረጋል።

ማሾ

- ከሰብሉ ከፍተኛ ኢኮኖሚያዊ ጠቀሜታ አንፃር የምርምሩ ዘርፍ እንዲጠናከር ማድረግና ካሉት የተሻሻሉ ዝርያዎች በተጨማሪ በገበያ ተፈላጊ የሆኑ ዝርያዎችና ቴክኖሎጂዎችን ለማውጣት ምርምሩ እንዲጠናከር ይደረጋል። በምርጥ ዘር አባዥ ተቋማት፣ በተደራጁ አርሶአደሮች እና በባለሀብቶች ምርጥ ዘርን በማባዛት በጥራትና በመጠን ለአርሶ አደሮች ይቀርባል። ለሰብሉ የሚያስፈልጉ የህያው ማዳበሪያ አይነቶችን /strains/ ለይቶ በማባዛት በስፋት እዲቀርቡ ይደረጋል። የማሾን ምርትና ምርታማነት ለማሳደግ የተቀናጀ የተባይ የመቆጣጠርና የመከላከል ስራ ተግባራዊ ይደረጋል። ሰብሉ ሊመረትባቸው በሚችሉ አዳዲስ አካባቢዎች የማስተዋወቅና የማስፋፋት ስራዎችም ይከናወናሉ። የአመራረት ምክረ ሀሳብን ተግባራዊ ለማድረግ ለአርሶ አደሩና ለሞያተኛው የአቅም ግንባታ/ በተግባር የተደገፈ ሥልጠና/ በስፋት ይከናወናል። የእሴት ሰንሰለትን መሰረት ያደረገ የግብይት ስርዐትም እንዲጠናከር ይደረጋል።

1.7.2. ቡና ሻይ እና ቅመማ ቅመም

ዕቅዱን ለማሳካት የሚከናወኑ ተግባራትና የማስፈጸሚያ ስልቶች

የቡና ምርት ምርታማነትና ጥራትን ለማሻሻል አሁን የተፈጠረው መነሳሳት ቀጣይነትና ተጨባጭ ውጤት እንዲያመጣ እስከ ታችኛው እርከን ድረስ በዘርፉ በየደረጃው በቂ ዕውቀትና ክህሎት ያለው ባለሙያ በብዛትና በጥራት የሚያቅፍ አደረጃጀት በመፍጠር በቡና ልማት እየተገነባ ያለው የተደረገ የልማት ስራዊት ሙሉ ቁመና እንዲይዝ ይደረጋል። ቴክኖሎጂውን ለማፍለቅና ለማላመድ ራሳቸውን የቻሉና ልምድ ያካበቱ፣ በሰው ኃይልና ቁሳቁስ በቂ አቅም የፈጠሩ የፌዴራልና የክልል ምርምር ተቋማት ይኖራሉ። በየደረጃው የሚገኙ የዕቅዱ ፈፃሚዎችና ባለድርሻ አካላት ቅንጅታዊ አሰራርና ግቡን የማሳካት ፖለቲካዊ ቁርጠኝነትና ተነሳሽነት ይጠናክራል። እያደገ የሚመጣውን የግብዓትና የብድር አቅርቦት እንዲሁም የቴክኖሎጂ ፍላጎት በተፈለገው ወቅት፣ መጠን፣ ዓይነትና ጥራት ማቅረብ የሚያስችል አሰራር ይዘረጋል። ለቡና ምርት ተስማሚና ምቹ የአየር ንብረትና የሀገራችን ቡና በዓለም ገበያ ተፈላጊ በመሆኑ ለዝርዝር መርሀ-ግብሩ አፈጻጸም የሚያስፈልግ በቂ በጀትና ሎጂስቲክስ መመደብና በየደረጃው የተጠናከረ ድጋፍና ክትትል ሥርዓት ተዘርግቶ ተግባራዊ መሆኑን ለግቡ ስኬት ወሳኝ ግብዓቶች ናቸው።

በመሆኑም በሁለተኛው የዕትዕ ዘመን ከላይ የተጠቀሱትን ማነቆዎች በመፍታት የሚጠበቀው ውጤት ላይ ለመድረስ ሁሉም ባለድርሻ አካላት ያልተቆጠበ ርብርብ ማድረግ የሚገባቸው መሆኑ እንደተጠበቀ ሆኖ በዕቅዱ ዘመን እንደየክልሉ ተጨባጭ ሁኔታ ምርት፣ ምርታማነትና ጥራትን ለማሻሻል በዋናነት ሊተገበሩ የሚገባቸውን ተግባራት እንደሚከተለው ተመላክተዋል።

የቡና ልማትና ጥራት ኤክስቴንሽን ሙሉ ፓኬጅን በሁሉም የቡና አምራች አካባቢዎች እምቅ አቅማቸውን ባማከለ መልኩ በአርሶ አደር ማሳዎች ላይ በመተግበር፣ በምርምር ማሳ፣ በሞዴል አርሶ አደሮችና ብዙሃኑ አርሶ አደሮች ማሳ መካከል በቡና ምርታማነት እና ጥራት የሚታየውን ከፍተኛ ልዩነት በቀጣይነት በማጥበብ የአምራቹንናየአገሪቱን ተጠቃሚነት ማሳደግ የሚያስችሉ የድጋፍና ክትትል ስራዎችን አጠናክሮ መስራት ያስፈልጋል። እያንዳንዱን የቡና አምራች አርሶ አደርና ሀገራችንን በዓለም ገበያ ብቁና ተወዳዳሪ ለማድረግ

የሚያስችል የግብዓትና ውጤታማ ቴክኖሎጂዎችን አጠቃቀም ማሻሻል፤ የቡናችንን ብዝሃ-ሕይወት ጥበቃን የኤክስቴንሽን ሥርዓቱ አካል በማድረግ ለህይወታዊና ኢ-ህይወታዊ አደጋዎች ያላቸውን ተጋላጭነትን መቀነስ፤ ከ300 ሺህ ሄ/ር የማያንስ ያረጁ ቡናዎችን በጉንደላ ማደስና 200 ሺህ ሄ/ር የሚጠጋ መሬት ላይ ከምርታማነት የወጡ እናት ቡናዎችን ነቅሎ በአዲስ መተካት፤ መስኖ-ገብ በሆኑ አካባቢዎች በደጋፊ መስኖ ወጣት ቡናዎችን በአፈር ምርመራ ውጤት ላይ የተመሠረተ ማዳበሪያ አይነትና መጠን በመጠቀም ልማቱን ማስፋፋት፤ በተዳፋትማ የቡና ማሳዎች ላይ የአፈርና ውሃ ጥበቃ ሥራዎችን ከበጋው የተፋፈሉ ልማት ጋር በማቀናጀት የእንስሳት መኖ ችግርን በሚቀርፍ አግባብ ማከናወን፡፡ በተፈጥሮ ቡናና በሌሎች የቡና ሰርትፊኬት ያላቸው እና የተሻለ የገበያ ዕድል የሚያገኙ የቡና ማሳዎችንና ህ/ስራ ማህበራትን በምክራ-ሀሳቡ መሰረት ግብዓት ተሟልቶላቸው የሚስፋፉበትን አሰራር መከተል፡፡ በአገሪቱ ያሉትን የተለያዩ ቡና አይነቶች ባህርይና ልዩ ጣዕም የሚያሳይ ካርታ ማዘጋጀት (Coffee characterization & quality profile mapping እንዲሁም የምርት ዱካ (Traceability) የጠበቀ የገበያ አማራጭ እንዲፈጠር ድጋፍ መስጠት፤ ከሰፋፊ ቡና ልማት ድርጅቶች ጋር አርሶአደሩን በማስተሳሰር የቴክኖሎጂ ሽግግርን ማፋጠን፤ ጥራትን ማሻሻል ያደረገ የክፍያ ሥርዓትን በመጀመሪያ ደረጃ ግብይት ማዕከላት ተግባራዊ በማድረግ ለጥራት መሻሻል የተጠናከረ ድጋፍና ክትትል ስራዎች በተደራጀ አግባብ እንዲፈጸም ይደረጋል፡፡

የቡና ዘርና ችግኝ አቅርቦትን ማሻሻል

የቡና ምርት ምርታማነትና ጥራትን የተፈለገውን ያህል እንዳያድግ ማነቆ ሆኖ የቆየውን የግብአት በተለይም የዘር አቅርቦት እጥረት ነው፡፡ እስካሁን በነበረው አሰራር ሊሟላ የቻለው የቡና ዘር ፍላጎት ከ 25% የሚበልጥ አይደለም፡፡ እነዚህን ችግሮች በመቅረፍ ለየስነ-ምህዳሩ ተስማሚ የሆኑ የተሻሻሉ የቡና ዝርያዎች በቂ አቅርቦትን ለማረጋገጥ የተለያዩ አማራጮች መፍትሄዎችን መውሰድ ያስፈልጋል፡፡ እነዚህም፡

- የምርምር ማዕከላት፤ ንዑስ ማዕከላትና ጣቢያዎች በተመሰረቱበት አካባቢዎች ተስማሚ የሆኑ የተሻሻሉ የቡና ዝርያዎች መነሻ ዘርና ማቅረብ የሚያስችል አቅም እና እምነት ፈጥረው እንዲሰሩ ተገቢውን ድጋፍና ክትትል ማድረግ፤
- ጥራትና ጤንነታቸው የተረጋገጠ የተሻሻሉ የቡና ዝርያዎች ዘርና ችግኝ አቅራቢዎችን ማደራጀትና በስልጠናና ምክር አገልግሎት አቅማቸውን ማጠናከር፤
- የዘር ዝግጅትና ስርጭቱን ፍትሃዊና ህጋዊ የሚያደርግ የቡና ዘር ስርአት እንዲዘረጋ ለሚመለከታቸው ባለድርሻ አካላት ክትትልና ድጋፍ ማድረግ፤
- የዲቃላ ቡና ዝርያዎችን ለማባዛት እንዲቻል የግብርና ምርምር ማዕከላት የባዮቴክኖሎጂ ምርምር አቅምን በማሳደግ በቲሹ ካልቸርና በቁርጥራጭ መነሻ ዘሮችን በማዘጋጀት በቀጣይ ለሚያባዙ አካላት ተደራሽ እንዲሆኑ የሚያስችል ድጋፍ መስጠት፤

የተሻሻሉ የቡና እንክብካቤ ስራዎችን ማጠናከር

አብዛኛው የሀገሪቱ የቡና ማሳ ጎረቤትና ባህላዊ የአመራረት ዘይቤዎች ላይ የተመሰረተ በመሆኑ በእርጅናና አያያዝ ጉድለት ምክንያት ከመዳከሙ የተነሳ የቡናምርት፤ ምርታማነትና ጥራት አፈጻጸም ላይ የራሱን አሉታዊ ተጽእኖ በማሳደሩ ዘርፉ የተፈለገውን ያህል እንዳያድግ ሲያደርገው ቆይቷል፡፡ በመሆኑም ዘርፉ የሚጠበቀው ውጤት ላይ እንዲደርስ ነገሩን አሰራር ማሻሻልና በዘመናዊ የአሰራር ስርዓት መቀየር ያስፈልጋል፡፡ ስለዚህ

- የተሻሻሉ የቡና እንክብካቤ ስራዎች (ጉንደላ፣ ገረዛ፣ ቅጥያ ማሳሳት፣ ምቀሳ፣ ነቅሎተከላ፣ ስግሳጎ፣ ጥላ ዛፍ ቁጥጥር፣ ደባል ሰብል ልማት፣ የተፈጥሮና ሰው ሰራሽ ማዳበሪያ መጠቀም፣ ጉዝንዝ እና ተባይ አሰሳና ቁጥጥር እንዲሁም ደጋፊ የመስኖ አማራጮችን መጠቀም) ማጠናከር
- በቡና ማሳዎች ውስጥ የአፈርና ውሃ ጥበቃ ስራዎችን ማካሄድ (የአፈር እርከን መስራትና በስነ-ህይወታዊ ዘዴዎች ማጠናከር፣ ደባል ሰብሎችንና አፈር አልሚ የጥላ ዛፎች ልማት ማካሄድ፣ በልቅ የግጦሽ አጠቃቀምን ማስቀረት)።

የቡና ምርት ዝግጅትና ጥራትን ማሻሻል

ለየሥነ-ምህዳሩ ተስማሚ የሆኑ የተሻሻሉ የቡና አመራረትና አዘገጃጀት ቴክኖሎጂዎችን በማስተዋወቅና በማስፋፋት የቡናን ጥራት በዘላቂነት ማሻሻል ያስፈልጋል። በመሆኑም

- የተሻሻሉ ቡና ምርት አዘገጃጀት ቴክኖሎጂ ኤክስቴንሽን ስርዓትን ማጠናከርና የክትትልና ድጋፍ አሰራርን በማሻሻል የአምራቹን የጥራት ግንዛቤ ደረጃን ከፍ ማድረግ፤
- በመጀመሪያ ደረጃ የግብይት ማእከላት ለእሸትና ጀንፈል ቡና የጥራት ደረጃን ማዕከል ያደረገ የክፍያ ስርዓት እንዲፈጠር ለማድረግ ህዝባዊ መድረኮችን መጠቀም፤
- የቡና ጥራት ቁጥጥሩን ስርዓት ወጥነት ባለው መልኩ ለማከናወንና ለመደገፍ እንዲያመች አደረጃጀቱ በክልሎች እንዲጠናከር ማድረግ፤
- የአረቢካ ቡና የብዝሃ-ህይወትና የልዩ ቡና የብራንዲንግና የፕሮሞሽን ሥራ በሀገር ውስጥና በውጭ ትኩረት ሰጥቶ ተግባራዊ እንዲደረግ ለሚመለከታቸው አካላት ድጋፍ መስጠት።

የአውታረወር ትስስርን ማጠናከር

- የቴክኖሎጂ ሽግግርን የሚያፋጥኑ አሰራሮችን መዘርጋት፤
- የግብአትና ምርት ግብይትን የሚያሳልጡ ሁኔታዎችን ማመቻቸት፤
- በአውት ግሮወር ትስስር ለታቀፉ አርሶ አደሮችና በቅርበት ለሚደግፏቸው ባለሙያዎችና አመራሮች ቀጣይነት ያለው የአቅም ግንባታ ድጋፎችን በተደራጀ አግባብ መስጠት፤ የተሻሻሉ የሻይ ተክል ዝርያዎችን ከልማት ድርጅቶቹ ጋር በመተባበር በስፋት በማባዛት ተደራሽ ማድረግ፤ ለሻይ ልማት አስፈላጊ ግብዓቶች የሚቀርቡበትን ምርምር፣ ብዜትና ስርጸት አቅም እንዲፈጠር መደገፍ፤
- ተስማሚ ቦታዎችን በቀጣይ በምርምር በመለየት ወደ ትስስር ማስገባትና በጥራትና በብዛት እንዲያመርቱ ድጋፍ መስጠት፤ ሁሉም ወገን ተጠቃሚ እንዲሆን ከባለድርሻዎች ጋር በመቀናጀት ወደ መደበኛው የግብይት ሥርዓት የሚገባበትን አሰራር መዘርጋትና ተግባራዊ በማድረግ ግቦቹ እንደሚሳኩ ይጠበቃል።

የእርሻ መሳሪያዎችና ሌሎች ግብዓቶች አጠቃቀምን ማሻሻል

- ለቡና ምርትና ጥራት መሻሻል የሚያግዙ አነስተኛ የእርሻ መገልገያ መሳሪያዎችና ማሽነሪዎችን ማስተዋወቅና ጠንካራ አቅራቢዎች እንዲኖሩ ከሚመለከታቸው አካላት ጋር በመተባበር እንዲስፋፉ ማድረግ፤
- የተፈጥሮና ሰው ሰራሽ ማዳበሪያዎች እንዲሁም ጸረ-ተባይ ኬሚካሎች አጠቃቀም በምክረ-ሃሳብ ላይ የተመሰረተ እንዲሆን ድጋፍ መስጠት፤

የሻይ ችግኝ አቅርቦትን ማሻሻል

የሻይ ልማትን ለማስፋፋት የችግኝና የተስማሚ ዝርያ አቅርቦት ውስንነት የዘርፉ አብይ ተግዳሮቶች ሆነው ቆይተዋል። አሁን ባለው ጅምር አሰራር ሰፊ የሻይ ልማቶች በአቅራቢያቸው ላሉ አርሶ አደሮች በሚያከፋፍሉት ውስን ችግኝ ብቻ አርሶ አደሩን የተሻለ ተጠቃሚ ሊያደርገው ስለማይችል ችግሩ የሚቀረፉባቸው ስልቶች ማዘጋጀት ያስፈልጋል።

- የተሻሻሉ የሻይ ዝርያዎችን ችግኝ አርሶ አደሮች በግል ወይም በቡድን ተደራጅተው ማምረት እንዲችሉ በስልጠናና ምክር አገልግሎት እንዲሁም ድጋፍና ክትትል አቅማቸውን ማሳደግ፤
- በሻይ ልማት አካባቢ የሻይ ምርምር ስራዎችን ለማካሄድ የሚያስችል የምርምር ተቋማት፣ የሻይ ልማት ድርጅቶችና አርሶ አደሮች ትስስር ማጠናከር።
- የሻይ ችግኝ አምራቾችንና ተጠቃሚዎችን እኩል የሚያስተናግድ የችግኝ ብዜትና ግብይት ስርአት እንዲሰፍን ከሚመለከታቸው ባለድርሻ አካላት ጋር በትብብር መስራት።

የተሻሻሉ የሻይ እንክብካቤ ስራዎችን ማጠናከር

የሻይ ምርት፣ ምርታማነት፣ ጥራትና ግብይት ላይ አሉታዊ ተጽእኖ የሚያሳድሩ ልማዳዊ አሰራሮች ልማቱ የተፈለገውን ያህል እንዳያድግ እንቅፋት ሆነው ቆይተዋል። በመሆኑም ዘርፉ የሚጠበቀውን ውጤት እንዲያመጣ ዘመናዊ የአሰራር ስርዓት መጠቀም ያስፈልጋል።

- የተሻሻሉ የሻይ እንክብካቤ ስራዎች ለአብነትም ጉንደላ፣ ገረዛ፣ ቅጥያ ማሳሳት፣ ምቀሳ፣ የተፈጥሮና ሰው ሰራሽ ማዳበሪያ መጠቀም፣ እና ተባይ አሰሳና ቁጥጥር እንዲሁም ደጋፊ የመስኖ አማራጮችን መጠቀም) ማጠናከር፤
- በሻይ ማሳዎች ውስጥ የአፈርና ውሃ ጥበቃ ስራዎችን ማካሄድ፤

የአውት ግሮወር ትስስርን ማጠናከር

- የሻይ ልማት ድርጅቶች በዙሪያቸው ከሚገኙ አርሶ አደሮች ጋር ተባብረው በመስራት ያለባቸውን የመሬት እጥረት ከመቅረፍ ባሻገር የቴክኖሎጂ ሽግግርን እንዲያፋጥኑ ግንዛቤያቸውን ማሳደግ፤
- የሻይ ምርት ግብይትን ህጋዊና ጥራትን ያማከለ የክፍያ ስርአት እንዲኖረው ድጋፍ መስጠት፤

ቅመማ ቅመም

የበርበሬ በሽታና ተባይ ጥቃትን ለመከላከል እንዲቻል የሰብል ፈረቃ፣ ንጹህ ዘርና ኬሚካል መጠቀም፣ ተስማሚ አግሮ-ኢኮሎጂዎች ላይ በማተኮር የተሻሻሉ የአመራረት ዘዴዎችን በምርምር ምክረ-ሃሳቦች መሰረት ማምረት የሚያስችል አቅም መገንባት፣ የድህረ-ምርት ቴክኖሎጂዎች አቅርቦትንና አጠቃቀምን ማሻሻልና ማስፋፋት፣ የምርምር ተቋማት የተሻሻሉ ምርታማ፣ በበሽታና ተባይ በቀላሉ የማይጠቁና በገበያ ተፈላጊ የሆኑ ተጨማሪ ዝርያዎችን እንዲያፈልቁና እንዲያላምዱ ድጋፍና ግብረ-መልስ መስጠት፣ በመልማት ላይ ያለውን የበርበሬ ምርታማነት ለማሳደግ ተሻሽሎ በተዘጋጀው ፓኬጅ የተካተቱ ምክረ ሀሳቦችን በአግባቡ ተግባራዊ ማድረግ የሚያስችሉ የዓቅምግንባታ እና የድጋፍና ክትትል ሥራዎችን ማጠናከር ያስፈልጋል።

የተሻሻሉ የበርበሬ ዝርያዎችን ዘር አርሶ አደሮች በግል ወይም በቡድን ተደራጅተው ማምረት እንዲችሉ በድጋፍና ክትትል አቅማቸውን ማሳደግ። በተለይ የዝንጅብል አጠውላጊ በሽታን ሊቋቋም የሚችል ዘር በምርምር ተቋማት እንዲወጣ አስፈላጊውን ድጋፍና ክትትል ማድረግና ንፁህ ዘር መጠቀም፣ አርሶ አደሩን በምርምርና ኤክስቴንሽን ምክረ ሀሳብ ላይ የተመሰረተ የመሬት ዝግጅት ማድረግ፣ የዝርያ መረጣ፣ የሰብል ፈረቃና ሌሎች የአመራረት ዘዴዎችን እንዲከተል ማስቻል፣ ተሻሽሎ የተዘጋጀውን የዝንጅብል ፓኬጅ በተሟላ ሁኔታ ተግባራዊ ማድረግ፣ ማህበራትን በማሳተፍና የገበያ ትስስር በመፍጠርና እሴት በመጨመር

በዋጋ ላይ የሚታየውን ችግር መቅረፍ፣ በድህረ-ምርት ቴክኖሎጂዎች አቅርቦትና አጠቃቀም ላይ የሚስተዋሉትን ችግሮች መፍታት፡፡

በአብሽ ምርት አደራረቅና አዘገጃጀት በኩል የሚታየውን ጉድለት መሙላት የሚያስችል የክህሎት ስልጠና መስጠት፣ የድህረ-ምርት ቴክኖሎጂዎች አቅርቦትን ማሻሻል፣ በቴክኖሎጂ የታገዘ የጥራት መስፈርትና ደረጃ አሰጣጥን ከሚመለከታቸው ጋር በመቀናጀት ማዘጋጀትና ተግባራዊ ማድረግ፣

የኮረራማን ተክል በአርሶ አደር ጓርና በነባር ቡና ማሳዎች መካከል በዘመናዊ የአመራረት ዘዴ በመጠቀም እንዲተክል ማድረግና በማስፋት የአርሶ አደሩንና የአገሪቱን ተጠቃሚነት ለማሳደግ፣ በምርት አዘገጃጀት በኩል የሚታየውን ጉድለት መሙላት የሚያስችል የክህሎት ስልጠና መስጠት፣ የድህረ-ምርት ቴክኖሎጂዎች አቅርቦትን ማሻሻል፣ በቴክኖሎጂ የታገዘ የጥራት መስፈርትና ደረጃ አሰጣጥን ከሚመለከታቸው ጋር በመቀናጀት ማዘጋጀትና ተግባራዊ ማድረግ፣

የዕርድ የገበያ ችግሩን ለመቅረፍ ከህብረት ሥራ ማህበራት እንዲሁም በአቅራቢያው ካሉ የግል ባለሀብቶች ጋር ማስተሳሰር፣ የክህሎትና የግንዛቤ ማስጨበጫ ስራ በስፋት መስራት፣ የተሻሻለ የምርት ዝግጅት ቴክኖሎጂ በምርምር እንዲወጣ ክትትል ማድረግ፣ የዕርድ ልማትና ምርት ዝግጅት ፓኬጅ አሻሽሎ ማዘጋጀትና ተግባራዊ ማድረግ፣ የአውት ግሮወር ትስስርን በመጠናከር ግብይቱን ፍትሀዊ የማድረግ ሥራዎችን ማከናወን ይጠበቃል፡፡

አዝመድ በምርት አደራረቅና አዘገጃጀት በኩል የሚታየውን ጉድለት መሙላት የሚያስችል የክህሎት ስልጠና መስጠት፣ የድህረ-ምርት ቴክኖሎጂዎች አቅርቦትን ማሻሻልና ተግባራዊ ማድረግ፣ የጥራት ደረጃን በቴክኖሎጂ ታግዞ የሚሰጥበትን ሁኔታ ከሚመለከታቸው ጋር በመቀናጀት ተግባራዊ ማድረግ፣ ማህበራት በግብይቱ ተሳትፈው የአምራቹን ተጠቃሚነት እንዲያሳድጉ መደገፍ ለግቡ ስኬት ተጠናክረው የሚሠሩ ይሆናሉ፡፡

1.7.3. አነስተኛ አርሶ አደሮች ሆርቲካልቸር ልማት

የሁለተኛውን አምስት አመት አቅድ (2008-12) የማዘጋጀት አስፈላጊነት ላይ መግባባት በመደረሱ በሆርቲካልቸር ዘርፍ ትኩረት የሚሰጣቸው ስትራቴጂያዊ ግቦችና የአፈጻጸም ስልቶችን የመለየትና የማቀመጥ ስራ የተከናወነ ሲሆን ዝርዝሩ እንደሚከተለው ቀርቧል፡፡

የሆርቲካልቸር ኤክስቴንሽን አገልግሎትን ማጠናከር፤

ሀገራችን ስነምህዳር ተስማሚነት ያለው ቢሆንም አስከአሁን ባለው ሁኔታ የሀገራችን ሆርቲካልቸር ልማት በአግባቡ በቴክኖሎጂ ያልተደገፈና በዚያው መጠን ያለበት የምርታማነት ደረጃ ከሌሎች አምራች ሀገሮች ጋር ሲነጻጸር ዝቅተኛ ደረጃ ላይ ይገኛል፡፡ ለዚህም ልማቱን የሚከታተልና ድጋፍ የሚያደረግ በሰለጠነ የሰው ሀይል የተጠናከረ አደረጃጀት አለመኖር እንደሆነ ጥናቶች ያሳያሉ፡፡

በመሆኑም የመጀመሪያው ተግባር የሚሆነው ወጥ የሆነ ልማቱን በተደራጀ መልኩ የሚደገፍ አደረጃጀት መፍጠር፤ አዳዲስ የአመራረትና ምርት አያያዝ ቴክኖሎጂዎችን ለአርሶ አደሩ ማስተዋወቅና የመሳሰሉት ተግባራት ናቸው፡፡ ዋና ተግባሩን ለማስፈጸም የሚያግዙ ስልቶች፡-

- በፌደራልና ከክልል እስከ ቀበሌ ባሉ መዋቅሮች የኤክስቴንሽን አደረጃጀት መፍጠር/ማጠናከር፤

- በዘርፉ የሰለጠነ የሰው ኃይልና ሎጂስቲክ እንዲሟላ ማድረግ/ማጠናከር፤
- የልማት አካላት (የምርምር ተቋማት፣ የኤክስቴንሽን አካላት፣ የአርሶ አደሩ፣ የግል ባለሀብቱ፣ መንግስታዊ ያልሆኑ ተቋማት፣ ወዘተ...) ግንኙነትን ማጠናከር፤
- የክትትልና ድጋፍ፣ ግብረ-መልስና የልምድ/ምርጥ ተሞክሮ ልውውጥና የማስፋት ስርዓትን ማጠናከር፤

ገበያ ተኮር (Semi Commercialization) የሆርቲካልቸር ልማትን ማስፋፋት፤

የሀገራችን የሆርቲካልቸር ልማት ከዝርያ አጠቃቀም ጀምሮ የሚከተለው የአመራረት ዘይቤ ኋላ ቀር ከመሆኑ ጋር ተያይዞ በብዛትም ሆነ በጥራት የገበያን ፍላጎት ሊያሟላ የሚችል ምርት ከማቅረብ አንጻር ያለበት ደረጃ ዝቅተኛ እንደሆነ መረጃዎች ያመለክታሉ። ይህንን ሁኔታ ለመቀየር ዋነኛው ተግባር የተሻሻሉ ወይም ገበያ ተኮር የሆኑ ዝርያዎችን ማስፋፋት ሆኖ የተመረተው ምርት ተገቢውን ጥቅም/ገቢ እንዲያስገኝ ጎን ለጎን የሀር ውስጥና የውጭ ገበያዎችን (ጎረቤት ሀገሮች፣ መካከለኛ ምስራቅ) ፍላጎት የማወቅና በዚህ መነሻ የሚመረቱ ምርቶች አይነትና ዝርያዎችን ለይቶ ወደ ስራ መግባት ትኩረት የሚሰጠው አቅጣጫ ይሆናል። ዋና ተግባሩን ለማስፈፀም የሚያግዙ ስልቶች፡-

- ገበያ ተኮር/የተሻሻሉ ዝርያዎችንና ቴክኖሎጂዎችን ማፍለቅና የማላመድ ሥራ መስራት፤
- ገበያ ተኮር የሆኑ አዳዲስ የሆርቲካልቸር ዝርያዎችን ማስፋፋት (ለምሳሌ፡ ፎሶሊያ፣ እሸት አተር፣ ቤቢ ካሮት (Baby Carrot)፣ ዝኩኒ (Cucumber)፣ ስኳሽ፣ አስፓራገስ፣ ሀብሀብ /water melon/፣ ጣፋጭ በቆሎ/Sweet Corn/፣ የደጋ ፍራፍሬዎች /Apple, plum, pear/፣ ደበርጃን /Egg plant/፣ የአበባ ጎመን (Cauliflower, broccoli)፡፡

የተቀናጀ የተባይ ቁጥጥር ስርዓት መዘርጋት፤

በተባይ ማለትም ነፍሳት ተባይ፣ ለበሽታና አረም በከፍተኛ ደረጃ ከሚጋለጡ የግብርና ሰብሎች መካከል አንዱ አትክልትና ፍራፍሬ እንደሆነ ይታወቃል። በተለይም በሀገራችን ከቅርብ ጊዜ ወዲህ በፍራፍሬ እንደ ኋይት ስኬል፣ በቲማቲም እንደ ቱታ አብሱሉታ የመሳሰሉ ተባዮች ከመከሰታቸው ጋር ቱይዞ ደረሰው ጥፋት በቀላሉ የሚገመት አይደለም። በሌላ በኩል እነዚህን ችግሮች ለመቋቋም እስከአሁን ባለው በስፋት ጥቅም ላይ ውሎ የሚገኘው የኬሚካል ቁጥጥር ዘዴ ሲሆን ይህ ቴክኖሎጂ በአካባቢ ደህንነትና በምርት ጥራት ላይ የሚያስከትለው ጉዳት ከፍተኛ እንደሆነ፣ ይህም በተራው ምርቱ በተለይም በውጭ ገበያ ላይ ያለውን ተቀባይነት እየቀነሰው እንደመጣ መገንዘብ ይቻላል።

በመሆኑም ተባይን ለመከላከል ሌሎች በምርት ጥራት ላይ ጉዳት የማያስከትሉ ወይም ጉዳት የሚቀንሱ የተባይ መቆጣጠሪያ ዘዴዎችን አሰራሮችን መተግበር አስፈላጊ ሆኖ በመገኘቱ የተቀናጀ ተባይ ቁጥጥር ዘዴዎችን የማስተዋወቅና የመተግበር ስራ በተወሰነ ደረጃ በተወሰኑ ሰብሎች ላይ ሲከናወን ቆይቷል።

በሌላ በኩል ሆርቲካልቸርን በተመለከተ ይህንን ቴክኖሎጂ ከመጠቀም አንጻር እስከአሁን የተደረጉ ጥረቶች ቢኖሩም በሚፈለገው ደረጃ አለመስፋፋቱና ትኩረት ተሰጥቶ በቀጣይ መጠናከር እንዳለበት እንደ አቅጣጫ ተቀምጧል። ይህንን ተግባራዊ ለማድረግ ቴክኖሎጂውን ከማፈለቅ አንስቶ ለአርሶአደሩ እስከማስተዋወቅ፣ አፈጻጸሙን እስከመከታተል የዘለቀ ስራ ተጠናክሮ የሚካሄድ ይሆናል። ዋና ተግባሩን ለማስፈፀም የሚያግዙ ስልቶች፡-

- በተመረጡ ገበያ ተኮር የሆርቲካልቸር ሰብሎች ላይ ተፅዕኖ ያላቸውን ጠቃሚ ተባዮች መለየት፤

- በምርምር የተደገፈ የተቀናጀ የተባይ ቁጥጥር ሥራ ማካሄድ፤
- የተቀናጀ የተባይ ቁጥጥር ስርዓት አፈፃፀም ማኑዋል ማዘጋጀት፤
- የአቅም ግንባታ ስራ መስራትና አፈፃፀሙን መከታተል/ማረጋገጥ፤

የምርት አሰባሰብና ድህረ ምርት ብክነትን መቀነስ፤

የድህረ ምርት ብክነት በከፍተኛ ደረጃ ከሚታይባቸው የግብርና ምርቶች መካከል አትክትልና ፍራፍሬ በዋናነት የሚጠቀሱ ሲሆን ጥፋቱ እስከ 50 ከመቶ እንደሚደርስ መረጃዎች ያሳያሉ። በዚህ መሰረት በከፍተኛ ተሳትፎና ጥረት አምራቹ ያመረተው ምርት ተጠቃሚ እንዲሆንና ገቢውን በማሻሻል የኑሮ ደረጃውን ለመለወጥ እንዲችል ከምርት ማሰባሰብ በኋላ እየደረሰ ያለውን ብክነት ለመቀነስና በዕትእ መጨረሻ አመት ላይ በየዓመቱ በአማካይ በ3% በመቀነስ 35% ለማድረስ ታስቧል። ለዚህም አቅምን መገንባት፤ ብክነትን የሚቀንሱና ጥራትን የሚያሻሽሉ የምርት አሰባሰብ ቴክኖሎጂዎችን እና (ዘመናዊ ምርት መሰብሰቢያ፣ ማከማቻ፣ ማንጓጓዣ) ማስተዋወቅ/ማስፋፋት፤ ጥራትን የሚጠብቁ ዘመናዊ ቴክኖሎጂዎችንና ሌሎች ተግባራትን ማከናወን በመጨረሱ ዕትእ የሚከናወን በስፋት ይሆናል። ዋና ተግባሩን ለማስፈፀም የሚያግዙ ስልቶች፡-

- ብክነትን የሚቀንሱና ጥራትን የሚያሻሽሉ የምርት አሰባሰብ ቴክኖሎጂዎችን (ዘመናዊ ምርት መሰብሰቢያ፣ ማከማቻ፣ ማንጓጓዣ) ማስተዋወቅ/ማስፋፋት፤
- የሆርቲካልቸር ክላስተር/ኮሪዶርን መሠረት ያደረገ የቀዝቃዛ ሰንሰለት (Cold Chain) አገልግሎትን ማስፋፋት/ማጠናከር፤
- የሆርቲካልቸር ድህረ ምርት ባለሙያዎችን ማፍራትና ማብቃት፤
- የከፍተኛ ትምህርት ተቋማትን እና የቴክኒክና ሙያ ኮሌጆችን አቅም መገንባት፤

የዘር/ችግኝ እና ሌሎች ግብዓቶች አቅርቦት ማጠናከር፤

የሆርቲካልቸር ምርትና ምርታማነት ለማሳደግ እንዲሁም ጥራትን ለማሻሻል ከፍተኛ ቦታ የሚሰጠው ድጋፍ የመራቢያ አካላትንና ችግኞችን አቅርቦት ፍላጎትን መሰረት ባደረገ መልኩ ማመቻቸት ነው። በዚህ መሰረት የተሻሻሉ የሆርቲካልቸር ዝርያዎችን የማፍለቅና ከተለያዩ ስነምህዳሮች አንጻር ያላቸውን የመላመድ ደረጃ የመለየት ስራ ከምርምሩ ዘርፍ የሚጠበቅ ይሆናል። ተያይዞም ተስማሚነታቸው የተረጋገጡትን ዝርያዎች የማባዛትና ለተጠቃሚው የመድረስ ስራ ልማቱን በጠንካራ መሰረት ላይ ከማቆም ተለይቶ የማይታይ እንደሆነና የአቅርቦት እጥረቱን ለመቅረፍ ከክህሎት ግንባታ አንስቶ እስከ ዘር ብዙት ድረስ ለውጥ የሚያመጡ ስራዎችን ማከናወን ተገቢ ይሆናል። በዚህ ረገድ ባለፈው ዕትእ እዚህም እዚያም የተወሰኑ ጥረቶች እየተደረጉ ቢሆንም ዘመናዊ የማባዣ ቴክኖሎጂዎችን በማስፋፋት አቅማችንን የማሳደግ፣ ጎን ለጎን አመራረቱንና ስርጭቱን ስርአት ማስያዝና ፣ የተባይ ችግሮች ከቦታ ቦታ የማይተላለፉበትን ሁኔታ ማረጋገጥ በቀጣዩ ዕትእ ትኩረት የሚሰጠው ተግባር ይሆናል። ዋና ተግባሩን ለማስፈፀም የሚያግዙ ስልቶች፡-

- የመንግስት፣ የግልና የማህበራት በተለይም የሴቶች እና ወጣቶች የዘር/ችግኝ ዝግጅት ተሳትፎ ማጠናከር፤
- የቲሹ ካልቸር ማባዣ ቴክኖሎጂን ማስፋፋት፤
- የዘር/ችግኝ አመራረትና ስርጭት ስርዓት መዘርጋት (certification)፤
- የግብዓት አቅርቦት (የአፈር ማዳበሪያ፣ አነስተኛ የእርሻ መሳሪያዎችና ማሽንሪዎች) ተደራሽ ማድረግ፤

- ተስማሚ የሆኑ ምርጥ የሆርቲካልቸር መራቢያ አካላት (ዘር፣ ችግኝ፣ ቁርጥራጭ ወዘተ...) ወደ ሀገር ውስጥ የሚያስገቡ አካላትን አቅም መገንባት ተገቢ በሆነ መንገድ ማረጋገጫ የሚያገኙበትንና ወደ ልማቱ የሚሸጋገሩበትን ሁኔታ ማመቻቸት፤

የእሴት ሰንሰለት (Value Chain improvement) ማሻሻል፤

የሆርቲካልቸር ምርት የገበያ ከመሆኑ ጋር ተያይዞ ሳይባክንና ጥራቱን ጠብቆ ለተጠቃሚው እንዲደርስ ብሎም አምራቹ የሚገባውን ጥቅም እንዲያገኝ ከማምረት እስከ ገበያ ባለው የእሴት ሰንሰለት ወሳኝ የሆኑ ተግባራትን የመለየትና የማሻሻል ተግባር ልዩ ትኩረት የሚሰጠው ይሆናል፡፡

በዚህ ረገድ ጠቃሚ አሰራር ልምዶችን በሀገር ውስጥና በውጭ የማሰባሰብ የመቀመር፤ በተለይም ከፍተኛ ፖቴንሺያል ባላቸው የተመረጡ አካባቢዎች/የልማት ኮሪዶሮች የግል ባለሀብቶችና የማህበራትን ተሳትፎ በማበረታት የምርት አያያዝና ትራንስፖርት ቴክኖሎጂዎችን የማቅረብ፤ የመሰረተ ልማት ስራዎችን የማስፋፋት ስራ በስፋት የሚከናወን ይሆናል፡፡በዚህ መሰረት ለልማቱ የተለዩ ኮሪዶሮች የተሟላና ደረጃውን የጠበቀ እሴት ሰንሰለት ይበጅላቸዋል ተብሎ ይጠበቃል፡፡ ከዚህም በተጨማሪ አምራቹ ከተለያዩ የገበያ ተዋናዮች (ባለሀብት፣ማህበራት፣አግሮ ፕሮሴሲንግ ኢንዱስትሪዎች) ጋር በውል ተሳስሮ ምርቱን ለሽያጭ የሚቀርብበትንና ተገቢውን ጥቅም የሚያገኝበትን፤ በአጠቃላይ ልማቱ ቀጣይነት ኖሮት ኤክስፖርታችን የሚጎለብትበት አሰራሮችን የማመቻቸት ስራ ሌላው የትኩረት አቅጣጫ ነው፡፡ ዋና ተግባሩን ለማስፈጸም የሚያግዙ ስልቶች፡-

- የባለድርሻ አካላትን፡ ከአምራቹ እስከ መጨረሻ ተጠቃሚው ድረስ ያሉትን ዋና ዋና ተዋናዮች ግንዛቤ ማሳደግ፤ የአሰራር ስርዐትን ማሻሻል፤
- እምቅ አቅም ባላቸው ኮሪዶሮች ላይ የገጠርና ከተማ አውት ግሮወርስ የአመራረት ስርዓት መዘርጋት (ለምሳሌ ድሬዳዋ፣ ሀዋሳ፣ ጣና ዙሪያ፣ ስምጥ ሸለቆ፣ አዲስ አበባ ዙሪያ)
- የምርት ማቆያ ቀዝቃዛ መጋዘን (Cold Store)፣ የጥራት ቁጥጥር (Quality control)፣ የማሸግ (Packaging)፣ የትራንስፖርት አገልግሎት (Cold truck) ሰጪ ተቋማት (የማህበራት፣ የግል ባለሀብቶች ወዘተ...) ማጠናከር፤
- ውጤታማ የሆነ የገበያ ትስስር መፍጠር (አነስተኛ አርሶ አደሩን ከባለሀብት፣ ከህ/ሥ/ማህበራት/ዩኒየን እና ከአነስተኛና መካከለኛ አግሮ ፕሮሴሲንግ ኢንዱስትሪዎች ጋር)፤
- የአርሶ አደር ማህበራትንና ዩኒየኖችን ማጠናከር፤
- የብድር አቅርቦት ማመቻቸት፤
- የገበያ መረጃ አቅርቦት ስርዓት መዘርጋት፤
- አርሶ አደሩ ምርቱን የሚያስተዋውቅባቸውና የገበያ ትስስር የሚፈጥርበት መድረክ ማመቻቸት (ሲምፖዚየም፣ ኤግዚቢሽን፣ ባዛር፣ የሆርቲካልቸር ቀን)

አቅም ግንባታ፤

የሆርቲካልቸር ምርትና ምርታማነት ለማሳደግ ከፌዴራል እስከ ክልል ባለው እርከን የሚገኙ ባለሙያው በተለይም በሆርቲካልቸር ሰብሎች አመራረትና ምርት አያያዝ ያለውን ክህሎት ለማሻሻል የአቅም ግንባታ ስራዎችን ማከናወን፤ የሆርቲካልቸር ማሰልጠኛ ተቋማትን የማስፋፋትና ካሪኩለም የመቅረጽና የማሻሻል ስራዎች በልዩ ትኩረት የሚከናወኑ ይሆናል፡፡ ከዚህም በተጨማሪ ዘርፉ በሜካናይዜሽን ቴክኖሎጂ የሚደገፍበት ሁኔታ የመፍጠር፤ እንዲሁም ዘመናዊ የአመራረት ዘዴዎችን/ደንቦችን

መመሪያዎችን የማዘጋጀትና የማስተዋወቅ ስራ በእቅዱ ዘመን በተመሳሳይ በእቅድ ውስጥ ተካትቶ በስፋት የሚከናወን ይሆናል። ዋና ተግባሩን ለማስፈፀም የሚያግዙ ስልቶች፡-

- በፌደራልና በክልል በዘርፉ የተሰማሩ የምርምር ማዕከላትን አቅም መገንባት፤
- በየደረጃው ያለውን የፈፃሚ አካል አቅም ማጎልበት፤
- የአምራቹን አካል የአመራረት ዘይቤ ማሻሻል (በስልጠና፣ በሠርቶ ማሳያ፣ በክትትልና ድጋፍ፣ የማበረታቻ ድጋፍ ወዘተ...)፤
- የሆርቲካልቸር ሚካናይዜሽን አገልግሎት የሚሰጡ አካላትን ማበረታታት፤
- የመልካም ግብርና አሰራርን /Good Agricultural Practice (GAP)/ ደንቦችን ማስተዋወቅና እንዲተገበር ማድረግ፤

የመስኖ ልማት ዝርጋታና የውሃ አጠቃቀምን ማሻሻል፤

ሆርቲካልቸር በአብዛኛው በበጋ ወቅት የሚካሄድ የግብርና ልማት ዘርፍ ሲሆን የመስኖ ውሀ መጠቀም የማይታለፍ ቴክኖሎጂ መሆኑ የሚታወቅ ቢሆንም በዚህ ረገድ የተመዘገበው ስራና የተገኘው ውጤት ከሚጠበቀው በታች እንደሆነ እያንዳንዱ ሰብል የሚገኝበት ዝቅተኛ የምርታማነት ደረጃ አይነተኛ ማሳያ ነው።

ከዚህም ሌላ ሀገራችን ያላትን የእምቅ የውሀ አቅም በተለይም ለሆርቲካልቸር ልማት ከማዋል አንጻር ብዙ ርቀት እንዳልሄደች፤ የተጀመሩ ስራዎች የነበሩ ቢሆንም በተለያዩ ምክንያቶች ቀጣይነታቸውን ላይ ችግር መኖሩ፤ ተደራሽነቱም ቢኖር በቁጠባና የሰብሉን ፍላጎት ባማከለ መልኩ የመጠቀም ክፍተት እንዳለ፤ ይህም ለመሬት ጨዋማነት መጨመር አንዱ ምክንያት እንደሆነ መገንዘብ ይቻላል።

በእቅዱ ዘመን ከላይ የተመለከቱትን ክፍተቶች ለመሙላት የከረሰና የገጸ ምድር ውሀዎችን ለመጠቀም የሚያስችሉ የመሰረተ ልማት ዝርጋታ የአጠቃቀም ቴክኖሎጂዎች የማስፋፋትና ሳይንሳዊ ወደ ሆነው አሰራር በተሟላ መልኩ የመሸጋገር ስራ ትኩረት ተሰጥቶ የሚከናወን ይሆናል። ዋና ተግባሩን ለማስፈፀም የሚያግዙ ስልቶች፡-

- የአነስተኛና የመካከለኛ መስኖ አውታሮችን መዘርጋት፤
- የተገነቡ የመስኖ አውታሮችን በሙሉ አቅማቸው ወደ ልማቱ እንዲገቡ ማድረግ፤
- የመስኖ ውሃ ተጠቃሚዎች ማህበራትን (Water Users Association) ማቋቋም/ማጠናከር
- የመስኖ ልማት ቴክኖሎጂዎችንና የአጠቃቀም ዘዴዎችን ማስተዋወቅና ማስፋፋት፤
- የውሃ ማሰባሰብ ቴክኖሎጂዎችን ማስፋፋት (Water Harvesting)።

የተለያዩ መሰረተ-ልማት አቅርቦት (በተለይ የሆርቲካልቸር ኮሪዶሮች)

በተገቢው የጥራት ደረጃ በማሳ ላይ የተመረተ የሆርቲካልቸር ምርት ለአምራቹ ተገቢውን ጥቅም የሚስገኘው ገበያ ወጥቶ ለተጠቃሚው መድረስ ሲችል እንደመሆኑ ምርቱን ለሚጓጓዝ አምች ሆነ የመንገድ መሰረተ ልማት መዘርጋት ይኖርበታል። ከዚህም በተጨማሪ በተለይም የምርትን ጥራት ለመጠበቅ መስፈርቱን ያሟሉ የመጋዘን አገልግሎቶችን ለማስፋፋት የኤሌክትሪክ ሀይል አቅርቦት ማመቻቸት በዘመኑ የሚከናወን አንዱ ስራ ሲሆን ፤ ከዚህ በተጨማሪ የገበያና ሌሎች መረጃዎችን ለአምራቹ ተደራሽ ሚሆንበት ሁኔታ መፍጠር የቴሌኮም አገልግሎት እንዲሳለጥ ማድረግ ሌላው ትኩረት የሚሰጠው የልማትና እድገት አቅጣጫ ነው። ዋና ተግባሩን ለማስፈፀም የሚያግዙ ስልቶች፡-

- የምርት የግብዓት አቅርቦት ችግርን ለማስወገድ የሚያስችሉ መሠረተ ልማቶችን መገንባት/ማስፋፋት (በአስፈላጊ ቦታዎች የቀዝቃዛ መጋዘኖች ግንባታ የክረምት ክበጋ መንገድ ዝርጋታ ማጠናከር)፤
- የገበያ ማዕከላትን መገንባት፤
- የኤሌክትሪክ ኃይልና የቴሌኮም አገልግሎት መዘርጋት፡፡

የከተማ ሆርቲካልቸር ልማትን ማስፋፋት፤

ከከተሞች እድገትና መስፋፋት እንዲሁም ከገቢ መሻሸል ጋር ተያይዞ የነዋሪው የአትክልትና ፍራፍሬ ምርት ፍላጎት በየጊዜው እየጨመረ እንደመጣ በቂ መረጃዎች አሉ፡፡ በአንጻሩ በከተማዎቹና በዙሪያው በሆርቲካልቸር ልማት የተሰማሩ ግለሰቦችና ማህበራት እያደጉት ያለው ውስን የአመራረት እንቅስቃሴ በጅምር ደረጃ ላይ ያለ መሆኑ ብቻ ሳይሆን በርካታ የጥራት ችግሮች ያሉበት መሆኑ ይታያል፡፡ ይህም ከዝርያ አጠቃቀም ጀምሮ ሌሎች ግብዓቶች እና የሳኒቴሽን ችግሮችን ጭምር የሚያጠቃልል ሲሆን የተገለፁትን ክፍተቶች ለመሙላት እና የከተማውን ተጠቃሚ ህብረተሰብ ፍላጎት ለማሟላት የሚከተሉት ማስፈፀሚያ ስልቶች ተነድፈዋል፡፡

- የአቅም ግንባታ ተግባር ማከናወን፤
- በከተሞች የግሪን ሀውስ ሆርቲካልቸር ልማት (Protected Horticulture) ማስፋፋት (እንጉዳይ፣ አትክልት፣)፤ እንዲሁም የፍራፍሬ ልማት፤
- የከተማ ሆርቲካልቸር ምርት ጥራት ቁጥጥር አቅም ማጎልበት፤
- የብድርና ግብዓት አቅርቦት ስርዓት ማመቻቸት፤

1.7.4. ግብርና ሜካናይዜሽን

የግብርና ሜካናይዜሽን መሳሪያዎች ከፍተኛ ወጪ የሚጠይቁና አብዛኛዎቹም በነፍስ ወከፍ ለመያዝ ውድ ከመሆናቸውም በላይ ኢኮኖሚያዊ አዋጭነትም ስለሌላቸው በቡድን የመያዝ ወይም አገልገሎቱ በኢራይ የሚገኝበትን ሁኔታ የማመቻቸት ሥራ ይሰራል፡፡ ጥሬ እቃቸው በከፊል ከውጭ ገብቶ በአገር ውስጥ ለሚመረቱም ሆነ የራሳችንን አቅም ፈጥረን በሃገር ውስጥ ማምረት እስከምንጀምር ድረስ ከውጭ ለሚገቡ የግብርና ሜካናይዜሽን ቴክኖሎጂዎች የውጭ ምንዛሪና የብድር አገልገሎት የማመቻቸትን ጨምሮ የሚከተሉት የማስፈፀሚያ ስልቶች ተግባራዊ ይደረጋሉ፡-

የሜካናይዜሽን ቴክኖሎጂ በስፋት እንዲቀርብ ሁኔታዎችን ማመቻቸት

- የሜካናይዜሽን ቴክኖሎጂን በአገር ውስጥ እንዲመረት ሁኔታዎችን ማመቻቸት፤
- በአገር ውስጥ ያለውን ውስን ጅምር የሜካናይዜሽን ቴክኖሎጂ የመፈብረክ አቅም በራስና ከውጭ ኩባንያዎች ጋር በሽርክና ማሳደግ፤
- ወደ ሀገር ውስጥ ለሚገቡና በሀገር ውስጥ ለሚመረቱ የግብርና ሜካናይዜሽን ቴክኖሎጂዎች እስታንዳርድ ማውጣት፣ ብቃትና ተስማሚነትን የሚያረጋግጥ ስርዓት ማበጀት፤
- አስመጪዎች፣ የውጪ ኩባንያ ወኪሎች በተመረጡ ስትራቴጂያዊ በሆኑ ቦታዎች በየክልሎቹ ቅርንጫፎች በመመስረት ወደ አገልግሎቱ ተጠቃሚዎች እንዲቀርቡ ማስቻል፤

- የአርሶ አደሮች የህብረት ሥራ ማህበራትና ዩኒየኖች እሳካሁን ለአባሎቻቸው ከሚሰጡት ከተለመደው አገልግሎት (ምርጥ ዘር፣ ማዳበሪያ፣ የግብይት ስራ) በተጨማሪ የግብርና ሜካናይዜሽን ቴክኖሎጂዎችን ተመጣጣኝ በሆነ ዋጋ በረጅም ጊዜ ክፍያ ማቅረብ፤

የመለዋወጫ እቃ አቅርቦትና የጥገና አገልግሎት ስርዓት ማበጀት

የስርጭት፣ የመለዋወጫ ዕቃ አቅርቦትና የጥገና አገልግሎት ሰጪ ማዕከላት

- በግል ባለሀብቶች
- ከውጭ አስመጪዎችና ወኪል ኩባንያዎች
- በተደራጁ የገጠር ወጣት ሴቶችና ወንዶች

የሚፈጠሩበትን ሁኔታዎች ማመቻቸትና ስረዓቱንም መዘርጋት።

የግብርና ሜካናይዜሽን ቴክኖሎጂዎች አገልግሎት በኪራይ የሚሰጥበት ስርዓት መዘርጋት፤

- ወጣቶች (ሴቶችና ወንዶች) ተደራጅተው የግብርና ሜካናይዜሽን የኪራይ አገልግሎት መስጠት እንዲችሉ ማበቃታት።
- የግል ባለሀብቶች የሜካናይዜሽን አገልግሎት በኪራይ እንዲሰጡ ማበረታታት፤
- የአርሶ አደሮች የህብረት ሥራማህበራት እሳካሁን ለአባሎቻቸው ከሚሰጡት አገልግሎት በተጨማሪ የግብርና ሜካናይዜሽን የኪራይ አገልግሎት እንዲሰጡ ማድረግ፤
- እሳካሁን ተቋማዊ አደረጃጀት ኖሯቸው የግብርና ሜካናይዜሽን አገልግሎት በኪራይ በመስጠት ላይ ያሉ መንግስታዊና የግል ተቋማት አገልግሎታቸውን በሽፋንም ሆነ በዓይነት እንዲያሳድጉ ማበረታታት፤
- ለግብርና ሜካናይዜሽን ቴክኖሎጂ አቅራቢዎች፣ አምራቾችና ተጠቃሚዎች የብድርና የውጪ ምንዛሬ አቅርቦት ማመቻቸት፤
- በነፍስ ወከፍ ሊገዙ የሚችሉ መሳሪያዎችን አቅም ያላቸው እንዲገዙ ማበረታታት፤
- የግብርና ሜካናይዜሽን ቴክኖሎጂዎችን የመግዛት አቅም ለሌላቸው የብድር አቅርቦት እንዲመቻቹ ማድረግ፤
- ለግብርና ሜካናይዜሽን ቴክኖሎጂ አቅራቢዎችና አምራቾች የብድርና የውጪ ምንዛሬ አቅርቦት ማመቻቸት፤
- ለአስመጪዎችና አምራቾች የታክስ ማሻሻያና ብድር አገልግሎት የሚያመቻቹ የአሰራር መመሪያዎች፣ ደንቦች፣ አዋጆች ማዘጋጀት፤

1.7.5. የግብርና ምክርና ስልጠና

የኤክስቴንሽን አገልግሎትን በማጠናከር የተጠቃሚዎችን ቁጥር ለማሳደግ የምንከተላቸው ሥልቶች

በቀጣይ ዓመታት አርሶ አደሮች የግብርና ሙያ ክህሎት እንዲይዙ ይደረጋል። ይህንንም ለማሳካት የሚከተሉት ዋና ዋና ስራዎች የሚከናወኑ ይሆናሉ።

- ቀደም ሲል ተገንብተው የነበሩ እና አሁንም የግብርና ሙያ ስልጠና በመስጠት ላይ ያሉ የግብርና ቴክኒክ ስልጠና ኮሌጆችን በማጠናከር ሙሉ አቅማቸውን በመጠቀም እንዲያሰለጥኑ ማብቃት። በመሆኑም ኮሌጆች በዚህ ማዕቀፍ በፌደራል እና በክልል ደረጃ አቅማቸውን የማሳደግ ስራ ይሰራል።
- በልማቱ ወሳኝ የሆነውን አብዛኛውን መጻፍ እና ማንበብ የማይችሉውን አርሶ፣ አርብቶ እና ከፊል አርብቶ አደር በአምስት ዓመቱ ሁሉንም በጎልማሶች ስልጠና በማሰልጠን የህይወት ክህሎት እንዲጨበጥ በማድረግ ለግብርናው ለውጥ አቅሙን ማሳደግ።
- መጻፍ እና ማንበብ የሚችሉውን እና በጎልማሶች ስልጠና ያለፈ አርሶ፣ አርብቶ እና ከፊል አርብቶ አደር በቴክኒክ እና ሙያ ስልጠና ማዕቀፍ በተመረጡ የብቃት አሃዶች እንዲሰለጥን በማድረግ ለዘመናዊ ግብርና ጠንካራ መሰረት እንዲሆኑ ማስቻል።
- በየቀበሌው ሞዴል እና ግንባር ቀደም የሆኑትን በቴክኒክ እና ሙያ ማሰልጠኛ ተቋማት በተመረጡ የልማት መስኮች በደረጃ 1 እና 2 በማሰልጠን ዘመናዊ እና በገበያ የሚመራ ግብርና ከመስራት በዘለለ የአካባቢያቸውን ልማት በመደገፍ ረገድ ድርሻቸውን እንዲጫመቱ ማስቻል።

❖ በየደረጃው አስፈላጊውን የሰው ሀይል ማሟላት፡

- የተጠናከረ የኤክስቴንሽን አገልግሎት ለተጠቃሚው ህብረተሰብ ለመስጠት እንደየአካባቢው ተጨባጭ ሁኔታ በሁሉም ደረጃ በእውቀት፣ በክህሎትና አመለካከት የታነጹ የግብርና ባለሙያዎች ተሟልተው አገልግሎት እንዲሰጡ ሲደረግ ነው። በመሆኑም የቀጣዩን ዕትዕ ተግባራዊ ማድረግ ይቻል ዘንድ በየደረጃው /ከፌደራል ጀምሮ እስከ ልማት ጣቢያ/ አስፈላጊው የሰው ሀይል እንዲሟላ ይደረጋል። ለአፈጻጸምም እንዲረዳ በየደረጃው ያሉ ክፍት የሥራ ቦታዎችን መለየት፣ በጀት መኖሩን በማረጋገጥ ባለሙያዎች የሚሟሉበት ሁኔታ እንዲመቻች ይደረጋል። በተለይ በገጠር ቀበሌዎች በልማት ጣቢያ ባለሙያዎች ፍልሰት የሚከሰተውን የሥራ ክፍተት ለመሙላት በየቀበሌው ያሉ የተማሩና ሞዴል የሆኑ አርሶ/አርብቶና ከፊል አርብቶ አደሮችን በመመልመል በማሰልጠን ተቀጥረው እንዲሰሩ የሚደረግበት ሁኔታ ይመቻቻል።
- በየደረጃው የሚመደቡ ባለሙያዎችም ተረጋግተው ተገቢውን አገልግሎት መስጠት እንዲችሉ ከአድሎ ነፃና ግልጽ የሆነ አሰራርና መልካም አስተዳደር እንዲሰፍን በየደረጃው ግንዛቤ የማስጨበጥ ሥራ ይሠራል። ከዚህ ጋር ተያይዞም ለገጠር የግብርና ልማት ባለሙያዎች የመኖሪያ ቤት፣ የትራንስፖርት አገልግሎት፣ የሥራ አፈጻጸምን መሠረት ባደረገ መልኩ የደመወዝ የደረጃ እድገትና የማትጊያ ሥርዓት ተግባራዊ በማድረግ ምቹ የሥራ አካባቢ እንዲፈጠር ይደረጋል።

❖ በየደረጃው ባሉ የግብርና ኤክስቴንሽን ተቋማትና የሥራ ክፍሎች መካከል ጠንካራ የሥራ ግንኙነት መፍጠር፡

- በአሁኑ ጊዜ ከሚታየው ተጨባጭ ሁኔታ ለመረዳት እንደሚቻለው በየደረጃው ባሉ የግብርና ኤክስቴንሽን የሥራ ክፍሎች መካከል ያለው ግንኙነት /በዕቅድ ዝግጅት፣ በሪፖርት፣ በመረጃ ልውውጥ፣ በክትትል፣ ድጋፍና ግብረ መልስ ወዘተ/ የላላ በመሆኑ ለወደፊቱ ኃላፊነትንና ተጠያቂነትን ባሰፈነ መልኩ ጠንካራ የሆነ የሥራ ግንኙነት እንዲጠናከር ይደረጋል። እንዲሁም በየደረጃው ባሉ የግብርና ልማት የሥራ ክፍሎችና የሥልጠናና ምክር አገልግሎት መካከል ጠንካራ ግንኙነት በመፍጠር ተመጋጋቢና የተቀናጀ ሥራ የሚሰራበት ሁኔታ ይፈጠራል።

እንዲሁም በየደረጃው የኤክስቴንሽን አገልግሎቱን ተደራሽና ውጤታማ የሚያደርግ ተቋማዊ አደረጃጀት ከራሳችን ተጨባጭ ሁኔታ በመነሳትና የሌሎች አገሮችን ተሞክሮ በመፈተሽና በማዘጋጀት እንዲተገበር ይደረጋል።

❖ የአርሶ/አርብቶና ከፊል አርብቶ አደር የልማት ቡድንና ንዑስ የልማት ቡድን ማቋቋምና ማጠናከር፡

- የተቀላጠፈ እና ውጤታማ የኤክስቴንሽን አገልግሎት መስጠት የሚቻለው ተገልጋዩ ሕብረተሰብ በቡድን ተደርጅቶ ሲገኝ ብቻ ነው። በመሆኑም በቀጣዩ የዕትዕ ዘመን ለአርሶ ወይም አርብቶ አደሩ የልማት ቡድን አደረጃጀት ተገቢው ትኩረት ይሰጣል። አደረጃጀቱም ፍላጎትን፣ አካባቢን ወይም ቅርበትን፣ የሥራ ባህሪን፣ ጾታንና ዕድሜን መሠረት ያደረገ ይሆናል። ግንባር ቀደም ወይም ሞዴል የሆኑ አርሶ/አርብቶ እና ከፊል አርብቶ አደሮች ሌሎችን ደግፈው የአሰራርና የቴክኖሎጂ ሽግግሩን ለማፋጠን ጉልህ ድርሻ አንዲኖራቸው ይደረጋል። ይህምከአርሶ አደር ለአርሶ አደር ወይም ከአርብቶ አደር ለአርብቶ አደር የሚሰጠው የኤክስቴንሽን አገልግሎት እንዲጠናከር በማድረግ ልማቱን ያፋጥናል። በዚህ አደረጃጀት የልማት ሠራዊት የፈጠሩና ውጤታማ የሆኑ የልማት ቡድንና ንዑስ የልማት ቡድን ልምድም እንዲሰፋ ይደረጋል። ላስገኙት የሥራ ውጤትም ማበረታቻና እውቅና እንዲያገኙ ይደረጋል።
- በቀበሌው ውስጥ የሚገኙ የተለያዩ የልማት ቡድኖች እንደአስፈላጊነቱ ፍላጎትን መሠረት ባደረገ መልኩ በመቀናጀት በልማት ቡድን ደረጃ ሊያሳኩ ያልቻልዋቸውን የልማት ፍላጎቶች በተቀናጀ መልኩ ማሳካት አንዲችሉ ይደረጋል። በሂደትም ወደ መሠረታዊ የህብረት ሥራ ማኅበርና ዩኒየን እንዲያድጉ ከሚመለከታቸው ባለድርሻ አካላት ጋር በመሆን ድጋፍ ይደረጋል።

❖ የተለያዩ የግብርና ኤክስቴንሽን መልእክት ማስተላለፊያ ዘዴዎችን ከICT ጋር በማቀናጀት መጠቀም፡

- በእስካሁን ሂደታችን ለግብርና ኤክስቴንሽን መልዕክት ሥርጭት ሥልጠናና ሠርቶ ማግኘቶች፣ ቴሌቪዥን፣ ሬዲዮ እና የህትመት ውጤቶችን በመጠቀም መልዕክቱ ተደራሽ እንዲሆን ጥረት በመደረግ ላይ ይገኛል። በቀጣይም የግብርና ዕትዕ እውን ለማድረግ ዘመናዊ የኢንፎርሜሽን-ኮሙኒኬሽን ቴክኖሎጂን በመጠቀም የመረጃና የዕውቀት ሥርጭት በሚቻልባቸው ሁሉ ለሁሉም አርሶ/አርብቶ/ ከፊል አርብቶ አደር እና ሌሎች ተገልጋዮች ዘንድ ተደራሽ ለማድረግ ይሰራል። ይህንንም አሰራር በተወሰኑ የልማት ቡድኖችና በአርሶ/አርብቶና ከፊል አርብቶ አደር ማሰልጠኛ ማዕከላት ደረጃ በሙከራ ከተተገበረ በኋላ የሚገኘውን ተሞክሮ በመገምገም ውጤቱን ወደ ሌሎች አካባቢ የማስፋት ሥራ ይካሄዳል። እንዲሁም እንደ IVR 8028፣ በዲጂታል ግሪን (DG) በፓይላት ደረጃ የተጀመረውን ሥራ በመከታተልና በመገምገምና ሌሎች አዋጭ የሆኑ ዘመናዊ የኢንፎርሜሽን ኮሙኒኬሽን ቴክኖሎጂዎችን በማፈላለግና በመፈተሽ አገልግሎት ላይ እንዲውሉ ይደረጋል።
- የኤክስቴንሽን ሥርዓቱ ውጤታማና ተስማሚ የሆኑ ቴክኖሎጂዎችን በመጠቀም የተለያዩ ፓኬጆችን እንደየሥነምህዳሩ በማዘጋጀትና ሥልጠና በመስጠት ሕብረተሰቡ ተጠቃሚ እንዲሆን አድርጓል። በዚህም ሂደት አበረታች ለውጦች ተመዝግበዋል። ነገር ግን ሁሉንም ተገልጋይ በሚፈለገው ደረጃ በመድረስና በማሳመን ለውጥ ማምጣት አልተቻለም። ይህም የሆነበት ዋናው ምክንያት ተገልጋዩ ሕብረተሰብ የቴክኖሎጂ አቀባበል ባህሪ፣ እንደሚመርጠው የግንኙነት እና ማስተማሪያ ዘዴዎችን በማጣመርና የተቀናጀ የኮምፕሌክስ ስልትተከትለን አገልግሎት መስጠት ያለመቻላችን ነው። በተለይ አዳዲስ አሰራሮችንና ቴክኖሎጂዎችን ፈጥነው የሚቀበሉና ግንባር

ቀደም በሆኑት ላይ ብቻ በማተኮር ታካዮችን/ *Late Adopters, Resistors*/ ተደራሽ ያላደረገ በመሆኑ ነው። በመሆኑም በቀጣይ የዕትዕ ዘመን ሁሉንም አርሶ/አርብቶ እና ከፊል አርብቶአደሮች የእውቀትና የመልእክት አቀባበል ችሎታና ፍላጎት ባገናዘበ መልኩ የተለያዩ የመልዕክት ማስተላለፊያ ዘዴዎችን በመጠቀም የኤክስቴንሽን አገልግሎቱ እንዲሰጥ ይደረጋል።

❖ በተለያዩ ሥነ ምህዳሮች በቅድመ ማስፋትና ማስፋት አዳዲስና የተሻሻሉ ቴክኖሎጂዎች በማስተዋወቅ የተጠቃሚውን ፍላጎት ማነሳሳት፡

- አዳዲስ ቴክኖሎጂዎችንና አሰራሮችን ፍላጎት ለመፍጠር ሁሉንም ሥነ-ምህዳር ያማከለ የቅድመ ኤክስቴንሽን ወይም ቅድመ ማስፋት የሠርቶ ማሳያ በአርሶ፣ አርብቶ እና ከፊል አርብቶ አደር ማሰልጠኛ ማዕከላት፣ በቴክኒክና ሙያ ኮሎጆችና ሞዴሎች ማሳ ላይ ከምርምር ተቋማትና ሌሎች ባለድርሻ አካላት ጋር በመቀናጀት ተጠናክሮ ይካሄዳል። ውጤታማነታቸው በተረጋገጠ የሰርቶ ማሳያዎች ላይ የአርሶ/አርብቶና ከፊል አርብቶ አደሮች በዓል ቀን በማዘጋጀት ሕብረተሰቡ ግንዛቤና ልምድ አንዲቀስም ይደረጋል።

❖ የእሴት ሰንሰለት፣ የእሴት መጨመርና ክላስተርን መሠረት ያደረገ የኤክስቴንሽን አገልግሎት መስጠት፡

- በየደረጃው የሚካሄዱ የኤክስቴንሽን አገልግሎቶች የእሴት ሰንሰለትንና እሴት መጨመር አንዲሁም ክላስተርን መሰረት በማድረግ የተሻለና አንጻራዊ ጠቀሜታ በሚያስገኙ ምርቶች ላይ ትኩረት ይደረጋል። ለዚህም በየክላስተሩ የተሻለና አንጻራዊ ጠቀሜታ ያላቸው የግብርና ሥራዎች ተለይተው ሕብረተሰቡ ሙሉ ፓኬጅን በመጠቀም ወደ ተግባር እንዲገባ ተገቢው ድጋፍ ይሰጣል። በተጨማሪም የግል ባለሀብቶች በግብርና ልማት በተሰማሩባቸው አካባቢዎች የሚገኙ አርሶ/አርብቶና ከፊል አርብቶ አደሮችን በቡድን በማደራጀትና ግንዛቤ በመፍጠር በአውት ግሮወርስ ስኬም ወይም ኮንትራክቸዎል ፋርሚንግ የማስተላለፍ ሥራ ይከናወናል። ለአፈጻጸሙም እንዲረዳ የአሰራር መመሪያዎችን ከሚመለከታቸው አካላት ጋር በመሆን የመከለስ/የማዘጋጀት ሥራ ይሰራል።

❖ ሥርዓተ ፆታን መሠረት ያደረገ የኤክስቴንሽን አገልግሎት መስጠት፡-

- በአገራችን ተጨባጭ ሁኔታ ሴት (ባለትዳር ሴቶችና እማውራዎች) አርሶ/አርብቶና ከፊል አርብቶ አደሮች ለግብርና ልማቱ ስኬታማነት ዋነኛ የጉልበት ምንጭ እንደሆኑ ይታወቃል። ተሳትፎአቸው በሰብል ልማት፣ በእንስሳት ሀብት ልማትና በተፈጥሮ ሀብት ልማትና ጥበቃ እጅግ የጎላ ነው። በአሁኑ ጊዜ መንግሥት ማንኛውም የግብርና ልማት ሥራ እንቅስቃሴ ሥርዓተ-ጾታን መሠረት ባደረገ መልኩ እንዲተገበርና የሴቶች ተጠቃሚነትን በሚያረጋግጥ መልኩ እንዲካሄድ አቅጣጫ ቢቀመጥም በአፈጻጸም ደረጃ ግን የተሰጠው ትኩረት አጥጋቢ አይደለም። ከአንዳንድ ጥናቶች ለመረዳት እንደሚቻለው በግብርና ኤክስቴንሽን ዙሪያ የሴቶች ተሳትፎና ተጠቃሚነት ከወንድ አርሶአደሮች ጋር ሲነፃፀር ያነሰ ሆኖ ተገኝቷል። ይህም ሊሆን የቻለበት ዋና ምክንያት ሴት አርሶ/አርብቶና ከፊል አርብቶ አደሮች የሚፈለገውን ያህል የግብርና ኤክስቴንሽን አገልግሎት ተጠቃሚ የመሆን ዕድል ስላላገኙ ነው።
- በመሆኑም በ2ኛው የዕትዕ ዘመን የገጠር ሴቶችን የልማት ፍላጎት ተደራሽ ለማድረግ በማንኛውም የኤክስቴንሽን ስራ ሥርዓተ-ጾታን ማዕከል ባደረገ መልኩ እንዲተገበር ይደረጋል። ለተግባራዊነቱም በየደረጃው ለሚገኙ አስፈጻሚ አካላት የተጠናከረ የግንዛቤ ማስጨበጫ ሥራዎች በማካሄድ፣

የገጠር ሴቶችና ወጣቶች የግብርና ኢክስቴንሽን ተሳትፎን በማሳልበት፤ ለልማት ጣቢያ ሠራተኞች በሥርዓተ-ፆታ አተገባበር ላይ ሥልጠና በመስጠትና ግልጽ የሆነ ኃላፊነትና ተጠያቂነትን በማስፈን የሚፈጸም ይሆናል።

❖ **የክትትል፣ የድጋፍ፣ የመማማር እና የግብረ መልስ ሥርዓትን ማጠናከር፡**

- በሁለተኛው ዕትዕ ዘመን በየደረጃው የተጠናከረ የግብርና ኢክስቴንሽን የክትትልና ድጋፍ ሥርዓት በመዘርጋት ተግባራዊ እንዲሆን ይደረጋል። በመሆኑም አሁን እየተሰራበት ያለው የክትትልና ግምገማ ሥርዓትን በመገምገም፤ በሚገኘው ውጤት መሠረት ባለድርሻ አካላትን በማሳተፍ የክትትልና ግምገማ ሥርዓት ማሻሻል፤ በየደረጃው የሥራ ድርሻን፤ ኃላፊነትና ተጠያቂነትን በግልጽ የሚያሳይ መመሪያ ማዘጋጀት፤ በየደረጃው ባለሙያዎችን በመመደብና ሥልጠና በመስጠት የክትትልና ግምገማ ሥርዓት እንዲጠናከር ይደረጋል። በኢንፎርሜሽን ኮሙኒኬሽን ቴክኖሎጂ የተደገፈ የአሰራር ሥርዓትን በመዘርጋት ቀበሌን ከቀበሌ፣ ቀበሌን ከወረዳ፣ ወረዳን ከዞንና ከክልል እንዲሁም ክልልን ከፌዴራል ጋር በማገናኘት የሪፖርትና የመረጃ ልውውጡን የተቀላጠፈና የተሳለጠ እንዲሆን ይደረጋል። የግብርና ኢክስቴንሽን የክትትልና ግምገማ ሥርዓት ስኬታማነት አስፈላጊ የሆኑ ውጤትን ለመለካት የሚያስችሉና ለስራዓተ ፆታ ምላሽ ሊሰጡ የሚችሉ መሳሪያዎችን (tools) በማዘጋጀት በየደረጃው ከሚገኙ ተጠቃሚዎችና ባለድርሻ አካላት ጋር በመሆን የተገልጋይ የእርካታ ዳሰሳ ጥናት በማካሄድ በሚገኘው ውጤት መሠረት በየወቅቱ የእርምጃና የማስተካከያ እርምጃዎች እንዲወሰድ ይደረጋል። ከዚህም በተጨማሪ በአገር ውስጥ ከሚገኙ የተለያዩ ተቋማትና በዚህ ዙሪያ ውጤታማ ሥራ ከሰሩ ሀገሮች ተሞክሮዎችን በመፈተሽ እንደ ሀገራችን ተጨባጭ ሁኔታ በማዘጋጀት እንዲተገበር ይደረጋል።

❖ **የባለሙያዎችን አቅም ለመገንባት የምንከተላቸው ሥልቶች፡-**

- በሁለተኛው ዕትዕ ዘመን የግብርና ኢክስቴንሽን የሚያስፈልገውን የዕውቀትና የክህሎት ክፍተት ዳሰሳ ጥናት በማካሄድና ጠቋሚ የሥልጠና ዕቅድ በማዘጋጀት የባለሙያዎች አቅም እንዲገነባ ይደረጋል። ለተግባራዊነቱም እንዲረዳ ከግብርና ቴ/መ-/ሥ/ኮሌጆችና ጉዳዩ ከሚመለከታቸው ዩኒቨርሲቲዎች ጋር የጋራ መድረክ በመፍጠርና እንደአስላጊነቱ አሁን ያለውን ካሪኩለም በመክለስ ባለሙያዎችና የአዳዲስ ሠልጣኞች ብቃትና ጥራቱ የተረጋገጠና ችግር-ፈቺና ተግባር ተኮር የሆነ እውቀትና ክህሎት ቀስመው እንዲወጡ ይደረጋል። በተጨማሪም በሥልጠናው ወቅት ከሚመለከታቸው ባለድርሻ አካላት ጋር በመሆን የትምህርቱ አሰጣጥ በካሪኩለሙ መሠረት መሆኑን ለማረጋገጥ የክትትልና ድጋፍ ሥራዎች ይከናወናሉ።
- ከዚህም በተጨማሪ እንደ አስፈላጊነቱ በየደረጃው ለሚገኙ የግብርና ባለሙያዎችን ክፍተት በመለየትና የማስፈጸም አቅም ለማግኘት የሚያስችል የአጫጭር፣ የረዥም ጊዜና የሥራ ላይ ሥልጠና የሚሰጥ ይሆናል። እንዲሁም በአገር ውስጥና በውጭ አገር በተገኙ መልካም ተሞክሮዎች ላይ የልምድ ልውውጦች ይካሄዳሉ።
- በየደረጃው የሚሰጠው የአሠልጣኞች ሥልጠናም ጥራቱንና ተዋረዱን ጠብቆ ሕብረተሰቡ ዘንድ መድረሱንና በአግባቡ ተግባር ላይ ስለመዋሉ የቅርብ ክትትል /coaching/ በማድረግ ድጋፍ የሚሰጥ ይሆናል። ለተገልጋዩ ሕብረተሰብ የሚሰጠውም ሥልጠና በተለያዩ የሥልጠና ዘዴዎችና በተለያዩ የትምህርት መርጃ መሳሪያዎችና በተግባር የተደገፈ እንዲሆን ይደረጋል። የሚሰጡ የአጫጭርና የረዥም ጊዜ ሥልጠናዎች ውጤታማነት እየተገመገመ በታዩ ክፍተቶች ላይ የማስተካከያ ሥራዎች ይሰራሉ።

❖ **የአርሶ/አርብቶና ከፊል አርብቶ አደር ማሰልጠኛ ተቋማትን ለማጠናከር የምንከተላቸው ሥልቶች**

- የአርሶ፣ከፊል አርብቶ አደር ማሰልጠኛ ማዕከላት ሕብረተሰቡ በባለቤትነት እንዲመራቸው፤ እንዲያስተዳድራቸውና በቀጣይነት ተገቢውን ዕውቀት፤ ክህሎትና መረጃን በወቅቱ ለሕብረተሰቡ በማሸጋገርና የአመለካከት ክፍተቶችን በመሙላት ዘላቂ የግብርና ኤክስቴንሽን አገልግሎት እንዲሰጡ ማስቻል አንዱና ወነኛው ነው። ከዚህ ጋር ተያይዞ በማሰልጠኛ መዐካለት የሚሰጡ የተለያዩ ስልጠናዎች የሴቶችን ፍላጎት፤ ጊዜና የትምህርት ዝግጅትን ያገናዘበ እንዲሆን ክትትልና ድጋፍ ይደረጋል።

❖ **ሕብረተሰቡ የማሰልጠኛ ማዕከላትን የራሱ አገልግሎት ሰጪ ተቋም መሆኑን አውቆ በቀጣይ ጉልህ ተሳትፎ እንዲያደርግ ማድረግ፤**

- ለሕብረተሰቡ ስለማሰልጠኛ ማዕከላቱ የአጭርና የረዥም ጊዜ ዓላማ በማስመልከት በቂ ግንዛቤ እንዲጨብጡ በማድረግ የባለቤትነት ስሜት መፍጠር፤
- የሕብረተሰቡንና የሌሎች ባለድርሻ አካላት ተሳትፎ አስመልክቶ ተግባርና ኃላፊነት በግልፅ የሚያሳይ የአርሶ፣ አርብቶ አደር የአሠራር መመሪያ በመከለስ/በማዘጋጀት ተግባር ላይ እንዲውል ማድረግ፤
- በሚዘጋጀው የአርሶ፣ አርብቶ አደር የአሠራር መመሪያ መሠረት (ለሴቶች ተሳትፎ ተገቢውን ትኩረት በመስጠት) የአርሶ/አርብቶ አደር የማኔጅመንት ኮሚቴን ማቋቋም/ ማጠናከር፤
- ለአርሶ/አርብቶ አደር የማኔጅሜንት ኮሚቴ አባላት የሥልጠና እና የልምድ ልውውጥ ፕሮግራም በማዘጋጀት የግንዛቤ ደረጃቸውንና የሥራ ተነሳሽነት እንዲጨምር ማድረግ፤

❖ **የአርሶ/አርብቶ አደር ማሰልጠኛ ማዕከላት የራሳቸው የሆነ የገቢ ምንጭ እንዲኖራቸው ማድረግ**

- ለአርሶ/አርብቶ አደር ማሰልጠኛ ማዕከላት በቂ የመነሻ ካፒታል በመመደብና የሚካሄዱት ሠርቶ ማሣያዎች ወደ ዘላቂ የገቢ ማስገኛ ምንጭነት እንዲሸጋገሩ ማድረግ፤
- በአርሶ/አርብቶአደር ማሰልጠኛ ማዕከላት ውስጥ የሚካሄዱ ሠርቶ ማሣያዎች ለገቢ ምንጭነት ብቻ ሳይሆን በዋናነት ለቴክኖሎጂ ሽግግር በሚውል መልኩ መካሄድ እንዳለበት በመመሪያው ላይ በግልጽ ማሳየት፤
- ሁሉም የክልል ግብርና ቢሮዎች በሚያዘጋጀው የአፈጻጸም መመሪያ መሠረት የመነሻ ካፒታል እንዲመድቡ ማመቻቸትና ተግባራዊነቱንም መከታተል፤
- ለገንዘቡ አጠቃቀም ግልጽ የሆነ መመሪያ ማዘጋጀትና በአግባቡ ሥራ ላይ መዋሉን መከታተልና በሚገጥሙ ችግሮች ላይም አስፈላጊው የእርምጃ እርምጃ እንዲወሰድ ድጋፍ መስጠት፤
- በየደረጃው ለአርሶ/አርብቶአደር ማሰልጠኛ ማዕከላት ከተለያዩ አካላት የሚደረገውን የፋይናንስ ድጋፍ ለሚፈለገው ዓላማ መዋሉን በቅርበት መከታተል፤
- ሕብረተሰቡ በጉልበትና በአካባቢ ማቴሪያል አቅርቦት ላይ አስፈላጊውን ድጋፍ እንዲያደርግ ግንዛቤ መፍጠር፤
- የግል ተቁዋማትና መንግሥታዊ ያልሆኑ ድርጅቶችን ተሳትፎ ማጎልበት።

❖ **የአርሶ/አርብቶ አደር ማሰልጠኛ ማዕከላትን ባለቤት የእድገት ደረጃ /pre-basic, basic, intermediate & advanced/ በመለየት ለመማር ማስተማር አስፈላጊ የሆኑ መሠረታዊ ቁሳቁሶች እንዲሟሉ ማድረግ**

- የአርሶ/አርብቶ አደሩ ማሰልጠኛ ማዕከላት በየቀበሌው መቋቋማቸውን፤ የባለሙያዎች መኖሪያ ቤት፤ የሥልጠና ክፍሎች፤ ጽ/ቤት እና ለተለያዩ ሠርቶ ማሣያዎች ትግበራ የሚውሉ

አስፈላጊ ቁሳቁሶች፣ ዎርክሾፕ፣ የኤግዝቢሽን ማዕከል፣ በቂ የሰርቶ ማሳያ ቦታ፣ የሜትሮሎጂ እና የመረጃ ልውውጡን የሚያቀላጥፉ የተለያዩ የኢንፎርሜሽን ኮሙኒኬሽን ቴክኖሎጂ ማቴሪያሎች መሟላታቸውን ማረጋገጥ፤

- የአርሶ/አርብቶ አደሩ ማሰልጠኛ ማዕከላትን ክላስተርን መሠረት ባደረገ መልኩ በየደረጃ /pre-basic, basic, intermediate & advanced/ ልይታ ማድረግና በእያንዳንዱ ደረጃ ሊተገበሩ የሚችሉትን ተግባራት በመለየት ዕቅድ በማዘጋጀት ማሰልጠኛ ማዕከላትን ማጠናከር፤
- በሁለተኛው ዕትዕ በቅድመ-መሠረታዊ (pre-basic) ደረጃ ላይ የሚገኙ የአርሶ/አርብቶ አደር ማሰልጠኛ ማዕከላትን አስፈላጊውን ቁሳቁስ በማሟላትና ድጋፍ በማድረግ ወደ መሠረታዊ (basic) ደረጃ እንዲሸጋገሩ ይደረጋል፡፡
- በሁለተኛው ዕትዕ በመሠረታዊ (basic) ደረጃ ላይ የሚገኙ የአርሶ/አርብቶ አደር ማሰልጠኛ ማዕከላትን አስፈላጊውን ቁሳቁስ በማሟላትና ድጋፍ በማድረግ ወደ መካከለኛ (intermediate) ደረጃ እንዲሸጋገሩ ይደረጋል፡፡
- በሁለተኛው ዕትዕ በመካከለኛ (intermediate) ደረጃ ላይ የሚገኙ የአርሶ/አርብቶ አደር ማሰልጠኛ ማዕከላትን አስፈላጊውን ቁሳቁስ በማሟላትና ድጋፍ በማድረግ ወደ ተሻለ ደረጃ (advanced) እንዲሸጋገሩ ይደረጋል፡፡
- በየማሰልጠኛ ማዕከላቱ እስካሁን ተገዝተው የቀረቡ ማቴሪያሎችና ቁሳቁሶች አጠቃቃምና አያያዝ በተመለከተ መመሪያ በማዘጋጀት እንዲተገበር ይደረጋል፡፡

❖ **ለአርሶ/አርብቶ አደር ማሰልጠኛ ማዕከላትን የሚሰጠውን ድጋፍ ማጠናከር**

- በየአርሶ/አርብቶ አደሩ ማሰልጠኛ ማዕከላት ውጤታማ እንዲሆኑ ከማስቻል አንጻር በየደረጃው በተቀመጠው ተግባርና ኃላፊነት መሠረት ሥራቸውን በአግባቡ ስለ መተግበራቸው ክትትልና ድጋፍ ይደረጋል፤
- ሕብረተሰቡን በመቀስቀስና ግንዛቤ በማስጨበጥ የአርሶ/አርብቶ አደር ማሰልጠኛ ማዕከላት ባልተቋቋሙባቸው ቀበሌዎች ግንባታው ላይ በቂ ተሳትፎ እንዲያደርጉና እንዲያቋቁሙ እንዲሁም የአርሶ/አርብቶ አደሩ ማሰልጠኛ ማዕከላት በተቋቋሙባቸው ቀበሌዎች ደግሞ ጥራት ያለው አገልግሎት እንዲሰጥ ማድረግ፤
- ከአርሶ/አርብቶአደሩ ማሰልጠኛ ማዕከላት ማኔጅመንት ኮሚቴ ውጤታማነታቸውን እንዲያሻሽሉ ጋር የጠነከረ ግንኙነት በመፍጠርና የተሻለ ውጤት ያስመዘገቡትን ማበረታት

❖ **የግብርና ልማት አካላት ግንኙነት አማካሪ ካውንስልን ለማጠናከር የምንከተላቸው ሥልቶች**

- የግብርና ልማታችን ቀጣይነት ባለው መልኩ ማሳደግ እንዲቻል በእጅ ያሉትን ውጤታማ ቴክኖሎጂዎች እና ምርጥ ተሞክሮዎችን ከማስፋት ባሻገር የምርምር ስርዓታችን የልማቱን ማነቆ እየተከታተለ መፍትሄ እንዲያቀርብ የቀረበውን ደግሞ በፍጥነት በመፈተሽ እና በማስተዋወቅ ረገድ ክፍተቶች አሉ፡፡ ይህንንም ለመቅረፍ
- ከፌዴራል አንስቶ እስከ ወረዳ ድረስ የተደራጀው የግብርና ልማት አካላት ግንኙነት ካውንስሎች በተቀመጠው አሰራር መሰረት እንዲጠናከር ይደረጋል፡፡ በግብርና ልማት የተሰማሩ አካላት በየጊዜው እየተገናኙ በጋራ በተቀመጠ ዕቅድ የየድርሻቸውን የሚቀጡበት እና የተቀናጀ አሰራር በመዘርጋት ለልማቱ ማነቆ የሆኑ ጉዳዮችን በውይይት ለመፍታት የሚያስችል መድረክ እየተጠናከረ እንዲሄድ ይደረጋል፡፡ የግብርና ልማት አካላት ግንኙነት ካውንስልን አሠራርን በማሰለጥ የተቀላጠፈ አገልግሎት ለተገልጋዩ በመስጠት ለግብርና ምርትና ምርታማነት አስተዋጥኦ ለማድረግ ክላስተርን ባማከለና የቴክኖሎጂ ፍላጎት

መሠረት ባደረገ መልኩ ወሳኝ የሆኑ አባላትን በማሳተፍ ንዑሳን የግብርና ልማት አካላት ግንኙነት ካውንስል በማቋቋም ችግር ፈቺ የሆነ መፍትሔ ሃሳብ እንዲሰጡ ይደረጋል።

- የግብርና ልማት አካላት ግንኙነት አማካሪ ካውንስል ከፊደራል ጀምሮ እስከ ቀበሌ ድረስ በተዋረድ ባልተቋቋሙባቸው ቦታዎች እንዲቋቋሙ፤ በተቋቋሙባቸው ቦታዎች ደግሞ ተጠናክረው ወደ ሥራ እንዲገቡ የክትትልና ድጋፍ ተጠናክሮ ይካሄዳል፤

1.8 የግብርና ግብዓቶች አቅርቦት ዕቅድ

በመጀመሪያው ዕቅድ ዘመን በግብርና ግብዓቶች አቅርቦት እና ስርጭት የታዩ ጠንካራ ጎኖችን አጎልብቶ በመሄድ እና የታዩትን ደካማ ጎኖች/ተግዳሮቶች በማስወገድ እንዲሁም እስከአሁን ያልተሞከሩ አዳዲስ አማራጮች/እድሎችን በማየት የግብርና ግብዓት በወቅቱና በሚፈለግ መጠን እንዲቀርብ በማድረግ በግብርናው ዘርፍ በመመዝገብ ላይ ያለውን የኢኮኖሚ እድገት ቀጣይነት ባለው መልኩ በማስቀጠል የህዝቡን ተጠቃሚነት ማረጋገጥ የዘርፉ ዓላማ ነው።

ግቦች

በሁለተኛው የእድገትና ትራንስፎርሜሽን በዘርፉ የግብዓት አቅርቦትን ትራንስፎርም ሊያደርጉ የሚችሉ አራት ዋና ዋና ግቦችና አመለካኾች እንደሚከተለው ተለይተዋል።

- በ2007 ዓ.ም 1,873,778 ኩንታል የነበረውን የምርጥ ዘር አቅርቦት በየዓመቱ በ8 በመቶ በማሳደግ በ2012 ዓ/ም 3,559,924 ኩ/ል ማድረስ፤
- በ2007 ዓ.ም 1,223,309 ሜ/ቶን የነበረውን የማዳበሪያ አቅርቦት በየዓመቱ በ15 በመቶ በማሳደግ በ2012 ዓ/ም 2,062,106 ሜ/ቶን ማድረስ፤
- በ81 ወረዳዎች ብቻ በናሙናነት የተሞከረውን የቮውቸር የግብዓት ብድር ስርዓት በሁሉም ክልሎችና ወረዳዎች ማዳረስ ናቸው፤
- የተደራጀ የግብርና ግብዓት አቅርቦት መረጃ ስርዓት በመዘርጋት በሁሉም ክልሎች አቅርቦት የማረጋገጥ ስራ መስራት፤

የማስፈጸሚያ ስልቶች፡

በተዘረጋው የግብዓት አቅርቦት ስርዓት ላይ የሚተገበሩ የማስፈጸሚያ ስልቶች፡

- ❖ አርሶ አደሩ የሚፈልገውን ግብዓት ለመጠቀም የብድር አቅርቦት እንዳይገድበው በሙከራ ደረጃ ላይ ያለው አዲሱ የግብርና ግብዓት የብድር ስትራቴጂ/ ስርዓት ሙሉ በሙሉ የሚተገበር ይሆናል። ለዚህም ከገጠር ብድርና ቁጠባ ተቋማት፤ ከክልል ግብርና ቢሮዎች እና ከፋይናንስ ተቋማት ጋር በቅንጅት የሚሰራ ይሆናል፤
- ❖ ለዘር አቅርቦት ማነስ ዋነኛ ምክንያት የሆነውን የመነሻ ዘሮች አቅርቦት እጥረት ለመቅረፍ በየዓመቱ የሚያስፈልግ የመነሻ ዘር ዕቅድ በመስራት በዚሁ ላይ ተመስርቶ ምርምር ማዕከላት፤ መነሻ ዘር አምራች ድርጅቶችና መስራች ዘር ፈላጊ ድርጅቶች በህጋዊ የዘር ማስመረት ውል እንዲተሳሰሩ ይደረጋል፤ በአፈጻጸሙ ላይም ክትትልና ድጋፍ ይደረጋል።

የክልል ምርምር ማዕከላትም የየክልላቸውን የመነሻ ዘር ፍላጎት እንዲያሟሉ ከክልል ግብርና ቢሮዎች ጋር በመሆን ማዕከላቱን የመደገፍና የመከታተል ስራ ይሰራል፤

- ❖ የጥራጥሬ እና የቅባት ሰብሎች ዘር አቅርቦት እጥረት በዋናነት የተያያዘው ከሰብሎቹ ምርታማነት ዝቅተኛ መሆኑና ከበሽታ መጠቃት ጋር በመሆኑ ይህን ችግር በመቅረፍ አቅርቦቱን ለማሳደግ በመጀመሪያ በግብርና ምርምር ማዕከላት ምርታማ የሆኑ እና በሽታን የሚቋቋሙ ዝርያዎች እንዲወጡ በጋራ ይሰራል። በመቀጠልም የመንግስት ዘር አባዥ ድርጅቶች፣ በግል ድርጅቶችና በማህበራት በስፋት የሚመረቱ ሌሎች ሰብሎች/ዝርያዎችን በሰብል ፈረቃ በመቀነስ በጥራጥሬና በቅባት ሰብሎች ዘር እንዲሁም በመኖ ዘር እና በአትክልትና ፍራፍሬ ዘሮች ብዜት ላይ ትኩረት ሰጥተው እንዲሰሩ ይደረጋል፤
- ❖ በመደበኛው የዘር ስርዓት ብቻ የዘር ፍላጎትን ማሟላት ስለማይቻል እያንዳንዱ ክልል አግሮ-ኢኮኖሚን መሰረት በማድረግ አርሶ አደሮችን በክለስተር/ በማህበር በማደራጀት በስፋት በዘር ብዜትና ስርጭት ስራ ላይ እንዲገቡ በማድረግ የየወረዳው/ዞን ዘር ፍላጎት በአብዛኛው በአካባቢው በሚመረት ዘር እንዲሟላ ያደርጋል፤ ለዚህም አስፈላጊው መነሻ ዘር በክልል ግብርና ቢሮዎች አማካኝነት በኮንትራት ውል ተመርቶ እንዲቀርብ ይደረጋል፤ የክህሎት ክፍተት ማሟያ ስልጠናና በዘር ዝግጅት የሚፈለጉ የማቴርያል ድጋፍም በፕሮጀክቶች እና የተለያዩ ባለድርሻ አካላትን በማስተባበር እንዲሰጥ ይደረጋል፤
- ❖ የመንግስትና የግል ዘር አባዥ ድርጅቶች እንዲሁም በማህበር የተደራጁና ተሰባስበው በክለስተር ዘር የሚያባዙ አርሶ አደሮች በዘር ብዜት ስራ ላይ ያለባቸው የክህሎትና የማቴርያል ክፍተት ተለይቶ ባለድርሻ አካላትን በማስተባበር እንዲሟላ ይደረጋል፤
- ❖ የፌደራል እና የክልል ዘር ኢንተርፕራይዞች ያለውን ሰፊ ክፍተት ለመሙላት የሚሰችላቸው የመነሻ ዘር የማባዣ የእርሻ ማሳ እና ተፈላጊው የካፒታል እና ተቋማዊ አቅም በፌደራል እና በክልል እንዲመደብላቸው እና አቅማቸውን አሳድገው እንዲጠናከሩ ይደረጋል፤
- ❖ ለዘር አቅርቦት ማነስ አንዱ ችግር በአርሶአደር ማሳ ላይ በኮንትራት የተባዛ ዘር ሙሉ በሙሉ አለመሰብሰብ በመሆኑ ይህን ችግር ለመቅረፍ ሁለቱንም አካላት የሚጠቅም በአርሶ አደር ማሳ በኮንትራት የተባዛ ዘር የሚሰበሰብበት አሰራር ስርዓት ይዘረጋል፤ ከዚህ በተጨማሪም በአርሶ አደር ማሳ በኮንትራት የሚባዛ ዘር አሁን እንደሚታየው በተበታተነ መልኩ ሳይሆን በክለስተር በተደራጁ አ/አደሮች ማሳ ላይ እንዲሆን ይደረጋል፤
- ❖ ዘር በወቅቱ እንዲቀርብ እና የቀረበ ዘር ከስርጭት ሰንሰለት መንዛዛት ጋር ተያይዞ ጥቅም ላይ ሳይውል የሚከርምበትን ችግር ለመቅረፍ በሙከራ ትግበራ ላይ ያለው የቀጥታ ዘር ስርጭት ስርዓት በሁሉም ክልሎችና አካባቢዎች በሂደት እየሰፋ እንዲሄድ ይደረጋል፤
- ❖ በየዓመቱ የሚፈለገው ኬሚካል ማዳበሪያ አገር ውስጥ ተመርቶ/ ከውጭ ተገዝቶ በወቅቱ ለአርሶ አደሩ እንዲደርስ ለማድረግ ፍላጎት ማሰባሰብንና የውጭ ምንዛሪ ማመቻቸትን ጨምሮ አስፈላጊው ሁሉ ክትትልና ድጋፍ ይደረጋል፤

አዳዲስ የግብዓት ምንጮችን ለይቶ ከመረባረብ አንጻር የሚተገበሩ የማስፈጸሚያ ስልቶች፡

- ❖ በጥራት ችግር ምክንያት የሚባክነውን ዘር ለመቀነስ እያንዳንዱ ዘር አምራች ድርጅት የውስጥ የዘር ጥራት ቁጥጥር ክፍል እንዲኖረው ይደረጋል፤ በፌደራልና በክልሎች ዘር አባዥ ድርጅቶችን የሚከታተልና የሚደግፍ እንዲሁም የጥራት ቁጥጥር ስራ የሚያካሂድ የተጠናከረ የዘር ጥራት ቁጥጥር አካል እንዲቋቋምና እንዲጠናከር በማድረግ በጥራት ጉድለት የሚቀንሰው ዘር እንዲቀንስ ይደረጋል፤

- ❖ በመልካሳ፣ ሆለታ፣ ደብረዘይት፣ ጅማ እና ሌሎች ምርምር ማዕከላት በኩል በአርሶ አደር ምርምር ቡድኖች (FRG) የተፈጠረውን አነስተኛ የዘር ብዜት ሥራ ተሳታፊ አካላትን በማሳመንና በማህበር እንዲደራጁ በማድረግ ቀጣይነት ወዳለው ዘር አምራች ማህበርነት የመለወጥ ስራ በመስራት በተለይ ከምርምሮቹ የተለቀቁ አዳዲስ የአትክልትና ፍራፍሬ እና የጥራጥሬ ዝርያዎችን እያባዙ እንዲያቀርቡ ይደረጋል፤
- ❖ በዝናብ ላይ ብቻ ተመስርቶ የሚባዛ ዘር በተለያዩ ምክንያቶች /በዝናብ መዛባት፣ በበሽታ፣ በጥራት ጉድለት/ መጠኑ ሊቀንስ ስለሚችል ይህን ክፍተት ለመሙላት በሁሉም ዘር አባሻ ድርጅቶች በመስኖ ተመርቶ እንዲሟላ ከከተማ እራቅ ያሉ የመስኖ አቅም ያለባቸውን ቦታዎችን ጭምር በመለየት ለመስኖ ዘር ብዜት ስራ እንዲውሉ ከክልሎችና ከዘር አባሻ ድርጅቶች ጋር በቅንጅት ይሰራል፤
- ❖ የአትክልትና ፍራፍሬ ዘር ፍላጎትን ለማሟላት በመስኩ ምርምር የሚያካሂዱ ማዕከላት ተጠናክረው ምርታማ የሆኑ ዝርያዎችን እንዲያወጡ በማድረግ የብዜት ስራው በዘር ኢንተርፕራይዞችና በምርምር አካባቢ ባሉና በማዕከላቱ የሙያ ድጋፍ ሊያገኙ በሚችሉ ማህበራት/የአርሶ አደር ቡድኖች በኩል እንዲሰራ ይደረጋል (ለምሳሌ ከሆሎታ ምርምር ጋር በመቀናጀት የድንች ዘር አባዝተው እንደሚያቀርቡት ማህበራት)፡፡ በተጨማሪም የውጭ ባለሀብቶች የራሳቸውን ዝርያ በማምጣት በመስኩ መዋዕለ ንዋያቸውን እንዲያፈሱ በኢንቨስትመንት ህጉ መሰረት የማበረታታት ስራ ይሰራል፤
- ❖ የባዮ ቴክኖሎጂ ምርምር እና ከበሽታ ነጻ ዘር ብዜት ሥራ ተጠናክሮ እንዲወጣ ከኢትዮጵያ ግብርና ምርምር ኢንስቲትዩት ጋር በቅርብ በመሥራት በሆለታ፣ ጅማ፣ ደብረዘይት እና መልካሳ ምርምር ማዕከላት የተጀመሩ የላቦራቶሪ አቅሞች በማጠናከር የዕውቀት እና ከበሽታ ነጻ የሆኑ ዘሮች ምንጭ እንዲሆኑ ይደረጋል፤
- ❖ የሀገር ውስጥ እና የውጭ ባለሀብቶች በተለይ በአትክልት፣ ፍራፍሬ፣ ቅመማቅመምና መኖ ዘር ብዜት ዘርፉ እንዲሰማሩ የማበረታታት እና በዘርፉ ኢንቨስትመንትን የመሳብ ሥራ ይሠራል፤
- ❖ የክፍተኛ ትምህርት ተቋማት በሆርቲካልቸር ዘርፍ የሚሰጡዋቸው ስልጠናዎች ችግር ፈቺ ጥናቶችን የሚያደርጉ፣ የሚያስተዋውቁ እና በተማረ ሰው ኃይል ያለውን እጥረት እንዲሟላ እንዲሆኑ ይደረጋል፤
- ❖ እንደ የቢራ ገብስ እና የመኮረኒ ስንዴ ያሉ የኢንዱስትሪ ሰብሎች ዘር አቅርቦትን ለማሻሻል ከመደበኛው የዘር ብዜት በተጨማሪ አርሶአደሩን በማህበር በማደራጀት ከግብዓት ፈላጊ ኢንዱስትሪዎች ጋር የማስተሳሰር ስራ በመስራትና አስተማማኝ ገበያ እንዳለው በማሳመን ዘሮቹን አባዝቶ ለአካባቢው አርሶ አደር እንዲያቀርብ ይደረጋል፡፡ ከእነዚህ ሰብሎች ጋር ተያይዞ የሚነሳውን የምርታማነት ዝቅተኛነት ችግር ለመፍታትም ምርምር የተሻሉ ዝርያዎችን እንዲያወጣ በጋራ ይሰራል፤
- ❖ በውጭ አገር የተለቀቁ ዝርያዎችን በአገራችን የተስማሚነት ሙከራ በምርምር ማዕከላት በኩል እንዲደረግ በማድረግ ውጤታማ የሆኑት ዝርያዎች ከዘር ምንጩ ጋር ስምምነት በመፍጠር በቀጥታ ወደዘር ስርዓቱ እንዲገቡ በማድረግ የዘር ምንጩን የማስፋት ስራ ይሰራል፤
- ❖ በተለይ የጥጥ ምርትን በመጠንም ሆነ በጥራት ለማሳደግ ቢቲ ከተን ዘር በመንግስት ተፈቅዶ ወደ ዘር ብዜት ስርዓቱ እንዲገባ ይደረጋል፤

- ❖ የጎ/ሥራ ማህበራት ለአባል አርሶ/አርብቶ አደሮች የሚፈለገውን የኬሚካል ማዳበሪያ፣ ዘር እና ሌሎች ግብዓቶች በወቅቱ አንጉዘው ማከማቸት እንዲችሉ ያለባቸው የመጋዘን ክፍተት በጥናት ተለይቶ በራሳቸው/በመንግስት ድጋፍ ወይም በልማት አጋር ድርጅቶች እንዲሟላ ይደረጋል፤
- ❖ የማዳበሪያ አቅርቦት በማህበራትና ህጋዊ በሆኑ የግል ድርጅቶች አማካኝነት በቀጥታ ከአገር ውስጥ አምራች ድርጅቶች በመግዛትና በማንጓዝ የሚቀርብበት ስርዓት ይዘጋጃል ፡፡ አገር ውስጥ የማይመረተው ደግሞ አሁን ባለው አሰራር ስርዓት ከውጭ ተገዝቶ የሚቀርብና በማህበራት በኩል የሚሰራጩ ይሆናል፡፡

1.9 ዕዕዋት ጤናና ጥራት ቁጥጥር

1.9.1 የዕዕዋት ጥበቃግብና የማስፈጸሚያ ስልት

ግብ

በዓለም ላይ የሚታየውን የአየር ንብረት ለውጥ፣ ከምንም ጊዜ በላይ የሰብል ልማት ቴክኖሎጂዎችን ከውጭ ዝርያ በማስገባት መጠቀምና በአገር ውስጥም የዘር ዝውውሩ ስርዓት በቁጥጥር ማዕቀፍ አለመግባቱ፣ የኢንቨስትመንት መስፋፋት፣ የእርሻ መሳርያዎች ከቦታ ቦታ መንቀሳቀስ መጨመር፣ የመስኖ አጠቃቀም መስፋፋትና በዓመት ደጋግሞ አንድ ዓይነት ሰብል ማምረት ወ.ዘ.ተ የመሳሰሉት ለተባዮች መስፋፋት ምቹ ሁኔታ የሚፈጥሩ በመሆናቸው ከምን ጊዜም በላይ ለተባይ ለበሽታ ያለን ተጋላጭነት እያደገ መጥቷል፡፡

በዚህ መሰረት አሁን ያለው የዕዕዋት ጥበቃ ስርዓታችን እያደገ የመጣውን የሰብል ልማት ጥበቃ ካለው የተባዮች ክስተት መወሳሰብ ከአደጋ ለመጠበቅ የሚያስችል የቅድመ ማስጠንቀቂያ እና የመረጃ ልውውጥ ስርዓቱ፣ ከፌዴራል እስከ ክልል ብሎም እስከ ቀበሌ ድረስ በብቁ የሰው ሃይልና በበቂ ፋስሊቲ የተደራጀ የዕዕዋት ክሊኒክ በሁሉም ዋና ዋና የልማት ኮሪዶሮች የማጠናከርና የመገንባት፣ እስከ ቀበሌ ድረስ በዕዕዋት ጥበቃ ሙያ ላይ የተሟላ ዓቅም እንዲኖረው የሚያደርግ ሀገራዊ የዕዕዋት ጥበቃ አገልግሎት መመሪያ /ስትራቴጂ/ እና የተሟላ የዕዕዋት ጥበቃ ፓኬጅ ዝግጅት በማድረግ በመረጃ ላይ የተደገፈና ወጥነት ያለው የሥራ ፍሰት የተከተለ የተባይ መከላከል ስርዓትና ድጋፍ ለመፍጠር በመደበኛና በተዛማች ተባዮች ጥቃት ምክንያት ከ20-30% የሚደርሰውን የምርት ቅነሳ ወደ 10% በመቀነስ ምርትና ምርታማነትን ለማሳደግ እንደ ዋና ግብ ተይዟል፡፡

የማስፈጸሚያ ስልቶች

ሀገራዊ የዕዕዋት ጥበቃ ስትራቴጂ ፌዴራል፣ ክልሎችና ሌሎች አካላት መክረውበትና ተስማምተውበት በሚወጣው ሰነድ መሰረት፣

- የተሟላ የዕዕዋት ጥበቃ ፓኬጅ በማዘጋጀት ተሟልቶ እንዲፈጸም ማድረግ፤
- በመረጃ ላይ የተደገፈና ወጥነት ያለው የሥራ ፍሰት የተከተለ የተባይ መከላከል ስርዓትና ድጋፍ አሰጣጥ ከሁሉም ክልሎች ጋር የጋራ የሆነ መግባባት በመፍጠር ከፌዴራል እስከ ክልል በየደረጃው የሚተገበር ሀገራዊ የዕዕዋት ጥበቃ አገልግሎት ስትራቴጂ/ መመሪያ ስራ ላይ ማዋል፤

- የተቀናጀ ተባይ ዋነኛው የተባይ መከላከል ስትራቴጂ መሆኑን የሚያረጋግጡ ሥራዎች መሥራት፤
- በቴክኖሎጂ የታገዘ ከፌዴራል እስከ አርሶ አደሩ የሚደርስ ወቅታዊ የተባይ ትንበያ፣ አሰሳና ክስተት መረጃ ልውውጥ ስርዓት በመረጃ ግንኙነት ላይ በመርከዝ በመዘርጋት የተባይ ቅድመትንበያ አቅምን ማሳደግ፤
- የተባይ አሰሳ፣ ልየታና የተቀናጀ የተባይ መከላከል ዘዴ ላይ በየደረጃው የሚገኙ ባለሙያዎችን አቅም ቀጣይነት ባለው መልኩ በመገንባት የመከላከል አቅምን ማሳደግ፤
- የፌዴራል ዕዕዋት ጥበቃ ላቦራቶሪና የክልል ዕዕዋት ጥበቃ ክሊኒኮችን አቅም በሰው ሃይል፣ በማተራያልና ፋሲሊቲ በመገንባት ከቀበሌ እስከ ፌዴራል ያለው የዕጽዋት ጥበቃ ስርዓት ተቀናጅቶ እና ተናቦ የሚራበት ሁኔታ ማጠናከር፤
- የዕዕዋት ጥበቃ ክሊኒክ አገልግሎት በቅርብ ርቀት የማያገኙ ክልሎች፣ ዞኖችና ወረዳዎች ተደራሽነት ለማረጋገጥ አሁን ካሉት 16 ክሊኒኮች 8 ተጨማሪ ክሊኒኮች በመገንባትና በሰው ሃይልና ፋሲሊቲ በማሟላት በሙሉ አቅም በየደረጃው ተቀናጅተው የሚራበትን ሁኔታ መፍጠር፤
- የተናበበና ሊያሰራ የሚችል የዕዕዋት ጥበቃ መዋቅር ከፌዴራል እስከ ወረዳ በየደረጃው እንዲኖር ማድረግና ይህም በብቁ የሰው ሃይል እንዲደራጅ በማድረግ የተባይ ክትትል፣ አሰሳ፣ ሪፖርት እና ድጋፍ ስራዎች መስጠት የሚችልብ ደረጃ ላይ ማድረስ፤
- የተዛማች ተባዮች (የበረሃ አንበሣ፣ ተምችና ግሪሳወፍ) ለመከላከልና ለመቆጣጠር በፌዴራል መንግሥት ወጪ (የፀረ-ተባይ፣ የምርምር፣ የመርጫ መሣርያ፣ የአውሮፕላን ርጭት ወጪዎችን፣ ወ.ዘ.ተ...) እና በአርሶ አደሩ የህብረተሰብ የጉልበት ተሳትፎና የክልሎች ተጨማሪ የማቴሪያልና የፋይናንስ አቅርቦትና የተቀናጀ ትብብር እንዲሰራ የተሟላ ግንዛቤ እንዲያዝ በማድግ ውጤታማነቱን ማሳደግ፤
- የነዚህን ተዛማች ተባዮች የመከላከልና መቆጣጠር ኃላፊነት የፌዴራል መንግስት እና የግብርና ሚኒስቴር እንደመሆኑ ተግባሩ የሚመራበት እንዲሁም ውጤታማ የሚሆንበት የተቀናጀ የመረጃ ልውውጥ ስርዓት በሀገር ውስጥ፣ ከአህጉራዊና አለማቀፋዊ ድርጅቶች ጋር በማጠናከር ጉዳት ከመድረሱ በፊት የመከላከል ስትራቴጂ ትኩረት ተሰጥቶት ይሰራል፤
- ለዚህም እስካሁን ሙሉ በሙሉ በምስራቅ አፍሪካ አንበሣ መከላከያ ተቋም ኤሮፕላን ላይ ብቻ ተወስኖ ያለውን የኤሮፕላን ርጭት አገልግሎት በሀገራችን ተጨማሪ አቅም እንዲኖረን ቢቻል በመንግስታዊ አለበለዚያ ታቅዶበት በግል አግልገሎት ሰጪ ተቋማት እንዲፈጠሩ ማድረግ፤
- በተምች የተጀመረውን የማህበረሰብ ተኮር ቅድመ ትንበያ ስርዓት ውጤታማ ተሞክሮ የማስፋት ስራ በሌሎችም ተባዮች በመውሰድ ለመስራት ዕቅድ ተይዟል፡፡

1.9.2 የዕጽዋት ጤናና ምርት ጥራት ቁጥጥር ግብና የማስፈጸሚያ ስልት

ግብ

ያለፉት አምስት ዓመታት አፈፃፀም ሲገመገም የዓለም አቀፍ ስታዲዮችን አሟልቶ በመተግበር ረገድ እጥረቶች የነበሩበት ነው፡፡ ይኸውም የዕዕዋት ጤንነት ላይ ጉዳት የሚያስከትሉ ባዕድ ተባዮችና በሽታዎች ወደ አገራችን የመግባት ዕድላቸው እየሰፋ መጥቷል፡፡ ወደ ውጭ በምንልካቸው ምርቶችም አልፎ አልፎ የኳራንቲን ተባዮች፣ የፈንገስ ቶክሲን ወይም የፀረ ተባይ ቅሪት እየተገኘበት ተቀባይነት የሚያጣበት አጋጣሚዎች ታይተዋል፡፡ (ምሳሌ በአበባ ምርቶች ላይ የቅጠል ሰርሳሪ ተባይ፣ በቦሎቄና በቡና ተክስተው የነበሩ የፈንገስ ቶክሲንና የፀረ ተባይ ቅሪቶች፣ በጥጥ ላይ የታየው የሚሊባግ ተባይ፣

በቲማቲም ላይ የተከሰተው ቅጠል ሰርሳሪና ፍሬ ቦርቧሪ ወዘተ..)፤ የሚገቡ የፀረ ተባይ ኬሚካሎች በወጣው አዋጅ መሰረት የሚገቡ እንዳሉ ሆነው በኤክስፖርት ኢንቨስትመንት ላይ ለተሰማሩ በልዩ ሁኔታ ስለሚያስገቡ እና አጠቃቀማቸው ከቁጥጥር ውጭ እየሆኑ በሰው ጤንነትና በአካባቢ ብክለት ሊከሰት የሚችለው ጉዳት መገመት ይቻላል። በመሆኑም በቀጣይ ዓመታት በዚህ ዘርፍ መሰረታዊ ለውጥ ለማምጣት ስርዓቱን ዓለም በደረሰበት ደረጃ ዘመናዊ እና ተደራሽ የማድረግ ስራዎች የሚከናወኑ ይሆናል።

የማስፈፀሚያ ስልቶች፤

- ያለውን አደረጃጀቱን በፌደራልና በክልል በሁሉም እርከኖች ግንዛቤ በመፍጠርና በማጠናከር በተለይ በሀገሪቱ የመውጫና የመግቢያ በሮች ላይ ያሉትን በማጠናከርና ተጨማሪ የኳራንቲን ጣቢያዎችንና ላብራቶሪዎችን በማቋቋም እና ያሉትም በሰው ኃይልና በቁሳቁስ እንዲሟሉ በማድረግ የተጠናከረ የዕድል ጤና ምርመራ በማድረግ ችግሩን ለመቅረፍ ጥረት ይደረጋል፤
- ለዕድል ምርትና ግብአት ጥራት ቁጥጥር ሥራው አስፈላጊ የሆኑ በሂደት ለይ ያሉና አዳዲስ የሕግ ማዕቀፎች (የፀረ-ተባይ፣ የኳራንቲን አዋጅና ደንብ) ተጠናቀው ሥራ ላይ እንዲውሉ ይደረጋል፤
- ያለውን አሠራር በማሻሻልና በማጠናከር በኢንፎርሜሽን ቴክኖሎጂ እንዲደገፍ በማድረግ የፀረ-ተባይ ምዝገባና ስርዓትን ማጠናከር።
- የሰው ሃይሉ ዕውቀትንና ክህሎትን ማሳደግ ማነቆዎቹን መፍታት በሚያግዝ መልኩ ይከናወናል።
- ወደ ውጭ ኤክስፖርት የሚደረጉ የግብርና ምርቶች የተቀባይ ሀገሮችን ደረጃ ስለማሟላታቸው እና ወደ አገር ውስጥ የሚገቡ የግብርና ግብዓቶች ጤንነት፣ ጥራት፣ የፀረ-ተባይ ቅሪትና ማይኮቶክሲን ብቃት ለመፈተሽ የሚያስችል የተደራጀ እና ዘመናዊ የመፈተሽ አቅም ያለው ላብራቶሪ በፌደራል ደረጃ መገንባት፤
- ነባርና አዳዲስ የሚቀጠሩ ባለሙያዎችን እውቀትና ክህሎትን ለማሳደግ ከዓለም አቀፍ ህጎች፣ ደረጃዎች እና አሰራሮች በበቂ ለማስተዋወቅ አጫጭር ስልጠናዎች በሀገር ውስጥ በመስጠትና ለውጪ ሀገር ሥልጠናዎችን በማድረግ የተሻለ አሠራር ለመስጠት ጥራት ይደረጋል፤
- ወደ ውጭ የሚላኩ የዕድል ምርቶች ማለት ሰሊጥ፣ ጥራጥሬ እና ሌሎችንም የየሀገሪቱ ፍላጎት መሰረት በማድረግ የፀረ-ተባይ ቅሪት መጠን ምርመራ ከቡና በተጨማሪ በእነዚህ ምርመራ ለማካሄድ ቴስት ሞኒተሪንግ ወይም የቁጥጥር የላብራቶሪ ፍተሻ አደራጃጀትና አሰራር በመዘርጋት ምርመራ ማካሄድ፣ በተጨማሪም ይህ ስጋት እንዳይኖር ከምንጩ ለማድረቅ የሚያስችል የክትትል አቅም በመዘርጋት ማጠናከር፤
- አገልግሎቱን ተገልጋዮችን ባገናዘበ መልኩ ተደራሽ ለማድረግና በሀገሪቱ መግቢያ በሮች አካባቢ ባዕድ ተባዮች እንዳይገቡ ለማድረግ 10 ነባር የኳራንቲን ጣቢያዎች በሰው ኃይልና በቁሳቁስ ከማጠናከር ውጭ ተጨማሪ አዲስ የኳራንቲን ጣቢያ 10 የነበሩትን ወደ 21 ለማድረስና በሰው ኃይልና በቁሳቁስ እንዲሟላ ይደረጋል።
- ወደ ሀገር ውስጥ የሚገቡትን አዳዲስ ፀረ - ተባዮችን ለመገምገምና መመዝገብ እንዲሁም ኣያያዙና አወጋገዱ ለመከታተል በኢንፎርሜሽን ቴክኖሎጂ በመደገፍ ስርዓት ባለው መንገድ እንዲመራ ይደረጋል።

1.9.3 ዕፅዋት ለቀቃ፣ ጥብቃና ዘር ጥራት ቁጥጥር ግብና ማስፈፀሚያ ስልት

ግብ

የሰብል ልማትን ምርታማነትን ከሚወስኑት ጉዳዮች አንዱ እና ዋነኛው ጥራቱን የጠበቀ እና የተሻሻለው ዝርያ ዘር ባህሪውን ሳይለውጥ እየተባዛ መቅረብ መቻሉ ነው። ከተመራማሪዎችና እና ከተለያዩ ቴክኖሎጂ እቅራቢ ድርጅቶች የሚቀርቡ ዝርያዎች ውጤታማነታቸው እና እንዳላቸው የሚገለጸው ልዩ የምርት፣ የበሽታ መቋቋም እና ጥራት ባህርይ በርግጥም ስለመኖሩ ደረጃውን በጠበቀ እና ነጻ በሆነ ስርዓት ሊፈተሽ እና ሊረጋገጥ ይገባል። ለልማቱ የሚቀርብ ዘርም ከምርምር ማሳ ጀምሮ አርሶ አደሩ ጋር እስኪደርስ ድረስ በተለያዩ የዘር አመራረት፣ አዘገጃጀት፣ አከመቻቸት፣ ስርጭት እና ሽያጭ ድረስ ደረጃውን የጠበቀ ክትትል እና ቁጥጥር ማከናወን ይገባል።

ሆኖም ግን ይህን በተገቢው መልኩ ለመተግበር እያጋጠሙ ያሉ ዋና ዋናዎቹ ማነቆዎች ከፌደራል እስከ ክልል የተናበበ ተቋማዊ አሰራር አለመዘርጋት፣ በምርምር የሚወጡት አዳዲስ ዝርያዎች የሚፈለገው ባህርይ ይዘውና በምርት ሂደት የማይቀያየር ለመሆናቸውን የማረጋገጥ ስራ አለመሰራቱና ለዝርያ አፋቂው የአዳቃይ መብት የሚሰጥበት ሁኔታ የተመቻቸ ባለመሆኑ ለየስነምህዳሩ ተስማሚ የሆኑ ዝርያዎች የሚፈለገው ዓይነትና መጠን አለመገኘት፣ የሚወጡ ዝርያዎች በአብዛኛው በተመራማሪው መከራው ተከናውኖና ተገምግመው ሲፀድቁ መቆየታቸው፣ ይህንን ሊሰራ የሚችል ገለልተኛ አደረጃጀትና በቂ ዕውቀት ያለው የሰው ሃይል አለመኖር፣ በሰለጠነ የሰው ሃይልና አስፈላጊ በሆኑ የላቦራቶሪ ዕቃዎች የተሟሉ በቂ የሆኑ የጥራት መፈተሻ ላቦራቶሪ በየክልሎቹ አለመኖር፣ ህገወጥ የዘር ስርጭት መስፋፋት እንደዚሁም ተንቀሳቅሶ የዘር ማሳ በመስክ ቁጥጥር ለማከናወን የተሸከርካሪ እጥረት መኖር የተነሳ የሚቀርቡ ዘሮች ጥራታቸውን የጠበቁ እንዳይሆኑ አስተዋጽኦ አድርጓል።

- በዝርያ ለቀቃና ምዝገባ፣ ከዘር የሚገኘውን ኢኮኖሚያዊ ጠቀሜታ ለማሳደግ፣ ከዕፅዋት አዳቃዮች ጋር ተያያዥነት ያላቸውን መብቶች ክልከላዎችና ኃላፊነቶችን ለመመዝገብ የሚያስችል የሕግ ማዕቀፍ በማውጣት የአዳቃዩን አስተዋፅኦ ለማሳደግ በተመረጡ ሰብሎች ለ15 አዳቃዮች የዝርያ አዳቃይ መብት ለመስጠት ታቅዷል፤
- ሙሉ በሙሉ የጥራት ቁጥጥር በሚደረግበት በመደበኛው የዘር ስርዓት ለአርሶ አደሩ የሚቀርበው ዘር በእቅድ ዘመን መጨረሻ 95% እንዲደርስ ግብ ተጥሏል፤
- 10% ጥራቱ ቁጥጥር በሚደረግበት ጥራቱ የተገለፀ (QDS) የዘር ስርዓት ለአርሶ አደሩ የሚቀርበው ዘር በእቅድ ዘመን መጨረሻ 70% እንዲደርስ ግብ ተጥሏል።

የማስፈፀሚያ ስልቶች፤

- የመከራ አቅምን ለማሳደግ እና አዳዲስ የዕጽዋት ዝርያዎች ከሀገር ውስጥም ሆነ ከውጭ ወደ ልማት እንዲገቡ ለማስቻል የዕፅዋት ዝርያ ለቀቃና የአዳቃይን መብት በሚያስጠብቅ መልኩ መፈጸም የሚያስችል የህግ ማዕቀፍ እና የጥበቃ ስርዓት ተዘርግቶ እንዲፈጸም ይደረጋል።
- ይህም ስርዓት በዋናነት በሀገር ውስጥ የምርምር አቅም በሌለን የአበባ እና ሆርቲካልቸር እንዲሁም ሌሎች በዚህ ደረጃ በሚታዩ ሰብሎች ላይ የውጭ ቴክኖሎጂን ለማግኘት የሚያስችል በመሆኑና በአገር ውስጥ የሚደረገው አዳዲስ ዝርያዎች የማፍለቅ ሂደት በማበረታታት ብዙ አማራጭና ተወዳዳሪ የሆነ የቴክኖሎጂ እቅርቦት እንዲፈጠር በማድረግ ያለን የውስጥ ሃብታችን በበለጠ ለመጠቀምና ምርትና ምርታማነት ለማሳደግ ወሳኝ ሚና ስለሚጫወጥ ዓብይ ትኩረት ተሰጥቶ ይከናወናል፤

- በያዝነው ዓመት የህግ ማዕቀፉን (የዕዕዋት አዳቃዮች መብት አዋጅ) የሚጸድቅ በመሆኑ በቀጣይ ዓመታት ደንቡና፤ ሌሎች መተገበሪያ ማንዋሎች በማዘጋጀት የሰው ሃይል ማብቃት ስራዎች በሰፊው ይሰራሉ፤
- የዱ.ዩ.ኤስና የዝርያ ብቃት ማረጋገጫ ሙከራ (DUS and NPT) ስራን ለማስፈጸም በሰው ሃይል እና አሰራር የተደራጀ የመፈጸም አቅም መገንባትና በዋናነት ራሱን በራሱ ማስተዳደር በሚያስችል መልኩ ተደራጅቶ ወደተግባር ይገባል፤
- ዝርያዎቹ መሰረታዊ መገለጫ ባህሪያቸው ያልተለወጡ መሆናቸው በማረጋገጥ ለመመዝገብና መብቱ ለባለመብቱ ለመስጠት በየስነምህዳሩ መከራው ለማካሄድ ከክልሎች እና ከምርምር ተቋማት ጋር በመነጋገር የራሱ የሆነ በቂ መሬት እንዲኖር ማድረግ፤ ቦታው ማጠናና በሚፈለገው ፋሲሊቲ እንዲሟሉ ይደረጋል፤
- የዘር ጥራት ችግሩን ለመቅረፍ ከክልል የተቆጣጣሪ አካላት ጋር ሆኖ ህጋዊ የሆነ የመግባብያ ስምምነት በመዘርጋት የተናበበ ድጋፍ መስጠት የሚያስችል ስርዓት ይዘረጋል፤
- የዘር ኢንዱስትሪው እንዲያድግና ተፎካካሪ መሆን እንዲችል አሁን በየክልሉ እየተቋቋመ የሚገኘው የጥራት ተቆጣጣሪ ባለስልጣን ተመሳሳይነት ያለውና ወጥነት ያለው አደረጃጀትና የአሰራር ስርዓት እንዲኖራቸውና ራሳቸውን ችለው ማስተዳደር እንዲችሉ የማብቃት ስራ ይከናወናል፤
- በየክልሉ የሚመረቱ ዘሮች የጥራት ቁጥጥር ተግባር ለማከናወን ያሉ 13 ነባር የዘር ላቦራቶሪዎች በፋሲሊቲ እንዲሟሉ ማድረግ እንደዚሁም 8 ተጨማሪ የዘር ላቦራቶሪ በክልሎች እንዲገነቡና በሰው ሃይልና ፋሲሊቲ ማሟላት፤ እንዲሁም የፌደራል ዘር ላቦራቶሪ ዘመናዊ ማድረግና እውቅና እንዲያገኝ ማድረግ፤
- ለሥራው ብቁ የሚሆኑ ባለሙያዎችን ለማፍራት በውስጥና በውጪ አገር ሥልጠና እንዲያገኙ ማድረግ፤
- በየደረጃው ለሚገኙ የፍትህ አካላትና ሌሎች የሚመለከታቸው ስለአዋጁ በማስገንዘብ ተግባራቸውን እንዲወጡ ለማስቻል የግንዛቤ ማስጨበጫ መድረኮች በመፍጠር ግንዛቤው እንዲፈጠር በሰፊው ይሰራል፡፡

1.10 የህብረት ስራ ማህበራት

የህብረት ሥራ ሴክተርን በቀጣይ በ2008-2012 ባሉት 5 አመታት እቅድ አዘጋጅቶ ወደ ሥራ ለመግባት አስፈላጊ የሆነበት ዋናው ምክንያት የህብረት ሥራ ሴክተር ከላይ ከፌደራል ጀምሮ እስከ ታች ክልል፤ ዞን፤ ወረዳ እና ቀበሌ ድረስ እንዲደራጅ ከተደረገበት አላማ፤ ከተሰጠው ሃላፊነትና ከሚጠበቅበት ተልእኮ አንጻር በየደረጃው የሚገኘውን የህብረት ሥራ ዘርፍ በማጠናከር፤ የፈጻሚውንና የአስፈጻሚውን ሁለንተናዊ አቅም በመገንባት አዳዲስ የህብረት ሥራ ማህበራትን ለማደራጀት፤ ነባሮችን ለማጠናከርና ደህንነታቸውን በመረጋገጥ አባሎቻቸውን ተጠቃሚ ለማድረግ የገበያ ትስስር እንዲፈጠርላቸው ለማድረግ ከሁሉም ቀዳሚና ችግር ፈቺ የሆነ እቅድ ከማቀድ ጀምሮ የተጠናከረ የክትትልና የግምገማ ሥርዓት በመዘርጋት፤ የተጠናከረ ዘመናዊ የመረጃ ስርዓት በመዘርጋትና የተለያዩ የውስጥና የውጭ አቅም ገንቢዎችን ከመለየት አንስቶ አቅም ገንቢዎቹ የህብረት ሥራ ሴክተሩን ለማገዝና የህብረት ሥራ ማህበራት አባላትን ተጠቃሚ ለማድረግ የሚያደርጉትን ሁለንተናዊ የአቅም ግንባታ ድጋፍ በመከታተልና በመገምገም እንዲሁም አቅም ገንቢዎች ሊደርሱባቸው በማይችሉባቸው ሌሎች ልዩ ድጋፍ የሚሹ የህብረት ሥራ አካባቢዎችን በጥናት በመለየት የህብረት ሥራ ማህበራትን ችግር ሊቀርፉ የሚችሉ ፕሮጀክቶችን በመቅረጽ ከአዳዲስ አቅም ገንቢዎች ጋር በማስተሳሰር በህብረት ሥራ ሴክተር እንዲተገበሩ በእድገትና ትራንስፎርሜሽኑ እቅድ ላይ የተቀመጡትን

ግቦች እንዲያሳካ ለማድረግና ለተግባራዊነቱም በየደረጃው የሚገኙ ፈጻሚም ሆኑ አስፈጻሚ የህብረት ሥራ ማስፋፊያ አካላት የመሪነት እና የቀዳሚነት ሚና በመጫወት ተጨባጭ ውጤት ለማስመዝገብ እንዲችሉ ለማድረግ እና ተግባሮቹንም በእቅድ በማዘጋጀትና በግልጽ ዘርዘር በማሳየት ወደ ተጨባጭ ውጤት እንዲቀይሩት ለማስቻል ይህንን የቀጣይ የ5 ዓመት የህብረት ሥራ ሴክተር እቅድ ማዘጋጀት አስፈላጊ ሆኖ ተገኝቷል።

ከመንግስት ፖሊሲና ስትራቴጂ አንጻር ከተደረሰው የትንተና ውጤት እንደታየው ኤጀንሲው የህብረት ስራ ማስፋፊያ አካላትን አቅም በማጎልበት የህብረት ስራ ማህበራትን የማስፋፋና የማጠናከር እንደሚጠበቅበት በግልጽ አስቀምጧል። ከተገልጋይና ባለድርሻ አካላት እይታ መሰረት ኤጀንሲው ብዙ አገልግሎቶች ተገልጋዮች እንደሚፈልጉና የተጽዕኖ ደረጃቸው ከፍተኛ መሆኑን ከውጤቱ ለማየት ተችሏል። ከውስጥና ከውጭ ትንተና እይታ ኤጀንሲው ውስን ጥንካሬዎችና ሰፊ ድክመቶች ያሉበት መሆኑን እንዲሁም ሰፊ እድሎችና ስጋቶች እንዳሉበት የታየ ሲሆን በተለይ ድክመቱን ለማስወገድ እና ያሉበትን ስጋቶች ለመቀነስ ጥናታዊውን በማጎልበት ምቹ ሁኔታዎችን መጠቀም መቻል እንዳለበት አሳይቷል። በመሆኑም የትንተናው ውጤት እንደሚያሳየው የሰሌዳተኛ አፈጻጸም በቀጣዩ 2ኛው የህብረት ሥራ ዘርፍ የዕድገትናየትራንስፎርሜሽን(2008-2012) በተጠናከረ ሁኔታ መፈጸም ያለበት መሆኑን ያሳያል።

ዕቅዱ ካካተታቸው አንዱና ዋነኛው የሴቶችን ተጠቃሚነት ማረጋገጥ ሲሆን ይህም በመጀመሪያው የእድገትና ትራንስፎርሜሽን ዕቅድ ትግበራ ወቅት ሴቶች በኅብረት ሥራ ማኅበራት ላይ የነበራቸው የአባልነት፣ የአመራርነትና የተጠቃሚነት ተሳትፎ በተፈለገው መንገድ ያልተጠናከረ ስለነበር በ2ኛው የእድገትና ትራንስፎርሜሽን ዕቅድ ትግበራ ወቅት የሴቶችን አባልነትና አመራርነት ተሳትፎ ለማሳደግ በዕቅዱ ተካቷል።

ስለሆነም በቀጣይ የሚጠበቀውን ውጤት ተጨባጭ ለማድረግ የሚያስችሉ ስትራቴጂያዊ ጉዳዮችን እንደሚከተለው ለይቶ ለማወጣት ተችሏል።

በዕቅዱ የህብረት ሥራ ሴክተሩን ትራንስፎርም ሊያደርጉ የሚችሉ አራት ዋና ዋና የትኩረት አቅጣጫዎች እንደሚከተለው ተለይተዋል። እዚህም፤

1. የኅብረት ሥራ ማህበራትን ማጠናከርና ማደራጀት፤
2. የኅብረት ሥራ ማህበራትን አቅም መገንባት፤
3. ህብረት ሥራ ማህበራትን የግብይት ተሳትፎ ማሳደግ እና
4. የህብረት ሥራ ማህበራትን ደህንነት መጠበቅ በሚል የተቀረጹ ሲሆን በእነዚህ የትኩረት አቅጣጫዎች ሥርም የሚከተሉትን ዋና ዋና ግቦችን ተቀምጠዋል። እነርሱም፡-

1.10.1 ግቦች

የህብረት ሥራ ማህበራትን በማጠናከርና በማደራጀት ስር የተቀመጡ ዋና ዋና ግቦች

- ነባር የህብረት ሥራ ማህበራት ለአባሎቻቸው የሚሰጡት አገልግሎት ጥራት ያለውና ተደራሽ እንዲሆንና ኢኮኖሚያዊና ማህበራዊ ችግሮቻቸውን እንዲቀርፉ ለማድረግ 65,341 መሠረታዊ፣ 330 የህብረት ስራ ማህበራት ዩኒየኖችን እና 4ቱን ክልላዊ የህብረት ሥራ ፌዴሬሽኖችን በማጠናከር የአባላትን የነፍስ ወከፍ ገቢ አባል ካልሆነው የህብረተሰብ ክፍል ገቢ የ5% ብልጫ እንዲኖረው ማስቻል፤

- በህብረተሰቡ ጥያቄ መሠረት በተጠኑና በተመረጡ የሥራ መስኮች አዳዲስ የህብረት ሥራ ማህበራትን በማደራጀት በ2007 በጀት ዓመት የተደረሰበትን አፈፃፀም መነሻ በማድረግ በ2012ዓ.ም መጨረሻ የመሠረታዊ የህብረት ሥራ ማህበራት ቁጥር ከ65341 ወደ 70,341 እና የህብረት ሥራ ማህበራት ዩኒየኖችን ቁጥር ከ330 ወደ 340 ከፍ እንዲል በማድረግ የሴቶችን የአባላትን ተሳትፎ 50% እና የወጣቶች ተሳትፎ ደግሞ ከ30% በላይ ለማድረስ ታሳቢ በማድረግ የመሠረታዊ ህብረት ስራ ማህበራትን የአባላት ቁጥር ከ10,225,423 (ወንድ 7,738,793 ሴት 2,486,630) ወደ 20,680,060 (ወንድ 10,340,030 ሴት 10,340,030) እና የዩኒየን አባል መሠረታዊ ማህበራትን ቁጥር ከ 8,932 ወደ 65,430 በማድረስ የአባላትን ተሳትፎ ማሳደግ እና የካፒታል መጠንም የመሠረታዊ የህብረት ሥራ ማህበራት ከ ቢሊዮን ብር 9.25 ወደ ቢሊዮን ብር 17.73 የህብረት ሥራ ማህበራት ዩኒየኖችን ከ ቢሊዮን ብር 2.22 ወደ ቢሊዮን ብር 6.08 እና የህብረት ስራ ፌዴሬሽኖችን ደግሞ ብር 2.5 ቢሊዮን እንዲደርስ በማድረግ የአባላትን ተጠቃሚነት ማረጋገጥ፤
- ልዩ ድጋፍ ለሚሹ ክልሎች ልዩ ትኩረት እና ድጋፍ በመስጠት ነባር 3981 ላይ ተጨማሪ 2000 መሰረታዊ የህብረት ሥራ ማህበራትን በማደራጀት 5981 መሰረታዊ የህብረት ሥራ ማህበራት ማድረስ። በተጨማሪ የህብረት ስራ ዩኒየን ከ 23 ወደ 30 ማሳደግ፤ በልዩ ድጋፍ ክልሎች የመሰረታዊ የህብረት ስራ ማህበራት አባላት ብዛትን ከ 140,591 ወደ 252,136 ማድረስ፤ የሴቶችና ወጣቶች ተሳትፎን ከ28 በመቶና 20 በመቶ በቅደም ተከተል ሁለቱንም 50 በመቶ ማድረስ፤ የመሰረታዊ ህብረት ስራ ማህበራት ካፒታልን ከ192 ሚሊዮን ወደ 335 ሚሊዮን ለማድረስ የታቀደ ሲሆን የህብረት ስራ ማህበራት ዩኒየን ከ29.5 ሚሊዮን ብር ወደ 36.1 ሚሊዮን ብር ለማድረስ ታቅዷል።
- የህብረት ስራ ማህበራት የተማረ የሰው ኃይል ቀጥረው የተሻለ የአሰራር ስርዓት እንዲከተሉ ከማድረግ ጎን ለጎን ለአካባቢው ማህበረሰብ የስራ ዕድል እንዲፈጠር እያደረጉ ያሉትን የማይተካ ሚና የበለጠ በማጠናከር አሁን የደረሱበትን 181,133 የቅጥር ሰራተኛ ቁጥር በ2012 መጨረሻ 957,000 እንዲደርስ በማድረግ ከብር 32.6 ቢሊዮን በላይ ደመወዝ እንዲከፈላቸው እና ከዚህም ውስጥ ከብር 897 ሚሊዮን በላይ የገቢ ግብር በማስገኘት ለሀገር የኢኮኖሚ ግንባታ የበኩላቸውን አስተዋጾኦ እንዲያበረክቱ ማስቸል።

የኅብረት ሥራ ማህበራት አቅም ግንባታ ስር የተቀመጡ ዋና ዋና ግቦች

- ከፌደራል ጀምሮ እስከ መሰረታዊ የኅብረት ሥራ ማህበራት ድረስ ያለውን የህብረት ስራ ልማት በማፋጠን የአባላትን ተጠቃሚነት ለማረጋገጥ የሚያስችል አስተማማኝ የሆነ የለውጥ ሠራዊት መገንባት፤
- የህብረት ሥራ ማህበራት ያላቸውን ፋይዳ አስመልክቶ የአመለካከት ለውጥ ለማምጣት ለፖሊሲ አውጪዎች እና በየደረጃው ለሚገኘው የፖለቲካ አመራር 26 የህብረት ሥራ ባለድርሻ አካላት 48 እና ለህብረት ሥራ ሴክተሩ ተገልጋዮች 48 የምክክር መድረኮች በማዘጋጀት የግንዛቤ ማስጨበጫ ስራ መስራት እና ለህብረት ሥራ ማህበራት ሊሠጥ የሚገባውን የተቀናጀ ድጋፍ ማሳደግ፤
- የአርዳይታና በክልሎች ደረጃ የሚቋቋሙ የህብረት ሥራ የልህቀት ማዕከላትን ወደ ሥራ በማስገባት፤ በጥናት ላይ የተመሰረተ እና ወቅታዊ የሆነ ስልጠና በየዓመቱ በማዘጋጀት እና የተጀመረውን የሥራ ላይ ስልጠና አጠናክሮ በማስቀጠል እስከ 2007 መጨረሻ የተደረሰበትን የሰልጣኝ ቁጥር የህብረት ሥራ ማስፋፊያ ባለሙያዎችን ከ 25,435 ወደ 26,706 የህብረት ሥራ አመራሮችን ከ1,586,735 ወደ 1,761,735 የቅጥር ሰራተኞችን ከ48,906 ወደ 462,684 እና የህብረት ሥራ ማህበራት አባላት ቁጥር ደግሞ ከ16,164,988 ወደ 20,680,060 በማሳደግ እና የስልጠናውን ውጤታማነት

አሁን ከደረሰበት 67 ወደ 100 ፐርሰንት እንዲያድግ በማድረግ በየደረጃው የሚገኙ የህብረት ሥራ ፈጻሚና አስፈጻሚ አካላትን አቅም ማሳደግና የመፈጸምና የማስፈጸም አቅማቸውን መገንባት፤

- የህብረት ስራ ማህበራትን ልማት ለማፋጠን የሚያስችል የመረጃ ስርዓት መገንባትና ተከታታይ የሆነ የኮሙኒኬሽን ስራ በመስራት የህብረት ሥራ ገጽታን ማሳደግ፤ ሲሆን በዚህም የአቅም ግንባታ ስራ በዋናነት የአማወራ እና ባለትዳር ሴቶችን ወደ አባልነትና አመራርነት የሚመጡበትን መንገድ አጠናክሮና ትኩረት ሰጥቶ መስራት

የህብረት ሥራ ማህበራትን የግብይት ድርሻ በማሳደግ ስር የተቀመጡ ዋና ዋና ግቦች

- የህብረት ሥራ ማህበራትን የሀገር ውስጥ የግብይት ድርሻ¹ አሁን ከደረሰበት 18 በመቶ ወደ 30 በመቶ እንዲሁም ወደ ውጪ የሚላኩ ዋና ዋና የግብርና እና ግብርና ነክ ያልሆኑ ምርቶችን መሰረት ያደረገ የኤክስፖርት የግብይት ድርሻ ደግሞ አሁን ከደረሰበት 7 መቶኛ ወደ 40 መቶኛ ከፍ ማድረግ እና 603.5 ሚሊዮን ዩኤስ ዶላር የውጭ ምንዛሬ በማስገኘት በሀገር ኢኮኖሚ ግንባታ ውስጥ የበኩላቸውን አስተዋጽኦ እንዲያበረክቱ ማድረግ፤ በዚህም ሴት አርሶ አደሮች ምርታቸውን ከመቸውም በበለጠ ሁኔታ እንዲያሳድጉና በግብይት ተሳትፎአቸው ተጠቃሚ እንዲሆኑ አስፈላጊውን ግብዓት እንዲያገኙ ድጋፍና እዝ ማድረግ
- የገንዘብ ቁጠባና ብድር ህብረት ሥራ ማህበራትን በማጠናከር አሁን የደረሱበትን አጠቃላይ የቁጠባ መጠን ከብር 5.5 ቢሊዮን ወደ 15.5 ቢሊዮን በማሳደግ ከአጠቃላይ አገራዊ የቁጠባ ሽፋን ውስጥ የህብረት ሥራን ድርሻ 4 መቶኛ እንዲደርስ በማድረግ በሀገር የኢኮኖሚ ግንባታ ላይ የበኩላቸውን አስተዋጽኦ እንዲያደርጉ እንዲሁም የብድር አቅርቦትን አሁን ከደረሰበት ብር 4.3 ቢሊዮን ወደ ብር 8 ቢሊዮን በማሳደግ እና የህብረት ሥራ ማህበራትን የፋይናንስ አቅም በማጎልበት የአባላትን ተጠቃሚነት ማረጋገጥ፤ በዚህም በዋናነት ሴቶች፣ ልጆችና ወጣቶች እንዲሳተፉበት የማድረግ ስራ መስራት፡፡
- እሴት የሚጨምሩ የተለያዩ ፋብሪካዎችን አሁን ከተደረሰበት 105 ወደ 243 ከፍ ማድረግ፤ በዚህም ሴቶችና ወጣቶች ከትንሹ እሴት የመጨመር ስራ አስከ ትልቁ እሴት የመጨመር ስራ ላይ እንዲሰሩ በግብዓት ማቅረብና በመሳሰሉት ስራዎች አስፈላጊውን ክትትልና ድጋፍ ማድረግ

የህብረት ስራ ማህበራትን ደህንነት በማረጋገጥ ስር የተቀመጡ ዋና ዋና ግቦች፤

- በ2007 በጀት ዓመት የተደረሰበትን አፈፃፀም መነሻ በማድረግ በ2012ዓ.ም መጨረሻ የአዲት አገልግሎት ሽፋንን በመሠረታዊ የህብረት ሥራ ማህበራት ከ50% ወደ 100%፤ የህብረት ሥራ ማህበራት ዩኒየኖችን ወደ 100% የህብረት ሥራ ፌዴሬሽኖችን ወደ 100%፤ የኢንስፔክሽን አገልግሎት ሽፋንን ደግሞ የመሠረታዊ የህብረት ሥራ ማህበራት ከ70% ወደ 100% የህብረት ሥራ ማህበራት ዩኒየኖችን ወደ 100% ና የህብረት ስራ ፌዴሬሽኖችን ወደ100% ከፍ በማድረግና የህግ ድጋፍ አገልግሎት በመስጠት የህብረት ሥራ ማህበራትን ደህንነት በመጠበቅ የአባላትን ማህበራዊና ኢኮኖሚያዊ ፍትሃዊ ተጠቃሚነት ማረጋገጥ፤
- እነዚህን ስትራቴጂያዊ ግቦችን በማሳካት በ2017ዓ.ም መካከለኛ ገቢ ካላቸው ሀገራት ተርታ እንድትሰለፍ የተቀመጠውን ራዕይ መሠረት በማድረግ በተዘጋጀው ሀገራዊ የእድገት እና ትራንስፎርሜሽን እቅድ ላይ የተቀመጡትን ዋና ዋና ግቦችን ለማሳካት በሚደረገው ርብርብ

¹ድርሻው ለገበያ ከሚቀርብ ምርት ውስጥ ነው፡፡

የተደራጀውን የህብረተሰብ ክፍል በማንቀሳቀስ የማይተካ ሚና እየተጫወተ ያለው የህብረት ሥራ ሴክተር የበኩሉን አስተዋፅኦ እንዲያበረክት ለማድረግ በሚያስችል መልኩ ይህ የቀጣዩ የ5 ዓመት (2008 - 2012) የህብረት ሥራ ሴክተር የእድገትና ትራንስፎርሜሽን እቅድ ተዘጋጅቶ እንዲቀርብ ተደርጓል፤

1.10.1 የማስፈጸሚያ ስትራቴጂ

ከላይ የተቀመጡትን ግቦች ለማሳካት ቀጥሎ የተዘረዘሩትን ጉዳዮች በትኩረት መጸፈም የግድ ይላል። ከላይ በዝርዝር የተቀመጡ ማነቆዎችን ለመፍታትና ግቦቹን ለማሳካት የሚከተሉትን የማስፈጸሚያ ስልቶች ተግባራዊ ይሆናሉ።

- የመጀመሪያውና ቁልፉ ጉዳይ ከበላይ አመራሩ ጀምሮ በየደረጃው ካለው አመራር ጋር የኅብረት ሥራ ማህበራት ልማትን ጉዳይ ዋነኛ የግምገማ አጀንዳ አድርጎ መያዝ ይኖርበታል። ዋና ዋናዎቹም፦
 - ኅብረት ሥራ ማህበራት የግብይት ተሳትፎ ያለበት ሁኔታ፤
 - ኅብረት ሥራ ማህበራት የቁጠባ መጠን፤ የብድር ስርጭትና አመላለስ፤
 - የኅብረት ሥራ ማህበራት የኦዲት ሽፋን፤
 - የህብረት ስራ ማህበራት የብቃት ደረጃ እውቅና ሰርተፊኬሽን፤
 - የአባላት እድገት፤
 - በግምባር ቀደሞች መመራት፤
 - በተቀጣሪ ባለሙያ መመራት የሚሉት ናቸው።
- ሁለተኛው አጠቃላይ የኅብረት ሥራ ማህበራት በንቅናቄ ማካሄድ ለዚህም ልክ በተፋሰስ ልማት፤ በኤች አይቪ ኤድስ ላይ የሰራናቸውን ስራዎች በተደራጀ መንገድ በበላይ አመራሩ መሪነት በኅብረት ሥራ ማህበራት ዘንድ ማከናወን ቢቻል እጅግ በአጭር ጊዜ በዘርፉ ያለውን የአመለካከት ቋጠሮ በመፍታት በተፋሰስ ልማት ያሳካውን በኅብረት ሥራ ማህበራት ልማት ዘርፍ ባጠረ ጊዜ መድገም ይቻላል። ምክንያቱም በቁጥር አነስተኛ ይሁን እንጂ በሁሉም መስክ እጅግ የተሳካ ስራ ሰርተው የአባላቸውን ተጠቃሚነት ከማረጋገጥ አልፈው ለሌሎች የአፍሪካ ሀገራት ልምድ ማካፈል የጀመሩ ህብረት ስራ ማህበራት አሉ።
- የሀገራችን ህብረት ስራ ማህበራት ከተለምዶ አመራርና አሰራር ወጥተው በተለይም የሥራ አመራር ኮሚቴዎች ከእለት ተእለት የግዥና ሽያጭ ስራ ወጥተው በዘርፉ በሰለጠኑ ባለሙያዎች ሊመሩ የሚችሉበት ስርዓት መገንባት፤ ይህንን ለማስፈጸም የሕብረት ሥራ ማህበራትን የማላመን ስራ ቀዳሚው ሥራ ሊሆን ይገባል። አባላት ካመኑ በኋላ አቅም ያላቸው በራሳቸው በጀት ይዘው እንዲቀጥሩ መደገፍ፤ አቅም ለሌላቸው በተለይም ስትራቴጂያዊ ጉዳዮች ላይ ለተሰማሩት ህብረት ስራ ማህበራት ደግሞ መንግስትና አጋር አካላት ከአንድ እስከ ሶስት ዓመት የሚደርስ ወጪ በመሸፈን ከ2-3 ባለሙያዎች መቅጠር ያስፈልጋል።
- በዞንና በወረዳ ደረጃ ያለው የህብረት ሥራ ማህበራት አደት መዋቅር በሰው ኃይል እንዲሟላ የማድረግ ስራ መስራት። ይህንን ለማከናወን ክልሎች ትኩረት ሰጥተው በጀት ስለመያዛቸው እና የህብረት ስራ ኦዲተሮችን እንዲቀጥሩ የመደገፍ ስራ መስራት።
- አሉ የተባሉት ህብረት ስራ ማህበራት በተጨማሪ ለአባላቸው አገልግሎት እየሰጡ ያሉና የሌሉትን የመለየት፤ በሴክተሩ ባለሙያዎች የሚሰጠውን ድጋፍና ማትጊያ የህብረት ስራ ማህበራቱ ከደረሱበት ደረጃ አንጻር የሚመጥን እንዲሆን የህብረት ስራ ማህበራት የብቃት ደረጃና እውቅና

ሰርተፊኬት የመስጠቱ ሂደት በተሟላ መንገድ እንዲፈጸም የፌዴራልና የክልል አመራሩን ትኩረት፤ ድጋፍና ክትትል ይጠይቃል፡፡(ባለሙያ መቅጥር፤ በጀት የመመደብ፤ የሥራ አፈጻጸሙን በመገምገም)

- የህብረት ስራ ማህበራቱን የግብይት ተሳትፎ በማሳደግ የተረጋጋና ጤናማ የግብይት ስርዓት እንዲፈጠር የህብረት ስራ ማህበራትን የግብይት ማነቆዎች መፍታት፡፡ ከማነቆዎችም መካከል የግብይት መሰረተ ልማት (መጋዘንና የጥራት ማጠበቂያ መሳሪያዎች፤ የፋይናንስ አቅርቦት በተለይም በኤክስፖርት ግብይት ምርቶች፤ የተደራጀ የገበያ መረጃ ስርዓት መገንባት፤ የገጠርና የከተማ ህብረት ስራ ማህበራትን በማስተሳሰር፡-

- የአባላትን ተሳፎና ተቆጣጣሪነት ማሳደግ፤
- ወቅታዊ የትርፍ ክፍፍል ማካሄድ፤

- ወደ አግሮ-ፕሮሰሲንግ እየገቡ ላሉት ህብረት ስራ ማህበራት ህጉ የሚፈቅድላቸውን ማበረታቻዎች ያለእንግልት በወቅቱ ማግኘት እንዲችሉ የተቀናጀ የአመራር ድጋፍ ማድረግ፡፡

በአጠቃላይ የሀገራችን ኅብረት ሥራ ማህበራት ተልዕኮዎቻቸውን በብቃት መወጣት እንዲችሉ በበላይ አመራሩ የሚመራ ሀገራዊ የህብረት ስራ ሴክተር ንቅናቄ ማካሄድ በየደረጃው በዘርፉ የሚታየውን የተዛነፈ አመለካከት ለመናድ ያግዛል፡፡ሌላው የኅብረት ሥራ ማህበራት ጉዳይ አንዱ የበላይ አመራሩ በየጊዜው የሚከታተለው፤ የሚደግፈውና የሚገመግመው ጉዳይ ከሆነ ፊት ለወጡት እውቅና የሚሰጥበት ወደኋላ የቀሩትን ችግራቸውን እየፈተሽ ማስተካከያ የሚያደርግበት ሁኔታ መፍጠር ስለሚያስችል በዘርፉ የሚታዩትን ማነቆዎች በዘላቂነት መፍታት የአባላትን ገቢ ማሳደግ የቻሉ ጠንካራ ኅብረት ሥራ ማህበራትን መፍጠር ይቻላል፡፡

ግቦችንለማሳካትናውጤቶችንተጨባጭለማድረግየምንከተላቸውየአፈጻጸምስልቶች

- በአዋጅ 147/91 መሠረት ተደራጅተው ያሉ የህ/ሥ/ማህበራት ተገቢውን የሂሳብ መዛግብትና ሠነዶችን፤ የቃለ ጉባኤ መዛግብትን እንዲሁም የአባላትና የሥራ አመራር /የተለያዩ ንዑሳን ኮሚቴዎች/ ሳያሟሉ እየሠሩ ያሉትን ለይቶ አስፈላጊውን ድጋፍ መስጠት
- በየደረጃው የሚገኙ የህብረት ሥራ ማህበራት የተለያዩ የአሠራር ስርዓቶችን /የግዥ መመሪያ፤ የሽያጭ፤ የሰው ሃብት አስተዳደር፤የፋይናንስ አያያዝና አስተዳደር፤ የትርፍ ክፍፍል፤ ወዘተ.... መመሪያዎችን ሳያሟሉ ወደ ተግባር ገብተው የአሰራር ክፍተት እንዳይፈጠርላቸው አስፈላጊውን ድጋፍ ማድረግ
- የአመራር አካላት የሥራ ዘመን እንዲከበርና ዴሞክራሲያዊ አሰራር እንዲሰፍን ማድረግ፤ ሂሳባቸው በየቀኑ እንዲመዘገብ እና በየወሩ ወቅቱን ጠብቆ እንዲዘጋ፤ በየዓመቱ እንዲመረመር፤ አባላት በህ/ሥ/ ጉዳይ ተገናኝተው እንዲመክሩ፤ አመታዊ ዕቅድ እንዲያጸድቁ፤ አፈጻጸሙን እንዲገመግሙእና የአዲት ሪፖርትና የኢንሰፔክሽን ሪፖርት ላይ እየመከሩ፤የተሰጡ አስተያየቶችን እያስተካከሉ እንዲሄዱ በመደገፍ የህ/ሥራ ማህበራት ሕግና ስርዓትን ተከትለው ተግባሮቻቸውን እንዲተገብሩ በመከታተል በማጠናከር ሌሎች አዳዲስ አባላት ወደ ህብረት ሥራ ማህበራት በአባልነት እንዲቀላቀሉ ማበረታታት
- የህብረት ሥራ ማህበራት ከተቋቋሙበት የስራ ዘርፍ አንጻር በሚያደርጉት የስራ እንቅስቃሴ አባላቸውን ተጠቃሚ እንዲሆኑ ለማሳተፍ በሚያስችል ሁኔታ እንዲንቀሳቀሱ ትኩረት ሰጥቶ በመደገፍ የአባላት የባለቤትነት ስሜት ሙሉ እንዲሆን የሚያስችል የክትትልና የድጋፍ ስራ መስራት
- ሁሉም የህ/ሥራ ማህበራት በተማረና ግንባር ቀደም በሆነ ጠንካራ አመራር እየተመሩ እንዲጠናከሩ እና በወቅቱ የህብረት ሥራ ማህበራቱን በመምራት ላይ የሚገኙት አመራሮች እንዴት እንደሚመሩና ምን የአሰራር ስልትና አቅጣጫ ተጠቅመው ተጨባጭ ውጤት

ማስመዝገብ እንዳለባቸው ለማወቅ እንዲችሉ የሚያደርግ ተከታታይ የሆነ የግንዛቤና የአቅም ግንባታ ሥራ መስራት

- አዳዲስ የህ/ሥራ ማህበራትን በተለይና በተመረጡ የሥራ መስኮች በማደራጀት የአባላትን ኢኮኖሚያዊ ተጠቃሚነት ለማረጋገጥ የሚያስችል ደረጃውን የጠበቀ የአዋጭነት ጥናትን መሰረት ያደረገ የማደራጀት ሂደትን ተከትሎ መስራት
- በእድገትና ትራንስፎርሜሽን እቅድ መሰረት በ2012 ዓ/ም ሊደረስበት የታቀደውን 64401 መሠረታዊ የህብረት ሥራ ማህበራትና 324 የህብረት ሥራ ማህበራት ዩኒቤን ቁጥር ተጨባጭ ለማድረግ ህብረተሰቡን በህብረት ሥራ ማህበራት የመደራጀት ፍላጎት በማነሳሳትና አስፈላጊውን የህብረት ሥራ ንቅናቄ በተቀናጀ አደረጃጀት እና አሠራር በመደገፍ አጠናክሮ ማስቀጠል።
- ልዩ ድጋፍ የሚሹ ክልሎች በሚፈልገው ደረጃ ተገቢውን ሁለንተናዊ ድጋፍ እንዲያገኙ በማድረግ አጠቃላይ አቅማቸው የሚገነባበትን የሚጠናከሩበትን አሰራር መከተል
- ነባር የህብረት ስራ ማህበራትን በማጠናከር እና አዳዲስ የህ/ሥራ ማህበራትን በማደራጀት በኩል የተጠናከረ ድጋፍ መስጠት
- ልዩ ድጋፍ የሚሹ ክልሎች በቂ እና የሠለጠነ የሰው ሀይል እንዲሟላ መደገፍ እና ያለባቸውንም የመፈጸም የአቅም ውስንነት ችግር ትኩረት ሰጥቶ መፍታት
- ነባር የህብረት ስራ ማህበራት ማሟላት ያለባቸውን ቅድመ ሁኔታዎችን እንዲያሟሉ ተገቢውን ሙያዊ ድጋፍ ከማድረግ በተጨማሪ ያለባቸውን የአደረጃጀት መዋቅር ችግር እንዲፈተና በቂ ባለሙያ እንዲኖር አስፈላጊውን ደጋፍና ክትትል ማድረግ
- በየደረጃው የሚገኘው የህብረት ሥራ ማስፋፊያ አካላት በበጀትና በሎጂስቲክ እንዲደገፍ ተገቢውን ክትትል ማድረግና ከሚመለከታቸው አካላት ጋር የምክክር መድረክ በማመቻቸት የተቀናጀ ድጋፍ የሚያገኙበትን ሁኔታ ማመቻቸት
- የህብረት ሥራ ማህበራት በሚያደርጉት የግብይት የሥራ እንቅስቃሴ ሂደት ተገቢውን ሙያዊ ድጋፍ እንዲያገኙ በማድረግ የተጠናከረ የግብይት እንቅስቃሴ እንዲያደርጉ መደገፍ
- የህብረት ሥራ ማህበራትን በተጠና እና በተመረጠ መንገድ የአሰራር አቅጣጫዎችን በማስቀመጥ የግብርና የህብረት ሥራ ማህበራትን፣ የሽማግሌ የህብረት ሥራ ማህበራትንና የገንዘብ ቁጠባና ብድር የህብረት ሥራ ማህበራትን በግብይት ሥራ ላይ ተደጋግፈው እንዲሰሩ የማስተሳሰርና የማጠናከር ሥራ መስራት
- የህብረት ሥራ ማህበራትን የፋይናንስ ችግር ለመፍታት ከአበዳሪ የፋናንስ ተቋማት ጋር በማስተሳሰር ያለባቸውን የፋይናንስ ችግሮች በዘላቂነት መፍታት
- የህብረት ሥራ ማህበራትን በዓይነትና በደረጃ በመለየት በአጠቃላይ በደረጃ ላይ የብቃት እውቅና ሠርተፍኬት አግኝተው በተሻለ ደረጃ ድጋፍ የሚያገኙበትን ስርዓት መዘርጋት
- አባላት ላመረቱት ምርት የተሻለ የገበያ ዋጋ አግኝተው ተጠቃሚ እንዲሆኑ ወቅታዊ የገበያ መረጃ እንዲያገኙ በመደገፍ እና በምርታቸው ላይ እሴት ጨምረው በሀገር ውስጥ እና በውጭ ሀገር ገበያ ውስጥ ገብተው ተጠቃሚ እንዲሆኑ ለማድረግ ያሉባቸውን ከግብይት ጋር የተያያዙ ችግሮች ለይቶ እና ተከታትሎ በመፍታት የተጠናከረ ድጋፍ እንዲያገኙ ማስቻል
- ዕሴት የጨመሩ ህብረት ስራ ማህበራት
- ወጥ የሆነ የኢንስፔክሽን የአሰራር ስርዓት በመዘርጋት የህብረት ሥራ ማህበራትን ከምዝበራ የሚታደግ የቅድመ ቁጥጥር ሥራ ላይ ያተኮረ የክትትል ሥራ በመሥራት የህብረት ሥራ ማህበራት ደህንነት መጠበቅ

- ወጥ የሆነ የአሰራር ሥራዓት በመዘርጋት እና የኅብረት ሥራ ማህበራት ኦዲተሮችንና የኢንሰፔክተሮችን ቁጥር የኦዲትና የኢንሰፔክሽን አገልግሎት ከሚፈልጉ የህብረት ሥራ ማህበራት ቁጥር ጋር እንዲመጣጠን የማድረግ ሥራ በመሥራት ሁሉም የሀገሪቱ የኅብረት ሥራ ማህበራት የሂሳብ ምርመራና የኢንሰፔክሽን አገልግሎት እንዲያገኙ ማድረግ፤
- በሥራ ላይ ያሉ የኅብረት ሥራ ኦዲተሮችና ኢንሰፔክተሮችን አቅም በመገንባት ሙሉ ጊዜያቸውን ተጠቅመው መሥራት እንዲችሉ መደገፍ፤
- የመክፈል አቅም ያላቸውን የኅብረት ሥራ ማህበራት በጥናት በመለየት ሂሳብ ለመመርመር እውቅና እና ፈቃድ ለተሰጣቸው ባለሙያዎች ክፍያ በመፈጸም ሂሳባቸውን እንዲያስመረምሩ (out sourcing) ለማድረግ አማራጮችን የማመልከት እና የመደገፍ ሥራ በመስራት አቅማቸውን እንዲጠቀሙ መደገፍ እና አፈጻጸሙን ተከታትሎ በመገምገም የሚከሰቱ የአሰራር ግድፈቶችን በወቅቱ ማስተካከል፤
- በህብረት ሥራ ማህበራት ላይ የሚከሰቱ አለመግባባቶችን ለማስገደድ በአርቅና የሽምግልና ዳኝነት እንዲፈቱ የህግ ድጋፍ መስጠት፤
- ከክልሎች ጋር በመነጋገርና ውክልና በመያዝ በተሰጠ ውክልና መሰረት የፍ/ቤት ክትትል በማድረግ የህብረት ሥራ ማህበራት የህግ ድጋፍ እንዲያገኙ ማገዝ፤
- በኅብረት ሥራ ማህበራት በሚከሰቱ ህግ ነክ ጉዳዮች ላይ ለኅብረት ሥራ ማህበራት፣ ለክልል ኅብረት ሥራ ማህበራት ማስፋፊያ አካላት እና ለፌ.ህ. ሥ. ኤ. ባለሙያዎችና የሥራ ሃላፊዎች የምክር አገልግሎት በመስጠት በየደረጃው ያለውን የህግ አገልግሎት ማጠናከር፡፡

1.11 የኤክስፖርት ሆርቲካልቸር ዘርፍ እቅድ

1.11.1 ግቦች

ባለፉት አምስት አመታት (2003-2007) በነበረው የእቅድ አፈፃፀም ዘርፉ ከፍተኛ የአፈጻጸም ክፍተት የነበረበት ሲሆን ለዚህም ክፍተት ዋነኛ መንስኤ ሆነው የተለዩ እና በቀጣይም ክፍተኛ ትኩረት የሚሹ በግምገማ የተቀመጡ ሲሆን እነዚህን ማንቆዎች በመቅረፍ የሚጠበቀውን ግብ ለማሳካት የሚከተሉት ዋና ዋና የትኩረት አቅጣጫዎች እንደሚከተለው ተለይተዋል፡-

መሬት ማስፋትን በተመለከተ

➤ የአበባ ልማት

- የአበባ ልማት በ2007 በጀት ዓመት ይከናወናል ተብሎ ከተሰላው ግምታዊ የግብ አፈጻጸም በመነሳት፤ እንዲሁም ነባር የአበባ ኩባንያዎች በቀጣይ አመታት ለማልማት ያቀረቡትን የማስፋፊያ መርሀግብር እንደመነሻ በመውሰድ አጠቃላይ ልማቱ በየዓመቱ በአማካይ የ10 በመቶ እድገት እንደሚኖረው እና በ2012 መጨረሻ ላይ 2466.4 ሄ/ር እንዲደርስ ይደረጋል፤
- ከዚህ በተጨማሪ በአዲስ የሚለማ መሬት መሰረተ ልማት በማሟላት፤ አዳዲስ ባለሀብቶች በመመልመልና መሬቱ በማስተላለፍ በ2012 መጨረሻ 600 ሄ/ር በአበባ ልማት ይሸፍናል፤
- በድምሩ በሁለተኛው አምስት ዓመት የዕትዕ ዘመን መጨረሻ ላይ በአበባ ልማት የሚሸፈነው የመሬት መጠን 3066.4 ሄ/ር እንደሚደርስ እና ይኸውም በየዓመቱ በአማካይ 16% እንዲያድግ ይደረጋል፡፡

➤ አትክልት

- በአትክልት ንዑስ የልማት ዘርፍ በ2007 መጨረሻ ላይ ከሚለማው 1443.4 ሄ/ር መሬት በየዓመቱ በአማካይ 12% በማደግ በ2012 በጀት ዓመት መጨረሻ 2325.4 ሄ/ር እንደሚደርስ፤ ከዚህ ልማት ውስጥ 32.3 በመቶ ወይም 750 ሄ/ር የሚሆነው የመሬት ልማት በአውት ግርድ የሚሸፈን ነው።

➤ ፍራፍሬ

- በፍራፍሬ ንዑስ የልማት ዘርፍ በ2007 በጀት ዓመት መጨረሻ ከሚኖረው የ10783.2 ሄ/ር መሬት በሚቀጥሉት አምስት የዕትሶ ዓመታት ውስጥ 11,314.8 ሄ/ር እንደሚደርስ እና ከዚህ የመሬት ልማት ውስት 10 ሺ ሄ/ሩ በአርባ ምንጭ አካባቢ በሚገኙ አርሶ አደሮች በኦርጋኒክ ሙዝ ምርት የሚለማ ነው።

➤ ኸርብስ

- በተመሳሳይ መልኩ በኸርብስ ንዑስ የልማት ዘርፍ በ2007 በጀት ዓመት ከነበረው 138.4 የመሬት ልማት በየዓመቱ በአማካይ የ26.6 በመቶ እያደገ በዕትሶ መጨረሻ ማለትም በ2012 በጀት አመት ላይ 447.3 ሄ/ር እንዲደርስ ይደረጋል።
- የሆርቲካልቸር ኤክስፖርት ዘርፍ የገቢ እቅድ በተመለከተ ከአበባ ልማት በ2012 ዓ.ም 455 ሚሊዮን ዶላር እንደሚገኝ የታቀደ ሲሆን ይህም ከ 2007 አፈጻጸም ጋር ሲነጻጸር በአማካይ የ12 በመቶ እድገት ይኖረዋል።
- ከአትክልት ኤክስፖርት የሚገኘው ገቢ በ2012 ዓ.ም 75.8 ሚሊዮን ዶላር እንደሚደርስ የታቀደ ሲሆን ይህም ከ2007 አፈጻጸም ጋር ሲነጻጸር በአማካይ የ12 በመቶ እድገት ይኖረዋል።
- ከፍራፍሬ ኤክስፖርት የሚገኘው ገቢ በ2012ዓ.ም 29.66 ሚሊዮን ዶላር እንደሚደርስ የታቀደ ሲሆን ይህም ከ2007 አፈጻጸም ጋር ሲነጻጸር በአማካይ የ12 በመቶ እድገት ይኖረዋል።
- ከኸርብስ ኤክስፖርት የሚገኘው ገቢ በ2012ዓ.ም 16.6 ሚሊዮን ዶላር እንደሚደርስ የታቀደ ሲሆን ይህም ከ2007 አፈጻጸም ጋር ሲነጻጸር በአማካይ የ12 በመቶ እድገት ይኖረዋል።
- በአጠቃላይ በ2012 ከሆርቲካልቸር ኤክስፖርት የሚገኘው ገቢ 577 ይደርሳል ይህም ከ2007 አፈጻጸም ጋር ሲነጻጸር በአማካይ የ12 በመቶ እድገት ይኖረዋል።

1.11.2 የማስፈጸሚያ ስልቶች

የኤጀንሲውን የውስጥ አቅም ማጎልበት

- ከኢንዱስትሪው ነባራዊ ሁኔታ በተገናዘበ የኤጀንሲውን የውስጥ አደረጃጀት ማሻሻልና መገንባት፤
- የሙያተኞችን አቅም ዘርፉ ከሚጠይቀው ክህሎት እና ዘመናዊነት አኳያ ብቁ ሆነው እዲገኙ ተከታታይነት ያለው የአቅም ግንባታ በስትራቴጂ ተደግፎ በመስጠት ማብቃት፤
- አቋሙ የተሟላ እና ለተግባሩ ብቁ የሆነ የለውጥ ሰራዊት ግንባታን ማጠናቀቅ፤ የውስጥ አመራር አቅምን ማጠናከር፤
- የልማት ማህበራትና ባለድርሻ አካላትን በዕቅድ ዝግጅትና ግምገማ የዘርፉን ዕድገት ለማረጋገጥ በሚዘጋጁ መድረኮች ላይ ማሳተፍ፤ ባለቤትነታቸውን በማረጋገጥ የጋራ መተማመን መፍጠር በዚህም ሂደት ውጤታማ ድጋፍ ለመስጠት የሚያስችል አቅም መገንባቱን ማረጋገጥ፤

- ቀጣይነት ባለው የክትትል አሰራር ላይ በመመስረት የሚለዩ ማነቆዎችን በፍጥነት ለመቅረፍ የሚያስችሉ ምርጥ ተሞክሮዎችን እና አሰራሮችን ከውጭ በማምጣት ተግባራዊ የሚደረግበትን አሰራር ማጠናከር፤

የመሬት አቅርቦትና አጠቃቀምን ማሻሻል

- በኦሮሚያ ክልል ውስጥ ነባር ከባንያዎች ያልተጋነነ የመሬት ካሳ ክፍያ ፈጽመው የጠየቁት መሬት ተላልፎላቸው እንዲያለሙ ማድረግ፤
- ከአርሶ አደሩ መሬት በኮንትራት ወስደው የሚያለሙ ባለሀብቶችን ይዞታ ወደ መንግሥት ማስተላለፍ፤
- በሁሉም ክልሎች በአልሚዎች ይዞታ ሆኖ ጥቅም ላይ ያልዋሉ እና ሌሎች ለዘርፉ ምቹ የሆኑ መሬቶችን በመለየት እና ተስማሚነታቸውን በጥናት በመለየት ለልማት ዝግጁ ማድረግ እና እንዲለሙ ማድረግ፤
- በስፋት ባለሀብት በገባቸው እና ማስፋፋት በሚፈለግባቸው በበፊደራል እና በክልሎች የተቀናጀ አቅም ለአርሶ አደሩ የመሬት ካሳ ክፍያ የሚውል ፈንድ ማመቻቸት፤
- የመሬት ባንክ አሰራርን በጥናት አስደግፎ ተቋማዊ በማድረግ ለእንዳስትራው ልማት የተለዩ መሬቶችን ወደ ቁት ማስገባት፤ መሰረት ልማት ማሟላት፤ መሸንሸን፤ ካርታ ማዘጋጀትና ግልጽነት፤ ተጠያቂነትና ኃላፊነት በተሞላበት ሁኔታ ለባለሀብት ማስተላለፍ፤

ያላቸውን ባለሀብቶች መመልመል

- ከውጭ ጉዳይ ሚ/ር ጋር በመቀናጀት በሚሲዮኖቻችን በኩል በሆርቲካልቸር እንዳስትራ በዓለም አቀፍ ደረጃ ታዋቂ የሆኑ ባለሀብቶችን መለየት በተቀናጀ አሰራር የማስተዋወቅና የምልመላ ስራ በመስራት በስፋት እንዲሳቡ መስራት፤
- ልማቱን ከማፋጠን አኳያ በእንዳስትራው ውስጥ የባንክ ብድር ሳይፈልጉ በራሳቸው አቅም ለማልማት የሚፈልጉ ከባንያዎችን በቅድሚያ ማስተናገድ የሚያስችል ስርዓት ተግባራዊ ማድረግ፤
- በተሻለ ቅንጅታዊ አካሄድ የሚሰጡ አገልግሎቶችን በመስጠት የባለሀብቱ ጥያቄ አፋጣኝ ምላሽ የሚያገኝበትን እና በቶሎ እንደወሰነ ወደስራ የሚገባበትን ስርዓት መዘርጋት፤

የመሰረተ ልማትና ሎጀስቲክስ አገልግሎት ማመቻቸት

- ከብሔራዊ ኤክስፖርት ካውንስል በሚሰጡ መመሪያና አቅጣጫ መሰረት ከሎጀስቲክስና ትራንስፖርት መሰረተ ልማት በተቀናጀ መልኩ በተለይ 6 ኮሪዶሮች ላይ ለሆርቲካልቸር ልማት የሚውል መሬት መለየትና ማደራጃት፤ ከክልሎችና ከሚመለከታቸው ፌደራል መ/ቤቶች ጋር በተሻለ አግባብና ቅንጅታዊ አሰራር መንቀሳቀስ፤
- ለኢትዮጵያ አትክልትና ፍራፍሬ ምርት ዋና መዳረሻ ገበያ የመካከለኛው ምስራቅ ሲሆን፤ የተወዳዳሪ ሀገሮችን አሰራር በመከተል በእኩል አቅም ገበያው ውስጥ ለመገኘትና በሂደት የገበያውን ድርሻ ለማስፋት አሁን ያለውን የባህር ሎጀስቲክስ አገልግሎት ማጥፋት አስፈላጊ በመሆኑ የተጀመሩ ዓበይት ስራዎችን ከባለድርሻ አካላት በመቀናጀትና ተግባራዊ በማድረግ ትርጉም ያለው ውጤት ማስገኘት፤
- ለሪጅናል ገበያዎች የሚቀርበውን ምርት የጥራት ደረጃ በማጎልበት ዕሴት የማይፈጥሩ ሆኖም ባቅርቦት ሠንሰለት ውስጥ ጥገኛ የሆኑ አካላትን በማስወገድ አቅርቦቱን ለማሳደግና የተሻለ ዋጋ ተጠቃሚ ለመሆን መስራት፤

- የአበባን የግብይት መጠንና የምርት ስብጥርን ለማሳደግ ዘመናዊ የግብይት መሰረተ ልማትን ማመቻቸት፤
- በአትክልትና ፍራፍሬ አቅርቦት የኬንያን ጨምሮ የሰሜን አፍሪካና የመካከለኛው ምስራቅ ሀገሮችን አሰራር በዳሰስ መልኩ ተወዳዳሪ የአየርና የባህር ሎጂስቲክስ አገልግሎት ማመቻቸት፤

የፋይናንስ አቅርቦት ማመቻቸት

- መሬት ለወሰዱ ባለሀብቶች በሚያቀርቡት ቢዝነስ ፕላን መሰረት በተፋጠነ መልኩ ከልማት ባንክ ብድር ማመቻቸት፤
- ለእርሻ ልማት ግንባታ የፈሰሰውን መዋዕለ ንዋይ ግምት ውስጥ ባስገባ መልኩ ብድር ማመቻቸት፤

የግብዓት አቅርቦት ማመቻቸት

- በሀገራችን ውስጥ ጥራት ያለው የማሽኪያ ዕቃዎች በተመጣጣኝ ዋጋ የሚቀርቡበትን አግባብ በመለየት ከባለድርሻ አካላት በመቀናጀት መደገፍ፤
- የዘርፉን ተወዳዳሪነት ለማሳደግ ተፈላጊ የሆኑ ግብዓቶች እና አገልግሎቶች በተፈላጊ ደረጃ፣ ጥራት እና ተወዳዳሪ ዋጋ የሚገኙበትን መንገድ በማጥናት እንዲጠናከሩ ማድረግ፤

ምርታማነትና ጥራትን ማሳደግ

- የተለያዩ የአቅም ግንባታ ፓኬጆችን በመቅረፅ አቅማቸው ደክም ባሉ ኩባንያዎች ላይ መተግበርና አቅም ካላቸው ኩባንያዎች ወደ ዝቅተኞቹ የልምድ ማጋራት ስራ ማከናወን፤
- በበጋ ወቅት ብቻ የተወሰነውን የአትክልትና ፍራፍሬ ምርት ግሪንሀውስ በመጠቀም አመቱን ሙሉ ማምረት የሚችሉ ኩባንያዎችን በመደገፍና በማስማራት የተለዩ ማበረታቻዎች መስጠት፤
- የኩልፔይን ቅብብሎሽ ማኔጅመንት በተቀመጠው ስታንዳርድ ማዕቀፍ ውስጥ በመተግበር የምርት ጥራቱን ማሻሻል፤

የመረጃ ውሱንነትን መቅረፍ

- በገበያ ላይ ተፈላጊ የሆኑ ዝርያዎችን በማጥናት ለባለሀብቶች ጥናት ግብዓት የሚሆኑ መረጃዎችን ማደራጀት፤
- አዲስ ወደ ልማቱ የሚገቡ ባለሀብቶች ስለሚሰማሩበት አካባቢ የአየር ንብረት ሁኔታ፣ የአፈርና የውሃ እንደዚሁም የሰራተኛ አቅርቦትና የመሰረተ ልማት መረጃዎችን በበቂ ደረጃ አጠናቅሮ እንዲያገኙ ማድረግ፤

ደጋፊ ኢንዱስትሪዎችን ማደራጀት

- የሆርቲካልቸር ልማትን በቴክኖሎጂና በአመራረት ስርዓት የሚደግፍ የምርምር ማዕከል ማቋቋም፤
- በኢንቨስትመንት ዕቃዎች የመለዋወጫ አቅርቦትና የጥገና አገልግሎት፣ በአፈርና በውሃ ምርመራ ላቦራቶሪ አገልግሎት፣ በማቀዝቀዣ መሳሪያዎች መለዋወጫ አቅርቦትና ጥገና እንደዚሁም ማቀዝቀዣ የተገጠመለት አዲስ ተሽከርካሪን ጨምሮ ድጋፍ ሰጪ ድርጅቶች እና አካላት እንዲበራከቱ፣ በውድድር ላይ የተመሰረተ አገልግሎት አሰጣጥ እንዲመቻች በኢንዱስትሪው የኢንቨስትመንት ማበረታቻ ህጎችን ማሻሻል የሚወጡ የኢንቨስትመንት ማበረታቻዎችን ግልጽና ተደራሽ ማድረግ፤ ቀልጣፋ አገልግሎት መስጠት፤
- በገበያ ተፈላጊ የሆኑና ወቅቱን የሚያንፀባርቁ የአበባ ዝርያዎችን የሚያመርቱ ኩባንያዎች (Breeders) በመለየት በሀገራችን ምርምሩን በማካሄድ ዘርፈን እንዲደግፉ ልዩ ማበረታቻ ማመቻቸት፤

- በቀጥታ ገበያዎች ላይ ተፈላጊ የሆኑ ዝርያዎች እንዲለሙ ለባለሀብቱ የተለየ ማትጊያ መቀየስ፤ ማበረታታትና መደገፍ፤ እንደዚሁም የዘር አቅራቢዎች የሚበረታቱበትን አግባብ ማመቻቸት፤

የገበያ ስርዓቱን ማሻሻል

- በቀጥታ ተደራሽ ለሆኑ ገበያዎች ተፈላጊውን የግብይት ስርዓት (የኮንሶሊዴሽን ዩኒትን ጨምሮ) መዘርጋትና ተግባራዊ ማድረግ፤
- ከየሰብሉ ባህሪ አንፃር መሟላት በሚገባቸው የኩልቴይን አሰራሮች ላይ የሚታዩ ጉድለቶችን ነቅሶ በማውጣት በችግሩ አፈታት ላይ ከምርት እስክ መዳረሻ ገበያ ድረስ ለስኬቱ ወሳኝ የሆኑ ባለድርሻ አካላትን ማሳተፍ፤ የወልና የተናጠል የስራ ድርሻና ኃላፊነቶችን ለይቶ መተግበር፤ መቆጣጠር፤ መከታተልና መገምገም፤ የትራንስፖርት ዋጋ ተወዳዳሪ ሊሆን የሚችልበትን አግባብ መፈተሽና በሥራ ላይ ማዋል፤
- የሆርቲካልቸር ሰብሎች የነፍስ ወከፍ ፍጆታ ከፍተኛ በሆነበት የመዳረሻ ገበያዎች ላይ የሚገኙ ዋና ዋና ተቀባዮችን መለየት፤ አዋጪ የሎጀስቲክስና ትራንስፖርት እንደዚሁም የኮንሶሊዴሽን አሰራሮችን በማመቻቸት ነባር ገበያዎችን ማጠናከርና አዳዲስ ገበያዎችን ማስፋት፤

የአውትግሮዎር ትስስርን ማጠናከር

- ለሆርቲካልቸር ዘርፍ ዕድገት ከፍተኛ አስተዋጽኦ ሊያደርግ የሚችለው የአትክልትና ፍራፍሬ ልማት ላይ ተገቢውን ትኩረት ማድረግ፤ ከአነስተኛ አርሶ አደር ሆርቲካልቸር ልማት ጋር በመቀናጀት ባለሀብቱ የቴክኖሎጂ እና ግብዓት አቅርቦት እንደዚሁም የውጭ ገበያን በመደገፍ ከአርሶ አደሮች ጋር በአውትግሮወር ትስስር እንዲጠናከርና እንዲተሳሰር ማድረግ፡፡

ከባለድርሻ አካላት ጋር ያለው ቅንጅታዊ አሰራር ማጠናከር

- በዘርፉ ወሳኝ ድርሻ ካላቸው የመንግስት አካላት ጋር የተጀመረውን የተቀናጀ አሰራር (ዓደር ትራንስፖርት፣ ሪፈሪ ኮንቴይነር፣ ገቢዎች እና ጉምሩክ፣ ባለሀብቶች ምልመላ እና የውጭ ገበያ ማፈላለግ፣ የባንክ ብድር አስተዳደር፣ ወዘተ...) በማጠናከር በየኮሪደሩ የጋራ ዕቅድ እና ባለቤት በመሰየም ተጠያቂነት ያለው አሰራር መዘርጋት ያልተፈቱ ችግሮችን በወሳኝነት እንዲፈቱ መስራት፤
- በዘርፉ አሰራር ላይ ልምድ ያካበቱና enterprenual ክህሎቱን የጨበጡ ኢትዮጵያውያን ወደ ዘርፉ እንዲገቡ በመንግሥት በጀት በሀገራችን የhirelease የአበባ የግንባታ ሥራዎችን ማከናወን፤
- የክልሎችን የተመጣጠነ የሆርቲካልቸር ልማት ዕድገት የሚያስገኝ የኢንቨስትመንት ማትጊያ መቀየስና ተግባራዊ የሚደረግ ይሆናል፡፡

1.11.3 የሆርቲካልቸር ልማት የትኩረት አቅጣጫዎች

የሴክተሩን ሁለተኛውን የዕትዕ ክፍለ ጊዜ ልማት ግቦች ለማሳካት የዘርፉ ትኩረት የኮሪደር ልማትን ማስፋፋት፣ የአውትግሮዎርና የኮሚርሻል ኩባንያውን ልማት አመቺ የሆኑ አካባቢዎችን በመለየት ማስተሳሰር እና የልማቱን የቆዳ ስፋት፣ ጥራትንና ምርታማነትን ከዚህም ጋር ተያይዞ ተወዳዳሪነት ላይ ያተኮረ ይሆናል፡፡

የኮሪደር ልማት

ለሆርቲካልቸር ልማት በተለይት 6 ኮሪደሮች መሬት የመለየትና ለባለሀብት የማስተላለፍ፣ የመሰረተ ልማት አውታሮችን የማሟላት፣ አቅም ያላቸውን ባለሀብቶች በተለያዩ የመገናኛ ዘዴዎች የማፈላለግና የማሳለጥ ስራዎች ላይ ትኩረት ይደረጋል።

የኮሚርሻል እርሻና የአውት-ግሮዎር ልማት ትስስር

- የኢትዮጵያ ሆርቲካልቸር ኤክስፖርት ልማት ከአሁን በፊት በኮሚርሻል ኩባንያዎች ላይ ብቻ ያተኮረ ሲሆን፤ በተለይም በአትክልትና ፍራፍሬ ልማት ላይ የአውት-ግሮዎር ልማት ተሳትፎ ከወጪና ከቴክኖሎጂ ሽግግር እንደዚሁም የውስጥ አቅምን ከመገንባት አኳያ ትልቅ ግምት የሚሰጠው ነው። በኦሮሚያና በአዲስ አበባ ኮሪደር እንደዚሁም በደቡብ ጎንደርና አባይ ተፋሰስ ኮሪደሮች ላይ የተጀመረውን ልማት አስፍቶ የመቀጠልና በሌሎች ኮሪደሮችም ላይ የማስጀመሩ ስራ ልዩ ትኩረት የሚሰጠው ተግባር ይሆናል።
- የልማቱን የቆዳ ስፋት ማሳደግ፣ ምርታማነትን፣ ጥራትንና ተወዳዳሪነትን ማጎልበት የአበባ ልማት ባለፉት ሁለት ዓመታት ከደረሰበት ደረጃ ያሳየው ዕድገት በጣም ዝቅተኛ ሲሆን፤ የልማቱን የቆዳ ስፋት በመጨመር የምርት አቅርቦቱን ማሳደግ በተጨማሪም ከታዳጊ ሀገሮች እየጠነከረ የመጣውን የገበያ ላይ የተወዳዳሪነት አቅም ለመቋቋምና በአሸናፊነት ለመዝለቅ ጥራትንና ምርታማነትን የማጎልበት ስራዎች በዕቅድ ክፍለ-ጊዜው ልዩ ትኩረት ይኖራቸዋል።

1.12 የግብርና ኢንቨስትመንት መሬት አስተዳደር

ለሰፋፊ የግብርና ኢንቨስትመንት ምቹ የሆኑ መሬቶችን በመለየትና ለሀገር ውስጥና ለውጭ ልማታዊ ባለሀብቶች በማስተላለፍና ተገቢውን የመሰረተ ልማት አገልግሎትና ሌሎች ድጋፎች በማመቻቸት፤ እንዲሁም የቴክኖሎጂ ሽግግር ስርዓት በመዘርጋት ህብረተሰቡን የልማቱ ተሳታፊና ተጠቃሚ በማድረግ ምርትና ምርታማነትን ማሳደግ ብሎም ዘርፉ ለሀገር ውስጥ ምርት አቅርቦትና በውጭ ንግድ ረገድ ያለውን ድርሻ በማጎልበት የየኢኮኖሚ እድገታችንን ማፋጠን ነው።

1.12.1 የትኩረት ትመስኮች

መንግስት ባለሀብቶች በግብርና ኢንቨስትመንት ዘርፍ በብቃት እንዲሳተፉ የተመቻቸ የፖሊሲ ማእቀፍና ማበረታቻዎችን በስራ ላይ ቢያውልም የግሉ ዘርፍ በአጠቃላይ ያሳየው የተሳትፎ ደረጃና በግብርና ዘርፍ ውስጥ ያለው የምርት አቅርቦት ድርሻ አነስተኛ ነው።ይህንን ሁኔታ ለማሻሻል የተቀመጠው የመጀመሪያው እትእ እቅድ ውጤታማነት በተለይም በመሬት አጠቃቀምና በምርት አቅርቦት ረገድ የታየው ጅምር የሚያበረታታ ሆኖ ቢገኝም በጥቅሉ ሲታይ አፈጻጸሙ ለባለሀብት በአጠቃላይ ከተላለፈው መሬት አንጻር (2.3 ሚሊዮንሄ/ር) ከሚጠበቅበት ደረጃ ለመድረስ ገና ብዙ እንደሚቀረው በግልጽ መገንዘብ ይቻላል።

በሌላ በኩል መንግስት ዘርፉን ለማስፋፋትና ለማጠናከር የዘረጋው ተወዳዳሪ የሆነ የባለሀብት ማበረታቻ ስርዓት፤ እንዲሁም ለሰፋፊ የግብርና ኢንቨስትመንት የሚመቹ መሬቶች ባሉበት አካባቢ የተሟላ

ባይሆንም መሰረተ-ልማት እየተስፋፋ መምጣቱ ለልማቱ መስፋፋትና መጠናከር የተሻለ እድል ፈጥሯል፡፡

እነዚህን ተጨባጭ ሁኔታዎች በመጠቀም የዘርፉን ምርትና ምርታማነት ማሳደግ ቀጣዩ የእድገትና ትራንስፎርሜሽን የአምስት አመት እቅድ የሚመራበት ዋናው የልማት አቅጣጫ ሲሆን ይህንን ወደ ተግባር ለመመንዘር በመሰረተ ልማት ረገድ የሚታዩ ክፍተቶችን የመሙላት፣ ሰፊ ኢንቨስትመንት በሚካሄድባቸው አካባቢ የህብረተሰብ ግንዛቤ የማሳደግና ኢንቨስትመንትን እንዲደግፉ የማብቃት፣ በኢንቨስትመንቱ አካባቢ በቂ የሰው ጉልበት የሚቀርብበትንና ሌሎች አመች ሁኔታዎችን መፍጠር ከኤጀንሲውና የባለድረሻ አካላት የቅንጅት እንቅስቃሴ የሚጠበቅ ድጋፍ ነው፡፡

በዚህ መሰረት ባለሀብቱ ወደ ኢንቨስትመንት/ልማት እንዲገባ ለማድረግና ዘርፉ ለሀገር ኢኮኖሚ ግንባታያለውን ወሳኝ ድርሻ ለማሳደግ የሚከተሉት የትኩረት አቅጣጫዎች ተቀምጠዋል፡፡

- የዘርፉን የመፈጸምና የመስፈጸም አቅም መገንባት፣ የጉልበት ሰራተኛ አቅርቦት ችግሮችን ለመፍታት ለሚመለከታቸው ጋር በመቀናጀት እንዲፈታ መስራት፤
- በዘርፉ በየደረጃው የሚታየውን የመልካም አስተዳደርና ኪራይ ሰብሳቢነት ችግሮችን በህዝብ ንቅናቄ በመፍታት ምቹ የኢንቨስትመንት አካባቢ መፍጠር፤
- እስከ አሁን ለባለሀብቶች የተላለፉ መሬቶች (2.3 ሚሊዮን ሄ/ር) በተሟላ ሁኔታ ወደ ልማት እንዲገቡ ማድረግ፣ ተከታታይ የመሬት አጠቃቀም ግምገማ በማድረግና ክትትልና ድጋፍ በመስጠት ምርትና ምርታማነትን ማሳደግ፤ ብሎም ዘርፉ ለሀገር ኢኮኖሚ እድገት የላቀ ድርሻ እንዲያበረክት ማድረግ፤
- ህዝብ ያልሰፈረባቸው ፣መንግስት ለተለያዩ አገልግሎቶች በእቅድ ያልያዛቸው ሰፊና ለግብርና ኢንቨስትመንት ተስማሚ የሆኑ መሬቶችን በመለየትና በማዘጋጀት በመሬት ባንክ ማደራጀትና ለባለሀብት በአግባቡ ማስተላለፍ፤
- የተለያዩ የገጠር መሰረተ ልማት አገልግሎቶች እንዲሟሉ ከሚመለከታቸው ባለድርሻ አካላት ጋር በትጋት መስራት፤
- በዘርፉ ኢትዮጵያውያን ባለሀብቶች እንዲሳተፉ ማበረታታት፤ የውጭ ባለሀብቶችን በጥንቃቄ መሳብ፤
- የሴትና ወጣት ባለሀብቶችን በግብርና ኢንቨስትመንት ተጠቃሚ የሚሆኑበትን ሁኔታዎች ማመቻቸት፤
- የግብአት አቅርቦት ማመቻቸትና
- የግብአት አቅርቦት ማመቻቸትና ሌሎች ድጋፍ ሰጪ ተግባራት ማከናወን ትኩረት የሚሰጣቸው ናቸው፡፡

1.12.2 ዋና ዋና ግቦች እና መለኪያዎች

በመሬት መለየት፣ ማጥራትና ማስተላለፍ

ፈጣንና ዘላቂነት ያለው እድገት በማስፈን የኢኮኖሚ እድገትን ለማፋጠን በግብርና ኢንቨስትመንት ዘርፍ ቁልፉ ተግባር ምርትና ምርታማነትን ማሳደግ ሲሆን ይህንን ግብ ለማሳካት ግብአት ከሚሆኑት ጉዳዮች አንዱ የመሬት አቅርቦት ማመቻቸት ነው፡፡ በዚህ መሰረት፡-

- በሁለተኛው ዙር እትእ ዘመን በጥቅሉ ለኢንቨስትመንት እንዲሆን የተለየ መሬት 500 ሺ ሄ/ር እንዲደርስ ግብ የተቀመጠ ሲሆን እስከ እቅዱ አመት መጨረሻ (2012) በሀገር ደረጃ የተለየውን መሬት አጠቃላይ ስፋት 4.315 ሚሊዮን ሄ/ር ያደርሰዋል። ይህም ከመነሻው 2007 አጠቃላይ አፈጻጸም ጋር ሲነጻጸር በአማካይ የ3 ከመቶ እድገት ያሳያል።
- በተመሳሳይ ገዜ የተለዩ መሬቶችን የማጥራት ስራ በስፋት ለማከናወን እቅድ የተያዘ ሲሆን በሁለተኛው ዙር እትእ የተጣራው የመሬት ስፋት 1.343 ሚሊዮን ሄ/ር እንደሚደርስ ግብ የተቀመጠ ሲሆን እስከ 2007 መጨረሻ በአጠቃላይ እንደሚከናወን ከሚጠበቀው 1.1 ሚሊዮን ሄ/ር መሬት ጋር ሲደመር አስከ ሁለተኛው አምስት አመት እትእ መጨረሻ ድረስ በአጠቃላይ የሚጣራውን መሬት ስፋት 2.443 ሚሊዮን ሄ/ር ያደርሰዋል። ይህም በመጀመሪያው ዙር እትእ መጨረሻ አመት ላይ (2007) ከሚመዘገበው አጠቃላይ አፈጻጸም ጋር ሲነጻጸር በየአመቱ በአማካይ የ25.6 ከመቶ እድገት ያሳያል።
- የተለየ መሬት ወደ ፌደራል ኢንቨስትመንት ቋት በማስገባት ረገድ ለሁለተኛው አምስት አመት እትእ የተያዘው እቅድ 335.5 ሺ ሄ/ር ሲሆን እስከ 2007 መጨረሻ ይከናወናል ተብሎ ከተገመተው 2.2 ሚሊዮን ሄ/ር ጋር ሲደመር በአጠቃላይ እስከ 2012 መጨረሻ የሚኖረው አፈጻጸም 2.54 ሚሊዮን ሄ/ር ይደርሳል። ይህም ከ2007 አፈጻጸም ጋር ሲነጻጸር በአማካይ የ3 ከመቶ እድገት ይኖረዋል።
- መሬት ማስተላለፍን በተመለከተ በሁለተኛው ዙር እትእ ወደ ባለሀብት የሚተላለፈውን የመሬት መጠን 671.8 ሺ ሄ/ር ለማድረስ ግብ የተጣለ ሲሆን ይህም በመጀመሪያው ዙር እትእ መጨረሻ አመት በአጠቃላይ በሀገር ደረጃ ይደረሳል ተብሎ ከተገመተው 2.4 ሚሊዮን ሄ/ር ጋር ሲደመር ክንውኑን 3.1 ሚሊዮን ሄ/ር ያደርሰዋል። ይህም በመጀመሪያው ዙር እትእ የመጨረሻ አመት በአጠቃላይ ከተላለፈው መሬት መጠን ጋር ሲነጻጸር በአማካይ በየአመቱ የ5.5 ከመቶ እድገት እንደሚኖር ያመለክታል።

በግብርና ኢኮኖሚ ዞን መሬት ዝግጅት

መንግስት አቅም ያላቸው ባለሀብቶችን ወደ ግብርና ኢንቨስትመንት በመሳብ የዘርፉን መስፋፋት ለማስቀጠል እንዲቻል ሰፋፊና ምቹ መሬት ባለባቸው አካባቢ የግብርና ኢኮኖሚ ዞን በመከለልና መሰረተ ልማት በማሟላት ለባለሀብት ዝግጁ የማድረግ እንቅስቃሴ በመካሄድ ላይ ይገኛል። በዚህ መሰረት፡-

- በቤንሻንጉል ጉሙዝ ክልል ለዚህ ተብሎ የተለየውን 68ሺ ሄ/ር መሬት የማጥራት ስራ በ2006 እንደሚጠናቀቅና በ2007 ምርት ዘመን 20ሺ ሄ/ር መነሻ በማድረግ በሁለተኛው አምስት አመት እትእ መጨረሻ 120ሺ ሄ/ር መሬት ለባለሀብቶች ዝግጁ እንደሚሆን ግብ ተጥሏል።
- እንደዚሁም በየአመቱ ከተዘጋጀው መሬት 50 ከመቶ ያህል ወደ ባለሀብት የሚተላለፍ ሲሆን በእቅዱ አመት መጨረሻ አፈጻጸሙ 60ሺ ሄ/ር እንደሚደርስ ግብ ተቀምጧል። ይህም በ2007 ከተከናወነው የ100% እድገት ይኖረዋል።

በግብርና ኢንቨስትመንት መሬት አጠቃቀምና ምርትና ምርታማነት፡-

- በቀጣዩ የእትእ ዘመን መጨረሻ በዋና ዋና የግብርና ሰብሎች/ተክሎች ማለትም በቡናና ሻይ፣ ሰሊጥ፣ ጥጥ፣ አኩሪ አተር፣ ቦሎቄ፣ ሩዝ፣ ማሽላ በቆሎና ስንዴ የመሬት ሽፋን በየአመቱ 20%

እድገት በማሳየት በእቅዱ ዘመን መጨረሻ 2.0 ሚሊዮን የሚደርስ ሲሆን ይህም በመጀመሪያው ዙር እትእ መጨረሻ አመት (2007) ከሚደረሰበት በየአመቱ በአማካይ የ26.6% እድገት ያሳያል፡፡

- ምርታማነትን በተመለከተ ሻይና ሰሊጥ በ2007 የሚደርሱበት መጠን ከእምቅ አቅማቸው ጋር ተመጣጣኝ ሆኖ በመገኘቱ በቀጣዩ እትእ ይኸው እንደሚቀጥል፤ ቡናን በተመለከተ ከእቅዱ ዘመን ሁለተኛ አመት ጀምሮ የደረሰበትን 0.9 ቶን አማካይ ምርታማነት ይዞ እንደሚቀጥል፤ የተቀሩት ሰብሎች (ተክሎች) በየአመቱ የ0.1 ቶን እድገት እንደሚኖራቸው ታሳቢ ተደርጓል፡፡ እንደዚሁም ካለው ተጨባጭ ሁኔታ አንጻር ለባዮፊውልና ፓልም ዘይት ልማት ፍላጎት ባለመኖሩ የተነሳ ሙሉ በሙሉ ከእቅዱ እንዲወጣ ተደርጓል፡፡
- የምርት አቅርቦትን በተመለከተ የ2012 ምርት ዘመን ሲጠናቀቅ ከዋና ዋና የግብርና ኢንቨስትመንት ሰብሎች 4.68 ሚሊዮን ቶን ምርት እንደሚገኝ ግብ ተቀምጧል፡፡ ይህ አፈጻጸም በመጀመሪያው ዙር መጨረሻ (2007) ከሚገኘው 1.7 ሚሊዮን ቶን ጋር ሲነጻጸር በአማካይ በየአመቱ የ35% እድገት እንደሚያሳይ ግምት ተወስዷል፡፡

በአካባቢ ጥበቃ

- ልማቱ ከሚጀምርበት ወቅት አንስቶ የአካባቢ ጥበቃ ስራዎች ከኢንቨስትመንቱ ጎን ለጎን መከናወን ያለበቸው መሆኑን ከግንዛቤ በማስገባት በ2012 ምርት ዘመን መጨረሻ የስነ ምግባር መመሪያውን በተከተለ መልኩ የለማ የዋና ዋና የግብርና ሰብሎች/ተክሎች ኢንቨስትመንት መሬት ስፋት 2.2 ሚሊዮን ሄ/ር እንደሚደርስ ግብ ተቀምጧል፡፡

•

በስራ እድል ፈጠራ

- የ2006 እና 2007 ግምት ሲወሰድ ጥቅም ላይ የዋለውን የሰራተኛ መሬት ጥምርታ ኢንዴክስ በመጠቀም በተሰላው ስሌት መሰረት በ2012 መጨረሻ ለ17,329 ቋሚና ለ359,603 ጊዜያዊ በድምሩ ለ376,931 ዜጎች የስራ እድል ይፈጠራል ተብሎ ግብ ተቀምጧል፡፡

1.12.3 ግቡን ለማሳካት የሚከናወኑ ዋና ዋና ተግባራት

አዳዲስ መሬቶችን የመለየትና ማዘጋጀት/ማጥራት

ሰፋፊ መሬቶች ባለባቸው፣ ከአርሶአደሩ ይዞታ፣ እንዲሁም ከደንና ከባህላዊ ይዞታ ነጻ የሆኑ መሬቶችን መለየት፣ ማጥራት (verification)፣ ለግሉ ባለሀብት ሊተላለፍበት በሚችሉበት መልክ ማደራጀትና ወደ መሬት ባንክ ማስገባት ለቀጣዩም የእትእ አመታትም ሆነ ከዚያ ባለፈ ለሚፈለገው ፈጣን ልማት መነሻ ሁኖ ያገለግላል፡፡

የተለዩ መሬቶችን ወደ ባለሀብት የማስተላለፍ ተግባር ፍትህዊ ግልጽና ህጋዊ አሰራርን የተከተለ መሆኑ የኪራይ ሰብሳቢነት አዝማሚያ ለመቆጣጠር ብሎም የመሬት ሀብታችንን ለሀገርና ለህብረተሰብ ጠቃሚ ለሆነ ተግባር ለማዋልና ቀጣይነት ያለው የልማት መሰረት ለመጣል ፋይዳው ከፍተኛ ነው፡፡

ከዚህም በተጨማሪ ባለሀብቶች ፈጥነው ወደ ልማት እንዲገቡ ከማድረግ አንጻር ከፍተኛ መዋእለ ንዋይና ጊዜ የሚጠይቀው ጉዳይ የመሬት ዝግጅት እንደሆነ ያለፉት ልምዶቻችን ያመላክታሉ፡፡ ይህንን ችግር በመጠኑም ቢሆን ለመቅረፍ የግብርና ኢኮኖሚ ዞኖችን ለይቶ፣ በውስጡ የሚገኙ

ለኢንቨስትመንት ተስማሚ የሆኑ መሬቶችን አዘጋጅቶና መሰረተ ልማቶችን አሟልቶ ወደ ባለሀብት የማስተላለፍ ስራ ልዩ ትኩረት ተሰጥቶት የሚከናወን ይሆናል፡፡

የግብርና ኢንቨስትመንት መሬቶችን አጠቃቀም ማሻሻል

በቀጣዩ የእትእ አምስት አመታት ወደ ልማት የሚገቡትን ባለሀብቶች አፈጻጸም የመከታተልና ቴክኒካዊ፣ አስተዳደራዊ፣ የግብአት አቅርቦት፣ ወዘተ.. የመሳሰሉ ድጋፎችን የመስጠት ስራዎች አስፈላጊነት እንዳለ ሆኖ በተጨማሪ ባለፉት አመታት የገቡትን የአፈጻጸም አካሄድ በመፈተሽ የመሬት አጠቃቀማቸውን እንዲያሻሽሉ የማድረግ፣ እንደአስፈላጊነቱም ማስተካከያ እርምጃ የመውሰድ እንቅስቃሴ ተጠናክሮ ይቀጥላል፡፡

እንደዚሁም የቅንጅት አሰራር ስርአት ለማጠናከርና የሚመለከታቸው ባለድርሻ አካላት በጋራና በተሟላ ሁኔታ ዘርፉን መደገፍ የሚችሉበትን ሁኔታ ለመፍጠር እንዲቻል የህዝብ ክንፍ፣ የግብርና ኢንቨስትመንት ንቅናቄ መድረኮች የማካሄድና ነባር የኢንቨስትመንት አሰራሮችን የመፈተሽ፣ አዳዲሶችን የማስተዋወቅና ግንዛቤ የመፍጠር፣ ችግሮችን የመለየትና መፍትሄ የማፈላለግ ስራ ልዩ ትኩረት የሚሰጠው ይሆናል፡፡

በዘርፉ የሚታዩ ምርጥ የግብርና ኢንቨስትመንት ተመክሮዎችን በማጠናከርና ባለሀብቶች እርስ በርስ የሚማማሩበትን፣ ልምድ ለውጥ የሚደርጉበትን ሁኔታ በማመቻቸት የቴክኖሎጂና የማኔጅመንት አሰራር ሽግግር የሚኖርበትን ሁኔታ ማመቻቸት ነው፡፡

እንደዚሁም የኩባንያዎችን ባለሀብቶችና ባለሙያዎች የሰለጠነ የሰው ሀይል አቅም (በግብርና ስራ አመራር፣ በአመራረትና በምርት አያያዝ ቴክኖሎጂ፣ ወዘተ...) የመገንባት ስራ የሚታዩ የአሰራር ክፍተቶችን ባገናዘበ መልኩ እንደ ቁልፍ ተግባር ተይዞ በልዩ ትኩረት ተጠናክሮ የሚከናወን ይሆናል፡፡

የፕሮሞሽንና ማስተዋወቅ ሥራዎችን ማጠናከር

የሀገር ውስጥና የውጭ ባለሀብቶችን ከሀገራችን የግብርና ኢንቨስትመንት ምቹ ሁኔታዎች ጋር ማስተዋወቅና ተገቢውን መረጃ ቅልጥፍና ጥራት ባለው አሰራር ማቅረብና ይህንን የሚመጥን አቅም መፍጠር የልማት አድማሱን ለማስፋትና የዘርፉን ውጤታማነት ለማረጋገጥ አይነተኛ መሳሪያ ነው፡፡ በመሆኑም በዚህ ረገድ ሚታየውን ክፍተት ለመሙላት የተለያዩ ብዙሐን መገናኛ ዘዴዎችን ኤምባሲዎቻችንን መጠቀም እንደ አንድ ቁልፍ ሥራ ተይዞ እንዲከናወን ይደረጋል፡፡

ተቋሙን የማደራጀትና የሰው ሃይል ማብቃት

በአሁኑ ጊዜ በፌዴራል ደረጃ የግብርና የኢንቨስትመንት መሬት የመለየት፣ የማጥናትና በመሬት ባንክ በማስገባት ለባለሀብቶች የማስተላለፍ፣ የመሬት አጠቃቀምን የመከታተልና ድጋፍ የመስጠት ሀላፊነት ያለው ጠንካራና ለውጥ ሊያመጣ አቅም ያለው አደረጃጀት ተፈጥሯል፡፡

አደረጃጀቱ የሚጠበቅበትን ተግባርና ሀላፊነት በአግባቡ እንዲወጣ በማቴሪያልና በሰው ሀይል የማሟላት፣ እንዲሁም የአቅም ግንባታ ስራ በተከታታይ የሚካሄድ ይሆናል፡፡ በተጨማሪም በየክልሉ ተመሳሳይ ሀላፊነት የሚኖራቸውን አካላት የማደራጀቱ ስራ ፈጥኖ የሚከወንበትን ሁኔታ ለመፍጠር የተጀመረው ስራ ተጠናክሮ ይቀጥላል፡፡ በተጨማሪ የሰው ሀይል የመፈጸምና የማስፈጸም አቅም ግንባታና ስልጠና ትኩረት ተሰጥቶት የሚከናወን ይሆናል፡፡

ለአካባቢ ተስማሚ (environmental friendly) የግብርና ኢንቨስትመንት ማካሄድ

ከዘመናዊ የግብርና ኢንቨስትመንት ስራዎች መስፋፋት ጋር ተያይዞ ምርትና ምርታማነት ለማሳደግ አገልግሎት ላይ የሚውሉ ግብአቶች (ጸረ-ተባይ ኬሚካል፣ ኬሚካል ማዳበሪያዎችና ሌሎች)፣ አሰራሮች (የአስተራረስ ዘዴ፣ የአፈርና ውሃ ጥበቃ ስራዎች፣ ደን ልማትና ጥበቃ ወዘተ...) በአካባቢና በህብረሰቡ ላይ ጉዳት እንደማያደርሱ መሆን ይኖርበታል፡፡

በመሆኑም ለልማቱ መስፋፋት ከሚሰጡ የመሬት አቅርቦትና ሌሎች ድጋፎች ባሻገር ከመሬት እስከ ግብአት አጠቃቀም የሚከናወኑ የልማት ተግባራት በምን አኳኋን መፈጸም እንዳለባቸው የሚያመላክተው የአሰራር መመሪያ (Code of Practice) ተግባራዊ ይደረጋል፡፡

የግብርና ኢንቨስትመንት አገልግሎቶች ህጋዊ አሰራርን ተከትለው መፈጸማቸውን የማረጋገጥ ስራ ማካሄድ

የግብርና ኢንቨስትመንትን ፈጥኖ ለማስፋት ካለው ጉጉት የተነሳ ቀደም ሲል በተለይም ደግሞ በክልል ደረጃ የተከናወኑ መሬት የማስተላለፍ ተግባራት ባለሀብቱ ሊያሟላ የሚገባውን መስፈርት ያላገናዘበ መሆናቸው የመሬት አጠቃቀምን ለማሻሻል የሚከናወኑ የክትትልና ድጋፍ ስራዎች ውጤታማ እንዳይሆኑ ማድረጉን ጥናቶች ያመለክታሉ፡፡

በተለይም ደግሞ ከባለሀብቱ ደረጃቸውን የጠበቁ ፕሮጀክቶች ባልቀረቡበት፣ ግልጽ የሆኑ ውሎች ባለተፈጸሙበት ሁኔታ መሬት የማስተላለፉ አካሄድ በውል ሰጪና ተቀባይ መሆኑን አለመግባባት በሚፈጠርበትና የፍርድ ውሳኔ በሚያስፈልግበት ወቅት በማስረጃ አቀራረብ ረገድ ከፍተኛ ችግር ያስከትላል፡፡ ከዚህም በተጨማሪ ባለሀብቱ የሚጠበቅበትን ሳያሟላ የሚሰጥ ድጋፍ (ከቀረጥ ነጻ፣ የብቃት ማረጋገጫ ወዘተ..) ከተጠያቂነት ባሻገር በልማቱ አፈጻጸም ላይ የሚያስከትለው አሉታዊ ተጽእኖ እጅግ ከፍተኛ ነው፡፡ ይህ ሁኔታ እንዳይፈጠር ወደ ኋላ ተመለሶ እያንዳንዱ መሬት የማስተላለፍ ተግባር አፈጻጸም ህጋዊ መሰረት እንዲኖረው የማድረግ፣ በቀጣዩ የእቅድ አመታት የሚተላለፉትም ህጋዊ መስመር መከተላቸውንና ማንኛውንም ድጋፍ የሚጠይቅ ባለሀብት መብቱን ለመጠቀም ብቁ መሆኑን የማረጋገጥ ስራ እንዲካሄድ ይደረጋል፡፡

1.12.4 ማስፈጸሚያ ስልቶች

አዳዲስ መሬቶችን የመለየትና ማዘጋጀት/ማጥራት

- በመስክ ላይ የተከሰቱ ክፍተቶችን በመለየትና አለም አቀፍ ተመክሮዎችን በመኮረጅ ቀደም ሲል በስራ ላይ የዋሉ የመሬት መለየት፣ ማጥራትና ማስተላለፍ አሰራር መመሪያዎች ይከለሳሉ፤
- በዚህም መነሻ ባለፈው እትእ የእቅድ አመታት የተከሰቱ የመሬት ማስተላለፍ ችግሮች ይፈታሉ፤ መፍትሄ እንዲያገኙ ይደረጋል፤
- በእቅዱ አመታት የሚለዩ መሬቶች በአግባቡ የማጣራትና ከማንኛውም የህብረተሰብም ሆነ የመንግስት አገልግሎት ነጻ መሆናቸውን የማረጋገጥ ስራ በልዩ ትኩረት ይከናወናል፤

- መሬት የማስተላለፍ ስራ ልማታዊ ባለሀብትን ብቻ ያማከለ እንዲሆን የአገልግሎት ጠያቂው የኋላ ታሪክ፣ የካፒታል አቅምና ዝግጁነት በአግባቡ የሚጠናበትና የሚታወቅበት አሰራር ተግባር ላይ ይውላል፤

የግብርና ኢንቨስትመንት መሬቶችን አጠቃቀም ማሻሻል

ሀ. ድጋፍን በተመለከተ፡-

- በግብርና የተሳተፉ ባለሀብቶች ድጋፍ ሲፈልጉ ስራ ላይ በዋለው የዜጎች ቻርተር ላይ በተቀመጠው መስፈርት/ስታንዳርድ መሰረት የመመዘንና ተገቢውን አገልግሎት የመስጠት ስራ በተሟላ መልኩ ይካሄዳል፤
- የተሻለ አፈፃፀም ያላቸው ባለሀብቶች ለመለየት ቀደም ሲል በስራ ላይ የዋሉ የባለሀብት የፕሮጀክት አፈጻጸም መመዘኛ መስፈርቶችና በየወቅቱ በመስክ ላይ የተከናወኑ የግምገማ ሪፖርቶች ጥቅም ላይ ይውላሉ፤
- የባለሀብቶችን ችግር ለመለየት የመሬት አጠቃቀም ግምገማ፣ ክትትልና ድጋፍ መመሪያ ሰነድ መነሻ ያደረገ ቢጋር ተዘጋጅቶ በስራ ላይ ይውላል፤
- ማንኛውም የግምገማ፣ ክትትልና ድጋፍ ስራ ከክልልና ከዞን እንዲሁም ከወረዳ የተውጣጡ ባለሙያዎች በሚገኙበት ይከናወናል፡፡
- በተሰጠው ድጋፍ ባለሀብቱ መርካቱን ለማረጋገጥ የተዘጋጀው መጠይቅ/ፎርም/ በተሟላ ሁኔታ ስራ ላይ እንዲውል ይደረጋል፤
- በባለሀብቶች መካከል ጤናማ ውድድር ለመፍጠርና ተሸላሚዎችን ለመምረጥ የተዘጋጀው የመምረጫ ማኑዋል በስራ ላይ ይውላል፤

ለ. አቅም ግንባታን በተመለከተ፡-

- በመስክ ስራ ወቅት የክህሎት ክፍተት የመለየት ስራ እንደ አቢይ ተግባር ተይዞ መረጃዎች ይሰበሰባሉ፤
- የስልጠና ማኑዋሎችን ለማዘጋጀት የተለያዩ የጽሁፍ መረጃዎች ከተለያዩ ምንጮች ተሰብስበው ጥቅም ላይ ይውላሉ፤
- ከሚመለከታቸው የስራ ክፍሎች ጋር በመቀናጀት ስልጠናዎች ይሰጣሉ፤
- በመስክ ስራ ወቅት ምርትና ምርታማነት እንዲያድግ የሚያደረጉ አሰራሮች ሥራ ላይ እንዲውል ድጋፍ ይደረጋል፤ ምርት መረጃ ይሰበሰባል፤
- የግብርና ኢንቨስትመንቱ በአየር ንብረት ለውጥ እንዳይስተጓጎል ኢንቨስተሩ ይህንን ተገንዝቦ ችግሩን ለመቋቋም የሚያስችሉ ተግባራትን በአየር ንብረት ለውጥ ትንተና የተመሰረተ እቅድና ስልጠናና ምክር እንዲያገኝ ይደረጋል፤

ሐ. ምርጥ ተሞክሮ ማስፋፋትን በተመለከተ፡-

- የቤንች ማርክ ጥናት መመሪያ ጽሁፎች ይዳሰሳሉ ጠቃሚ አሰራሮች መረጃ ይሰበሰባል፤ ከክልሎች ጋር በመሆን የተዘጋጁትን ተመክሮዎች የማስተዋወቅ ስራ ይካሄዳል፤
- ቀደም ሲል በተደረጉ ውይይቶችና የመሬት አጠቃቀም ግምገማ ላይ የተገኙት ችግሮችና የመፍትሄ አቅጣጫዎች ይፈተሹሉ፤ ተሞክሮ ይወሰዳል፤

መ. የፕሮፖዝንና ማስተዋወቅ ሥራን ማጠናከር

- የሀገሪቷን እምቅ የግብርና ኢንቨስትመንት የተፈጥሮ ሀብትና የመሬት አቅርቦት አገልግሎት አሰጣጥ አሰራሮችን ለማስተዋወቅ እንደ ኤሌክትሮክስ ሚዲያ፣ የሀገር ውስጥና የውጭ ሲፖዚየሞች፣ ኢግዚቢሺኖች፣ ጋዜጦች የራዲዮ አገልግሎቶች ሌሎች የግንኙነት መድረኮች ጥቅም ላይ ይውላሉ፤
- የውጭ ባለሀብቶችን ወደ ሀገራችን ለመሳብና በግብርና ኢንቨስትመንት ዘርፍ ተሳትፏቸውን ለማረጋገጥ ኤምባሲዎቻችንና ቆንስላዎች በቂ መረጃ እንዲያገኙና ኢንቨስትመንትን በማስፋፋት ረገድ የላቀ ሚና እንዲጫወቱ ይደረጋል፡፡

ተቋምን ማደራጀትና የሰው ሃይል ማብቃት

- ኤጀንሲውንና የክልል ቅርንጫፍ ቢሮዎችን በሰው ሀይል፣ ቁሳቁስና በጀት ለማጠናከር ኤጀንሲውን ለማቋቋም የጸደቀው ደንብ በተሟላ ሁኔታ በስራ ላይ ይውላል፤
- ሳምንታዊ የለውጥ ሰራዊት የስራ አፈጻጸም ግምገማ ሪፖርቶች የክህሎት ክፍተቶችን ለመለየት ጥቅም ላይ ይውላሉ፤
- አግባብነት ያላቸው ሰነዶች ለስልጠና ማኑዋል ዝግጅት እንዲውሉ ይደረጋል፤

ለአካባቢ ተስማሚ (environmental friendly) የግብርና ኢንቨስትመንት ማካሄድ

- ባለሀብቶች የአካባቢ ተጽእኖ ግምገማ (EIA) ሰነድ እንዲያዘጋጁ የተቀመጠው የአሰራር መመሪያ ተግባራዊ ይደረጋል፤
- የአካባቢ ጥበቃ ስራዎችን ውጤታማ ለማድረግ እንዲቻል የተዘጋጀው የስነ ምግባር መመሪያ (Code of Practice) በስራ ላይ እንዲውል የስልጠና፣ ግምገማ፣ ክትትልና ድጋፍ ስራዎች ይከናወናሉ፡፡

የግብርና ኢንቨስትመንት ለአየር ንብረት የማይበገር አረንጓዴ ኢኮኖሚ ስትራቴጂ ያገናዘበ እዲሆን ማድረግ

- በግብርና ኢንቨስትመንት ባለሀብቶች በሚሰማሩበት ስራ ለአረንጓዴ ኢኮኖሚ ግንባታ ሊያደርጉ ስለሚገባቸው አስተዋጽኦ እንዲለዩ በማድረግና በአየር ንብረት ለውጥ የሚከሰትን ጫና ለመቋቋም ዝግጅት እንዲኖራቸው አስፈላጊውን መርሀ ግብር እንዲቀርጹ ይደረጋል፡፡

የግብርና ኢንቨስትመንት አገልግሎቶች ህጋዊ አሰራርን ተከትለው መፈጸማቸውን የማረጋገጥ ስራ ማካሄድ

- አለም አቀፍ ልምዶችንና ተመክሮዎችን በመቀመር የተሻሻለው የሊዝ መሬት ውል ስምምነት ሰነድ በተሟላ ተግባር ላይ እንዲውል ይደረጋል፤
- የአገልግሎት አሰጣጥ ስታንዳርዶች በተገቢው መልኩ ስራ ላይ እንዲውሉ ይደረጋል፤
- በዘርፉ የሚሰጡ አገልግሎቶች የተጠቃሚውን እርካታ ያረጋገጡ እንዲሆኑ ከግብርና ኢንቨስትመንት ዘርፍ ጋር ግንኙነት ያላቸው አዋጆች፣ ደንቦችና መመሪያዎች በተሟላ መልኩ ተግባራዊ ይሆናሉ፡፡

1.13 የአሰራር ስርዓቶች

በቀጣዩ ሁለተኛው የእድገት እና ትራንስፎርሜሽን ዕቅድ በግብርናው ዘርፍ መሰረታዊ ለውጥ የሚሹ በርካታ ጉዳዮች የለተዩ ሲሆን የአቅም ግንባታ ስራዎችን ከመፈጸም ባሻገር የአሰራር ስርዓት መዘርጋትን ይጠይቃል። በዚህም መሰረት በየስራ ዘርፎቹ የተመላከቱት እንደተጠበቁ ሆነው የተለዩ ትኩረት የሚሹ እና በግብርና ልማት ዘርፍ ትራንስፎርሜሽን ለማረጋገጥ የሚያስችሉ ጉዳዮች እንደሚከተለው ቀርበዋል።

የእጽዋት ጥበቃ ስርዓት

- ባለፉት ዓመታት ግብርናችን ባመጣው ለውጥ፣ የዓየር ንብረት ለውጥ እንዲሁም የንግድ እና የሰዎች እንቅስቃሴ በዓየርም ሆነ በምድር በከፍተኛ መጠን በመጨመሩ የበሽታዎች እና ተባዮች ክስተት በዚህ ዘርፍ ከፍተኛ እየሆነ መጥቷል። በመሆኑም ልማቱ የሚከናወነው በአርሶ አደሩ ማሳ ላይ እንደመሆኑ የተሟላ አሰራር የተዘረጋለት ጠንካራ የክትትል ስርዓት ተዘርግቶ እና ለሚከሰቱ ችግሮች አፋጣኝ ምላሽ ሊሰጥ የሚችል አቅም በየደረጃው በሰው ሃይል፣ ላቦራቶሪ እና ሎጊስቲክስ ሊደራጅ ይገባል። ለዚህም ቀደም ሲሉ የነበሩ የዕጽዋት ክሊኒኮችን ማጠናከር እና የስነምህዳር ሽፋን በሌለባቸው ተደራሽነትን ለማስፋት አዳዲስ ክሊኒኮችን በመገንባት አገልግሎት ተደራሽነት ለማስፋት የሚሰራ ይሆናል። እዚህን አቅም በማጠናከር እና የመረጃ ልውውጥ ስርዓት በዘመናዊ ቴክኖሎጂ በመጠቀም የተባይ እና በሽታ ክስተት አስቀድሞ የመተንበይ አቅምን የማሳደግ ስራ ላይ የተመሰረተ ይሆናል።

የእጽዋት ጤናና ጥራት ቁጥጥር

- የግብርና ምርታችን ጥራት ከምርት ዕቅድ አንስቶ በየደረጃው ሊረጋገጥ የሚገባው መሆኑ እንደተጠበቀ ሆኖ በወሳኝነት የገዢ ሀገራትን ፍላጎት እና መስፈርት አስቀድሞ አውቆ ማምረት እና በዚህ መልኩ የተዘጋጀ መሆኑን ማረጋገጥ ይገባል። በመሆኑም ይህ ለልማቱ ከቀረበው ግብዓት ጥራት አንስቶ አመራረቱ እና የምርቱ ጥራት የመከታተል እና ሲስተማቲክ በሆነ መልኩ የማረጋገጥ ስራ በዘመናዊ የመረጃ ስርዓት እና የላቦራቶሪ ፍተሻ የማረጋገጥ ስራ መሰራት ይገባዋል። ለዚህም የሌሎ ሀገሮችን ተሞክሮ እና የሀገራችንን ነባራዊ ሁኔታ ባገናዘበ መልኩ የተዘጋጀውን ፍጥ ባርታ ለመተግበር ተቋማዊ የሆነ እና የአሰራር ስርዓት የሚዘረጋ ይሆናል። ለዚህም በፕሮጀክት የተዘጋጀ መነሻ በመያዝ ከግንባታ እና ስልጠና አንስቶ ኤክስቴንሽን ስርዓት ጋር ተቀናጅቶ የሚሰራ ይሆናል።
- አብዛኛው ስራዎቻችን በሕግ ማዕቀፍ መሰረት ተደርገው ስለሚሰሩ ከአለምአቀፋዊ አገራዊ ስምምነቶችና በሀገሪቷ ከወጡ ሕጎች ተጣጥመው ማሰራት የሚችሉ የተለያዩ አዋጆች፣ ደንቦች፣ መመሪያዎችና የአሰራር ስርዓቶች ማውጣትና በየደረጃው ለሚገኝ የሚመለከው አካል እንዲያውቃቸው ይደረጋል። በዘር የወጣው አዋጅ መመሪያ ማውጣት፣ የዕቅድ አዳኞች መብት አዋጁ በዚህ ዓመት ከፀደቀ በቀጣይ ደንቡና መመሪያው ማውጣት፣ የፀረተባ ምዝገባና ቁጥጥር መመሪያ ማውጣት፣ የዕቅድ ጤና አዋጅ፣ ደንብ ማሻሻልና መመሪያው ማውጣት፣ የኦርጋኒክ ግብና ምርት አዋጅ፣ ደንብና መመሪያ እንዲወጣ ይደረጋል። ዘመናዊ ላቦራቶሪ የሚደራጅበትና የሚመራበት የአሰራር ስርዓት መዘርጋት፣ ፌዴራልና ክልሎች ተናበውና

ተደጋግፈው የሚሰሩበት የአሰራር ስርዓት መዘርጋትና ሌሎችንም አሰራሮች ፈትሾ የማስተካከል ስራዎች ይሰራሉ፡፡

የግብርና ግብዓት አቅርቦት እና የብድር አቅርቦት

- እያደገ በሚሄድ የግብርና ልማት እና በፍጥነት እየሰፋ ባለ የመስኖ ልማት አንጻር በመጠን እና በዓየነት ፍላጎት እየጨመረ መጥቷል፡፡ በተጨማሪም ከፍተኛ ሃብት የሚጠይቀው የማዳበሪያ አቅርቦት ከክልሎች የበጀት ዋስትና ወጥቶ በመደበኛ እና ራሱን በቻለ የፋይናንስ ስርዓት በባንክ የሚስተናገድበት ስርዓት በፓይለት የተጀመረውን የማጠናከር እና በቀጣይ ዓመት ከገጠር የፋይናንስ አቅርቦት ስርዓት ጋር በማያያዝ እንዲተገበር በዕቅድ ተይዟል፡፡
- አዲስ የተቀረጸው የዘርና የብድር አቅርቦት ስርዓት በመጀመሪያውና ሁለተኛው ዓመት ከተተገበረ በኋላ ክፍተት ከታየበት ወይም ከወቅቱ ጋር ማደግ ያለበት ነገር ካለ በሁለተኛው ዓመት መጨረሻ ላይ ስርዓቱን የማሻሻል ስራ ይሰራል፡፡

የቡና ልማት ኤክስቴንሽን ስርዓት

- የቡና ልማታችን ለሀገራችን ኢኮኖሚ ያለውን ከፍተኛ ፋይዳ እና በቀጣይም በመሬት ማስፋት፣ ምርታማነት እና ጥራት የማሳደግ እድል ግንዛቤ በማድረግ ራሱን የቻለ የቡና ኤክስቴንሽን ስርዓት/አቅም ሊገነባ እንደሚገባ ባለፉት ዓመታት ግንዛቤ ተወስዷል፡፡ ለዚህም ዋና የቡና አብቃይ በሆኑ ወረዳዎች እና ቀበሌዎች የልማቱ ትኩረት በቁልፍነት ቡና ሆኖ ሳለ በተጨማሪም ግን ተገቢው ትኩረት የማይሰጠው እና አሁንም ዓታዊ ሰብሎ ላይ ያለተኮረ ሊሆን ችሏል፡፡ ይህንንም ራሱን በቻለ የአመራር፣ መያተኛ እና የልማት ፕሮጀክት በማስደገፍ ባስቀመጥነው የዘርፉ ራዕይ በመጨረሻ ስድስት ዓመታት በዓለም ሁለተኛ የቡና አምራች ሀገር ለመሆን የምንሰራ ይሆናል፡፡

የከተማ ግብርና

- ባደጉ ሀገሮች ጭምር በከተሞች መካከል እና ዙሪያ የተለያዩ ከፍተኛ ዋጋ ያላቸው የግብርና ምርቶች ይመረታሉ፡፡ መረጃዎች እንደሚሳዩት የዓለማችን ትላልቅ ከተሞች ጭምር ከ40 - 60% የሚሆን አትክልት ከተሞች እና ከተማ ዙሪ በማምረት ያቀርባሉ፡፡ በሀገራችን በዚህ ዘርፍ ለረጅም ጊዜ ግልጽ አቋም ያልተያዘበት በመሆኑ ከማስፋት ይልቅ በከተማ ዙሪያ ያሉትንም በማስወጣት እየጠበበ ሄዷል፡፡ በመሆኑም ከከተሞች ልማት እና መሬት አጠቃቀም ጋር የተጣጣመ የከተማ ግብርና ፖሊሲ በአዲስ አበባ ደረጃ የተዘጋጀውን በዝርዝር ስትራቴጂ እና ዕቅድ በማድረግ በስራ ዕድል ፈጠራ እንደዚሁም ዘላቂ የከተሞች ልማት እና አረንጓዴ ከባቢ በመፍጠር አንጻር ወደተግባር የሚገባበት ሁኔታ በዕቅዱ ተይዟል፡፡ ይህንንም በፍጥነት ለመተግበር ስኬታማ የሆኑ ሀገሮችን ተሞክሮ በመያዝ የሚመለከታቸውን አካላት በማሳተፍ የጋራ እውቀት እንዲዝ ይደረጋል፡፡

የገጠር ወጣቶች የስራ ዕድል ፈጠራ እና ድጋፍ

- በገጠር መሬት የሌላቸው ወጣቶች ቁጥር በየዓመቱ እየጨመረ የሚሄድ መሆኑ ይታወቃል፡፡ ይህንን ሁኔታ በመቀየር በልማቱ እንዲሳተፉ እና በገጠር ትራንስፎርሜሽን ወሳኝ አካል እንዲሆኑ ለማስቻል ባለፉት ዓመታት በክልሎቻችን አበረታች ስራዎች ተከናውነዋል፡፡ ስራውንም ውጤታማ ለማድረግ አሰራር ስርዓት እና ተቋም እንዲደራጅ ተደርጓል፡፡ ሆኖም ቁጥሩ በሂደት ከፍተኛ የሚሆን በመሆኑ፣

የሚሰራውም ስራ ከሚጠይቀው ፍጥነት አንጻር በቂ ባለመሆኑ፤ የሚጠይቀው የፋይናንስ እና ግብዓት አቅርቦት ለውጥ ማምጣት በሚቻልባቸው አካባቢዎች ሁሉ በሚፈለገው ደረጃ ለመሄድ ከፌደራል ጀምሮ በቴክኖሎጂዎች፤ የሀገሮችን ተሞክሮ ታሳቢ ባደረጉ ፓኬጆች እና ውጤታማ የገበያ ትስስር ለመደገፍ ሀገራዊ ስርዓት እንዲደራጅ ይደረጋል።

የግብርና ምርቶች ግብይት

- የግብርና ምርቶች ግብይት በሃላፊነት እና ተግባር የንግድ ሚኒስቴር መሆኑ እንደተጠበቀ ሆኖ ቀጣይነት ያለው የግብርና ልማትን በማረጋገጥ እና አምራቹ ባመረተው ምርት ጥራት ላይ በመመስረት ተጠቃሚነቱ እንዲያድግ ከልማቱ ጋር ተቆራኝቶ መፈጸም ይገባዋል። በመሆኑም የግብርና ልማት በተለይም የሰብል ልማት ምርታማነትም ሆነ ጥራት በህበረሰቡ ስራ ማህበራት አቅም ጋር ተሳስሮ እንዲተገበር እንደዚሁም የምርት ጥራት ማስጠበቅ እና ፍተሻ አርሶ አደሩ ድረስ በመዘርጋት እንዲተገበር ይሰራል።

አውቲግሮወር እና ኮንትራት ግብርና

- የአውቲግሮወር እና ኮንትራት አመራረት ስርዓት ዘመናዊ ግብርና ሲሆን በመሰረታዊነት የገበያ ፍላጎት ላይ ተመስርቶ በመጠን፣ በጥራት፣ በወቅት እና በዋጋ ስምምነት ላይ ተደርሶ የሚፈጸም ነው። በመሆኑም በዋናነት ከፍተኛ ዋጋ ያላቸው እና በኢክስፖርት እንዲሁም ኢንደስትሪ ግብዓት ለማሟላት እና በሂደትም ለማሳደግ የህግ ማዕቀፍ ሊዘረጋለት የሚገባ፤ የጥራት ማረጋገጫ ስርዓት ተቋማዊ ሆኖ ሊበጅና በሂደትም ለሚፈጠሩ አለመግባባቶች የሚዳኝበት አሰራር ፍታሃዊነት ባለው መልኩ አካቶ ሊፈጸም ይገባል። ለዚህም ባለፉት ሁለት ዓመታት በፓይትነት የተጀመሩ ስራዎች በማስፋት እና የሀገራችንን አርሶ አደር እና ህብረት ስራ ማህበራት እድገት ደረጃ ግዛቤ ያስገባ ግን ደግሞ ፈጣን ውጤት ለማረጋገጥ በሚያስችል መልኩ መተግበር የሚያስችል ስርዓት ተግባራዊ ይደረጋል።

2. ስትራቴጂክ ግብ 2: የተፈጥሮ ሃብት መራቆትን መቀነስና ምርታማነቱን ማሻሻል

የዘርፉን የሁለተኛው አምስት ዓመት የዕድገትና ትራንስፎርሜሽን ዕቅድ መሰረታዊ አቅጣጫዎችን በመከተልና በመጀመሪያው የዘርፉ የእትዕ ግቦች አፈፃፀም ላይ የተገነቡና ሀገራዊ፣ አህጉራዊና ዓለም አቀፋዊ ተጨባጭ ሁኔታዎችን እና ስምምነቶችን መሠረት በማድረግ በዕቅድ ዘመኑ ለደረሰባቸው የሚችሉ ኢላማዎችና እንዴት ሊተገበሩ እንደሚችሉ የሚመሩ የማስፈፀሚያ ስልቶችና እንዲሁም የሚጠበቁ ውጤቶችን በማካተት በሚከተሉት ዋና ዋና ግቦች ተዘርዝረዋል።

1. የገጠር መሬት አስተዳደር፣ አጠቃቀምና አያያዝ ስርአት መገንባት
2. የገጠር መሬት አስተዳደርና አጠቃቀም አቅም ግንባታና የህብረተሰብ ተሳትፎ ማካሄድ፣
3. የተፋሰስ ልማት ሥራዎችን ማስፋፋትና ማጠናከር፣
4. የውሃ ሃብት አያያዝና አጠቃቀምን ማሻሻል
5. ለአየር ንብረት ለውጥ የማይበገር አረንጓዴ ኢኮኖሚ ግንባታን ለማረጋገጥ ምቹ መደላደል መፍጠርና የአየር ንብረት ለውጥ ተፅዕኖዎችን መቀነስና መቋቋም ማስቻል፣
6. ዘመናዊ የአፈር ሀብት መረጃ ሥርዓት በመገንባት ተስማሚ የሆኑ አዳዲስ የአፈር ለምነት ማሻሻያ ቴክኖሎጂዎችን ማቅረብ
7. ጥቅም ተጋሪነትን መሰረት ያደረገ የብዝሃ ህይወት ጥበቃና ዘላቂታዊ አጠቃቀምን ማሻሻል

2.1 ግብ 2.1: የገጠር መሬት አስተዳደር፣ አጠቃቀምና አያያዝ ስርአት መገንባት

በሁለተኛው ዙር የዕድገትና ትራንስፎርሜሽን ዕቅድ ዘመን በ 359 ወረዳዎች ውስጥ በሚገኙ 28.6 ሚሊዮን ማሳዎች ላይ የሁለተኛ ደረጃ ቅየሳና ምዝገባ ሥራ በማካሄድ ለ 7.2 ሚሊዮን ባለይዞታዎች (20 በመቶ እማወራዎች) የመሬት ይዞታ የመጠቀም መብታቸውን የሚያረጋግጥ ሠርተፍኬት ለመስጠት ታቅዷል። በአካዚህ ወረዳዎች የመሬት አስተዳደር መረጃ ሥርዓትን በመዘርጋትና በማጠናከር የተሻለ የመረጃ አያያዝና ልውውጥ እንዲኖር ይደረጋል። በዚህም በወረዳ፣ በክልል እና በፌዴራል ደረጃ የተሳሰረና የተናበበ የመረጃ ቋት ለማደራጀት ታቅዷል።

የሀገሪቱን የመሬት አጠቃቀም ለማሻሻል እንዲያስችል በቀጣዩ የዕድገትና ትራንስፎርሜሽን ዕቅድ አንድ ሀገራዊ መሪ የገጠር መሬት አጠቃቀም ዕቅድ እንደሚዘጋጅ እና የዚሁ እቅድ 10 በመቶ እንደሚተገበር፣ እንዲሁም በዘጠኙም ክልሎች ክልላዊ መሪ የገጠር መሬት አስተዳደርና አጠቃቀም ዕቅድ እንደሚዘጋጅና ከነዚህም ውስጥ የሰባቱ ክልሎች መተግበር እንደሚጀምር ታቅዷል። በተጨማሪም የ456 ወረዳዎች የገጠር መሬት አጠቃቀም ዕቅድ የሚዘጋጅ ሲሆን ከዚህ ውስጥ የ300 ወረዳዎች እቅድ መተግበር እንደሚጀምር ይጠበቃል። በተመሳሳይ ህብረተሰቡን አሳታፊ የመሬት አጠቃቀም እቅድ በ 6,521 ቀበሌዎች ውስጥ የሚዘጋጅ ሲሆን ከነዚህ ውስጥ በ 3,970 ቀበሌዎች ዕቅዱን የመተግበር ሥራ እንደሚሠራ ታቅዷል።

በዕቅድ ዘመኑ ከፌደራል እስከ ቀበሌ ባለው የገጠር መሬት አስተዳደርና አጠቃቀም መዋቅር ለ10,625 ባለሙያዎች (30 ከመቶ ሴቶች) የመሬት አስተዳደርና አጠቃቀም ሥርዓትን ለማጠናከር በሚያስችሉ የተለያዩ የሙያ ዘርፎች የአጭርና የረዥም ጊዜ ስልጠናዎች ለመስጠት ታቅዶል። እንዲሁም የሀብረተሰቡን ተሳትፎ ለማሳደግና ዘመናዊ የገጠር መሬት አስተዳደርና አጠቃቀም ሥርዓቱ ላይ በቂ ግንዛቤ እንዲኖረውና አጋዥ እንዲሆን ለማስቻል ለ 86,100 ግንባር ቀደም አርሶአዶሮች (30 ከመቶ ሴቶች) በተለያዩ የገጠር መሬት አስተዳደርና አጠቃቀም አጫጭር ሥልጠናዎች እንደሚሰጥ ታቅዷል።

2.2 ግብ 2.2: የተፋሰስ ልማት ሥራዎችን ማስፋፋትና ማጠናከር

የተፋሰስ ልማት ስራችን የእያንዳንዱን የማህበረሰብ ተፋሰስ ተጨባጭ ችግሮችን እና የልማት አሴቶችን በመለየት የተሟላ የልማት ፕላን ተዘጋጅቶለት የሚፈጸምና በህብረተሰቡ ሙሉ ተሳትፎ የሚፈጸም ነው። አፈጻጸሙም በሶስት ምዕራፍ ተከፋፍሎ ሲሆን እነዚህም የዝግጅት፣ የትግበራና የማጠቃለያ የሚሉት ናቸው። በዚህ መሰረትም በ2007 መጨረሻ ላይ ከተደረሰበት የ60,460 አፈፃፀም ላይ በ55 በመቶ በማሳደግ ለ33,253 የማህበረሰብ ተፋሰሶች የልማት ዕቅድ በማዘጋጀት በሀገሪቱ የልማት እቅድ የሚኖራቸውን የማህበረሰብ ተፋሰሶች 93,713 ለማድረስ ታቅዷል።

በ2007 መነሻ ዓመት የተደረሰበትን ተክልሎ እንዲያገግም የተደረገ የ11.74 ሚሊዮን ሄክታር በ92 በመቶ በማሳደግተጨማሪ 10,798,040 ሄክታር መሬት ላይ ተግባራዊ ማድረግ ሲሆን በእቅድ ዘመኑ መጨረሻ 22.535 ሚሊዮን ሄክታር ከንክሊ ነፃ ተደርጎ የተከለለና ያገገመ መሬት ይኖራል። በ2007 መነሻ ዓመት የተደረሰበት እና የተለያዩ የፊዚካል አፈርና ውሃ ጥበቃ ስራዎች ተግባራዊ የተደረገበትን 20.2 ሚሊዮን ሄክታር የማህበረሰብ ተፋሰሶች በ35 በመቶ በማሳደግ 7,059,745 ሄክታር ላይ ተግባራዊ በማድረግ ባጠቃላይ 27.23 ሚሊዮን ሄክታር ለማድረስ ታቅዷል። በእቅድ ዘመኑ 7,735 ኩንታል ፈርጆ ብዙ ጥቅም ሊሰጡ የሚችሉ የተለያዩ ዝርያ ያላቸው የዛፍ ዘሮችን በማሰባሰብ የሚሰራጭ ሲሆን ይህንንም ለመደገፍ ከመጀመሪያው ዕትዕ ዘመን የተገነቡ አራት የዛፍ ዘር ማዕከላት በአራቱኦሮሚያ፣ አማራ፣ ደብ/ብ/ሀ እና ትግራይ ክልሎች ላይ ተጠናክረው ወደ ስራ እንዲገቡ ይደረጋል። ከዚህ ውስጥ 50 ከመቶ የሚሆነው ምርታማ የሆኑ የፍራፍሬ ዝርያዎች ይሆናሉ።

በዕቅድ ዘመኑ መጨረሻ ከተደረሰበት 12.162 ሚሊዮን ሄክታር አፈፃፀምን በ48በመቶ በማሳደግ 5,830,000 ሄክታር መሬት/ የማህበረሰብ ተፋሰሶች በስነ-ህይወታዊ ዘዴዎች በመሸፈን በ2012 ወደ 18 ሚሊዮን ሄ/ር ለማድረስ ታቅዷል። በመጀመሪያው ምዕራፍ የለሙ አካባቢዎችን ጨምሮ በየጊዜው እድሳትና ጥገና የሚፈልጉ ተፋሰሶችን በመለየት በየዓመቱ እያደገ የሚሄድ በእቅድ ዘመኑ 4.7 ሚሊዮን ሄክታር መሬት እድሳትና ጥገና ይደረጋል። በሀገሪቱ በሰብል ላይ የተመሰረተ ግብርና በሚካሄድባቸው ወረዳዎች መካከል 60 ከመቶ በሚሆኑት ህብረተሰቡን ባሳተፈ መልኩ ልቅ ግጦሽ ሙሉ ለሙሉ እንዲቀር ለማድረግ ታቅዷል። ይህንንም ከእንስሳት ልማት ስራችን ጋር ተቀናጅቶ እንዲተገበር ይደረጋል። የህብረተሰቡን የላቀ ተጠቃሚነት በማረጋገጥ በሚለሙት የማህበረሰብ ተፋሰሶች አማካይነት የሚፈጠረውን የልማት እድል በመጠቀም በገጠር 1.5 ሚሊዮን ለሚሆኑ ዜጎች (30 በመቶ ሴቶች) የስራ እድል ለመፍጠር ታቅዷል።

በአርብቶ አደርና ከፊል አርብቶ አደር አካባቢዎች የሚከናወኑ የተፋሰስ ልማት ስራዎች ውሀን የመያዝና የማልማት ስራ መሰረት አድርገው የሚፈጸሙ ይሆናሉ። በምዕተ ዓመቱ የልማት ግቦች የተከናወኑ ስራዎች የተገኙ ተሞክሮዎችን ቀምሮ ማስፋት ትኩረት ይሰጠዋል። ስራዎቹ ከእንስሳት ልማት እና መንደር ማሰባሰብ ስራዎቻችን ጋር ተቀናጅቶ የሚፈጸም ይሆናል።

2.3 ግብ 2.3: የውኃ ሀብት አያያዝንና አጠቃቀምን ማሻሻልና አነስተኛ መስኖ ማስፋፋት

የመስኖ ልማትና ለማስፋፋት በመጀመሪያው የዕድገትና ትራንስፎርሜሽን ዕቅድ ዘመን መጨረሻ ላይ የተደረሰበት 2.4 ሚሊዮን ሄ/ር አፈፃፀምን በ75 በመቶ በማሳደግና በ1,743,000 ሄክታር መሬት ሊያለማ የሚችል የዘመናዊ አነስተኛ መስኖ መሰረተ ልማት ግንባታ በማከናወን በ2012 መጨረሻ 4,043,000 ሄ/ር መሬት ለማድረስ እቅድ ተጥሏል። በተጨማሪም በመጀመሪያው የዕ.ት.ዕ ዘመን ላይ በዘመናዊ አነስተኛ መስኖ የለማው 1,492,000 ሄክታር መሬት የመስኖ አውታሮችን ማሻሻልና ጥገና ተደርጎላቸው ይስፋፋሉ። በሁለተኛው የዕ.ት.ዕ ዘመን 8,720 የተለያዩ የውሃ አማራጮች (የመስኖ አውታሮች) በተለያዩ ባለድርሻ አካላት ይገነባሉ። በእቅድ ዘመኑ መጨረሻ 80 ከመቶ የሚሆኑት አነስተኛ ማሳ ተጠቃሚ አርሶ/ከፊል አርሶ አደሮች (30 በመቶ ሴቶች) ቢያንስ አንድ የውሃ አማራጭ እንዲኖራቸው በማድረግ ከዚህ ውስጥ 50 ከመቶ የሚሆኑት ዘመናዊ መስኖ እርሻን አስፈላጊ ሙሉ ፓኬጅ እንዲጠቀሙ ይደረጋል።

2.4 ግብ 2.4: ለአየር ንብረት ለውጥ የማይበገር አረንጓዴ ኢኮኖሚ ግንባታን ለማረጋገጥ ምቹ መደላደል መፍጠርና የአየር ንብረት ለውጥ ተፅዕኖዎችን መቀነስና መቋቋም ማስቻል

የምክርና የስልጠና አገልግሎት

በሁለተኛው የዕትዕ ዘመን መጨረሻ ላይ 3,133,378 በየደረጃው ለሚገኙ አመራሮች፣ ባለሙያዎችንና አርሶ/አርብቶ አደሮችን የመፈፀም አቅምና ግንዛቤያቸውን ለማሳደግ የሚያስችል የአቅም ግንባታ ሥልጠናዎች በተከታታይ በየዓመቱ የሚሰጥ ሲሆን ከዚህ ውስጥ 30 ከመቶ የሚሆኑት ሴቶች ይሆናሉ። የአቅም ግንባታው የፌደራል ግብርና ሚኒስቴር ክክልሎችና ወረዳዎች በመተባበር በተዋረድ የሚከናወን ይሆናል።

ከአየር ንብረት ለውጥ ፋይናንስ ምንጮች ተጠቃሚ መሆን

በእትዕ-2 ደረጃቸውን የጠበቁ ከማስተሰራያና ማጣጣሚያ ስልቶች ጋር የተያያዙ 10 የፕሮጀክትና ፕሮገራም ፕሮፖዛሎች ተቀርጸው በአየር ንብረት ለውጥ ለሚያተኩሩ ፋይናንስ ተቋማት ለፋይናንስ ይቀርባሉ ለውጤታቸውም ክትትል ይደረግባቸዋል።

ሙቀት አማቂ ጋዝን የማግለልና የመቀነስ ተግባራት

ለአየር ንብረት የማይበገር አረንጓዴ ኢኮኖሚ ስትራቴጂ ግቦች ለማሳካት ግብርና የሚኖረው ድርሻ ከ50 በመቶ በላይ ነው። በዘርፉ የሚከናወኑ የአረንጓዴ ኢኮኖሚ ተግባራት ሙቀት አማቂ ጋዝችን የማግለልና የመቀነስ ውጤት የሚያመጡ ናቸው። በተቀናጀ የተፋሰስ ልማት እንዲያገግሙና እንዲለሙ የሚደረጉ ተፋሰሶች ሙቀት አማቂ ጋዝን የሚያገሉ ሲሆን በሰብልና እንስሳት ምርታማነትና ውጤታማነት የሚሰሩ ስራዎች ደግሞ ቀት አማቂ ጋዝን የሚቀንሱ ናቸው። በእቅድ ዘመኑ የተቀመጡ የሙቀት አማቂ ጋዝም ሆነ ሌሎች አመላካቾች ስሌት በስትራቴጂው ገጽ 41 ላይ

የተገለጹ እሳቤዎች መሰረት ያደረጉ ናቸው። በተጨማሪም በስትራቴጂው የተጣሉ ግቦች ከ2003 ዓ.ም ጀምሮ ተግባራዊ ይሆናሉ ተብሎ ታስቦ የነበረ ቢሆንም የዝግጅት ምዕራፉ ጊዜ በመውሰዱ የ4 ዓመታት መዘግየት የታየበት መሆኑ ግንዛቤ ተወስዶ ይህንን በእትዕ-2 የሚካካስ መሆኑንም ታሳቢ ተደርጓል። በመሆኑም በሁለተኛው እትዕ ከዘርፉ ይጠበቃሉ ተብለው የተለዩ እርምጃዎች በሚከተለው መልኩ ቀርቧል።

በተቀናጀ የተፋሰስ ልማት የሚያገግሙና የሚለሙ መሬቶች

የተቀናጀ የተፋሰስ ልማት የሚያገግሙና የሚለሙ መሬቶች የሚያገለጉትን ሙቀት አማቂ ጋዝ በስትራቴጂው አልተካተተም። በስትራቴጂው ትኩረት የተሰጠው በደን ልማት የሚሸፈኑ መሬቶች የሚያገለጉትን የሙቀት አማቂ ጋዝን በተመለከተ ይሆናል። በአንጻሩ ሰፊ የተፋሰስ ልማት የሚካሄድባቸው መሬቶች በግብርና ዘርፍ የሚሰሩ በመሆኑና እነዚህ ስራዎች ከሚሰጡት ማህበራዊ፣ ኢኮኖሚያዊና አካባቢያዊ ጥቅም ባሻገር የሙቀት አማቂ ጋዝን በሰፊው ያገላሉ። ስለሆነም በአቅድ ዘመኑ የሚሸፈኑ የተፋሰስ ልማት ስራዎች ለአረንጓዴ ኢኮኖሚ ግንባታው የሚኖራቸውን አስተዋጽኦ እንዲመላከት ተደርጓል።

የተለያዩ የስነ አካላዊና የስነህይወታዊ የአፈርና የውሃ ጥበቃ ስራዎች የተከናወኑባቸውና ከሰውና ከእንስሳት ንክኪ ተከልለው እንዲያገግሙ የሚደረጉ 4 ተፋሰሶችን እያንዳንዳቸው በአማካይ 250 ሄክታር በጠቅላላው 1000 ሄክታር የሚሸፍን መሬት ላይ የካርቦን ክምችት ለውጡን ለማወቅ እንዲቻል በየዓመቱ በተከታታይ በዚሁ መሬት ላይ የካርቦን ይዘቱን የመለካት (የማጥናት) ሥራ ይከናወናል። ለስትራቴጂው ግብ ማስፈጸሚያ በ2^ኛ እትዕ የተቀናጀ የተፋሰስ ልማት በማከናወን እንዲያገግምና እንዲለማከሚደረገው መሬት ውስጥ 2.94 ሚሊዮን ሄክታርዘላቂ የግብርና ልማትን ማረጋገጥና በአመት 31.58 ሚሊዮን ሜትሪክ ቶን ሙቀት አማቂ ጋዝ (CO₂^o) እንዲገል ይደረጋል።

በእርሻና ልማት ዘርፍ

በስትራቴጂው ከተቀመጠው ግብ አኳያ በአፈርና በሰብል ምርት በተለመደው አካሄድ በ2022 ዓ.ም 60 ሚሊዮን ሜትሪክ ሊደርስ የነበረው ሙቀት አማቂ ጋዝ (CO₂^o) ልቀት ለአየር ንብረት ለውጥ የማይበገር አረንጓዴ ኢኮኖሚ ግንባታ ከፍተኛ አስተወጽኦ ያላቸውን ግብርና በደን ላይ ሊያደርስ የሚችለውን ጫና በመቀነስ፣ የእርሻ ዘዴን ዘመናዊ በማድረግ፣ የሰብል ምርት ጨማሪ አሰራሮችን በማጎልበት፣ የሰብል ስብጥርን በማፈራረቅ፣ የተቀናጀ የተባይና የበሽታ አያያዝና መከላከል ስርአትን በማጠናከር ምርትና ምርታማነትን በማሳደግ 77.9 ሚሊዮን ሜትሪክ ቶን ሙቀት አማቂ ጋዝ (CO₂^o) በመቀነስ የሚለቀቀው ጋዝ ሙሉ በሙሉ እንዲገታ ለማድረግ እቅድ ተይዟል። በ2^ኛ እትዕ ባሉት 5 ዓመታት ደግሞ የስትራቴጂውን አቅጣጫ በመከተል 25.97 ሚሊዮን ሜትሪክ ቶን ሙቀት አማቂ ጋዝ (CO₂^o) እንዲቀንስ ይደረጋል። እንዲሁም በዕቅድ ዘመኑ መጨረሻ 4.4 ሚልዮን ቤተሰቦች የእርሻ ማሳዎቻቸው ላይ ዝቅተኛ የካርቦን ጋዞች ልቀት ያላቸው ቴክኖሎጂዎች ይተገበራሉ።

በብዝሀ ህይወት ዘርፍ

በብዝሀ ህይወት መስክ ለአየር ንብረት ለውጥ የማይበገር አረንጓዴ ኢኮኖሚ ግንባታ ከፍተኛ አስተወጽኦ ያላቸውን የብዝሀ ህይወት እንክብካቤና አጠቃቀም በማጎልበት፣ የብዝሀ ህይወትን ጥፋት

በተመለከተ የሚደረጉ ጥንቶችን በ2^ኛ እትሪ መጨረሻ እስከ 9 የሚደርሱ ጥናቶችን በማካሄድ በአየር ንብረት ለውጥ ሳብያ በብዝሃ ህይወት ላይ የሚደርሱ ጥፋቶች ዙርያ ሊደርስ የሚችለውን ጉዳት እንዲቀንስ ይደረጋል።

በምርምር መስክ

በግብርና ምርምር መስክ ለአየር ንብረት ለውጥ የማይበገር አረንጓዴ ኢኮኖሚ ግንባታ ከፍተኛ አስተወጽኦ ያላቸውን የአየር ንብረት ለውጥን መቋቋም የሚችሉና አዋጪ የሆኑ አዳዲስ ዝርያዎችን በማውጣትና በማስፋፋት በ2^ኛ እትሪ መጨረሻ የግብርናን ምርትና ምርታማነትን እንዲጨምሩ ይደረጋል።

2.5 ግብ 2.5: ዘመናዊ የአፈር ሃብት መረጃ ሥርዓት በመገንባት ተስማሚ የሆኑ አዳዲስ የአፈር ለምነት ማሻሻያ ቴክኖሎጂዎችን ማቅረብ

2.4.1 ዘመናዊ የአፈር ሀብት መረጃ ስርዓት መገንባት

በሁለተኛው ዙር የዕድገትና ትራንስፎርሜሽን ዕቅድ ዘመን አስፈላጊ የሆኑ የመረጃ ቴክኖሎጂዎችን በማሟላትና ደረጃውን የጠበቀ አገር አቀፍ የአፈር የመረጃ አያያዝና ስርጭት መሰረተ ልማት በመዘርጋት የአፈር ሀብትንና የመሬት ገጽታ መረጃዎችን በየፈርጁ በማደራጀት ማዕከላዊው የመረጃ ቋት ሙሉ ለሙሉ አገልግሎት ላይ እንዲውል ይደረጋል።

በመጀመሪያው የዕ.ት.ዕ ዘመን መጨረሻ ላይ ለ400 ወረዳዎች የተዘጋጀውን የአፈር ለምነት መጽሐፈ-ካርታ/አትላስ መሻሻ በማድረግ ከመስክ፣ ከሳተላይት ምስልና በተለያዩ አካላት ከሚገኙ ውርስ የአፈር ሀብትና የመሬት ገጽታ መረጃዎችን እንዲሁም የአፈር ናሙና የምርመራ ውጤት መረጃዎችን በማሰባሰብ፣ በማደራጀትና በመተንተን የ250 ወረዳዎች ወቅታዊ የአፈር ለምነት ሁኔታና የምጥን ማዳበሪያ ዓይነት ፍላጎት መጽሐፈ-ካርታ/አትላስ ይዘጋጃል።

በተጨማሪም ለልማት በቀዳሚነት አስፈላጊ የሆኑ የአፈር ዓይነቶችን በማጥናት ያሉበትን ደረጃ እና ባሕሪያቸውን የሚተነትንና ምርታማነታቸውን በከፍተኛ ደረጃ ለማሳደግ እንዲቻል በሀገሪቱ በተመረጡ 100 ወረዳዎች የአፈር ዓይነት ልዩታ ስራ (Soil classification) በማከናወን በ1:50,000 ስኬል ካርታዎች ይዘጋጃሉ። ይህ ስራ እንደ አገር ሲከናወን የመጀመሪያው በመሆኑ በትግበራው ሒደት የአቅም ግንባታ ሥራ በማከናወን ዘላቂነቱ እንዲረጋገጥ ይደረጋል።

የተዘጋጀውን የአፈር ለምነት ሁኔታና የምጥን ማዳበሪያ ፍላጎት መጽሐፈ-ካርታ/አትላስ መሰረት በማድረግ ሁሉም አርሶ አደር በእርሻ ማሳው የአፈር ምርመራ ውጤት መሰረት የሚፈለገውን ማዳበሪያ እንዲያገኙ ይደረጋል። የዩሪያ ማዳበሪያ አጠቃቀምን ውጤታማነት የተለያዩ ቴክኖሎጂዎችን በመጠቀም የሰብል ምርታማነት ቢያንስ በ50 ከመቶ እንዲያድግ ይደረጋል።

2.4.2 አዳዲስ የአፈር ለምነት ማሻሻያ ቴክኖሎጂዎችን ማቅረብ

በመጀመሪያው የዕ.ት.ዕ ዘመን በአራቱ ክልሎች (አማራ፣ ኦሮሚያ፣ ትግራይናደቡብ) ክልሎች የተጀመረው የአዳዲስ ማዳበሪያዎች የማስተዋወቅ እና ግንዛቤ የማስጨበጥ ስራ አጠናክሮ በማስቀጠል በአፋር፣ ድሬዳዋ፣ ሀረሪ፣ ጋምቤላ፣ ቤንሻንጉል ጉሙዝ፣ ሶማሌ ክልሎች

በ10,000 የአርሶ አደርና ከፊል አርብቶ አደር ማሳዎች ላይ የK, NPS እና N,PSZn አዳዲስ የአፈር ለምነት ማሻሻያ ማዳበሪያዎች የማስተዋወቅ ስራ ይከናወናል።

ከአፈር ምርመራ ውጤት በመነሳት ምርትና ምርታማነትን ሊያሳድጉ የሚችሉ እና የአርሶ አደሩን ተጠቃሚነት ሊያረጋግጡ የሚችሉ አስር የድብልቅ ማዳበሪያ ፋብሪካዎችን በማቋቋም፣ የምጥን፣ ውሁድ እና ቀጥተኛ ማዳበሪያ ዓይነቶችን በመቀመርና ለአርሶ አደሩ በስፋት በማስተዋወቅ በመጀመሪያው የዕ.ት.ዕ ዘመን መጨረሻ ላይ 3.750 ሚሊዩን የደረሰውን የአዳዲስ ማዳበሪያ ተጠቃሚ አርሶ አደሮች ቁጥር ወደ 18.580 ሚሊዩን በማሳደግ አርሶ አደሩን በስፋት ተጠቃሚ ለማድረግ ታቅዷል።

በኮትቻ መሬት ልማት ሰፊ የግንዛቤ ማስጨበጫ ስራዎችን በመስራትና አርሶ አደሩን የአይባር ቢቢኤም ቴክኖሎጂ ተጠቃሚ በማድረግ በመጀመሪያው የዕ.ት.ዕ ዘመን ከተከናወነው 734,500 ሄ/ር በ2012 ዓ.ም ወደ 1,469,000 ሄ/ር ለማሳደግ ታቅዷል።

አስር ተንቀሳቃሽ የአፈር ምርመራ ላቦቶሪዎችን በማቋቋም የአሲዳማ አፈር እና የኖራ ናሙና ምርመራ ስራዎችን እንደኢሁም ሶስት የኖር መፍጫ መሳሪያዎች በማቋቋም አቅም በመገንባት ለአርሶ አደሩ ተደራሽ በማድረግ 226,000 ሄ/ር አሲዳማ መሬት በማከም በመላ ሀገሪቱ ይጠናቀቃል።

በጨዋማ መሬት ልማት ችግሩ ጎልቶ በሚታይባቸው ክልሎች ሰፊ የአቅም ግንባታ ስራዎችና በዋናነት ጨዋማነትን ለመከላከል የሚያስችሉ የአስራር ስልቶችን በመቀየስና ተግባራዊ ለማድረግ ከፍተኛ ርብርብ የሚደረግ ሲሆን በዕ.ት.ዕ ዘመኑ 128000 ሄ/ር ጨዋማ መሬት አማራጭ ቴክኖሎጂዎችን በመጠቀም የማከም ሥራ ይሰራል።

የህያው ማዳበሪያ ልማትን አስመልክቶ በመጀመሪያው ዕ.ት.ዕ ዘመን በህያው ማዳበሪያ የለማውን 11,963 ሄ/ር የጥራጥሬ ሰብል በሁለተኛው የዕ.ት.ዕ ዘመን ወደ 260,000 ሄ/ር ለማድረስ ታቅዷል።

ሀገራዊ የአፈር መረጃ ስርዓት ግንባታና ካርታ ልማት ስራ ለሁሉም ሴክተሮች አገልግሎት መስጠት እና መምራት የሚችል ተቋማዊ አደረጃጀት እንዲኖር ይደረጋል።

2.6 ግቦቹን ለማሳካት የሚከናወኑ ተግባራትና የማስፈጸሚያ ስትራቴጂዎች

የተፈጥሮ ሀብት የቀጣዩ 2ኛው የዕድገትና ትራንስፎርሜሽን ዕቅድ የተፈጥሮ ሀብት አያያዝና አጠቃቀምን በማስፈን ለዘላቂ ምርትና ምርታማነት እድገት ምቹ ሁኔታን በመፍጠር የምግብ ዋስትናን ማረጋገጥ ይጠበቅበታል። ይህንኑ ተፈጻሚ ለማድረግ ተፋሰስን መሰረት ያደረገ የተፈጥሮ ሀብት ልማትና ጥበቃ አጠናክሮ መቀጠልና ወደ ላቀ ደረጃ ማሸጋገር ለዚህም በተከታታይ ሲከናወኑ ከነበሩ ልማት ፕሮግራሞች የተገኙ ምርጥ ተሞክሮዎችን በማስፋት ወደ ሁሉም አካባቢ እዲደርስ ማድረግና የተከናወኑ ስራዎችን ወደ ላቀ ደረጃ በማድረስ የተፈጥሮ ሀብት ዘርፉ ፈጣንና ቀጣይነት ያለው የግብርና ልማትን እና የህዝብ ተጠቃሚነትን በማረጋገጥ ጉልህ አስተዋጽኦ እንዲያስመዘግብ ማስቻል ነው። የሴቶች፣ ወጣቶችና በሁሉም ደረጃ ያሉትን የህብረተሰብ ክፍል በተፈጥሮ ሀብት ልማት፣ ጥበቃና አጠቃቀም ተሳታፊነትና ተጠቃሚነትን ማረጋገጥ ሲሆን ይህንንም ገቢራዊ ለማድረግ እንዲቻል የሀገሪቱን ስነ ምህዳር ቀጠና መሰረት ያደረጉ፣ ለየስነ ምህዳር ቀጠናው ተስማሚ የሆኑ

ቴክኖሎጂዎችንና ስልቶችን በመለየት ተግባራዊ ማድረግ ይሆናል። በዚህ መሰረት ሀገሪቱን በቂ እርጥበት በሚያገኙ፣ እርጥበት አጠርና አርብቶ አደር/ከፊል አርብቶ አደር አካባቢ በሚኖራቸው ሦስት ገጽታዎች ላይ የተመሰረተና ለየአካባቢው ተስማሚ የሆኑ እርምጃዎችን መውሰድ ይሆናል።

በቂ እርጥበት በሚያገኙ አካባቢዎች፡ በነዚህ አካባቢዎች በቂ ዝናብ እንደማግኘቱ መጠን ዋናው የልማት ትኩረት የዝናብ ውሃን በላቀ ደረጃ በመጠቀም የግብርና ምር ማነትንና ምርትን በከፍተኛ ደረጃ ማሳደግ ላይ ይሆናል። ከዚህ አኳያ በ ነዚህ አካባቢዎች ትኩረት ከሚሰጣቸው ተግባሮች መካከል የዝናብ ውሃን በአግባቡ በመጠቀምና የመስኖ ልማት በማስፋፋት ምርትን በላቀ ደረጃ ማሳደግ አንዱና ዋነኛው ሥራ ነው። የተፋሰስ ልማት ስራችንም የተፈጥሮ ይዘታቸው የተጎዱ አካባቢዎችን በመለየት የፊዚካል እና ስነ ህይወታዊ ስራዎችን አቀናጅቶ ከመተግበር ባሻገር እንስሳትን አስሮ በመመገብ በስፋት እንዲለመድ ትኩረት ተሰጥቶት የሚፈጸም ይሆናል። ይህ አካባቢ በቂ እርጥበት የሚያገኝ በመሆኑ ተፋሰሶችን ከሰውና እንስሳት ከንክኪ ነፃ በማድረግ ብቻ በቀላሉ ማልማት ይቻላል።

እርጥበት አጠር አካባቢዎች፡ በ ነዚህ አካባቢዎች ውሃን የመያዝና በአግባቡ ለልማት ሥራ መጠቀም ወሳኝነት ያለው ነው። ከዚህ አኳያ በ ነዚህ አካባቢዎች ሊከናወኑ የሚገባቸው ዋና ዋና ሥራዎች ውሃን መያዝና አነስተኛ የመስኖ ልማትን በመጠቀም ልማትን ማፋጠን፣ የአካባቢውን አፈርና ው መጠበቅ፣ የተፈጥሮ ሀብትን መልሶ ማቋቋምና ያሉትን በአግባቡ መጠቀም፣ የ ንስሳት ሀብት ልማትን ከተፈጥሮ ሀብት ልማት ጋር አቀናጅቶ መተግበር ትኩረት የሚሰጣቸው ሥራዎች ይሆናሉ።

አርብቶ አደርና ከፊል አርብቶ አደር አካባቢዎች፡ የአርብቶ - አደሩ ኑሮ በእንስሳት ርባ ላይ የተመሠረተ ከመሆኑ አንፃር በ ነዚህ አካባቢዎች ሊተኮርበት የሚገባው ጉዳይ በተመረጡ አካባቢዎች የእንስሳትና የሰው መጠጥ ውሃ አቅርቦትን ማረጋገጥ ይሆናል። ከዚህ ጎን ለጎን በአካባቢያቸው ከሚገኝ ፡ ወንዞች እና ከርስ ምድር ውሀን በማልማት በመስኖ ተጠቃሚ የሆኑ በሌሎች የግብርና ልማት መስኮች ላይ በመስማራት ቀስ በቀስ የተረጋጋ ኑሮ ንዲኖሩ በመጀመሪያው የእድገትና ትራንስፎርሜሽን እቅድ ዘመን የተገኙ ምርጥ ተሞክሮዎችን በማስፋት የሚፈጸም ይሆናል። በምዕተ ዓመቱ የልማት ግቦች በአፋርና ሶማሌ ክልሎች የተገኙት ተሞክሮዎች የበለጠ ተጠናክረው እንዲጸሙ ይደረጋሉ። በኦሮሚያና በደቡብ ብሄር፣ ብሄረሰቦችና ህዝቦች አርብቶ አደር አካባቢዎች በድርቅ መቋቋሚያ ፕሮግራሞቻችን በተሟላ መልኩ እንዲተገበሩ ትኩረት ይሰጣቸዋል።

የተፋሰስ ልማት ሥራዎችን ማስፋፋትና ማጠናከር

በእቅድ ዘመኑ የተቀመጡ ግቦችን ለማሳካት በእያንዳንዱ የሀገሪቱ ስነ-ምህዳር ቀጠና ተግባራዊ የሚደረጉ ቴክኖሎጂዎች እንዲለዩ ይደረጋል። በእያንዳንዱ ስነ-ምህዳር ቀጠና ተግባራዊ የሚደረጉ ቴክኖሎጂዎች በየዓመቱበሚዘጋጁ ዝርዝር እቅዶች የሚታዩ መሆናቸው እንደተጠበቀ ሆኖ በቂ ዝናብ የሚያገኙ ደጋማ አካባቢዎች፣ እርጥበት አጠር የሆኑ ደጋማ አካባቢዎች እና የአርብቶ አደርና ከፊል አርብቶ አደር ዝቅተኛ አካባቢዎች በክላስተር ተለይተው ለሁሉም ተስማሚነታቸውና ውጤታማነታቸው የተረጋገጠላቸው ተግባራዊ ይደረጋሉ። በሁሉም አካባቢዎች በመጀመሪያው የእድገትና ትራንስፎርሜሽን እቅድ ዘመን በስነ-አካላዊና ስነ-ህይወታዊ ዘዴዎች እንዲለሙ የተደረጉትንና ያልተደረጉትን የማህበረሰብ ተፋሰሶች በየክልሎቹ በሚገኙ ወረዳዎችና ቀበሌዎች ደረጃ የመለየት ሥራ ትኩረት ይሰጠዋል። በእያንዳንዱ የስነ-ምህዳር ቀጠና ትኩረት የሚደረግባቸው ተግባራትና የአፈጻጸም አቅጣጫዎች በሚከተለው መልኩ ተገልጿዋል።

በመጀመሪያው የእድገትና ትራንስፎርሜሽን እቅድ ዘመን በሶስቱም የስነ-ምህዳር ቀጠናዎች የተገኙ ምርጥ የተፋሰስ ልማት ተሞክሮዎችን በመለየትና በመቀመር የማስፋት ስትራቴጂያችንን በመጠቀም ተግባራዊ ይደረጋሉ። ባለፈው እቅድ ዘመን ሰፊ ያሉ በጽሁፍ ሰነዶችና ተንቀሳቃሽ ፊልሞች ተሞክሮዎች እንዲቀመሩና ዶክመንቶች እንዲዘጋጁ ተደርገዋል። በአፈፃፀም የነበሩ የጥራትና ለእየአካባቢው ተስማሚ የሆኑ የስነ-አካላዊና ስነ-ህይወታዊ ቴክኖሎጂዎች አመራረጥና ስብጥር ችግሮችን በሚፈታ መልኩ ተግባራዊ ይደረጋል። ሁሉም የተፋሰስ ልማት ሥራዎች የምግብ ዋስትናን ለማረጋገጥ የሚያግዙ ቴክኖሎጂዎች መሆናቸው እየተረጋገጡ የሚተገበሩ መሆናቸው እንደተጠበቀ ሆኖ የተፈጥሮ አካባቢን የመጠበቅና ለአየር ንብረት ለውጥ የማይበገር አረንጓዴ ኢኮኖሚ የመገንባት ስትራቴጂያችን ስኬት የሚኖራቸው ፋይዳ እየተመዘነና እየተፈተሽ የሚተገበሩ ይሆናል።

ግቦችን ለማሳካት የህብረተሰቡን ጉልበት በስፋትና በላቀ ውጤታማነት መጠቀም የማስፈፀሚያ አንዱ አቅጣጫና ስልት ይሆናል። በዚህ ረገድ በሁሉም አካባቢ በተደራጀ የልማት ሠራዊት ሲፈፀም የነበረውን ወደላቀ ደረጃ ሊያሸጋግር የሚችል አቅጣጫ በመከተል በእያንዳንዱ አካባቢ የነበሩ ተጨባጭ የአመለካከት፣ የክህሎትና አቅርቦት ማነቆዎችን እንዲፈቱ ይደረጋል። የሥራ መሣሪያዎችን ጨምሮ አስፈላጊ የሆኑ የአቅርቦት ችግሮች፣ የተፋሰስ ልማት የክህሎት ማነቆዎችና በተለይ በቂ ዝናብ በሚያገኙ አካባቢዎች በመሠረታዊነት ያልተፈቱ የተፋሰስ ልማት ስራ አስፈላጊነት ላይ የሚታዩ የአመለካከት ችግሮችን የመፍታት ጉዳይ ትኩረት ይሰጠዋል። የተፋሰስ ልማት ሥራው በገጠር ከሥራ እድል ፈጠራ አኳያ ከሚኖረው አስተዋፅኦ አንፃርም የሚኖረው ፋይዳ ግምት ውስጥ በማስገባት የሚፈፀም ይሆናል። ከህብረተሰቡ አቅም በላይ የሚሆኑ ሥራዎችንም በመለየት በልማት አጋሮቻችን በኩል የሚገኙ የፋይናንስ እድሎችንና ዓለማዊፋዊ አሴኝታዎችን በላቀ ደረጃ በመጠቀም የሚፈፀም ይሆናል።

በአርብቶ አደርና ከፊል አርብቶ አደር አካባቢዎች የሚካሄዱ የተፋሰስ ልማት ስራዎች የግጦሽ መሬትን ምርታማነት በመሠረታዊነት ሊያሻሻሉ የሚችሉ ተግባራት ትኩረት ይሰጣቸዋል። በእነዚህ አካባቢዎች እንደ ደጋማ አካባቢዎች ልቅ ግጦሽን ማስቀረት ሳይሆን የግጦሽ መሬቶች የሚሰጡትን የመኖ አቅም እና የእንስሳቱን ቁጥር በማጣጣም ዘመናዊ የእንስሳት ልማት ስራን ተግባራዊ የማድረግ አቅጣጫ ይሆናል። የመኖ ምርት ሰጪ የሳር እና ዘርፈ ብዙ ጥቅም ያላቸው የዛፍ ዝርያዎችን ዘር አቅርቦት በትኩረት የሚፈፀም መሆኑ እንደተጠበቀ ሆኖ ያለውን የግጦሽ መሬት ላይ በማፈራረቅ የመጠቀም ተግባር ይፈፀማል። ከዚህ ሥራ ጋር በማቀናጀት ሰፋፊ የውኃ ማሰባሰቢያ እና የጎርፍ መቀልበሻ ስትራቴጂያችን በመገንባት የሚገኘውን የዝናብ ውኃ ሳይባክን ጥቅም ላይ የማዋል ተግባር የትኩረት አቅጣጫ ይሆናል።

በመጀመሪያው የእድገትና ትራንስፎርሜሽን እቅድ ዘመን በልማት አጋሮቻችንና በመንግሥት በተገኘ የፋይናንስ ድጋፎች ተግባራዊ በተደረጉ የምዕተ ዓመቱ የልማት ግቦች ፕሮጀክቶች አማካይነት በአሮሚያ ክልል ቦረና፣ ሶማሌ እና አፋር ክልሎች ምርጥ የግጦሽ መሬት አያያዝና ልማት ተሞክሮዎች ተገኝተዋል። እነዚህን ተሞክሮዎች ተቀምጠው በፅሁፍ ሰነድ እና ተንቀሳቃሽ ምስል የሚገኙ በመሆኑ የማስፋት ሥራ የትኩረት አቅጣጫ ይሆናል። የአፈር ለምነት ማሻሻያና መረጃ ስርዓቱን መዘርጋት ስራ ከተፋሰስ ልማት ስራዎችና የገጠር መሬት አስተዳደርና አጠቃቀም ጋር በማቀናጀት የሚፈጸም ይሆናል።

የግብርና ውኃ አያያዝና አጠቃቀም በማሻሻል የአነስተኛ መስኖ ማስፋፋት

በመጀመሪያው የእድገትና ትራንስፎርሜሽን እቅድ ዘመን በተደረጉ ጥረቶች በመስኖ የማልማት ግብርና ሥራ ፍላጎት እንዲጨምር ተደርጓል። በቂ ዝናብ በሚያገኙ አካባቢዎች የሚታየው መስኖን የመጠቀም የአመለካከት ችግሮች መፍታት ተጨማሪ ጥረት የሚጠይቅ መሆኑ እንደተጠበቀ ሆኖ በብዙ አካባቢዎች የምግብ ዋስትና ማረጋገጫ እና በተለይም የአርሶ አደሩንና አርብቶ አደሩን የገቢ ማሳደጊያ ቁልፍ መሳሪያ እንደሆነ የግንዛቤ ለውጥ መኖሩን ማየት ይቻላል። በመሆኑም እያንዳንዱ አርሶ አደር በቤተሰብ ደረጃ ቢያንስ አንድ የመስኖ ውሃ አማራጭ እንዲኖረው በማድረግ ስልት ዋነኛው ይሆናል። ይህ የአፈጻጸም አቅጣጫ እርጥበት አጠር እና በቂ እርጥበት በሚያገኙ የደጋማ አካባቢዎች ተግባራዊ የሚደረግ ሲሆን በአርብቶ አደርና ከፊል አርብቶ አደር አካባቢዎች ግን ከመንደር ማሰባሰቢያ ፕሮግራሞች ጋር ተቀናጅቶ የሚፈጸም ይሆናል። ለዚህም ሲባል በሶስቱም በለየናቸው አካባቢዎች ያሉትን የውሃ አሌኝታዎች በየወረዳዎችና ቀበሌዎች እንዲለዩ ይደረጋል።

በወንዝ ጠለፋ፣ ምንጭ ማጉልበት፣ የክርሰ ምድር ውሃ፣ የኩሬ እና የዝናብ ውሃ አማራጮችን ሁሉ የመጠቀም ስልት ትኩረት ይሰጠዋል። ሁሉም የመስኖ ልማት ስራዎች ከተፋሰስ ልማት ስራዎች ጋር ተሳስረው እንዲፈፀሙ በማድረግ በተፋሰስ ልማት ስራዎች የሚፈጠሩ የመስኖ እድሎችን አሟጦ መጠቀም ይሆናል። መስኖን ማስፋፋት ከፍተኛ ወጪን የሚጠይቅ መሆኑ እንደተጠበቀ ሆኖ አነስተኛ ወጪ የሚጠይቁና በህብረተሰቡ ጉልበት የሚገነቡት ላይ ልዩ ትኩረት መስጠቱ ይቀጥላል።

የውሃ መሳቢያና ሌሎች የመስኖ ቴክኖሎጂዎች አቅርቦት ማነቆ እንዳይሆኑ በቀጥታ ገዝቶ መጠቀም የማይችሉ የህብረተሰብ ክፍሎች በብድር ማግኘት የሚችሉበት አሰራር ይዘረጋል። በአርብቶ አደር እና ከፊል አርብቶ አደር አካባቢዎች ወንዞችን ተከትለው በፖሞኝ ውሃ ስቦ የማልማት ልምዶች በአፈፃፀም የነበረባቸው ጉድለቶች ተፈትሸው የማስተካከያ እርምጃዎችን በመውሰድ ውጤታማ የማድረግ ስራ ይከናወናል። በሶማሌና አፋር የተጀመሩት የክርሰ-ምድር ውሃ ማውጣት እና ጥቅም ላይ የማዋል ስራ ተጠናክሮ እንዲቀጥል ይደረጋል።

በሌላ መልኩ በማሳ ላይ የሚታዩ የውሃ አጠቃቀም ችግሮች በዋናነት በውሃ ማባከን ላይ የተመሠረቱ ስለሆኑ እነዚህን በመፍታት ተጨማሪ መሬት የማልማት ስልት ትኩረት ይሰጠዋል። ከዚህ አንፃር የመስኖ አግሮኖሚ ፖሊሲና ኤክስቴንሽን ላይ የሚታዩ ጉድለቶች እንዲፈቱ ይደረጋል።

በመስኖ እርሻ ረገድ ልዩ ትኩረት የሚሻው ሌላው ጉዳይ የግብዓት አቅርቦት በተለይም የመስኖ ሰብል ዘር እና ማዳበሪያ አቅርቦት ነው። እስከአሁን የተደረጉ ጥረቶች ቢኖሩም ማነቆውን ለመፍታት የሚያስችል ሥርዓት አልተዘረጋም። ይህ በመሆኑም ጥራቱን የጠበቀና ምንጩ የሚታወቅ የመስኖ ሰብል ዘር ማግኘት በሁሉም መስኖ ተጠቃሚ አካባቢዎች ማነቆ ሆኖ ይታያል። በሌላ በኩል እንደ መሽሩ እርሻ ወቅት በተደራጀ አግባብ ማዳበሪያ ስለማይቀርብ ለመስኖ እርሻ ማዳበሪያ በማቃመስ ከሚለማው ባሻገር ያለምንም ማዳበሪያ የሚያለማው አርሶ አደር ቁጥር ቀላል አይደለም። በመሆኑም በመስኖ የሚለማው ሰብል ምርታማነት ዝቅተኛ ሆኖ ይታያል። ይህንን ማነቆ ለመፍታትም የመስኖ ውኃ ተጠቃሚዎችን በማህበር በማደራጀትና በማጠናከር እንዲሁም በገጠር የህብረት ሥራ ማህበራትን በመጠቀም ሥርዓቱ እንዲዘረጋ የማድረግ አቅጣጫ ይሆናል።

የመስኖ እርሻን ለማስፋፋት ባደረግናቸው ያለፉት ዓመታት ጥረቶች አንዱ ማነቆ ሆኖ የታየው የገበያ ችግር ነው። ችግሩን ለመፍታት የአምራቹን የተደራጀ እንቅስቃሴ እና በገበያ እቅድ ላይ የተመሰረተ የምርት ስብጥር ያገናዘበ ምርት አንዲመረት የመምከር ርዕስ የመደገፍ ስራ ትኩረት ይሰጠዋል።

በተጨማሪም የአርሶ አደሩን የተደራጀ እንቅስቃሴ በማጠናከር በአገር ውስጥና በውጪ ከሚገኙ የገበያ እድሎች በማፈላለግ የማስተሳሰር ስራ ይከናወናል። የመስኖ ምርቶች በስፋት በማምረት አርሶ አደሩ በተደራጀ አግባብ ወደ አገር ነገር ሲሰጥ እንዲሸጋገር የማድረግ አቅጣጫ ትኩረት ይሰጠዋል።

የገጠር መሬት አስተዳደርና አጠቃቀም ስርዓት መዘርጋት

ባለፈው የዕቅድ ዘመን ከፍተኛ ክፍተት የነበረብን የቅየሳ ቴክኖሎጂ መረጣ ሙሉ ለሙሉ ተጠናቆ በሙከራ ደረጃ ተፈጥሮ ለሥራው የሚያስፈልገው የቅየሳ ማኑዋል፣ የምዝገባ ማንዋልና ለሎች የሥልጠና ማንዋሎች ተጠናቀው ወደ ሥራ ስለገቡ ይህንን በሙሉ አቅም ወደ ተግባር ማስገባት አንዱ የማስፈጸሚያ ስልት ይሆናል። የገጠር መሬት አስተዳደር ሥርዓት አስፈላጊነት ላይ የሁሉም የክልል ከፍተኛ አመራር አካላት በቂ ግንዛቤ በመጨበጣቸው ለሥራው ማከናወኛ መመደብ የጀመሩትን በጀት (የገንዘብ ምንጭ) በዚህ እንድቀጥሉ ትኩረት ይሰጠዋል። ለሥርዓቱ ዝርጋታ ቁልፍ፣ ችግር የነበረው የገንዘብ አቅም ማነስ በተወሰነ መልኩ በልማት አጋሮቻቸውን በተደረጉ ድጋፎች መሸፈን በመጀመሩ ዕቅዳችንን ለመፈጸም ያስችለናል። ለሥርዓት ዝርጋታ ድጋፍ ማድረግ የሚችሉ ሌሎች አጋር አካላትን በመቀስቀስ የፕሮጀክት ምክር ሃሳብ ማቅረብና ድጋፋቸውን ማስፋት የትግበራ ስልታችን ይሆናል።

መሪ የመሬት አጠቃቀም በሀገራዊና በክልል ደረጃ እንዲኖር በአለም ምግብ ድርጅት አጋዥነት የተዘጋጀውን ፕሮጀክት ሀሳብ ለአጋር አካላት በማቅረብ በቂ የበጀት አቅም ማግኘት እንደሚቻል ተገምቷል። ክልሎችም ለዚህ ዓላማ በየዓመቱ በጀት እንዲመድቡ የማድረግ ስልት መከተል ይሆናል። በመሬት አጠቃቀም ላይ በሁሉም ደረጃ ግንዛቤ እንዲጨበጥና በቂ ትኩረት እንዲሰጥ በአስፈላጊነቱ ላይ እና በመሬት አጠቃቀም ፖሊሲ ትግበራ አስፈላጊነት ላይ የጥናት ጽሑፎችን በማቅረብና በማስራጨት ወደ ተግባር የመግባት በቀበሌ ደረጃ ለሚዘጋጀው የአሳታፊ የመሬት አጠቃቀም ዕቅድ የተዘጋጀው ማንዋል በቂና የሚያስራ ስለሆነ ክልሎች ስራ ዕቅድ ይዘው እንዲሰሩ የግንዛቤ ፈጠራና ክትትል ሥራ ይከናወናል። በገጠር መሬት አስተዳደር ሥርዓት ዝርጋታ ላይ በተለያዩ መልኩ የሚሰሩ ፕሮጀክቶች ተቀናጅተውና ተደጋግፈው እንዲሰሩ የቅርብ ክትትል ለማድረግ የሚያስችል የክትትልና ድጋፍ አቅማችንን በመፈተሽ ጠንካራ አደረጃጀት መፍጠርና ጠንካራ ክትትልና ድጋፍ ለማግኘት ፕሮጀክቶችንና ባለድርሻ አካላትን በየጊዜው የማወያያ መድረክ በማመቻቸት ይፈጸማል።

2.7 እቅዱን ለማሳካት የሚያስፈልጉ አደረጃጀቶች ማሻሻያ እና የአቅም ግንባታ ስራዎች

2.7.1 ለአነስተኛ መስኖ ልማት

በመስኖ ልማት የሚታዩ የባለሙያ እጥረቶችን መፍታት ትኩረት ይሰጠዋል። በዚህ ረገድ ከፌደራል ጀምሮ እስከ ክልልና ወረዳ ያለው የመስኖ ሙያተኞች እጥረት መፍታት እንደተጠበቀ ሆኖ በቀበሌ ደረጃ አርሶ አደሩን በቅርቡ ድጋፍ የሚያደርጉ የቀበሌ ግብርና ሙያተኞች የክህሎት ክፍተት በሥልጠና እና በተሞክሮ ልውውጥ እንዲቀረፍ ይደረጋል። በሀገር አቀፍ ደረጃ በእያንዳንዱ 100 ሄክታር መስኖ እርሻ ቢያንስ አንድ የመስኖ ልማት ሠራተኛ በቀበሌ ደረጃ እንዲኖር የማድረግ አቅጣጫ ተግባራዊ ይሆናል።

በተመሳሳይ መልኩ የመስኖ ማስፋፋት ሥራውን በተሟላ አቅም መምራት እንዲቻል በእያንዳንዱ ሰብል አብቃይ ወረዳ እና የመስኖ ልማት ሥራው በስፋት ተግባራዊ በሚደረጉባቸው አርብቶ አደርና ልዩ ድጋፍ በሚሹ ክልሎች ወረዳዎች በመስኖ ሰብል ልማት ባለሙያ፣ የመስኖ አግሮኖሚስት፣ የመስኖ ሰብል ጥበቃ ባለሙያ፣ የመስኖ መሠረተ ልማት ባለሙያ፣ እና የመስኖ ምርት ግብይትና ግብዓት አቅርቦት ባለሙያ እንዲደራጁ ይደረጋል።

በመጀመሪያው የእድገትና ትራንስፎርሜሽን እቅድ ዘመን ዋነኛ የመስኖ ልማት ማነቆ ከነበሩት ችግሮች መካከል የመስኖ ፕሮጀክቶች የግንባታ ጥራት ደረጃ መጓደል አንዱ ነበር። ለዚህም ዋነኛ ምክንያት ሆነው የተለዩት በፕሮጀክቶቹ ጥናትና ዲዛይን ብቃት ማነስና በግንባታ ወቅት የሚያጋጥሙ የአፈፃፀም ጉድለቶች መሆናቸው ተረጋግጧል።

ይህ ደግሞ በሙያተኞቹ ላይ የሚታዩ የመስክ የክህሎት ክፍተቶችና የስነ-ምግባር ጉድለቶች በመሆናቸው ይህንን ቀጣይነት ባለው መልኩ መፍታታ እንዲቻል ሙያተኞችን በብዛትና በሙያ ዓይነት የማምረት አቅጣጫ መከተሉ እንደተጠበቀ ሆኖ አጫጭር የክህሎትና ስነ-ምግባር ማበልፀጊያ ሥልጠናዎች የሚሰጡበት የክህሎት ማዕከሎች (Center of excellence) እንዲኖሩ ይደረጋል።

2.7.2 የገጠር መሬት አስተዳደርና አጠቃቀም

የገጠር መሬት አስተዳደር አጠቃላይ ሥራዎችን ለመደገፍና ለመከታተል በወረዳና በቀበሌ ደረጃ የተለያዩ የሙያ ዓይነት እና ትምህርት ዝግጅት ያለው ባለሙያ ያስፈልጋል። በወረዳ ደረጃ የሚከናወኑ ዋና ዋና የገጠር መሬት አስተዳደር ሥራዎች ዕቅድ ማውጣት፣ በቅየሳ፣ምዝገባና መረጃ ሥርዓት ላይሥልጠና መስጠት፣ የቅየሳና ምዝገባ ሂደት ላይ የጥራት ክትትል(Quality control) ማድረግ፣ የመሬት መረጃውን በሥርዓት ማደረጃት፣ በየጊዜው የሚመጡ የመሬት ለውውጥ ጥያቄዎችን መመዝገብና መረጃዎችን ማደስ፣ ከወረዳ ፍ/ቤት ለሚመጡ የተለያዩ ጥያቄዎች በጽሁፍና በአካል ምላሽ መስጠት፣ የገጠር መሬት የመጠቀም መብት ማረጋገጫ ሠርተፍኬት ማዘጋጀት፣ የመሬት ይዞታ ካርታ ማዘጋጀት/ማተም፣ የመሬት ካሳ ክፍያን በሚመለከት ክትትል ማድረግ ናቸው።

2.7.3 የአፈር ለምነት ማሻሻያና መረጃ ስርዓት ግንባታ

የሰው ሀብት ልማትን አስመልክቶ በአፈር ለምነት ማኔጅመንት በሁለተኛ ዲግሪ 100፣ በመጀመሪያ ዲግሪ 200 እና በዲፕሎማ ደረጃ 500 ባለሙያዎችን ለማሰልጠን ታቅዷል። በተጨማሪም ሀገራዊ የአፈር መረጃ ስርዓት ግንባታና ካርታ ልማት ስራ ለሁሉም ሴክተሮች አገልግሎት መስጠት እና መምራት የሚችል ተቋማዊ አደረጃጀት እንዲኖር ይደረጋል።

በሁለተኛው ዙር የዕ.ት.ዕ ዘመን የአገሪቱን የአፈር ሀብት መረጃ ለማደራጀት፣ ለመተንተንና ወቅታዊ ማሻሻያዎችን ለማከናወንና የማዳበሪያ ፍላጎቶችን ለየአካባቢው መለየት እንዲቻል በአገር አቀፍ ደረጃ የአፈር ሀብት መረጃ ማደራጃ ተቋም (Soil Resource Institute) የሚደራጅ ይሆናል።

የአፈር ሀብት መረጃና ካርታ ዝግጅት ሥርዓትን ለማጠናከር በሚያስችሉ የተለያዩ የሙያ ዘርፎች ለ400 የፌደራልና የክልል ባለሙያዎች የአጭር፣የመካከለኛና የረዥም ጊዜ ስልጠናዎች ይሰጣል።

3. ስትራቴጂክ ግብ 3፣ በገጠር የስራ እድል በማስፋትና የምግብ ዋስትናን በማረጋገጥ የሴቶችን ወጣቶችን ተጠቃሚነት ማስደግፍ

3.1 ግብ 3.1: የምግብ ዋስትናን ማረጋገጥ

3.1.1 የቤተሰብ ጥሪት ግንባታ ፕሮግራም

ከ2008-2012 ባለው ጊዜ ውስጥ የሴፍቴኔት ተጠቃሚዎችን ቀዳሚ የብድር ተጠቃሚ በማድረግ በቤተሰብ ደረጃ ጥሪት እዲፈጥሩ ይደረጋል። በመሆኑም በመነሻ አመት ካለው 233,400 በቤተሰብ ደረጃ የቤተሰብ ፓኬጅ ብድር በማግኘት ጥሪት ከገነቡት ስር የሰደደና ጊዚያዊ የምግብ ዋስትና ችግር ያለባቸው (አባወራና እማወራ) የቤተሰብ ኃላፊዎች በእቅድ ዘመኑ ማብቂያ ወደ 628,850 አባወራና እማወራ) የቤተሰብ ኃላፊዎች ለማድረስ ታቅዷል።

3.1.2 ልማታዊ ሴፍቴኔት ፕሮግራምና ምረቃ (Graduation)

በቀጣይ የሴፍቴኔት ፕሮግራም ተግባራዊ የሚሆነው በትግራይ፣ በአማራ፣ በኦሮሚያ፣ በደቡብ ብ/ብ/ሀ፣ በሶማሌ፣ በአፋርና በሐረሪ ክልሎችና በድሬዳዋ አስተዳደር በሚገኙ 319 ሥር የሠደደ የምግብ ዋስትና ችግር ባለባቸው ነባር ወረዳዎች እና 92 በሴፍቴኔት ክልል የሚገኙ ለአደጋ ተጋላጭ የሆኑ ወረዳዎች በመጨመር በድምሩ 411 ወረዳዎችን ያካትታል ተብሎ ይጠበቃል። በፕሮግራሙ ከሚታቀፉ ተጠቃሚዎች መካከልም 20 በመቶ የሚሆኑት ቀጥተኛ ድጋፍ የሚደረግላቸው ሲሆን እነዚህም አቅመደካሞች፣ አረጋዊያን፣ ሽማግሌዎችና የአካል ጉዳተኞች ሲሆኑ ቀሪዎቹ 80 በመቶ የሚሆኑ የፕሮግራሙ ተጠቃሚዎች በማህበረሰብ ስራ ተሳታፊ እንዲሆኑ ይጠበቃል። 2008 ጀምሮ እስከ 2012 ባለው ጊዜ የሴፍቴኔት ተጠቃሚው ቁጥር ከ5,115 ሚሊዮን ህዝብ ባለፉት 3 ዓመታት ጊዜያዊ የምግብ ዋስትና ችግር ገጥሞአቸው በአመርጃንሲ ሲደገፉ የነበሩ 3.5 ሚሊዮን ተረጿዎችን በመጨመር ወደ 8.3 ሚሊዮን ህዝብ ያድጋል።

በአጠቃላይ የሴፍቴኔት ፕሮግራም ከሌሎች የምግብ ዋስትና ፕሮግራሞች ጋር ተሳስሮ እንዲተገበር በማድረግ በመነሻ እቅድ ካለው 161,310 የቤተሰብ ኃላፊዎች (አባወራ እማወራ) ተመራቂ በእቅድ ዘመኑ ማብቂያ ወደ 1,000,223 የቤተሰብ ኃላፊዎች (አባወራ እማወራ) ወይም 5,001,116 ተመራቂዎች ለማድረስ ታቅዷል።

3.1.3 የመጠባበቂያ ምግብ ክምችት

የመጠባበቂያ ምግብ ክምችትን በተመለከተ በመጀመሪያው የእድገትና ትራንስፎርሜሽን ዕቅድ አመታት በተለያዩ ምክንያቶች ዕቅዱ ሳይተገበር የቀረ ቢሆንም ሃገሪቱ ከምትከተለው በምግብ ሰብል ምርት ራስን ከመቻል ባሻገርና የድንገተኛ አደጋ ክስተትን ከመቋቋም አንጻር በራስ አቅም ምላሽ መስጠትና የዜጎችን መብት ለመጠበቅ የሚያስችል ብቃት ያለው የዝግጁነት አቅምን መገንባት ዋናው ተግባር በመሆኑ በሚቀጥለውና በሁለተኛው የዕትዕ ዓመታት ይህንን ተግባር የሚከታተለው አካል

በአደረጃጀትም ይሁን በስትራቴጂ ተጠናክሮ እንደሚቀጥል በማሰብ የክምችቱ መጠኑ አሁን ካለው ከ405,000 ሜትሪክ ቶን ወደ1.5 ሚሊዮን ሜትሪክ ቶን እንደሚደርስ ይጠበቃል።

3.1.4 ግቦችን ለማሳካት የሚከናወኑ ተግባራትና የማስፈጸሚያ ስልቶች

ለልማታዊ ሴፍቲኔት ፕሮግራም ተሳተፊዎች ወቅታዊ የአህልና የገንዘብ ድጋፍ እንዲያገኙ ማድረግና የምግብ ዋስትናቸውን እንዲሻሻል ማድረግ፤

- ለሴፍቲኔት ተጠቃሚዎች የሚላከው ሀብት (ገንዘብ/ምግብ) የፕሮግራሙን መርህ (primacy of transfers) ተከትሎ እንዲተገበር በወቅቱ ክፍያቸውን እንዲያገኙ አስፈላጊው ክትትልና ድጋፍ ይደረጋል፤
- ለዚህም ተፈጻሚነት አመታዊ የሥርጭት እቅድ ይዘጋጃል፤ የሚያስፍልገውን የሃብት (አህልና ገንዘብ መጠን) በወቅቱ በማዘጋጀት የሚመለከታቸውን አካላት እንዲያውቁትና በዚሁ መሠረት ተግባራዊ እንዲያደርጉ ክትትልና ድጋፍ ይደረጋል።
- ቀጥተኛ ድጋፍ የሚደረግላቸው (direct support) በዘላቂነት አመቱን በሙሉ ድጋፍ እንዲያገኙ በማድረግ የምግብ ፍላጎታቸውን እንዲያሟሉ ይደረጋል፤
- የሴፍቲኔት ፕሮግራም ተጠቃሚዎች በቤተሰብ ደረጃ የተመጣጣኑ ምግብ በመመገም የኑትሪሽን ሁኔታቸውን ማሻሻል እንዲችሉ የሴፍቲኔት ፕሮግራም ከስርአተ ምግብ ፕሮግራም ጋር በተቀናጀ መልኩ ተግባራዊ ይደረጋል፤ ለዚህም ከዚህ በፊት ለተጠቃሚዎች ይሰጥ ከነበረው 15 ኪ/ግ እህል በተጨማሪ 4ኪ/ግ ጥራጥሬ በተጨማሪነት ለተጠቃሚዎች እንዲሰጥ ይደረጋል፤
- ለተጠቃሚዎች የሚከፈለውን ክፍያ ቅድሚያ ገንዘብ (cash first principle) የሚለውን የፕሮግራሙን መርህ ተከትሎ ተግባራዊ ይደረጋል፤ ለዚህም ተፈጻሚነት የገበያ ዳሰሳ ጥናት በሴፍቲኔት ወረዳዎች ይካሄዳል።
- ለተጠቃሚዎች የሚከፈለውን ክፍያ ምንዳ ከአለው የገበያ ሁኔታ ጋር ለማስተካከል እንዲቻልና በየዓመቱ የምንዳ ክፍያ ጥናት በማካሄድ (wage rate study) የተጠቃሚዎች ክፍያ (ምንዳ) እንዲሰተካከል ይደረጋል፤

የቤተሰብ ጥሪት ግንባታ

- የሴፍቲኔት ፕሮግራም ተጠቃሚዎች ቀዳሚ የቤተሰብ ጥሪት በግንባታ ፕሮግራም የብድር አቅርቦት ተጠቃሚ እንዲሆኑ ይደረጋል።
- የሴፍቲኔት ፕሮግራም ተጠቃሚዎች በተለያዩ የግብርናና ከግብርና ውጭ ባሉ የገቢ ማስገኛ ሥራዎች በማሳተፍ በቤተሰብ ደረጃ ጥሪትና ተጨማሪ ገቢ በመፍጠር የምግብ ዋስትናቸውን ማሻሻል እንዲችሉ የክልል መንግሥታት ለብድር አገልግሎት የሚውል ገንዘብ እንዲመድቡ ይደረጋል።

- በየክልሉ የሚገኙ የፋይናንስ ተቋማት ለቤተሠብ ጥሪት በግንባታ ፕሮግራም ማስፈጸሚያ የሚውለ የብድር ገንዘብ በመመደብ ለታለመለት ዓላማ እንዲያውሉ ይደረጋል።
- ባለፉት ዓመታት የተሠራጩ የብድር ገንዘቦችን በማሰባሰብ መልሦ ለቤተሰብ ጥሪት ግንባታ ፕሮግራም የብድር አገልግሎት እንዲውል ይደረጋል።
- የፓኬጅ ማስፈጸሚያ ቴክኖሎጂና ብድር አቅርቦትን ቀልጣፋ ለማድረግና ዘላቂ የሆነ የፋይናንስ ሥርዓት በገጠር ለመዘርጋት እንዲቻል የፓኬጅ ማስፈጸሚያ ብድርን በገንዘብ ቁጠባና ብድር ህ/ሥራ ማህበራትና በማይክሮ ፋይናንስ ተቋማት እንዲሰራጩ ይደረጋል።
- በሁለተኛው የዕድገትና የትራንስፎርሜሽን ዕቅድ ዓመታት ውስጥ የሴፍቲኔት ተጠቃሚዎችን የምግብ ዋስትና ለማረጋገጥ የልማት ቀጠናዎችን መሠረት በማድረግ አዋጭ የግብርና ፓኬጆች ተዘጋጅተው ተግባራዊ ይደርጋሉ።
- ከሴፍቲኔት ተጠቃሚዎች መካከል የፓኬጅ ተጠቃሚዎችን በመለየት ለምረቃ የሚያበቃ የልማት ሥራ አቅደው እንዲፈጽሙ በቢዝነስ ኻላን ዝግጅት፣ ሥልጠና፣ ቴክኖሎጂ፣ ብድርና የኤክስቴንሽን ድጋፍ እንዲያገኙ በማድረግ ውጤታማ እንዲሆኑ የሚያበቃ ድጋፍ ይሠጣል፤ የምግብ ዋስትና ስትራቴጂውን መሰረት ያደረጉ የፓኬጅ ጥንቅሮች ማለትም ለዝናብ አጠር አካባቢዎች ተስማሚ የሆኑና በውኃ ማሰባሰብና በአነስተኛ መሬት ላይ ውጤታማ የሚያደርጉ ስራዎችን ተግባራዊ በማድረግ የምግብ ዋስትናን ለማረጋገጥ የሚያስችሉ ፓኬጆች ልዩ ትኩረት ይሰጣቸዋል፤
- የድሃ ድሃ የሆኑትን የሴፍቲኔት ተጠቃሚዎችን በመለየት ጥሪት ለመፍጠር የሚያስችላቸውን ጥሪትን በማስተላለፍ/በመስጠት(asset transfer) በቤተሰብ ደረጃ ጥሪት እንዲፈጥሩና እንዲገነቡ ይደረጋል፤
- ስር የሰደደ የምግብ ዋስትና መታጣት ችግር ባለባቸው ወረዳዎች የሚገኙ ሴቶችንና ወጣቶችን ተሳትፎና ተጠቃሚነት ለማረጋገጥና መሬት ለሌላቸው የገጠር ወጣቶችና ሴቶች ጥሪት መፍጠር እንዲችሉ የተለየ ጥሪት ይደረጋል።

የልማታዊ ሴፍቲኔት ፕሮግራም ምረቃ

- የሴፍቲኔት ፕሮግራም ተጠቃሚዎች በተደረገላቸው ድጋፍ በመጠቀም በቤተሠብ ደረጃ ተጨማሪ ጥሪት እና ገቢ በመፍጠት የኑሮ ሁኔታቸውን እያሻሻሉ በመምጣት ከፕሮግራሙ ለማስመረቅ የሚያስችላቸውን ዝቅተኛ መስፈርት ሟሟላታቸውን በማረጋገጥ ምረቃው በመረጃ የተደገፈ (evidence based) እንዲሆን ይደረጋል፤ ለዚህም
- የሚሰጡ የቤተሰብ ፓኬጅ ብድሮች ቅድሚያ የሴፍቲኔት ተጠቃሚዎች እንዲያገኙ በማድረግ ለምረቃ የሚያበቃቸው ጥሪት እንዲገነቡ ይደረጋል፤ ለዚህም አስፈላጊው ክትትል እና ድጋፍ ይደረጋል፤
- የሚካሄደው ምረቃ በመረጃ የተደገፈ ለማድረግ (graduation prediction system (GPS)) የተባለ የአሰራር ስልት ተግባራዊ ይደረጋል፤

- ቀደም ሲል በተደረገላቸው ድጋፍ እና የቤተሰብ ጥሪት መገንቢያ ብድር አቅርቦት ተጠቅመው ለምረቃ የበቁ ቤተሰቦች የተሻለ ሃብት በመፍጠር የበለጠ የገቢ ስኬት በማስመዝገብ ከምግብ ዋስትና ፕሮግራም እንዲመረቁ የሚያስችል የሥልጠና፣ የቴክኖሎጂና የብድር አገልግሎት አቅርቦት እንዲመቻች ይደረጋል፤
- የሴፍቲኬት ተጠቃሚ ቤተሰቦች የምግብ ዋስትናቸውን ለማሻሻል ከፕሮግራሙ ለመመረቅ እንዲችሉ በሦስት አማራጭ የድጋፍ መንገዶች (path ways) ማለትም በእርሻ (agriculture) (እንስሳትና ስብል)፣ ከግብርና ውጪ (off farm activity) እንዲሁም በጉልበት ሽያጭ (labour marketing) በአማራጭነት በመጠቀም የምግብ ዋስትናቸውን እንዲያሻሽሉና ጥሪት እንዲፈጥሩ ይደረጋል፤

3.2 ግብ 3.2: በገጠር ለሚኖሩ የተማሩ ፤ ያልተማሩና ትምህርት ላቋረጡ ወጣቶችንና ሴቶች የስራ ዕድል በመፍጠር ተጠቃሚነታቸውን ማሰደግ

በአሁኑ ወቅት በገጠር አካባቢ በርካታ ወጣቶች ሴቶችን ሌሎችም የህብረተሰብ ክፍሎች በያሉበት አካባቢ የስራ እድል እንዲጠርላቸውና ተጠቃሚ ዕንዲሆኑ ይፈልጋሉ፡፡ ስለሆነም በገጠር አካባቢ የሥራ ዕድል ለመፍጠርና ዘላቂ ልማት ለማምጣት የሚያስችል የአካባቢውን ዕምቅ ሀብት መሰረት ያደረገ የሴት እና ወንድ ተገልጋዮችን ፍላጎትና ዝንባሌ የሚያሳይ የዳሰሳ ጥናት በማካሄድ በገጠር ስራ ፈላጊ የህብረተሰብ ክፍሎችን ፍላጎትን፣ ዝንባሌንና የአካባቢውን እምቅ ሃብት (potential) መሰረት በማድረግ በማህበር እንዲደራጁ የማነሳሰት ሥራ በስፋት መስራትና ህብረተሰቡን ተጠቃሚነት ማሰዳግ አስፈላጊ መሆኑ ተረጋግጧል፡፡

በተመሳሳይ መልኩም ከሚመለከታቸው የፌዴራልና የክልል አካላት ጋር በመቀናጀት በአማራጭ የስራ ዕድል መስኮች ላይ መሰማራት የሚፈልጉ ወጣቶችን መመልመያ መስፈርት ማዘጋጀት፣ በተዘጋጀው መስፍረት መሰረትም ስራ ፈላጊዎች ተደራጅተው በተለያዩ አማራጭ ስራ ዕድሎች ላይ እንዲሰማሩ ማድረግ ይጠበቃል፡፡

በተለያዩ የትምህርት ተቋማት በተለያዩ ሙያና ትምህርት ተመርቀው ስራ ለሚፈልጉ ወንድና ሴት ወጣቶች ከሙያቸውና ዝንባሌያቸው አንጻር አዋጭ የሆኑ የስራ አማራጮችን በመለየትና በማጥናት በገጠር ግብርና እና ሌሎች አማራጭ የስራ መስኮች እንዲፈጠሩ ድጋፍ ማድረግም ወሳኝ ጉዳይ ነው፡፡

በገጠር ለሚኖሩ ሥራ ፈላጊ የህብረተሰብ ክፍሎች ከማሳ ዉጪ ግብርና ነክ እና ግብርና ነክ ያልሆኑ አማራጭ የሥራ ዕድሎችን ለመፍጠር የአካባቢውን ልምድና ተጨባጭ ሁኔታ መሠረት ያደረገ ጥናትንም በሂደት በማካሄድ ሥራ ዕድል ፈጠራ አቅምን ማሰደግ ጥኩረት ተሰጥቶ የሚሰራ ይሆናል፡፡

በገጠር በጥናት በተለይ የስራ አማራጮች የተሰማሩ የህብረተሰብ ክፍሎችን ውጤታማ ለማድረግ የመስሪያና የመሸጫ ቦታና ቤት፣ የመሰረተ ልማት አቅርቦት፣ የስልጠና፣ የብድርና የገቢ ድጋፎችን እንዲያገኙ ይደረጋል፤ በገጠር በግብርና ምርቶች ላይ ተጨማሪ እሴት የሚፈጥሩ አማራጭ የስራ

እድሎችን ተጠንተው ተግባራዊ ይደረጋ። አዋጭነቱን በማረጋገጥም ፓኬጅ ተቀርጾላቸው ወደ ተግባር እንዲሸጋገር ድጋፍ ይደረጋል ።

በገጠሩ አካባቢዎች በተፈጠሩ የስራ አማራጮች የተሰማሩ የህብረተሰብ ክፍሎች ከምርታቸው ይበልጥ ተጠቃሚ እንዲሆኑ የገበያ ጥናት ያካሄዳል፤ ትስስር ይፈጥራል፤ ገበያ መር ምርቶች ላይ እዲሰማሩ የማበረታታት ቀጣይነት እንዲኖረውም ክትትል ድጋፍ ይደረጋል ፤ በገጠር አካባቢዎች የተፈጠሩ የስራ አማራጮች በከተሞች አካባቢ ከተቋቋሙ ወይም ከሚቋቋሙ ኢንተርፕራይዞች ጋር በሚተሳሰሩበት ሁኔታ ላይ ከሚመለከታቸው አካላት ጋር ተቀናጅቶ ይሰራል።

በጥናት ለተለዩት አማራጭ የስራ ዕድሎች የፋይናንስ ፍላጎትን ቀጣይነት ባለው መልኩ ከማሟላት አኳያ ፈንድ የሚገኝበትን ስልት ተነድፎ ተግባራዊ ይደረጋል ።

በዚሁ መሰረት በሁለተኛው የእድገትና ተራንስፎርሜሽን እቅድ ዘመን የስራ እድል የተፈተረላቸው ዜጎች በ2007 ከተደረሰበት 1,033,000 በተጨማሪ ለ3,672,000 ዜጎች የስራ እድል በመፍጠር በ 2012 ዓ.ም በገጠር የሥራ እድል የተፈጠረላቸው ዜጎች ቁጥር 4,750,000 እንዲደርስ ይደረጋል።

VI. የአርብቶ አደሩ አካባቢ የግብርና ልማት

በአርብቶአደሩ አካባቢ በመደበኛ ፕሮግራሞች በየዘርፉ ስራዎች ውስጥ ተካተው የሚሰሩት እንደ ተጠበቀ ሆኖ በአርብቶ አደር አካባቢዎች የተጀመረው ውሃን ማእከል ያደረገ የተፋሰስ ልማትና በፈቃደኝነት ላይ የተመሰረተ የመንደር ማሰባሰብ ፕሮግራም አርብቶ አደር ህዝባችንን ከመቼውም ጊዜ በላይ የኢኮኖሚያዊና ማህበራዊ ልማት ተጠቃሚ እያደረገው ይገኛል። በመሆኑም በመጀመሪያው የዕትዕ ዘመን በተከናወኑ የተፋሰስ ልማትና በፈቃደኝነት ላይ የተመሰረተ የመንደር ማሰባሰብ ተግባራትና የተገኙ ውጤቶች በአርብቶ አደሩ ህዝባችንም ሆነ በየደረጃው በሚገኘው አስፈጻሚ አካላት ዘንድ ከፍተኛ የሆነ የልማት መነሳሳት እንዲፈጠር አድርጓል። በሁለተኛው የዕትዕም ለእንስሳትና ለሰው መጠጥ ውሃ የማዳረስ፣ የክርስ ምድርና ገፁምድር ውሀን በመጠቀም የመስኖን ስራ ማስፋፋት፣ የአርብቶ አደር ግብርና ኤክስፔሽን ስርዓትን ማጠናከር፣ የማህበራዊ አገልግሎት ተቋማትንና መሰረተ ልማትን በተቀናጀ መልኩ መተግበር፣ የተቋማዊ አቅም ግንባታ ሥራ ከፍተኛ ትኩረት ተሰጥቶት የሚሰራ ይሆናል። በዚሁም መሰረት በቀጣዮቹ 5 አመታት በአርብቶአደር ክልሎች ቀጥሎ የተዘዘሩት ዋና ዋና ተግባራት ይከናወናሉ

- ለሰውና እንስሳት መጠጥ አገልግሎት የሚውሉ የመጠጥ ውሃ ፕሮጀክቶች ተቀርፀው ተግባራዊ ይደረጋሉ፤
- ለመስኖ ሊውል የሚችለውን የገጽ-ምድርና የክርስ ምድር ውሃን በመጠቀም አዋጪ የመስኖ ቴክኖሎጂዎችን በመምረጥ ተግባራዊ ይደረጋል፤
- በተለይ የልማት ኮሪዶች ተደራሽ የሚያደርጉ መንገዶችና ድልድዮች እንዲገነቡ ደረጋል፤
- በተመረጡ ልማት ማዕከላት የማህበራዊና ኢኮኖሚያዊ አገልግሎት መስጫ ተቋማት ተሟልተው አገልግሎት እንዲሰጡ ደረጋል
- የማስፈጸም አቅም ከመገንባት አንጻር ከተፋሰስ ልማት ፕሮግራሞች ጋር ተያይዞ የክልሎቹን የማስፈጸም አቅም መገንባት ወሳኝ ተግባር ተደርጎ የተወሰደ በመሆኑ በተለይ በውሃና መንገድ ግንባታ የሚታየው የማስፈጸም አቅም ማነቆ ከመፍታት አንጻር ከፍተኛ የአቅም ግንባታ ሥራዎች ይሰራሉ፤

VII. የአሠራር ሥርዓት ማነቆዎችን ለመፍታት የሚያስችሉ የትራንስፎርሜሽን አጀንዳዎች

የሁለተኛውን የግብርና የዕድገትን ትራንስፎርሜሽን ዕቅድ ለማሳካት የኢትዮጵያ መንግስት ወሳኝ የሆኑ ስርዓታዊ ማነቆዎችን ለማስወገድ ሚያስችሉት የግብርና ትራንስፎርሜሽን አጀንዳዎችን በመቅረጽ ተግባራዊ ያደርጋል።

ግብርና አሁን ካለበት ከዕጅ ወደ አፍ የሆነና ዝቅተኛ አምራችነት ዘርፍ ተላቆ ወደ ከፍተኛ አምራችነትና ሌሎችን የኢኮኖሚ ዘርፎች በበቂ ደረጃ የሚደግፍ ዘርፍ እንዲሆን በማስቻል የሁለተኛውን የእድገትና ትራንስፎርሜሽን ዕቅድ ለማሳካትና የግብርና ትራንስፎርሜሽኑን ለማሳለጥ (catalyze) ወሳኝ የሆኑ ሥርዓታዊ ማነቆዎችን በየደረጃው ለይቶ መፍታትን ይጠይቃል። ይህም የሚከተሉት አሠራሮችን ያካትታል፤ (ሀ) ሴክተሩን የመለወጥ አቅም ባላቸው ጉዳዮች ላይ ትኩረት ሰጥቶ በመሥራት በቅደም ተከተላቸው መሰረት ግብ ማስቀመጥ፤ የሚያስፈልገውን ሀብት እና ፈፃሚ አካላትን መለየት፤ (ለ) ለውጤታማ አፈፃፀም በትኩረት ማከናወን፤ (ሐ) ከግብርናው ዘርፍ ባሻገር ከሌሎች ዘርፎች /ክፍለ ኢኮኖሚ/ ጋር ተቀናጅቶ መሥራት እና ውጤታማ የክትትልና ግምገማ ስርዓት በመዘርጋት የሚፈፀም ይሆናል።

በትራንስፎርሜሽን አጀንዳው ቅድሚያ የተሰጣቸው ጉዳዮች የግብርና እድገትና ትራንስፎርሜሽን እቅድ ሁለት አላማዎችን መሰረት ተደርገው የተቀረፁ ናቸው። በዚህም መሰረት 31 የሥራ ዘርፎች (program areas) የተለዩ ሲሆን እያንዳንዱ የስራ ዘርፍ የ ዕ.ት.ዕ ሁለትን ዓላማዎች ሊያሳኩ የሚችሉ ከ 1-3 የሚደርሱ ትራንስፎርሜሽን አጀንዳዎች እንዲኖረው ተደርጓል። በሁሉም የሥራ ዘርፎች የሴቶችና ወጣቶችን ተደራሽነት ማሳደግ ልዩ ትኩረት ይኖረዋል።

1. ሰብል ልማትን የሚመለከቱ የትራንስፎርሜሽን ጉዳዮች

1.1 ምርጥ ዘር አቅርቦትና ስርጭት፡

በምርጥ ዘር አቅርቦት ረገድ የሚታዩ መሰረታዊ ማነቆዎችን ለመፍታት ሁለት የውጤት መስኮች ተለይተዋል።

(ሀ) ኢንቨስትመንትን ለመሳብና ተወዳዳሪ የዘር ግብይትን ለማበረታታት አስቻይ ሁኔታዎችን ማጠናከር፤

(ለ) ዓለም አቀፍ ደረጃዎችን ለማሟላት በሚያስችል ሁኔታ የፌደራልና ክልሎችን የዘር ጥራት ቁጥጥር አቅም ማሳደግ።

1.2 ማዳበሪያ አቅርቦትና ስርጭት፡

ከምርጥ ዘር ጋር አብሮ ተስማሚ የማዳበሪያና የዕፈር ለምነት ማሻሻያ ዘዴዎችን በመጠቀም ምርታማነትን ከ50-200 በመቶ መጨመር ይቻላል። አርሶ አደሩ ማዳበሪያን በአግባቡ እንዳይጠቀም የሚገቱ ሁኔታዎች እንዳሉ ይታወቃል። መሰረታዊ የሆነ መፍትሄ ለመስጠት ዋነኛው ሥራ ለየአካባቢውን ተሰማሚ የሆነ የማዳበሪያ ምርትና አቅርቦት እንዲኖር ማመቻቸት ይሆናል።

1.3 የሰብል ጥበቃና ጤንነት፡

በአዝርዕት ወይም ሰብል ጥበቃና ጤንነት መሰረታዊ ማነቆዎችን ለመፍታት ሁለት የውጤት መስኮች ተለይተዋል፡፡ እነዚህም፡-

(ሀ) የተባይና በሽታ ትንበያ አቅምና አሰራር መገንባት፤ የወረርሽኝ ቅድሚያ ማስጠንቀቂያና ተፈጥሮአዊና ሰው ሰራሽ ምላሽ ስርዓት ማጠናከር፤

(ለ) በፌደራልና በክልል ደረጃ ውጤታማ የፀረ ተባይ ቁጥጥርና አስተዳደር እንዲኖር ማድረግ ናቸው፡፡

ፕሮግራሙ በአዲስ የሚጀመር በመሆኑ በአሁኑ ደረጃ የተለዩ የትራንስፎርሜሽን አጀንዳዎች ከሚመለከታቸው ባለድርሻ አካላት በጋራ በመሆን ወደፊት የሚዳብሩ ይሆናል፡፡

2. የግብርና ኤክስቴንሽን ሥርዓት፡

የኤክስቴንሽን አገልግሎት የተሻሻሉ የግብርና አሠራሮችና ቴክኖሎጂዎችን ለአርሶ አደሩ በማስተዋወቅ የሰብልና እንስሳት ምርትና ምርታማነትን ለማሳደግ ወሳኝ ሚና አለው፡፡ ሆኖም የግብርና ኤክስቴንሽን የተሻሻለ አገልግሎት እንዲሰጥና የአርሶ አደሩ የቴክኖሎጂ አጠቃቀም ስር ነቀል ለውጥ እንዲያመጣ አንዳንድ የአሠራር ለውጦች እንደሚከተለው ተለይተዋል፤

(ሀ) የግብርና ኤክስቴንሽንን የእያንዳንዱን አካባቢና የማህበረሰብ ተጨባጭ ሁኔታን መሰረት ያደረገና የገበያ ፍላጎትን የተከተለ ማድረግ፤

(ለ) የግብርና ኤክስቴንሽን በተቀናጀ፣ በተጠያቂነትና እና ዘላቂ የማስፈፀሚያ በጀት የሚኖርበት (financially sustainable) የአሰራር ስርዓትን ማጠናከር፡፡

3. ፍላጎትን መሰረት ያደረገ ምርምር፡

ምርትና ምርታማነትን ከገበያ ጋር በተሳሰረ መልኩ ለማሳደግ፤ የእርሻ ምርምርን ትልቅ የገበያ እምቅ አቅም ባላቸው ጉዳዮች ላይ በማትኮር በይበልጥ ውጤታማ ማድረግ ያስፈልጋል፡፡ ስለዚህ የተቀናጀና ፍላጎትን መሰረት ያደረገ ምርምር በሰብልና በእንስሳት፤ በተፈጥሮ ሀብት አያያዝ ዘዴ፤ የተሻሻለ ስነ-ምግብና በሌሎች የትኩረት መስኮች ማካሄድ ያስፈልጋል፡፡ የህንን ለወጥ ለማምጣት፡-

(ሀ) የምርምር ተቋማትን የተጠቃሚዎች ፍላጎት ላይ የተመሰረተ የምርምር ውጤት የሚያፈልቁበትንና የሚያላምዱበትን ሁኔታዎችን ማመቻቸት

(ለ) የግብርና ምርትና ምርታማነትን ለማሳደግ ካለው ከፍተኛ አስተዋፅኦ ባዮቴክኖሎጂን በስፋት ጥቅም ላይ እንዲውል ይደረጋል፡፡

4. የገጠር ፋይናንስ አግልግሎት፡

የብድር፣ ኢንቨራንስና ቁጠባ አገልግሎት ለግብርና ሥራ፣ (ግብዓትና የተሻሻሉ ቴክኖሎጂን መጠቀምን ጨምሮ)፣ለእሴት ሰንሰለት መጠናከርና ለአርሶ አደሩ ኒሮ ወሳኝ ሲሆን በተለይ ለሴት ገበሬዎች ዋና ችግር ሆኖ ይታያል። ስለዚህ የገጠር ፋይናንስ ተደራሽነትን ለሁሉም ገበሬዎችና ለእሴት ሰንሰለት ተሳታፊዎች በሙሉ ማቅረብ ያስፈልጋል። ለዚህም ዋና ተግባር ሆኖ የተለየት

(ሀ) የገጠር የገንዘብ ተቋማት ማስፋፋት/ማጠናከርና በመካከላቸው የሚኖረውን የጎንዮሽና ቀጥታትስስር ማጠናከር

(ለ) የአርሶ አደሩን ፍላጎት መሰረት ያደረጉ አዳዲስ የፋይናንስ ውጤቶች ማስፋፋትም ናቸው። ይህ ተግባር የበርካታ ባለድርሻ አካላትን ተሳትፎ የሚጠይቅ በመሆኑ በአሁኑ ደረጃ የተለዩ የትራንስፎርሜሽን አጀንዳዎች ከሚመለከታቸው ባለድርሻ አካላት በጋራ በመሆን ወደፊት የሚዳብሩ ይሆናል።

5. የግብርና ሜካኖይሽንን ማስፋፋት፡

የግብርና ምርትና ምርታማነትን ለማሳደግ የሜካኖይሽን ቴክኖሎጂን ተደራሽነትና አጠቃቀምን ማስፋፋት ያስፈልጋል። ምክንያቱም ይህን በማድረግ ምርታማነትን መጨመር፣ ወጪን መቀነስና የድህረ ምርት ብክነትን መቀነስ ይቻላል። ለምሳሌ የዘር ፍላጎትን ሜካኒካል ቴክኖሎጂዎችን በመጠቀም ከ15-90 በመቶ መቀነስ ይቻላል። ለዚህም እንደ ዋና ተግባር የተያዘው ዘላቂ የሆነ የሜካኖይሽን አቅርቦት ሰንሰለት መቅረብ ሲሆን ይህም የተለያዩ አርሶ አደሮችን የሚደርሱ የአገልግሎት አስጠጥ ዘዴዎችን (service models) ማስፋፋትን ያካትታል።

6. ልዩነትን የሚያጠብቅ ተፈጥሮ ሃብት የሚጠብቅ ዕድገት

6.1 መስኖ ልማት ማስፋፋትና ድሬኔጅ፡

በመስኖና ድሬኔጅ የሚስተዋሉ መሰረታዊ ችግሮችን በመፍታት ጠንካራ የመስኖና ድሬኔጅ ልማት ዘርፍ እንዲኖር በማድረግ አነስተኛ ይዞታ ያላቸው አርሶ አደሮች፣ አርብቶ አደሮች ቢያንስ አንድ የመስኖ ውሀ አማራጭ እንዲኖራቸው በማድረግ ምርትና ምርታማነትን በማሳደግ፣ የምግብ ዋስትናን ማረጋገጥና የአርሶ አደሩ ገቢ ከፍ እንዲል ለማስቻል ከፍተኛ አስተዋፅኦ ይኖረዋል። ይህ ሥራ በዕ.ት.ዕ 1ዘመን ትኩረት ያገኘ ሲሆን በዕ.ት.ዕ 2ም የሚቀጥል ይሆናል። የትራንስፎርሜሽን አጀንዳው በሚቀጥሉት ጉዳዮች ላይ ትኩረት ያደርጋል፤

(ሀ) የመስኖ ውሀ ሀብትን በመለየት ዘላቂ የመስኖ ልማትን ማስፋፋት

(ለ) የመስኖ ልማት ቴክኖሎጂ የአቅርቦት ሰንሰለት እንዲጠናከር በማድረግ እና የመስኖና ድሬኔጅ አገልግሎቶችን በማጠናከር አርሶ አደሩን በመስኖ የማልማት አቅሙን ማጎልበት

6.2 የተፋሰስ ልማት፡

በአግባቡ ያልተያዘተ የተፋሰስ ልማት መሸርሸርና ምርታማነት መቀነስ ዋና ምክንያት በመሆኑ የተፋሰስ ልማት ትኩረት ተሰጥቶት ይቀጥላል። የተፋሰስ ልማትን ለማሳካት አርሶ አደሩ በግል ማሣውም ሆነ በወል መሬቶች ላይ ተፈጥሮን ለመንከባከብ ይሠራ ዘንድ እንዳስፈላጊነቱም የአመራረት ዘዴውንና የምርቱን ዓይነት እንዲቀይር ከተፋሰስ ልማት የተለያየ የገቢ ምንጮችንና ማበረታቻዎች መፍጠር ይገባል። ፕሮግራሙ በአዲስ የሚጀመር በመሆኑ በአሁኑ ደረጃ የተለዩ የትራንስፎርሜሽን አጀንዳዎች ከሚመለከታቸው ባለድርሻ አካላት በጋራ በመሆን ወደፊት የሚዳብሩ ይሆናል።

6.3 ብዙሀ ሕይወት ጥበቃን ማጠናከር፡

የብዙሀ ሕይወት ጥበቃ ለሰውና ለአካባቢ ደህንነት አስፈላጊ የሆኑ የዕዕዎትና እንስሳት ሀብት በመንከባከብና በመጠቀም ለአስፈላጊ አገልግሎት እንዲውሉ ማስቻል ነው። በሽታና፣ ተባይ እና ድርቅን የሚቋቋሙ እንስሳትና እዕዎት ዝርያዎች በመጠበቅና በማልማት የአየር ንብረት ለውጥ የማስተሰር ዕትራቴዎች ተግባራዊ እንዲሆኑ መደገፍ እና የኢኮሎጂው አገልግሎት የሚጠናከርበትን መደገፍ ትኩረት አድርጎ የሚሰራባቸው መስኮች ናቸው። ይህ የሥራ ዘርፍ ለግብርና የሀገር ሃብት ከመጠበቅ ባሻገር ለግብርና ትራንፎርሜሽን የሚኖረው አስተዋፅኦ ከፍተኛ በመሆኑ ሁለት የውጤት መስኮች ተለይተዋል።

- (ሀ) በምርምርና በተቀናጀ የብዙሀ ሕይወት ጥበቃ መካከል ያለውን ግንኙነት ማጠናከርና በፌዴራልና በክልል ደረጃ የብዙሀ ሕይወት ሀብትን የመለየት፣ ባግባቡ የመጠቀምና የመጠበቅ አቅምን ማሳደግ
- (ለ) የብዙሀ ሕይወት ሀብታችን የመውጫና የመግቢያ መስኮት በታወቀ መንገድና በስርዓት እንዲሆን የህግ ማዕቀፍ ማዘጋጀትና ቁጥጥርን ማጠናከር።
ፕሮግራሙ በአዲስ የሚጀመር በመሆኑ በአሁኑ ደረጃ የተለዩ የትራንስፎርሜሽን አጀንዳዎች ከሚመለከታቸው ባለድርሻ አካላት በጋራ በመሆን ወደፊት የሚዳብሩ ይሆናል።

6.4 የገጠር መሬት አስተዳደር፣ አያያዝና አጠቃቀምን መሻሻል፡

በዚህ ረገድ ያለውን የስርዓት ማነቆ መፍታት የመሬትና የተያያዥ ሃብቶች አጠቃቀምና አጠባበቅን ለማሻሻል ያስችላል። በተጨማሪም ወቅታዊና ወጪ ቆጣቢ የመሬት ቅየሳ፣ ምዝገባና ማረጋገጫ አሰጣጥ ስርዓት በመዘርጋት አሁን ያለው አሰራር ወደ ተሻለ ደረጃ መውሰድ ያስፈልጋል ። ምክንያቱም ውጤታማ የመሬትና የደን አጠቃቀም ማስረጃ ያስችላል። ግልጽ የመሬት ባለቤትነት ማረጋገጫ ደግሞ የመሬት መራቆትና በመሬት ላይ የሚደረገውን ኢንቨስትመንት ያበረታታል።

- ሀ) ዘላቂና ውጤታማ የገጠር መሬት አጠቃቀም እንዲኖር የሚያስችል ማዕቀፍ ማዘጋጀት
- ለ) የገጠር መሬት የመጠቀም መብትን የሚያረጋግጥ የምስክርነት ሰነድ የሚሰጥበትን ስርዓት ማጠናከር።
ፕሮግራሙ በአዲስ የሚጀመር በመሆኑ በአሁኑ ደረጃ የተለዩ የትራንስፎርሜሽን አጀንዳዎች ከሚመለከታቸው ባለድርሻ አካላት በጋራ በመሆን ወደፊት የሚዳብሩ ይሆናል።

6.5 የዕፈር ጤንነት መጠበቅ:

በአገራችን ያለው የዕፈር ለምነት ዝቅተኛ መሆን የዕፈር አሲዳማኒት እየጨመረ መምጣቱና ሌሎችም የእርሻ መሬት ችግሮች የግብርና ምርት ላይ ተጽዕኖ ያሳድራሉ። የአፈር ለምነትን በአግባቡ መጠበቅ አስተማማኝ የግብርና ምርትና ምርታማነት እንዲኖር ከማስቻሉም በላይ የግብርና ግብዓት ፍላጎት እንዲቀነስ በማድረግ ከግብርና ስርዓቱ ጋር ተስማሚ የሆነ የእርሻ ስራ ለማከናወን ያስችላል። የተሸሻለ የአፈር ጤንነት አያያዝ የካርቦን ክምችት በመጨመር፣ የአፈር ውሀ የመያዝ አቅም እንዲጨምር በማድረግ፣ የአካባቢ መጎሳቀል በመቀነስና የስነ ምህዳር ስርዓት አገልግሎት እንዲሻሻል በማድረግ የአየር ንብረት ለውጥን ለመቋቋም አይነተኛ መሳሪያ ሆኖ ያገለግላል። የአፈር ለምነት መሻሻል በአፈር ውስጥ የውሀ ስርገትና የአየር ዝውውር እንዲጨምር ይረዳል። ይህ ደግሞ ትነትን፣ የአፈር መሸርሸርን፣ የአፈር መጥበቅ እንዲቀንስ ይረዳል። የዳይናይትሬኬኒስና ናይትረስ አክሳይድ እንዳይቀንስም ይረዳል። አነዚህን ችግሮች ለመፍታት ትኩረት የሚሹ ጉዳዮች የሚቀጥሉት ናቸው፡፡

- (ሀ) ለተለያዩ አካባቢዎች (agro-ecologies) እና ሰብሎች ተስማሚ የሆኑ የተቀናጀ ዕፈር ለምነት ጥበቃ ቴክኖሎጂዎችን በኤክስቴንሽን ፓክጅ የሚታቀፍበትን ሁኔታ ማመቻቸት፤
- (ለ) የማዳበርያ አጠቃቀምን ከተለያዩ የዕፈር ለምነት ይዘት ጋር በተዛመድ መልኩ ማሻሻል ምርታማነትን ማሳደግ፤ የአፈር ጤንነትን መጠበቅ እና በካይ የአካባቢ ጋዝ ልቀትን መቀነስ።

6.6 የአየር ንብረትና አካባቢ ዘላቂነት ማረጋገጥ:-

ሀገራችን በተለያዩ ጊዜና መጠን ለአየር ንብረት ለውጥ፣ የተፈጥሮ እና ተያያዥ አደጋዎች ስትጋለጥ ቆይታለች። ከዚህ ጋር ተያይዞ በህብረተሰቡ ላይ ለሚደርሱ አደጋዎች ሄድሮሜትሮሎጂካል፣ ድርቅ እና ጎርፍና ዋነኞቹ ምክንያቶች ናቸው። ስለሆነም አስተማማኝ የምርትና ምርታማነት ለማስፋፋትና የምግብ ዋስትናን ለማረጋገጥ የአየር ንብረት ለውጥ የመለመድና የማስተሰረይ ተግባራት ተጠናክረው መከናወን ይኖርባቸዋል። ይህ ተግባር በራሱ የፕሮግራም ዕቅድ የሚያዝለት ሳይሆን አግባብነት ባላቸው የፕሮግራም እቅዶች ውስጥ ተካቶ የሚሰራ ይሆናል።

6.7 ኑሮ/ገቢ መደገፍ (targeted livelihood support):

ይህ ተግባር በራሱ የፕሮግራም ዕቅድ የሚያዝለት ሳይሆን አግባብነት ባላቸው የፕሮግራም እቅዶች ውስጥ ተካቶ የሚሰራ ይሆናል።

6.8 ስነ-ምግብ:

የግብርና ትራንፎርሜሽን አጀንዳ የግብርና ምርትና ምርታማነት ዕድገትን ከማሳለጥ በተጨማሪ የሚመረቱ ምርቶች በምግብንታቸው የዳበሩ (nutritionally dense products) እንዲሆኑ ያመቻቻል፤

- (ሀ) አርሶ አደሩን ከብሔራዊ የትምህርት ቤት ምግብ ፕሮግራም ጋር አስተሳስሮ ምግብነቱ የዳበረ ምርት የሚቀርብበትን ሁኔታ ማመቻቸት

6.9 ስርዓተ ፆታ:-

ሴቶች ግብርና ዘርፍ ውስጥ ከሚገኘው ጉልበት ግማሽ ያህሉን የሚሸፍኑ በመሆኑ በግብርና ልማት ላይ የሚኖራቸው አስተዋፅኦ ከፍተኛ ነው። በግብርና ተግባራት ውስጥ ያላቸው የስራ ድርሻ የሚለያይ

ቢሆንም የጋራ የሆኑ ስርዓተ ሥራ ማነቆዎች በሰብል ምርታማነት በ 23% ዝቅ እንዲሉ በማድረግ በምርት፣ በኢኮኖሚ እድገት፣ በቤተሰብ ተጠቃሚነት ረገድ ወደ ኃላ እንዲቀሩ አድርጓቸዋል። ስለሆነም ሴቶች በግብርና ልማት ዙሪያ ያለባቸው መሰረታዊ የስርዓተ ሥራ ማነቆዎች በመፍታት በግብርና ምርትና ምርታማነት የሚኖራቸውን አስተዋፅኦና ተጠቃሚነት ማሳደግ ያስፈልጋል። ይህ ተግባር በራሱ የፕሮገራም ዕቅድ የሚያዝለት ሳይሆን አግባብነት ባላቸው የፕሮገራም እቅዶች ውስጥ ተካቶ የሚሰራ ይሆናል።

7. ገበያ ተኮር አነስተኛ ይዞታ ግብርናና የገበያ ልማት

7.1 የህብረት ሥራ ማህበራት ልማት፡

ውጤታማና ወጪ ቆጣቢ የህብረት ስራ ኔትዎርክን መፍጠር የግብዓት አቅርቦትና የገበያ ተደራሽነትን በማስፋት የአነስተኛ ገበሬውን ምርታማነትና ገቢ በከፍተኛ ደረጃ ለመጨመር አንዱ የትኩረት መስክ ተደርጎ ተወስዷል። ምክንያቱም ህብረት ስራ ማህበራት ለገበሬው ያላቸው ቅርብና የገበሬው ማህበር ስለሆኑና የገበሬውን ግዢዎች፣ ሽያጭና ክምችት ለማሳደግ ቁልፍ ሚና ስላላቸው ነው። በተጨማሪም የሴት ገበሬዎች አባላትንና የአመራር ተሳትፎ መጨመር ያስፈልጋል። ምክንያቱም ሴቶች በህብረት ስራ ማህበራት ውስጥ ያላቸው ተሳትፎ ከ15 በመቶ ያነሰ ነው። ማህበራት በግብርና ልማት ውስጥ በጥሩ ሁኔታ እንዲሳተፉና ግብይት ላይ ድርሻቸው እንዲያድግ፡-

ሀ) የህብረት ስራ ዘርፍ አቅምን በመገንባት ህብረት ስራ ማህበራት ሙሉ ለሙሉ ወደ ገበያ ተኮር ተቋማት እንዲሸጋገሩ ሁኔታዎችን ማመቻቸት

ለ) ለግብይትና ለዕሴት ጭመራ ተግባራት የሚያስፈልጋቸውን የፋይናስ የሚያገኙበትን ሁኔታ ማመቻቸት።

(ሐ) የህብረት ስራ ማህበራትን የማቀነባበርና የማከማቻ መሰረተ ልማት አቅማቸው ማጠናከር

7.2 የግል ባለሀብት መካከለኛና ሰፊ እርሻዎች ልማት፡

የግል ባለሀብት እርሻን ማስፋት የሀገሪቱን የግብርና ምርትና ስራ ዕድል የመጨመር እምቅ ኃይል አለው። ስለዚህ ለዘርፉ ልማት ምቹ ሁኔታዎችን በመፍጠር ማለትም ውጤታማ የቁጥጥር ስርዓትን መዘርጋት፣ አስፈላጊ ግብዓቶችና ቴክኖሎጂዎች አቅርቦት፣ ከፍተኛ ዋጋ ያለቸው ሰብሎች ምርት ትኩረት መስጠት፣ የአካባቢንና ማህበረሰብ ደህንነት መጠበቅ፣ ገበያ ትስስር በመፍጠርና የአነስተኛ ገበሬዎች የገበያ ተሳትፎን በመጨመር (ምሳሌ፡ የኮንትራት እርሻ) ላይ ትኩረት በማድረግ የግል ባለሀብት እርሻ ዘርፉን ማሳደግ ይቻላል። በዚህም መሰረት፡-

ሀ) መካከለኛና ሰፊ ግል ባለሀብት እርሻዎችን መደገፍ የሚችል የህግና ድጋፍ አስቻይ ሁኔታዎችን መፍጠር

ለ) የኢኮኖሚክ ቀጠናዎችን በማልማት ለመካከለኛና ሰፊ ባለሀብት እርሻ ልማት ማመቻቸት

ሐ) የአውት ግሮወር አውታር ወይም የኮንትራት እርሻ አሰራር እንዲጠናከር በማድረግ የባለሀብት እርሻን ከአነስተኛ እርሻ ልማት ጋር ማስተሳሰር።

8. ተቋማዊ የማስፈጸም አቅምን ማሳደግ

በመጨረሻ የግብርና ትራንፎርሜሽንን ለማፋጠን ከላይ በተዘረዘሩት 24 የሥራ ዘርፎች ዙርያ የማስፈጸም አቅምን ማሳደግ ያስፈልጋል። ስለሆነም የትራንስፎርሜሽንን አጀንዳው ተጨማሪ 3 ፕሮግራሞችን --ተቋማዊ አደረጃጀት፣ የዕቅድና የአፈጻጸም ግምገማ፣ አይሲቲ ልማት፡፡

8.1 ተቋማዊ አደረጃጀት፡

በዚህ የሥራ ዘርፍ ትኩረት የሚደረገው በፌዴራልና በክልል የሚገኙ ወሳኝ የግብርና ተቋማት መካከል ያለውን የሥራ ግንኙነት ማጠናከር ይሆናል።

ሀ) ወሳኝ የሆኑ የፌዴራልና ክልል ተቋማዊ አደረጃጀቶችን ማጠናከርና በመካከላቸውም ጠንካራ ትስስር መፍጠር

ለ) ለግብርና ትራንስፎርሜሽን ወሳኝ የሆኑ ተቋማት ከፍተኛ ትኩረት በሚሰጣቸው ጉዳዮች የአቅም ግንባታ ስራዎችን በተቀናጀ መንገድ መፈፀም

ፕሮግራሙ በአዲስ የሚጀመር በመሆኑ በአሁኑ ደረጃ የተለዩ የትራንስፎርሜሽን አጀንዳዎች ከሚመለከታቸው ባለድርሻ አካላት በጋራ በመሆን ወደፊት የሚዳብሩ ይሆናል።

8.2 አይሲቲ ልማት፡

የግብርናና ገጠር ልማት ዘርፍን ለመደገፍ ለአይሲቲ ልማትና መስፋፋት ትልቅ ትኩረት ሊሰጠው ይገባል። የአይሲቲ መፍትሄዎች ልማዳዊ የሆነውን የመረጃ ቅብብሎሽ በማሻሻል አውቶሜትሩና ተቋማዊ በማድረግ የግብርና ትራንስፎርሜሽንን ለማፋጠን የሚኖረው ሚና ከፍተኛ ነው። መሰረታዊ ችግሮችን ለመፍታት የአይሲቲ ትራንስፎርሜሽን የትኩረት መስኮች፣ የተመረጡ የአይሲቲ መፍትሄዎችን በመቅረፅና በማሻሻል የግብርናውን ትራንስፎርሜሽን ማፋጠን ይቻላል።

8.3 መረጃን መሰረት ያደረገ ዕቅድ፣ ክትትልና ግምገማ ስርዓት፡

የግብርናን ትራንፎርሜሽንን ለማሳካት ስትራቴጂክ አሠራርና በመረጃ የተደገፈ አካሄድን መከተል ያስፈልጋል። ለዚህም በግብርናው ሴክተር የዕቅድ የክትትልና የግምገማ ስርዓት መጠናከር ይኖርበታል። ለዚህ በትራንፎርሜሽን አጀንዳው ሁለት ተግባራት ተለይተዋል፤

(ሀ) ሴክተር አቀፍ የሆነ ውጤትን መሰረት ያደረገ የግብርና ዕቅድ ክትትልና ግምገማ እንዲኖር ለማስቻል ተቋማዊ መዋቅርን ማጠናከርና በተለይ የሚመለከታቸውን የፌዴራልና የክልል ባለድርሻ አካላትን ግንኙነት ማጠናከር

(ለ) ውጤትን መሰረት ያደረገ ዕቅድ ክትትልና ግምገማ የዕቅድ ክትትልና ግምገማ ስርዓት መዘርጋትና ተግባራዊ ማድረግ

(ሐ) በግብርና ሴክተር የተጠናከረ የዕውቀት አስተዳደር ስርዓት እንዲኖር ማስቻል

8.4 የግል ልማት ዘርፍ

ዝርዝር የትራንስፎርሜሽን አጀንዳዎች ከሚመለከታቸው ባለድርሻ አካላት ጋር በመሆን ወደፊት የሚለይ ይሆናል።

9. የመሰረታዊ ማነቆ መፍትሄዎችን በግብርና ኮሚሽኖች ክላስተር ውስጥ በቅንጅት ተግባራዊ ማድረግ

የግብርና ትራንስፎርሜሽን ሊሳለጥ የሚችለው ለመሰረታዊ ማነቆዎች የተለዩ የመፍትሄ ሀሳቦች ተቀናጅተው ለአርሶ አደሩ መድረስ ሲችሉ ነው። በመሆኑም በእድገትና ትራንስፎርሜሽን ዕቅድ ሁለት የተለዩ ትራንስፎርሜሽን አጀንዳዎች በግብርና ኮሚሽኖች ክላስተር ከተለዩ አንክር ዴሊቨራብል (“Anchor Deliverable”) በተቀናጀ መንገድ እንዲፈፀሙ ይደረጋል። የግብርና ኮሚሽኖች ክላስተር የአነስተኛ ይዞታ ግብርናን ገበያ ተኮር ለማድረግ፣ ፈጣንና ዘላቂ ዕድገትን ዕውን ለማድረግ የሚሰሩ በመንግስት ተቋማት ውስጥ የሚገኙ የተለያዩ አካላት ፣ የሲቪል ማህበራት፣ የግሉ ዘርፍ በቅንጅት በጋራ የሚሰሩበትን ምቹ ሁኔታ የሚፈጥር ይሆናል።

VIII. ዕቅዱን ለማስፈፀም የሚከናወኑ ዋና ዋና ተግባራት

በተጣሉ እያንዳንዱ ግቦች ሥር ግቦቹን ለማሳካት የሚከናወኑ ዝርዝር ተግባራት የተቀመጡ ቢሆንም ሁሉንም ግቦች በጋራ የሚያስተሳስሩ ጉዳዮች እንዲሁም ከተዘረዘሩትም ጎላ ብለው መውጣት የሚገባቸውን በተለይም ከአሠራር ስርዓት ጋር የተያያዙትን በሚመለከት ራሱን አስችሎ ሊከናወኑ የሚገባቸውን አንኳር አንኳር ተግባራት ማመላከት አስፈላጊ ነው የሚል እምነት ስለተያዘ እንደሚከተለው ቀርቦዋል።

የማስፋት ስትራቴጂውን በተሟላ መንገድ መፈፀም እንደዋነኛ አቅጣጫ ተቀምጧል። በመጀመሪያው የዕትዕ ዘመን ስትራቴጂውን ለማሳካት በተደረገ ርብርብ ስትራቴጂውን የማስፈፀም አቅም በእጅጉ ጎልብቷል። የተደራጀ የልማት ሠራዊት በተፈጥሮ ሃብት መስክ የተገነባ፣ በመስኖና ሰብል ልማትም መገንባት የተጀመረ በመሆኑ የህንጉ በተሟላ መልኩ በሁሉም ግንባሮች የመገንባትና ወደ ተሟላ የመፈፀም አቅም ማለትም ከእያንዳንዱ ንዑስ ምህራፍ ተግባር ባሻገር በርካታ ሥራዎችን በተመሳሳይ ጊዜ በሚፈለገው መጠንና ጥራት መፈፀም ወደ ሚችል ደረጃ ማድረስ ዋነኛው የርብርብ ማዕከል ይሆናል። በዚህ ረገድ ምን መስራት እንዳለብንና ምን እንደሚጎለን ስለሚታወቅና በግምገማውም ስለተነሳ መድገም አስፈላጊ ሆኖ አይታይም። ዋናው ነገር የሁለተኛው የዕድገትና ትራንስፎርሜሽን የግብርና ልማት ግቦች የሚሳኩት ይህንኑ አቅም ወደ ተሟላ የመፈፀም ብቃት በማድረስ ብቻ መሆኑ ላይ የአመለካከት አንድነት መኖሩ ነው።

ከሁለተኛው የዕትዕ ትግበራ አኳያ ሌላው ትኩረት ማግኘት የሚገባውና በአግባቡ አመራር በማረጋገጥ ሊተገበር የሚገባው የአካባቢ ስፔሻላይዜሽንና ዲፖሪቲዛሽን ሥራ ነው። ይህ ጉዳይ ያስቀመጥናቸው ምርትና ምርታማነት የማሳደግ፣ የምርት ጥራት የማረጋገጥና በዚህ ላይ በመመስረት የኤክስፖርት ግኝታችን ማሳደግና የኢንዱስትሪ የጥሬ ዕቃ ፍላጎት ማሟላት ግቦቻችን መሳካት ከሚወሰኑ ጉዳዮች አንዱ ነው ማለት ይቻላል። በመሆኑም የተጀመረውን ክላስተሮች የመለየት፣ በልዩ ትኩረት መርቶ ለማስፈፀም መፈጠር የጀመረውን ተቋማዊ አቅምና ሥራውን በሴክተሩ ውስጥና ከሌሎች ሴክተሮች ጋር የማስተሳስር ተግባራትን በ2007 በማጠናቀቅና በቀጣይነትም በማጎልበት ግቦቹን ለማሳካት በሚያስችል አግባብ ይፈፀማል። ይኸው የክላስተር ልማት ደረጃ በደረጃ የሚፈፀም ይሆናል። በመጀመሪያ ደረጃ ምርትና ምርታማነት በማሳደግ ድህረ-ምርት አያያዝ፣ ምርት ማለባሰብና ማከማቸት እንዲሁም አስተማማኝ የገበያ ትስስር በመፍጠር የሚፈፀም ይሆናል። በሁለተኛ ደረጃ በሚመራተው ምርት ላይ በመመስረት የማቀነባበርና የእሴት መጨመር ሥራዎች ከመጀመሪያ ደረጃ ሥራው ጋር ተሳስረው የሚፈፀሙ ይሆናል።

ሌላኛው ለዕትዕ ግቦች መሳካት የላቀ ትኩረት ተሰቶት ሊተገበር የሚገባው ጉዳይ ቢኖር የቴክኖሎጂ ሽግግር ስርዓቱን በተሟላ መንገድ መገንባት ነው። የቴክኖሎጂ ሽግግር ስርዓቱ የምርምርና የኤክስቴንሽን ስርዓት ስርዓቶችን አጣምሮ የያዘ በመሆኑ በሁለቱም የስርዓቱ አካሎች ሊተገበሩ የሚገባቸውን ለይቶ ማስቀመጥ ተገቢ ይሆናል።

በመሆኑም የግብርና ምርምር ስርዓቱን ለማጎልበት እንዲቻል ያሉበትን የአቅም ችግሮች የማቃለል ሥራ ይሰራል። የሰው ኃይሉን ያለውን ለማብቃትና ብቃት ያላቸውንም ወደ ስርዓቱ ለማስገባት ሰፊ ሥራ ይሰራል። ከዚህ አኳያ ተመራማሪዎችን በተቋሙ ውስጥ ይዞ ለማቆየት በመንግስት የተወሰደውን ርምጃ ውጤት ሊያመጣ በሚችል አግባብ በመጠቀም ያሉትን ማቆየትና ከስርዓቱ ውጭ

ያሉትንም በብቃታቸው ላይ ተመስርቶ የማስገባት ሥራ ይሰራል። ተቋሙ ያለበትን የአቅም ችግር ለማቃለል የተነደፈውን የአቅም ግንባታ ኘሮጀክት በመንግስት በማስፀደቅና ፋይናንስ በማስመደብ ወደ ትግበራ እንዲገባ ይሆናል።

በግብርና መስክ የሚካሄዱ ምርምሮችን ድግግሞሽ በማስቀረትና ሃብትንና የምርምር አቅምን ለላቀ ውጤታማነት ለመጠቀም እንዲያስቻል የተቋቋመውን የግብርና ምርምር ካውንስል ይበልጥ በማጠናከር ለምርምር ውጤታማነት እንዲያግዝ ይደረጋል።

ቴክኖሎጂ በፍጥነት ከውጭ ቀድቶ በማስገባት ረገድ ያለውን ጉድለት ለመሙላት የግብርና ትራንስፎርሜሽን ኤጀንሲ በተለይ ከየአገሮች የምርምር ተቋማት ሊገኝና ለሀገራችን ሊውል የሚችለውን በፍጥነት እያስገባ በምርምር እንዲላመድ በመደገፍ ለመስራት እየተደረገ ያለውን ዝግጅት በፍጥነት በማጠናቀቅ በተሟላ መልኩ እንዲፈፀም ይደረጋል። የግብርና ምርምር ኢንስቲትዩት ከዓለም አቀፍ የግብርና ምርምር ተቋማት ጋር ያለውን ትስስር የአገራችን ጥቅም በሚያስጠብቅ አግባብ በማጠናከር ቴክኖሎጂ የሚያገኝበትና በፍጥነት የሚያላምድበት ሁኔታ ይበልጥ እንዲጠናከር ይደረጋል። ከዚህ በተጨማሪ የግብርና ምርምር አቅም በማጎልበት የሚገኙ ቴክኖሎጂዎችን በፍጥነት አላምዶና አራቢና ቅድመ-መስራች ዘር በበቂ አባዝቶ እንዲያቀርብ ይደረጋል።

የኢክስቴንሽን ስርዓቱን በተመለከተ ስርዓቱ አዋጭና ውጤታማ የሆኑ ቴክኖሎጂዎችን በስፋት ከማስተዋወቅና በፍጥነት ከማስፋፋት ጋር ተያይዞ ያሉበትን ችግሮች ለመፍታት የሚያስችል የኢክስቴንሽን ስትራቴጂ እየተዘጋጀ ያለ በመሆኑ ይህንኑ በሁሉም ደረጃ ያሉ አካላትን ባሳተፈ መልኩ ፈጥኖ በማጠናቀቅ ለሁለተኛው ዕትዕ ትግበራ ዝግጁ የሚደረግ ይሆናል።

ከቴክኖሎጂ ብዙነትና ስርጭት አንፃር ያለው ችግር ከምርምር የሚነሳ በመሆኑ ከላይ ከምርምር ጋር ተያይዞ በቂ አራቢና ቅድመ መስራች ዘር ማቅረብ እንደሚሰራ የተገለፀው እንደተጠበቀ ሆኖ ከቅድመ መስራች ዘር በመነሳት በቂ መስራች ዘርና በቂ የተመሰከረለት ዘር የማባዛት ሥራ የእስካሁኑ ልምድ ላይ በመመስረት የሚፈፀም የሆናል። በዚህ ረገድ የመንግስት ዘር አባዥ ተቋሞችን አቅም ማጎልበት የግል ባለሀብቱን ተሳትፎ የማሳደግ ሥራ ይሰራል። የዘር ማባዛት ሥራው ሁሉንም ወቅቶች ባካተተ መልኩ እንዲሰራ ይደረጋል። የዘር ስርጭት ስርዓቱም የቀጥታ ዘር ሥርጭት ስርዓት ተሞክሮ ውጤታማ መሆኑ ስለተረጋገጠ ደረጃ በደረጃ እንዲሰፋ የሚደረግበት ሁኔታ ይተገበራል።

በተመሳሳይ የእርሻ መሣሪያዎች ብዙነት ሥራም ተዘጋጅቶ በቀጣዩ የዕትዕ ይተገበራል። የማዳበሪያ ግብዓት በአይነቱም በመጠኑም በሚቀጥለው የዕትዕ የሚቀየር በመሆኑ ለዚህ የሚስማማና እስካሁን ያለውን ስርዓት የሚያጎለብት ስርዓት እንዲፈጠር ይደረጋል። በዚህ ረገድ የሀገር ውስጥ ማዳበሪያ የመቀላቀልና ምጥን ማዳበሪያ የማዘጋጀት አቅም በህብረት ሥራ ማህበራትና በግሉ ሴክተርና በህብረት ሥራ ማህበራት የጋራ ቅንጅት ለመፍጠር ይሰራል። ማዳበሪያ በተለይ ደግሞ ዩሪያ ማዳበሪያ የማምረት አቅም በሁለተኛው የዕትዕ ዘመን እንደምንፈጥር ስለሚታሰብ ይህንኑ በስርጭት ስርዓቱ ቀልጣፋና ውጤታማ በሆነ መንገድ ለማስራጨት የሚያስችል ሥርዓት እንዲኖር ይደረጋል። ከስርጭት አኳያ በየአካባቢው አርሶ አደሩ አንድ አይነት ግብዓት ብቻ ሳይሆን ሁሉም ግብዓቶች አንድ ቦታ ቀርበውለት የሚፈልጋቸውን አንድ ላይ የሚያገኝበትና የሚወስድበት አሰራር እንዲኖር የሚሰራ ይሆናል።

የግብርና ምርትና ግብይት ስርዓቱን በተመለከተ የኢትዮጵያ ምርት ገበያን ማጠናከር እንደተጠበቀ ሆኖ ከምርት ገበያው በታች ያሉ ስርዓቶችን የማስተካከል ሥራ ተገቢው የአመራር ትኩረት አግኝቶ እንዲሰራ ይደረጋል። ከግብርና ምርቶች ግብይት አኳያ ወሳኝ ተቋማት የህብረት ሥራ ማህበራት በመሆናቸው የሚታየውን ተገቢውን የፖለቲካ አመራር ያለመስጠት ጉድለት በማረም በስፋትና በጥራት የሚደራጁበትና ዋና ተዋናይ የሚሆንበት ሁኔታ ይፈጠራል።

ለዚህም ሲባል የተነደፈውን የህብረት ሥራ ስትራቴጂ በፍጥነትና በተሟላ ሁኔታ መተግበር ልዩ ትኩረት የሚሰጠው ይሆናል። ከግብይት አኳያ ሌላው ትኩረት ተሰቶት ሊተገበር የሚገባው የግብይት መሠረት ልማት የሚፈጠሩ ክላስተሮችን ተከትሎ የማሟላት ጉዳይ ይሆናል። በክላስተሮቹ ላይ ተመስርቶ የገበያ ትስስር ከኤክስፖርትና ከኢንዱስትሪዎች ጋር እንዲፈጠር ይደረጋል። ይህም በዝርዝር ዕቅዱ እንዲመለስና የአውቶግሮዎርና የኮንትራት እርሻ አሰራሮች እንዲተገበሩ ይደረጋል።

ከገጠር የፋይናንስ ስርዓት አኳያ የተደራሽነትን ችግር የሚፈታና በገጠር የሚፈጠረውን ሀብት ተከትሎ ሊቆጠብ የሚገባውን ገንዘብ በአግባቡ ለማስተናገድ የሚችል የገጠር ፋይናንስ ስርዓት እንዲገነባ ይደረጋል። በዚህ ረገድ ወሳኝ ሚና እየተጫወቱ ያሉትን ማይክሮ ፋይናንስ ተቋማትን ማጠናከርና ከባንክ ጋር ያላቸውን ትስስር ማጎልበት የሚገባ ሆኖ ሁሉንም ቀበሌ ለመድረስ የሚያስችል አቅምና ከአዋጭነት አኳያ ሞዴል የሚጎላቸው በመሆኑ የገጠር የቁጠባና ብድር የህብረት ሥራ ማህበራትን በስፋት የማቋቋም ሥራ ይሰራል። በገጠር ቁጠባና ብድር ህብረት ሥራ ማህበራትና በሌሎች የህብረት ሥራ ማህበራት ጥምረት የህብረት ሥራ ባንክ እንዲኖር ይሰራል። የተጀመረውን የግብዓት ግብይት ከፋይናንስ ተቋማት ጋር በቫውቸር የአሰራር ስርዓት የሚሰተሳሰር ሥራ ደረጃ በደረጃ እንዲሰፋ የማድረግ ሥራ ይሰራል። እንዲሁም የግብዓት ብድር በክልሎች በጀት መያዣነት ከሚሰራበት ለማውጣት የተቀረፀው አሰራር ታይቶ፣ ዳብሮና ፀድቆ እንዲተገበር ይደረጋል።

ከግብርና ውጭ ያሉ የሥራ መስኮችን የማስፋት ተግባር በአንድ በኩል በገጠር ሊስፋፋ የሚችሉ የአግሮ ፕሮሰሲንግና የኮንስትራክሽን ኢንዱስትሪዎችን ባልተማከለ ደረጃ የማልማት፣ በሌላ በኩል ደግሞ የሠርቪስ ሴክተሩን የማልማት ተግባርን የሚያጠቃልል ይሆናል። ከዚህ ቀደም ለግብርና ምርት ግብዓት በመሆን የሚያገለግሉ የአነስተኛና ጥቃቅን ምርቶች /የንብ ቀፎ፣ ትሪድል፣ጋምፕ ወዘተ.../ በስፋት ማምረትን፣ በፍጥነት የሚበላሹ የአርሶ አደር ምርቶችን የሚያቀነባብሩና ረጅም ዕድሜ እንዲኖራቸው አድርገው የሚያሸጉ ቀላል ኢንዱስትሪዎችን ማስፋፋት፣ እንዲሁም የኮንስትራክሽንና የግብርና ማሽነሪ ኪራይ የመሳሰሉ ተግባራትን የሚያከናውኑ በወጣቶች የሚመሰረቱ ኢንተርፕራይዞችን ወዘተ....ማበራከት ልዩ ትኩረት የሚሰጣቸው ተግባራት ይሆናሉ።

በገጠር ነባርና አዳዲስ የልማት ማዕከል ሆነው የሚያድጉ ከተሞችን በታቀደና ባልተማከለ አኳኋን እንዲለሙ በማድረግ የገጠር ከተማ ትስስርን የሚያጠናክሩ ተግባራት መፈፀም፣ በዚህ መሠረት የገጠር ማዕከላት ሞዴሎችን በማዘጋጀትና በማስተዋወቅ እነዚህ አዳዲስ ከሚመሰረቱ ወይም ከተጀመሩ የገጠር የቀበሌ ማዕከላት ጋር በማጣጣም ተግባራዊ ማድረግ፣ የገጠር ማዕከላቱ እዚያው ሳሉም ለገጠር ልማትና ደረጃ በደረጃ ለሚካሄደው ከተሜነት አስፈላጊ የሆኑ ማህበራዊና ኢኮኖሚያዊ ተቋማት ክላስተር የሚያደርጉባቸው ማዕከላት እንዲሆኑ ማድረግ፣ በተመሳሳይ ሁኔታ የወረዳ ማዕከላት የሆኑ ከተሞች ከፍተኛ የኢኮኖሚ እንቅስቃሴ የሚካሄድባቸውና በወሳኝነት ከገጠር ወደ ከተሜነት የሚካሄደው ሽግግር ወሳኝ መዳረሻዎች እንዲሆኑ የሚያደርግ እንቅስቃሴ መጀመርና ማጠናከር፣ ለዚህም ሲባል የወረዳ ማዕከላትን በታቀደና ለኑሮና ለልማት በሚያመች አኳኋን የማልማት ተግባር የሚመራበትን እንቅስቃሴ ማስፋት፣ በወረዳ ማዕከላት የቤት ግንባታን ለማስፋፋትና ይህን ተከትሎ

የኮንስትራክሽን ኢንዱስትሪው ይበልጥ እንዲሰፋና እንዲጠናከር ማድረግ በዚህ ረገድ ትኩረት የሚሰጣቸው ጉዳዮች ይሆናሉ።

በገጠር የትምህርትና ጤና አገልግሎትን በጥራት በማስፋፋት በገጠር የህዝብን የማምረት አቅም ለመገንባት የተጀመረው እንቅስቃሴ በዋነኛነት በሴክተሮቹ የልማት ዕቅድ ላይ ተመስርቶ እንዲተገበር ይደረጋል። በተመሳሳይ መልኩ የገጠር ሁለተኛው የመንገድ ተደራሽነት፣ የገጠርና ማዕከላት የንፁህ ውሃ አቅርቦት፣ የኤሌክትሪክና የስልክ ተደራሽነትና ሽፋን በዘርፎቹ የአምስት ዓመት ዕቅድ በመመራት ተግባራዊ እንዲሆን ይደረጋል። ከትምህርት አኳያ ለግብርና ስራም ባለዉል፣ ልዩ ትርጉም አንፃር የጎልማሶች ትምህርት ከአርሶ አደሩ የተክኖሎጂ ሽግግር ስራ ጋር ተሳስሮ የእስካሁኑን አዝጋሚ አፈፃፀም በሚያሻሽል አግባብ እንዲፈፀም ይደረጋል።

IX. የሁለተኛው ዙር የእድገትና ትራንስፎርሜሽን ዕቅድ ጠቋሚ የፋይናንስ ፍላጎት

ጠቋሚ በጀቱ በግብርና ሴክተር ውስጥ የሚገኙ አራቱ ዘርፎችን፣ የግብርና ምርምርን፣ የደጋፊ የስራ ክፍሎችን እና በግብርናው ሴክተር ለክልሎች የሚሰጠውን የበጀት ድጎማ ያጠቃልላል።

በግብርናው ሴክተር በዕትዕ ሁለት እቅድ ዓመታት የተቀመጡትን ስትራቴጂክ ግቦች ለማስፈጸም የሚያስፈልገው ጠቅላላ በጀት ብር 141,154,934 ሺህ ሲሆን ከዚህ ውስጥ ብር 125,366,948 (89%) ካፒታል በጀት ቀሪው ብር 15,544,986 (11%) መደበኛ በጀት ነው። በበጀት ምንጭ ሲታይ የካፒታል በጀት 16,602,325 (13.2%) ከብድር፣ 69,368,215 (55%) ከዕርዳታ እና 39,396,409 (31.4%) ደግሞ ከመንግስት የሚሸፈን ይሆናል። የመደበኛ በጀት ሙሉ በሙሉ በመንግስት የሚሸፈን ይሆናል። ከእርዳታ የሚገኝ ካፒታል በጀት ከፍ ብሎ የታየበት ዋና ምክንያት 54 ቢሊዮን የሚሆን ለልማታዊ ስፍቲኔት ፐሮግራም 4ኛ ዙር ከለጋሾች የሚገኝ በመሆኑ ነው።

አጠቃላይ በጀቱ በዘርፍ ሲታይ ለአምስቱ ዘርፎች ከተመደበው 141,154,934,000 ብር ውስጥ ለግብርና ልማት ዘርፍ 11,915,039,000 (8.4 %) ፣ ለተፈጥሮ ሀብት ልማት ዘርፍ 3,920,294,000 (2.8 %)፣ ለምግብ ዋስትና ዘርፍ 68,136,500 (48.3%)፣ ግብርና ምርምር 4,782,582,000 (3.4%)፣ ድጋፍ ስራ 243,000,000 ድርሻ ይኖራቸዋል። ቀሪው 52,157,518,000 የክልሎች ነው። ዝርዝሩ በሚከተለው ዕዝል ሠንጠረዥ ተመልክቷል።

ለማዳበሪያ ግዥ እና የምግብ ዕርዳታ ግዥ የሚውል 6.56 ቢሊዮን ብር የውጭ ምንዛሬ 327,181,224 ዶላር ፍላጎት ተካቶ ቀርቧል።

X. የግብርና ሴክተር የሁለተኛው ዙር የእ.ት.እ የሰው ሃይል ፍላጎት

የአምስት አመቱን እቅድ ለማስፈጸም በፌዴራል ደረጃ ጠቅላላ የሚያፈልገው የሰው ሃይል 12831 ሲሆን በአሁኑ ወቅት በሥራ ላይ የሚገኘው ባለሙያና ጠቅላላ ሰራተኛ 10656 ሲሆን በልዩነት የሚታየውን 2175 የሰው ሃይል ክፍተት በእቅድ ዓመቱ የመጀመሪያ ሁለት ዓመታት በማሟላት ለእቅዱ ትግበራ ዝግጁ ይደረጋል። ከዚህም ውስጥ በተለይም ወሳኝ በሆኑ የሙያ መስኮች ማለትም በአትክልትና ፍራፍሬ፣ በቡና ሻያና ቅመማ ቅመም፣ በግብርና ሜካናየዜሽን በጠቅላላው በመጀመሪያ ድግሪ፣ በሁለተኛ ድግሪ፣ እንዲሁም በሶስተኛ ድግሪ እንዲሟሉ ይደረጋል። በተመሳሳይ ሁኔታ በዕጽዋት ጤና ቁጥጥር ረገድ አሁንም ክፍተት ያለበት መስክ በመሆኑ ባለሙያዎችን በተለያዩ ደረጃ የማሟላት ሥራ በሁለቱ መጀመሪያ ዓመታት ይከናወናል።

በተፈጥሮ ሃብት ልማትም በመስኖ ልማት በአፈርና ውሃ ጥበቃ በተለይም በዘመናዊ የመሬት ካርታ ሥራና ቅየሳ፣ በጂኦይ ኤስ በተለያዩ ደረጃ የሰለጠኑ ባለሙያዎች በወቅቱ ተቀጥረው እንዲሟሉ ይደረጋል።

በእንስሳት ሃብት ልማት ዘርፍ በመሰፋፋት ላይ ያለና ከፍተኛ ትኩረት ተሰጠው የስራ ዘርፍ በመሆኑ በእንስሳት ሃብት ልማት በእንስሳት ጤናና በተለያዩ ሙያዎች በተለያዩ ደረጃ የሰለጠኑ ባለሙያዎች ተቀጥረው በሥራ ላይ እንዲውሉ ይደረጋል። በአደጋ መከላከልና ዝግጁነት ምግብ ዋስትና በተመሳሳይ ሁኔታ በተለያዩ ደረጃ ባለሙያዎች ተሟልተው ዕቅዱን ለመፈጸም በሥራ ላይ እንዲውሉ ይደረጋል።

የግብርና ቴክኒክና ሙያ አቅም ከማሳደግ አንጻርም እቅድ ዘመኑ 300 መምህራኖች ከመጀመሪያ ድግሪ ወደ ሁለተኛ ድግሪ እንዲሰለጥኑ ይደረጋል።

የግብርና ምርምር በአሁን ወቅት ከፍተኛ ትኩረት የተሰጠውና ለእቅዱም መሰካት ቴክኖሎጂን፣ የማመንጨት፣ የማላመድና አባዝቶ የማሰራጨት ሥራ በከፍተኛ ደረጃ የሰለጠነ የሰው ሃይል የሚያስፈልግ በመሆኑ ይህም በወቅቱ ተሟልቶ እውዱን እንዲተገብሩ ይደረጋል።

የሰው ሃይልን ከገበያ ላይ ከማሟላት በተጨማሪ በየወቅቱ አቅማቸውን በረዥም ጊዜ በማሰልጠን የማብቃት ሥራ ወሳኝ በመሆኑ በሴክተሩ ወሳኝ በሆኑ ሙያዎች በየዓመቱ በሶስተኛ ድግሪ ሁለተኛና በመጀመሪያ ድግሪ ባለሙያዎች በአገር ውስጥ የኒቭረሲቲዎች እንዲሰለጥኑ ይደረጋል። የሰው ሃይል ሥልጠናው በተለይ በምርምር ዘርፍ ላይ ያሉትን ባለሙያዎች ትኩረት ይሰጣል። አጣቃላይ ሁለተኛውን ዙር እ.ት.እ ለማስፈጸምና ለመፈጸም በፈላጊነት የሰው ሃይል ቀጥሎ በተመለከተው ሰንጠረዥ በዝርዝር ተመልክቷል።

በገጠር አርሶ አደሩን በቅርበት የሚደግፈውን የ ግብርና ልማት ጣቢያ ባለሙያዎችን አቅም መገንባትን በተመለከተ በእቅድ ዘመኑ በተለይ በግብርና ልማት ሙያዎች 33,335 ተተኪ የገጠር የግብርና ልማት ባለሙያ በግብርና ቴክኒክና ሙያ ኮሌጆች (በሰብል ልማት በእንስሳት ሀብት ልማት በተፈትሮ ሀብት ልማት በመስኖ ልማት) እንዲሰለጥኑ ይደረጋል። በተመሳሳይ ሁኔታ እንስሳት ዘርፉን ለማሻሻል በተለይም በሰው ሰራሽ የማዳወቅ ዘዴ 20,000 (አዳቃይ ቴክኒሺያኖች) የልማት ጣቢያ ባለሙያ በግብርና ቴክኒክና ሙያ ኮሌጆች እንዲሰለጥኑ ደረጋል።

በየክልሉ በየደረጃው የሰለጠነ የሰው ሀይል በየጊዜው ከማሟላት አንጻር በእቅድ ዘመኑ በተለያዩ የግብርና ሙያዎች (በሆርቲካልቸር፤ በቡና ሻይና ቅመማቅመምበእጽዋት ጤና ቁጥጥር ፤በእንስሳት እርባታና መኖ ልማት፤በእንስሳት ጤና ተፈጥሮ ሀብት ልማትና ጥበቃ፤የመሬት ቅየሳ ባለሙያ፤ የGIS ባለሙያ፤ የመሬት ምዝገባ ባለሙያ፤የመሬት አስተዳደር፤የመሬት የመረጃ ሥርዓት ባለሙያ(አይ ቲ)፤የአፈር ቅየሳ ባለሙያ ወ.ዘ.ተ) ሶስተኛ ድግሪ 55፤ በሀላተኛ ደግሪ 890 በመጀመሪያ ድግሪ 26,946 በድምሩ 27,855 ባለሙያዎችእንዲሟሉ ይደረጋል። በሥራ ላይ ያለውንም ባለሙያ አቅም ለመገንባት በመደበኛና በክፈምት ፕሮግራም በአገር ውስጥ ዩኒቨርሲቲዎች በተመረጡ የግብርና ሙያዎች በሁለተኛና ሶስተኛ ድግሪ በአገር ውስጥ ዩኒቨርሲቲዎች እንዲሰለጥኑ ይደረጋል ።

XI. የክትትል ግምገማ ስርዓት

መንግስት ዜጎችና ልማቱን የሚደግፉ የተለያዩ አካላት ከልማት እቅዶች ትግበራ ባሻገር የሚጨበጥ ውጤትን ማግኘት ዋነኛ ትኩረታቸው ነው። ለዚህም አስተማማኝና ለስርዓተ ጾታ ምላሽ ሰጪ የሆነ የክትትልና ግምገማ ስርዓት መዘርጋት ባለድረሻ አካላት በሀገር የዕድገት ጉዞ ላይ ውጤት መምጣቱን ለማወቅና ተጠያቂነት፣ ግልፅኝነትን ለማዳበር ዋነኛ መሣሪያ ነው። ከዚህም በተጨማሪ ዕቅድ ፈፃሚ አካላት እየተገበሩ ያሉት ዕቅድ የአፈፃፀም ድክመቶችን ለማረምና ጥንካሬዎችን በማጎልበት በመረጃ የተደገፈ ውሳኔ ለመስጠት የክትትልና ግምገማ ስርዓት አሌ የማይባል አስተዋጽኦ አለው።

የግብርናው ሴክተር የመጀመሪያው ዕትዕ የክትትልና ግምገማ ስርዓት መረጃዎችን ከተለያዩ አስተዳደራዊ መዛግብትና ከማዕከላዊ ስታትስቲክስ ኤጀንሲ ከተገኙ መረጃዎችን በማጠናከር ወቅታዊ ራፖርቶችን ለተለያዩ አካላት ሲቀርብ ቆይቷል። ሆኖም ግን ከተለያዩ አስተዳደራዊ እርከኖች መረጃን በተፈለገው ወቅትና በሚፈለገው ጥራት ማግኘት የሚያስችል የክትትልና ግምገማ ስርዓት አለመኖር የመጀመሪያው ዙር ዕትዕ ክትትልና ግምገማ ዋነኛ ችግር ነበር። ከመጀመሪያው የዕትዕ ክትትልና ግምገማ አካሄድ በመማርና የሁለተኛው ዕትዕ ክትትልና ግምገማ የግብርናውን ዘርፍ የሁለተኛውን ዕትዕ አፈፃፀም በወቅቱ ለመከታተል፣ ለመገምገምና እንደ አስፈላጊነቱ የማስተካከያ እርምጃዎችን ለመውሰድ የሚያስችል ስርዓት ይዘረጋል። ይህም ሴክተሩን ማዕከል በማድረግ ከታችኛው የአስተዳደር እርከን እስከ ፌዴራል ያሉ ፈፃሚ አካላት የተሰበሰቡ መረጃዎችን ያካተቱ የሩብ ዓመትና ዓመታዊ የአፈፃፀም ሪፖርቶች በተዘጋጁ የሪፖርቶች ቅጾች ማዘጋጀት የሚያስችሉ ይሆናሉ። እነዚህ ሪፖርቶች በእቅድ ዘመኑ በየዓመቱና በእቅድ ዘመኑ የመጨረሻ ዓመት ሊደረስባቸው የሚገባ የልማት ውጤቶች ለመለካት የሚያስችሉ አመላካቾች አንፃር የሚዘጋጁ ይሆናሉ። ለዚህም እንዲረዳ በእቅድ ዘመኑ የሚጠበቁ ዓመታዊ ዒላማዎች ዝርዝር የሚያሳይ የእቅድ አፈፃፀም ክትትልና ግምገማ ማዕቀፍ ተዘጋጅቶ ቀርቧል። በዚህ ማዕቀፍ የተቀመጡትን መረጃዎች ከታችኛው የአስተዳደራዊ እርከን (ቀበሌ) እስከላይኛው አስተዳደራዊ እርከን (ፌዴራል) ድረስ መረጃን በተቀላጠፈና አስተማማኝ መንገድ ለማቀባበል የሚያስችል ዘመናዊ የመረጃ አሰባሰብና ማስተላለፊያ ስርዓት ይዘረጋል። ለዚህም በመጀመሪያው ዕትዕ የመጀመሪያ ዓመት ላይ ስራ ላይ ይውላል ተብሎ ይጠበቃል።

በአጠቃላይ የሚ/ር መስሪያ ቤቱ የበላይ አመራር የግብርናውን ዘርፍ የእቅድ ዝግጅት፣ ክትትልና ግምገማን ለመምራትና ለማስተባበር ከተሰጠው ኃላፊነት አኳያ በዋናነት የ2ኛውን የዕትዕ ዝግጅት፣ አፈፃፀም፣ ክትትልና ግምገማ ይመራል፣ ይከታተላል፣ ይደግፋል። የግብርና ሚ/ር የኅላንና ኘሮግራም ዳይሬክቶሬት አንዲሁም የተጠሪ መስሪያ ቤቶችና በክልል፣ በዞን እና በወረዳ የሚገኙ የኅላንና ኘሮግራም ቢሮዎች የግብርናውን ዘርፍ እቅድ ክትትልና ግምገማን በማስፈፀም ረገድ ዋነኛ ባለቤት በመሆን ከሌሎች ባለድርሻ አካላት ጋር በቅርበት ይሰራሉ።

እነዚህ አካላት ከመስክ ጥናትም ሆነ ከአስተዳደራዊ ምንጮች የሚገኙ ለአፈፃፀም ክትትልና ግምገማ ስርዓቱ እንደግብዓት የሚውሉ መረጃዎችን በማቀነባበርና በመተንተን ወቅታዊ ሪፖርቶችን ያዘጋጃሉ። ለዚህም መነሻ የሚሆነው ከፌዴራልና ከክልል አስፈፃሚ አካላት ተዘጋጅተው የሚቀርቡ የየዘርፉ የአፈጻጸም ክትትልና ግምገማ ሪፖርቶች እንዲሁም ከማዕከላዊ ስታትስቲክስ ኤጀንሲ የሚገኙ በቆጠራ፣ በናሙና ጥናት እና ከአስተዳደር መዛግብት የሚሰበሰቡ ጠቃሚ መረጃዎች ይሆናሉ። ከዚህም በተጨማሪ የመስክ ግምገማዎችን በማካሄድና ግብረ መልሶችን ተግባራዊ በማድረግ የክትትልና ግምገማው ስርዓት ይጠናከራል። ወቅታዊ ሪፖርቶችንና የመስክ ግምገማዎችን መሠረት

በማድረግ በየወቅቱ በየዘርፉ ውይይት በማድረግ በአፈፃፀም ሂደት ለታዩ ችግሮች አፋጣኝ መፍትሔ ለመስጠት እንዲያስችል በተለያዩ ደረጃ የውይይት መድረኮች ይመቻቻሉ። እነዚህም በየዘርፉ በሰራተኛ ደረጃ፣ በክልልና ፌደራል ካውንስል፣ በፖርላማ፣ በበላይ አመራር ደረጃ የሚደረጉ ሲሆኑ በዚህም ወደኋላ የቀሩ የአፈፃፀም ሂደቶች የሚስተካከሉበትን እንዲሁም ከተለያዩ ፈፃሚና ባለድርሻ አካላት የሚገኙ ምርጥ ተሞክሮዎችን በቀጣይ የአፈፃፀም ሂደት መካተት እንዲችሉ የማመቻቸት ሥራዎች ይካሄዳሉ። ከክትትልና ግምገማ ሂደቱ የሚገኙ ምርጥ ተሞክሮዎችን ለተለያዩ አስፈፃሚ አካላት በማቅረብ የመማር ሂደት እንዲሁም ወቅታዊ የሆነ የመረጃ ልውውጥ እንዲፈጠር ይደረጋል። ይህንን ውጤት ተኮርና ለስርዓተ ጾታ ምላሽ ሰጪ የክትትልና ግምገማ ስርዓትን ለመገንባት እንዲቻል የሚከተሉት ዋና ዋና ተግባራት ይካሄዳሉ።

1. ሦስቱንም የክትትልና ድጋፍ ስልቶች በተቀናጀ መንገድ ተግባራዊ ማድረግ፤
2. በክትትልና ግምገማ የውጤት ማዕቀፍ ውስጥ ለተመለከቱት የውጤት አመልካቾች ሁሉ የአመልካች ዝርዝር ማብራሪያ የያዘ ማኑዋል ማዘጋጀት፤
3. የመረጃ አሰባሰብ፣ አጠነቃቀርና ትንተናና ዘመናዊ ከማድረግ አኳያ የተጀመሩ ስራዎችን ማጠናቀቅ፤
4. የመረጃ ጥራት እንዲዳብር የመረጃ ጥራትን ለመፈተሽና ለማስተካከል የሚያስችል ስርዓትን መዘርጋት፤
5. መንግስታዊና መንግስታዊ ካልሆኑ ተቋማት ጋር የመረጃ ቅብብሎሽ ስርዓት ማበጀት፤
6. በሁለተኛው ዕትዕ ትግበራ ዘመን በፌደራልና በክልል አስፈፃሚ አካላት የክትትልና የግምገማ ስርዓቱን በተገቢው መንገድ ለማስፈፀም የሚያስችል የአቅም ግንባታ ሥራ መስራት እንዲሁም የሰው ኃይል በበቂ ሁኔታ ማስማራት፤
7. በዘርፉ ለሚተገበሩ ኻሮግራሞችና ዋና ዋና ኻሮጀክቶች የግምገማ ስርዓትን ማበጀት፤

XII. ዕዝል

1. እቅድ ማስፈጸሚያ አመላካች በጀት የሠው ሀይል

ስንጠረዥ የሁለተኛው ዙር የግብርና ትራንስፎርሜሽን እቅድ ማስፈጸሚያ አመላካች በጀት (2008-2012)

ዘርፍ	የበጀት ምንጭ	2008	2009	2010	2011	2012	ድምር
እርሻ ልማት ዘርፍ	ካፒታል						
	ከዕርዳታ	216,684	229,175	265,889	275,993	301,220	1,288,961
	ከብድር	1,078,054	1,091,993	1,126,686	1,136,483	1,137,835	5,571,051
	ከመንግሥት (ካፒታል በጀት)	615,133	731,990	643,012	734,695	712,396	3,437,226
	ን/ድምር	1,909,871	2,053,158	2,035,587	2,147,170	2,151,451	10,297,238
	መደበኛ በጀት	292,356	307,744	324,677	340,414	352,609	1,617,801
	ግዕዝ ድምር	2,202,227	2,360,903	2,360,264	2,487,584	2,504,060	11,915,039
ተፈጥሮ ሀብት ልማት	ካፒታል						
	ከዕርዳታ	675,794	768,977	639,284	811,365	807,360	3,702,778
	ከብድር	10,000	10,000	10,000	10,000	0	40,000
	ከመንግሥት (ካፒታል በጀት)	331	522	823	1,058	1,023	3,757
	ን/ድምር	686,125	779,499	650,107	822,423	808,382	3,746,535
	መደበኛ በጀት	33,053	36,562	31,400	34,872	37,872	173,759
	ግዕዝ ድምር	719,178	816,061	681,507	857,294	846,254	3,920,294
የሥራ እድል ፈጠራና ምግብ ዋስትና	ካፒታል						
	ከዕርዳታ	10,800,000	10,800,000	10,800,000	10,800,000	10,800,000	54,000,000
	ከብድር	1,766	1,766	1,766	1,766	1,766	8,830
	ከመንግሥት (ካፒታል በጀት)	272,542	1,339,374	4,838,028	4,176,686	3,363,907	13,990,537
	ን/ድምር	11,074,308	12,141,140	15,639,794	14,978,452	14,165,673	67,999,367
	መደበኛ በጀት	26,300	26,970	27,544	27,620	28,699	137,133
	ድምር	11,100,608	12,168,110	15,667,338	15,006,072	14,194,372	68,136,500
ግብርና ምረጫ	ካፒታል						
	ከዕርዳታ	163,235	192,051	200,212	245,782	300,602	1,101,881

	ክብደር	81,617	96,025	100,106	122,891	150,301	550,940
	ከመንግሥት (ካፒታል በጀት)	163,235	192,051	200,212	245,782	300,602	1,101,881
	ን/ድምር	408,087	480,127	500,530	614,455	751,504	2,754,702
	መደበኛ በጀት	258,921	317,394	389,139	477,181	585,245	2,027,880
	ድምር	667,008	797,521	889,669	1,091,636	1,336,749	4,782,582
ደጋፍ	ካፒታል						
	ክፍልዳታ	-	-	-	-	-	-
	ክብደር	-	-	-	-	-	-
	ከመንግሥት (ካፒታል በጀት)	-	-	-	-	-	-
	ን/ድምር	-	-	-	-	-	-
	መደበኛ በጀት	45,000	47,000	49,000	50,000	52,000	243,000
	ንዑስ ድምር	45,000	47,000	49,000	50,000	52,000	243,000
ክልል	ካፒታል						
	ክፍልዳታ	1,206,610	1,447,369	1,695,260	2,327,426	2,597,931	9,274,595
	ክብደር	1,413,446	1,650,207	1,991,273	2,418,049	2,958,528	10,431,504
	ከመንግሥት (ካፒታል በጀት)	2,826,891	3,300,415	3,982,546	4,836,099	5,917,056	20,863,007
	ን/ድምር	5,446,947	6,397,991	7,669,079	9,581,574	11,473,515	40,569,106
	መደበኛ በጀት	1,620,282	1,853,046	2,287,286	2,508,673	3,319,126	11,588,413
	ድምር	7,067,228	8,251,037	9,956,365	12,090,247	14,792,641	52,157,518
ጠ/ድምር	ካፒታል						
	ክፍልዳታ	13,062,322	13,437,572	13,600,645	14,460,565	14,807,112	69,368,215
	ክብደር	2,584,883	2,849,992	3,229,831	3,689,189	4,248,430	16,602,325
	ከመንግሥት (ካፒታል በጀት)	3,878,133	5,564,352	9,664,621	9,994,319	10,294,984	39,396,409
	ን/ድምር	19,525,338	21,851,915	26,495,097	28,144,073	29,350,525	125,366,948
	መደበኛ በጀት	2,230,911	2,541,716	3,060,047	3,388,761	4,323,551	15,544,986
	ጠቅላላ ድምር	21,801,250	24,440,632	29,604,143	31,582,833	33,726,075	141,154,934

ሰንጠረዥ 2 በሁለተኛው የእድገትና ትራንስፎርሜሽን እቅድ ዘመን (2008-2012) የፋይናንስ ፍላጎትና ምንጭ (በቢሊዮን ብር)

ተ.ቁ	ዝርዝር	መነሻዓመት	ትንበያ (projection)					የ5 ዓመት ድምር
		የ2007 ግምት	2008	2009	2010	2011	2012	2008-2012
1	ጠቅላላ ወጪ		23.95	29.21	34.56	35.55	37.41	160.69
1.1	የካፒታል ወጪ		20.98	26.56	31.38	32.05	33.01	143.98
1.2	የመደበኛ ወጪ		2.97	2.65	3.18	3.50	4.40	16.71
2	ከጠቅላላ ወጪ የውጭ ምንዛሬ ፍላጎት በሚሊዮን የአሜሪካ ዶላር							
2.1	ከብሔራዊ ባንክ		113.44	53.44	53.44	53.44	53.44	327.18
2.2	ከውጭ ብድር							
2.3	ከውጭ ዕርዳታ							
3	የፋይናንስ ምንጭ							
3.1	ከመንግስት በጀት		7.20	8.32	13.03	13.63	14.81	56.99
3.2	ከውጭ ዕርዳታና ብድር		16.76	20.89	21.53	21.92	22.60	103.70
3.2.1	ከውጭ ብድር		2.88	2.99	3.39	3.82	4.35	17.43
3.2.2	ከውጭ ዕርዳታ		13.88	17.90	18.14	18.10	18.25	86.27
3.3	ከአገር ውስጥ ብድር							

ሰንጠረዥ 3 የሁለተኛው ዙር ዕ.ት.ዕ የሰው ሃይል ፍላጎት በትምህርት ደረጃና ሙያ መስክ

የትምህርትደረጃ/የሙያመስክ	መነሻዓመት (stock)	ትንበያ					የ5 ዓመትድምር
	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2008-2012
1-12 grade	3933	1547	3213	3434	1990	2210	12,394
4ኛ ክፍል ያጠናቀቀ/ች	3	42			1		43
6ኛ ክፍል ያጠናቀቀ/ች	1	18					
8ኛ ክፍል ያጠናቀቀ/ች	930	1177	1658	1879	1989	2210	8913
10ኛ ክፍል ያጠናቀቀ/ች	8	104					104
መሰናዶ (12ኛ ክፍል) ያጠናቀቀ/ች	2991	206	1555	1555			3316
በቴክኒክናሙያየተመረቀ/ች	2726	2973	3897	4628	5343	6242	23,083
ደረጃ (Level) 1	1620	1846	2299	2605	2759	3065	12574
ደረጃ (Level) 2	1080	1105	1379	1563	1655	1939	7641
ደረጃ (Level) 3	9	10	215	307	460	613	1605
ደረጃ (Level) 4	15	6		153	230	307	696
ደረጃ (Level) 5	2	6	4		239	318	567
ኮሌጅ ዲፕሎማ	64,000	4,640	5,094	4,747	4,400	4,743	23,624
በተፈጥሮሣይንስ/ የሙያመስክ	63,978	4,614	5,079	4,727	4,386	4,734	23,540
ላቦራቶሪ ቴክኒሻን	8	19	18	18	19	20	94
ባዮሎጂ	2						0
አጠቃላይ እርሻ	629	71	161	107	54	107	500
የአፈር ሳይንስ	52						0
ሜካናይዜሽን	9						0
ግብርናኢኮኖሚክስ	4						0
ግብርናኤክስቴንሽን	3						0
ባዮሜትሪ	1						0
ጂኦሎጂ	1						0
ባዮቴክኖሎጂ	5						0
ስነ-ምግብ (nutrition)	27						0
አይቲ	38	92	32	21	11	22	178
ሰርቪይንግ	591	53	161	107	54	107	482
ተፈጥሮሀብት	21151	179	322	214	108	214	1037
እዕዋትሳይንስ	20781	119	215	143	72	143	692
በማህበራዊሳይንስ	22	26	15	20	14	9	84
ንብረት አስተዳደር	10	2	3	8	7	4	24
ጸሓፊ (Secretarial Science)	2	3	1	2	2	1	9
የሁሳብአያያዝባለሙያ		2	2	2	2	1	9
ስነ-ፆታ (Gender)	2						0
ቪዲዮናፎቶግራፊ		1					1
ሳይብራሪ ሳይንስ		1				1	2
ግራፊክስ							0

የሂሳብ ስራተኛ	5	5	6	3			14
ቢዝነስ አስተዳደር		2					2
ህግ	3	10	3	5	3	2	23
የመጀመሪያድግሪ	2,832	1,616	1,233	1,166	1,058	1,012	6,085
በተፈጥሮአዊነት/ የመያመስክ	2,623	1,310	1,194	1,123	1,028	986	5641
ኢሚስትሪ	2	7	4	7	5	7	30
ላቦራቶሪ ቴክኒሺያን	15	21	22	18	19	20	100
ባዮሎጂ	1	1	1	1			3
ሰብልጥበቃ	2	2	2	2	2		8
ቶክሲኮሎጂ		4	1	1	1	1	8
ዕጽዋት ሳይንስ	262	75	45	40	34	14	208
አፕላይድ ባዮሎጂ	4	16	6	18	9	8	57
እንቲሞሎጂስት	179	182	195	195	195	195	962
ፓቶሎጂስት	177	179	193	193	193	193	951
እርሻ ምህንድስና	1	1					1
እርሻ ምህንድስናና ሜካናይዘሽን	1						0
ግብርናኢኮኖሚክስ	19	8	2	2			12
ሰታትስትክስ		1	1				2
እንፎርሜሽን ቴክኖሎጂ		1	1				2
ተፈጥሮ ሀብት አስተዳደር	1	3	1				4
ግብርና ኤክስቴንሽን	29	10	3				13
ጂኦዴሌስና ሪፖርት ሴንሲንግ	75	17	13	14	5	5	54
ደን ሳይንስ	84	6	1				7
የሃሩር አካባቢ የመሬት ሃብት አያያዝ	2						0
የአረም ባለሙያ	176	178	192	193	193	193	949
ድህረ ምርት ባለሙያ	1	3	3	3	3	3	15
የጀርባ አጥንት ያላቸው ተባዮች ባለሙያ	16	35	37	37	37	37	183
ፀረ-ተባይና መርጫ መሳሪያ አያያዝ ባለሙያ		2	2	2	2	2	10
አጠቃላይ ዕዕዋት ጥበቃ	176	194	194	194	194	194	970
የግብርና ምጣኔ ሀበትና አስተዳደር	3						0
ገጠር ልማትና ኤክስቴንሽን	1						0
ማህበረሰብ ምጣኔ ሀብትና የተፈጥሮ ሃብት	2						0
የአካባቢ ሣይንስ		1					1
ሆርቲካልቸር	14	13	3				16
ምህንድስና	4	4	1				5
ሀብረት ስራ ማደራጃ	64	3	1				4
አግሮኖሚ	11	1				1	2
የአፈር ሳይንስ	319	52	49	40	20	19	180
ሜካናይዘሽን	13	10	10	10	10		40
ስነ-ፆታ (Gender)	15	2					2

ባዮሜትሪ	2						0
አግሮ ሜትሮሎጂ	1						0
ባዮ ቴክኖሎጂ	8	10	10	10	17	10	57
ስነ-ምግብ (nutrition)	54	20	20	20	20	16	96
መስኖ አግሮኖሚ	4						0
መስኖ ሃንዲስ	2	2	2				4
ተፈጥሮ ሀብት አስተዳደር	2	1	1				2
ሃይድሮጅኦሎጂስት		1					1
ሃይድሮሎጂስት		1					1
መስኖ እንጂነር	4	1					1
መሬት አስተዳደርና አጠቃቀም	465	89	109	79	39	40	356
ሰርቪይንግ	120	20	22	16	10	10	78
ሰፍትዌር እንጂነር	1	1					1
ዳታ ቤዝ አድሚኒስትሬተር	2		2				2
አይቲ	12	30	5	6	3	3	47
አግሮፎሬስትሪ	15	7	4				11
በማህበራዊ ሃይንስ (BA)/የሙያመስክ	209	306	39	43	30	26	444
ፕላኒንግ	6	1	2	5	5	5	18
የሁሳብ አያያዝ ባለሙያ	5	7	7	10	9	3	36
ገንዘብ ያዥ	0	1					1
ኢኮኖሚክስ	160	264	21	20	10	10	325
ጂኦግራፊና የአካባቢ ጥናት	6	2					2
ህዝብ አስተዳደር	1	1	1	1			3
ቢዝነስ አስተዳደር	1	2					2
ሶሲዮሎጂና የማህበረሰብ አስተዳደር	3	2	1	1			4
ሶሻል አንትሮፖሎጂ	1	2					2
ህግ	15	17	4	4	4	4	33
የገበያ ጥናት	1	1					1
ቋንቋና ስነጽሁፍ	3	3	2	2	2	3	12
ደቨሎፕመንት ስታዲስ	1						0
ገበርናንስና ልማት	1						0
ማናጅመንት	1					1	1
ሶሻል አንትሮፖሎጂ	1						0
ፔዳጎጂ	1						0
ላይብራሪ ሳይንስ	2	1					1
ሶሾሎጂ		2	1				3
የማስተርስ ድግሪ	628	308	249	177	161	128	1023
በተፈጥሮ ሃይንስ/ የሙያመስክ	597	290	237	171	154	126	978
ኬሚስትሪ	2	4	3	3	2	2	14
ኢንቴሞሎጂ	4	5	5	4	4	3	21
ቶክሲኮሎጂ		2	2				4

ሰብልጥበቃ		2	1	1	1	1	6
ባዮሎጂ		1	1				2
ፓቶሎጂ	6	7	9	13	11	7	47
ኤሌትሪካል እንጂነር			1				1
እዕዋት ሳይንስ	120	35	24	5	4	2	70
አረም ባለሙያ			1	1	1		3
ዘር ሳይንስና ቴክኖሎጂ	5	9	9	14	9	5	46
አግሮኖሚ	36	12	8	17	17	12	66
ብሪሲንግ	2	1	1	4	3	4	13
ሆርቲካልቸር	10	9	3				12
ባዮሜትሪ	4	3	3	4	1		11
የተቀናጀ ተባይ መከላከያ		2	2	2	2	2	10
ድህረምርት ባለሙያ	17	34	34	34	34	34	170
አነስተኛ እርሻ መሳሪያዎች		1	1	1	1	1	5
የጀርባ አጥንት ያላቸው ተባዮች ባለሙያ		1	2	2	2	2	9
ማይክሮባዮሎጂ	1	2		5		4	11
ተፈጥሮ ሳይንስ	2	7					7
ገጠር ልማትና ኤክስቴንሽን	1						0
የሃሩር አካባቢ የመሬት ሃብት አያያዝ	1						0
ግብርና ኤክስቴንሽን	16	2	1				3
ግብርና ኢኮኖሚክስ	10						0
ስነ-ፆታ (Gender)	5						0
የተፋሰስ አያያዝ	1						0
ምህንድስና	9	2					2
ሀብረት ስራ ማደራጃ	21	1					1
ደንሳይንስ	29	2					2
ጂኦሎጂ	8	6	5	1	1		13
አግሮሜትሮሎጂ	3	3	3	4	4		14
የአፈር ሳይንስ	89	29	10	4	4	2	49
ባዮቴክኖሎጂ	18	10	10	10	10	10	50
ስነ-ምግብ (nutrition)	14	20	20	20	20	20	100
ተፈጥሮ ሃብት	1						0
መስኖ አግሮኖሚ	2						0
መሬት አስተዳደርና አጠቃቀም	14	26	20	8	8	4	66
ሰርቪይንግ	8	3	5	2	2	1	13
አይቲ		3	2		1		6
ስስተም አድሚኒስትሬተር		1					1
ሜካናይዜሽን		10	10				20
ኔትዎርክ አድሚኒስትሬተር		1	3				4
በማህበራዊሃይንስ /የሙያመስክ	31	18	12	6	7	2	45
ማናጀመንት	3	3					3

ህግ	1	3	1		1	1	6
ከተማልማት	1						0
ኢኮኖሚክስ	19	5	6	2	2	1	16
ሶሲዮሎጂና የማህበረሰብ አስተዳደር	2	5	3	3	3		14
ገጠር ልማት	2	2	2	1	1		6
ደቨለጥ መንገድ ኢኮኖሚክስ	1						0
ቋንቋ (linguistics)	1						0
ምግብ ዋስትና	1						
ፒኤችዲ (ዶክትሬት ድግሪ)	98	90	60	37	15	15	217
በተፈጥሮ ሃይንስ/ የመያመስክ	95	90	60	37	15	15	217
ኬሚስትሪ		1	1	2		1	5
ቶክሲኮሎጂ			1	1			2
ፓቶሎጂ		3	1	2	1	1	8
አዳቃይ (ብሪዲንግ)		3		4	2	1	10
አግሮኖሚ	13	2	1	1	1		5
እንቲሞሎጂ		1	1	3	3	2	10
አረም ባለሙያ	1	2	2	1	1	1	7
ድህረ ምርት ባለሙያ		1	1	1	1	1	5
የጀርባ አጥንት ያላቸው ተባዮች ባለሙያ		1	1	1	1	1	5
አነስተኛ እርሻ መሳሪያዎች		1	1	1	1	1	5
ዕጽዋት ሳይንስ	8	4	6				10
የአፈር ሳይንስ	10	23					23
ግብርና ኤክስቴንሽን	2						0
ባዮሜትሪ	1	4					4
ጂኦሎጂ	1	1					1
ባዮቴክኖሎጂ	5						0
ስነ-ምግብ (nutrition)							0
አፕላይድ ስፓሻል ኤንድ ሪፑት ሴንሲንግ			1	1			2
ስታቲስቲካል ሞዴሊንግ						1	1
በማህበራዊ ሃይንስ/የመያመስክ	3	0	0	0	0	0	0
ኢኮኖሚክስ	2						0
ስነ-ፆታ (Gender)	1						0
ጠቅላላድምር	74,217	11,174	13,746	14,189	12,967	14,350	66,426

ፍጥነትና ፕሮጀክቶች ዝርዝር

ፍጥነትና ፕሮጀክቶች ዝርዝር

	ተፈጥሮ ሀብት ልማት ዘርፍ		የገጠር ሥራ እድል ፈጠራና ምግብ ዋስትና ዘርፍ	ምርመራ
ም	1	የዘላቂ መሬት አያያዝ ፕሮግራም	1. ልማታዊ ሴፍቲኔት ፕሮግራም 4	
ልማት	2	የተቀናጀ ተፋሰስ ልማት አቅም ግንባታ ፕሮጀክት	2. የገጠር የሥራ እድል ፈጠራ ፕሮግራም	
ሀብት የሆርቲክልቸር ችግር የማቋቋም	3	የተቀናጀ ተፋሰስ ልማት ምርታማነት ማሳደጊያ ፕሮጀክት		
ጊዎች የፍራፍሬ ችግኝ	4	የገጠር መሬት መረጃ ስርዓት ግንባታ ፕሮጀክት		
ቅመማቅመም የቲሹ ማቋቋም	5	የገጠር መሬት አስተዳደር ለግብርና ትራንስፎርሜሽን ፕሮጀክት		
ፍጥነትና ሥርዓት አያያዝና ፍጥነት አቅም ግንባታ	6	የመሬት አጠቃቀም ጥናትና ፕላን ዝግጅት ፕሮጀክት		
	7	ተሳትፎአዊ አነስተኛ መስኖ ማስፋፊያ ፕሮጀክት		
ንጹህ ፍጥነትና ሥርዓት ስራ ማግኘት ፕሮጀክት	8	የአነስተኛና ቤተሰብ መስኖ እና ውሀ አጠቃቀም አቅም ግንባታ ፕሮጀክት		
ተማሪዎች ማስፋፋት				
ፍጥነትና ሥርዓት ስራ አቅርቦት ድጋፍ				

ተ.ቁ	እርሻ ልማት ዘርፍ	ተፈጥሮ ሀብት ልማት ዘርፍ		የገጠር ሥራ እድል ፈጠራና ምግብ ዋስትና ዘርፍ	ምርመራ
10	የግብርና ሜካናይዜሽን አገልግሎት ሰጭ አካላትን የማደራጀት እና ማጠናከር				
11	በግብርና ሜካናይዜሽን ሙያ የመካከለኛ ባለሙያዎች ማሰልጠኛ ማዕከል ግንባታ				
	ቡና ሻይና ቅመማቅመም				
12	የቡና ጥራት ማሻሻያ ፕሮጀክት			ልማታዊ ሴፍቲኔት ፕሮግራም 4	
13	የዲቃላ ቡና ችግኝ ማባዣ ጣቢያ የማቋቋም				
14	የጎማ ቡና ማሰልጠኛ ማዕከል ማጠናከር				
15	የዝንጅብል እና ዕርድ ዘር አቅርቦት ማሻሻያ ፕሮጀክት				
	ምክርና ሥልጠና				
14	የአርሶና አርብቶ አደርና ማሰልጠኛ ማዕከላትን የመገንባት እና የማጠናከር				
15	በኢንፎርሜሽን ኮሚኒኬሽን ቴክኖሎጂ የሚደገፍ የኤክስቴንሽን አገልግሎት የማደራጀት ፕሮጀክት				
16	የገጠር ወጣቶች፤ የግብርና ባለሙያዎችንና አርሶ/አርብቶ እና ክፊል አርብቶ አዶሮች የአቅም ግንባታ ሥልጠና				
17	የግብርና ቴክኒክ እና ሙያ ተቋማትን የማጠናከሪያ ፕሮጀክት				
	ግብርና ግብይትና ግብዓት				
18	የዘር ዘርፍ ድጋፍ ፕሮጀክት				
19	የዘር አምራቾች ማህበራት አቅም ግንባታ ፕሮጀክት				
20	የዕጽዋት ጤና				
21	የእጽዋት ጥበቃ ስርዓት ማጠናከር				
22	የዕጽዋት ምርት ጥራት እና ኳራንታይን ማጠናከሪያ ፕሮጀክት				
23	የዕጽዋት ዘር ምዝገባ እና ጥራት ቁጥጥር				

ተ.ቁ	እርሻ ልማት ዘርፍ	ተፈጥሮ ሀብት ልማት ዘርፍ		የገጠር ሥራ እድል ፈጠራና ምግብ ዋስትና ዘርፍ	ምርመራ
	ማጠናከሪያ ፕሮጀክት				
	ሆርቲካልቸር				
24	ለሆርቲካልቸር ልማት የመሬት ካሳ ፈንድ				
25	የሆርቲካልቸር ልማት የመሬት ተስማሚነት ጥናት ፕሮጀክት				
26	የተቀናጀ ሆርቲካልቸር አቅም ግንባታ ፕሮጀክት				
27	የሆርቲካልቸር ሙያተኞች የአቅም ግንባታ ፕሮጀክት				
28	ለሆርቲካልቸር ተግባራዊ ማሰልጠኛ ማዕከል ግንባታ ፕሮጀክት				
29	የሆርቲካልቸር ግብይት ድጋፍ ፕሮጀክት				
	ህብረት ሥራ				
30	የማህበራት የምርት ማከማቻ መጋዘን ግንባታ				
31	የማህበራት አትክልት እና ፍራፍሬ ማቀዝቀዣ መጋዘን ግንባታ				
32	የማህበራት ድህረ ምርት ቴክኖሎጂዎች ማስፋፋት				
33	የግብርና ኢንቨስትመንት ዘርፍ የሰው ሃይል አቅም ግንባታ ድጋፍ				
34	የግብርና ኢንቨስትመንት ህብረተሰብ ንቅናቄ ድጋፍ ፕሮጀክት				
35	የግብርና ኢኮኖሚ ዞን ልማት ፕሮጀክት				

ሰንጠረዥ 4 በሁለተኛው የእድገትና ትራንስፎርሜሽን እቅድ ዘመን (2008-2012) **ከ30 ሚሊዮን የአሜሪካን ዶላር** በላይ ካፒታል የተመደበላቸው ፕሮጀክቶች ዝርዝር

ተራ ቁጥር	ነባር ንግድ (On-going projects)	ንግድ የሚተገበርበት ቦታ	የተጀመረበት ጊዜ	የሚገኝበት ደረጃ (Physical status)	የሚጠናቀቅበት ጊዜ	የተመደበለት ካፒታል በጀት በሚሊዮን ብር	የተመደበ በጀት በፋይናንስ ምንጭ		
							ከመንግስት ግ/ቤት	ከውጭ እርዳታ	ከብድር
1	የግብርና እድገት ፕሮግራም 2	በ6 ክልሎች 96 ወረዳዎች	መጋቢት 2003	ለሁለተኛ ጊዜ እንዲቀጥል ስምምነት ተፈርሟል	ሰኔ 2012	1,369.52		53.98 ሚሊዮን አሜሪካን ዶላር	26.58 ሚሊዮን አሜሪካን ዶላር
2	ልማታዊ ሴፍቲኬት ፕሮግራም (APL III)	8 ክልሎች፣ 318 ወዳዎች	ጥቅምት 2002	ለሁለተኛ ጊዜ እንዲቀጥል ስምምነት ተፈርሟል	ሰኔ 2012	29,245.1			
3	ዘላቂ የመሬት አስተዳደር ፕሮግራም (SLM)	6 ክልሎች	መጋቢት 2006		ሚያዝያ 2011	2,919.02			
4	ተሳትፏዊ አነስተኛ የመስኖ ልማት ፕሮግራም	4 ክልሎች (አማራ፣ ኦሮሚያና ደ/ብ/ብ/ከ) 150 ወረዳዎች	መጋቢት 2000	ለሁለተኛ ጊዜ እንዲቀጥል ስምምነት በመደራደር ላ	መጋቢት 2012	866.4			
ጠቅላላ የተመደበለት ካፒታል በጀት /በሚሊዮን ብር/						35,900.04 ሚሊዮን ብር			

3. የግብርናው ሴክተር ዕትዕ የ2009 የውጤት ማዕቀፍ (Logframe)

የግብርናው ሴክተር የሁለተኛው ዕድገትና ትራንስፎርሜሽን ዕቅድ የውጤት ማዕቀፍ (Logframe)

አጠቃላይ ዓላማ (Overall Goal): በ2025 ከድህነት ተላቃ መካከለኛ ገቢ ያላት ኢትዮጵያን ዕውን ለማድረግ ግብርና የራሱን አስተዋፅኦ እንዲያበረክት ማስቻል

የሴክተሩ የልማት ግብ (Development Objective): የግብርና አጠቃላይ ምርትን በማሳደግ በገጠር የገቢ ልዩነትን ማጥበብና የምግብ ዋስትናን ማረጋገጥ

የውጤት እርከኖች	አመልካቾች	መለኪያ	መነሻ (2007)	ዓመታዊ ግብ					መድረሻ (2012)	የውጤት ማረጋገጫ መንገዶች	ወሳኝ ታሳቢዎች
				2008	2009	2010	2011	2012			
ግብ 1.1: ምርትን ማሳደግ											
			270.08	294.33	319.10	345.68	374.70	406.32	406.32		
ያደገ ምርት	የአገዳ ሰብሎች ምርት	ሚ/ን ኩንታል	115.74	126.27	136.37	147.28	159.06	171.79	171.79	ማዕከላዊ ስታትስቲክ ክስ.ኤጀንሲና ግብርና ሚ/ር ሪፖርት	ለግብርና ተስማሚ የሆነ የአየር ንብረት ሁኔታ ይኖራል
	የብዕር ሰብሎች ምርት	ሚ/ን ኩንታል	120.31	132.15	143.58	156.01	169.52	184.22	184.22		
	የጥራጥሬ ሰብሎች ምርት	ሚ/ን ኩንታል	26.44	27.78	30.19	32.81	35.65	38.75	38.75		
	የቅባት ሰብሎች ምርት	ሚ/ን ኩንታል	7.59	8.13	8.96	9.59	10.46	11.56	11.56		
	የዋና ዋና ምግብ ሰብሎች ምርት										
	የምግብ ገብስ	ሚ/ን ኩንታል	13.47	14.40	15.48	16.58	17.77	19.04	19.04		
	ሩዝ	ሚ/ን ኩንታል	1.3	1.41	1.55	1.70	1.86	2.04	2.04		
	ዳጉሳ	ሚ/ን ኩንታል	9.2	10.22	11.04	11.92	12.88	13.91	13.91		
	ጤፍ	ሚ/ን ኩንታል	47.5	53.27	58.39	64.01	70.17	76.92	76.92		
	ማሽላ	ሚ/ን ኩንታል	43.4	45.87	49.54	53.51	57.79	62.41	62.41		
	በቆሎ	ሚ/ን	72.3	80.40	86.83	93.78	101.28	109.38	109.38		

የውጤት እርከኖች	አመልካቾች	መለኪያ	መነሻ (2007)	ዓመታዊ ግብ					መድረሻ (2012)	የውጤት ማረጋገጫ መንገዶች	ወሳኝ ታሳቢዎች
				2008	2009	2010	2011	2012			
		ኩንታል									
	ባቂላ	ሚ/ን ኩንታል	8.4	9.59	10.36	11.19	12.08	13.05	13.05		
	አተር	ሚ/ን ኩንታል	3.4	4.09	4.42	4.78	5.16	5.57	5.57		
	ምስር	ሚ/ን ኩንታል	1.4	1.41	1.53	1.65	1.78	1.92	1.92		
	የኢንዱስትሪ ሰብሎች ምርት										
	የብቅል ገብስ	ሚ/ን ኩንታል	6.05	6.63	7.27	7.97	8.73	9.56	9.56		
	የዳቦ ስንዴ	ሚ/ን ኩንታል	26.40	28.36	31.17	32.75	35.19	37.82	37.82		
	የዱረም ስንዴ	ሚ/ን ኩንታል	15.90	17.31	18.84	20.49	22.30	24.26	24.26		
	አኩሪ አተር	ሚ/ን ኩንታል	0.72	0.84	0.92	1.01	1.10	1.21	1.21		
	ኑግ	ሚ/ን ኩንታል	2.24	2.18	2.45	2.45	2.65	3.00	3.00		
	የፈረንጅ ሱፍ	ሚ/ን ኩንታል	0.06	0.07	0.07	0.08	0.09	0.10	0.10		
	ለውዝ	ሚ/ን ኩንታል	1.03	1.13	1.24	1.37	1.51	1.66	1.66		
	የኤክስፖርት ሰብሎች ምርት	ሚ/ን ኩንታል	17.29	17.08	18.09	20.45	22.37	24.47	24.47		
	ሰለጥ	ሚ/ን ኩንታል	2.89	3.04	3.35	3.69	4.06	4.47	4.47		
	ነጭ ቦሎቂ	ሚ/ን ኩንታል	2.02	2.21	2.42	2.66	2.91	3.19	3.19		
	ቀይ ቦሎቂ	ሚ/ን ኩንታል	3.12	3.36	3.69	4.04	4.43	4.86	4.86		
	ሽምብራ	ሚ/ን ኩንታል	4.59	4.82	5.28	5.79	6.34	6.95	6.95		
	ማሾ	ሚ/ን ኩንታል	0.14	0.16	0.17	0.19	0.21	0.23	0.23		

የውጤት እርከኖች	አመልካቾች	መለኪያ	መነሻ (2007)	ዓመታዊ ግብ					መድረሻ (2012)	የውጤት ማረጋገጫ መንገዶች	ወሳኝ ታሳቢዎች
				2008	2009	2010	2011	2012			
	ሌሎች	ሚ/ን ኩንታል	4.55	3.50	3.18	4.08	4.41	4.76	4.76		
	ቡና ሻይ እና ቅመማ ቅመም ምርት										
	ቡና	ሺህ ቶን	419.98	503.98	604.77	725.73	870.87	1045.04	1045.05		
	ሻይ	ሺህ ቶን	0.25	0.29	0.33	0.38	0.44	0.50	0.50		
	በርበሬ	ሺህ ቶን	170.77	184.43	199.19	215.12	232.33	250.92	250.92		
	ዝንጅብል	ሺህ ቶን	125.2	128.96	132.82	136.81	140.91	145.14	145.14		
	አብሽ	ሺህ ቶን	25.97	27.27	28.63	30.06	31.57	33.15	33.15		
	ኮረሪማ	ሺህ ቶን	9.56	10.23	10.95	11.71	12.53	13.41	13.41		
	ዕርድ	ሺህ ቶን	22.75	24.34	26.05	27.87	29.82	31.91	31.91		
	አዝመድ	ሺህ ቶን	6.38	6.83	7.3	7.82	8.36	8.95	8.95		
	አትክልት፣ ፍራፍሬና ሥራሥር ሰብሎች ምርት										
	አትክልት	ሺህ ቶን	959.94	1040.63	1130.23	1227.62	1333.49	2340.24	2340.24		
	ፍራፍሬ	ሺህ ቶን	503.38	535.92	573.43	613.58	656.53	1186.00	1186.00		
	ሥራሥር	ሺህ ቶን	2446.30	2650.82	2893.34	3158.31	3447.83	5695.28	5695.28		
	ዋና ዋና የአትክልት ፍራፍሬና ስራስር ሰብሎች ምርት										
	ቀይ ሽንኩርት	ሺህ ቶን	259.23	285.15	313.67	345.04	379.54	417.49	417.49		
	ቲማቲም	ሺህ ቶን	58.91	64.21	69.99	76.29	83.16	90.64	90.64		
	ቃሪያ	ሺህ ቶን	62.72	67.74	73.16	79.01	85.33	92.16	92.16		
	ጥ/ጎመን	ሺህ ቶን	28.60	30.89	33.36	36.03	38.91	42.02	42.02		
	የአበሻ ጎመን	ሺህ ቶን	346.87	374.62	404.59	436.96	471.91	509.67	509.67		
	ነጭ ሽንኩርት	ሺህ ቶን	201.87	218.02	235.46	254.30	274.64	296.61	296.61		
	ማንጎ	ሺህ ቶን	56.43	60.38	64.61	69.13	73.97	79.15	79.15		
	ሙዝ	ሺህ ቶን	301.13	322.21	344.76	368.90	394.72	422.35	422.35		
	አፕላይ	ሺህ ቶን	46.49	49.74	53.23	56.95	60.94	65.20	65.20		
	ሲትረስ	ሺህ ቶን	58.23	62.31	66.67	71.33	76.33	81.67	81.67		
	ፓፓያ	ሺህ ቶን	38.58	41.28	44.17	47.26	50.57	54.11	54.11		
	ድንች	ሺህ ቶን	642.78	707.06	777.76	855.54	941.09	1035.20	1035.20		
	ስኳር ድንች	ሺህ ቶን	1023.57	1105.46	1193.89	1289.40	1392.56	1503.96	1503.96		
	ካሮት	ሺህ ቶን	20.91	22.58	24.39	26.34	28.45	30.72	30.72		
	ጎደሬ	ሺህ ቶን	741.57	815.73	897.30	987.03	1085.73	1194.31	1194.31		
1.2 ምርታማነት ማሳደግ											
የደገ ምርታማነት	የዋና ዋና ምግብ ሰብሎች									ማዕከላዊ ስታትስቲክስ	ለግብርና ተስማሚ
	የምግብ ገብስ	ኩን/ሄ/ር	20.5	22.10	23.90	26.00	27.90	30.10	30.10		

የውጤት እርከኖች	አመልካቾች	መለኪያ	መነሻ (2007)	ዓመታዊ ግብ					መድረሻ (2012)	የውጤት ማረጋገጫ መንገዶች	ወሳኝ ታሳቢዎች
				2008	2009	2010	2011	2012			
	ሩዝ	ኩን/ሄ/ር	27.78	30.00	32.40	34.99	37.79	40.82	40.82	ክስ.ኤጀንሲና ግብርና ሚ/ር ሪፖርት	የሆነ የአየር ንብረት ሁኔታ ይኖራል
	ዳጉሳ	ኩን/ሄ/ር	20.16	21.78	23.52	25.40	27.43	29.63	29.63		
	ጤፍ	ኩን/ሄ/ር	15.75	17.01	18.37	19.84	21.43	23.14	23.14		
	ማሸላ	ኩን/ሄ/ር	23.69	25.59	27.63	29.84	32.23	34.81	34.81		
	በቆሎ	ኩን/ሄ/ር	34.29	37.03	39.99	43.19	46.65	50.38	50.38		
	ባቂላ	ኩን/ሄ/ር	18.93	20.45	22.09	23.85	25.76	27.82	27.82		
	አተር	ኩን/ሄ/ር	14.85	16.04	17.33	18.71	20.21	21.83	21.83		
	ምስር	ኩን/ሄ/ር	13.89	15.00	16.20	17.49	18.89	20.40	20.40		
	የኢንዱስትሪ ሰብሎች										
	የብቅል ገብስ	ኩን/ሄ/ር	18	19.4	21.00	23.00	24.50	26.40	26.40		
	የዳቦ ስንዴ	ኩን/ሄ/ር	26.4	29	31.00	33.00	36.00	39.00	39.00		
	የዱረም ስንዴ	ኩን/ሄ/ር	24	26	28.00	30.00	33.00	35.00	35.00		
	አኩሪ አተር	ኩን/ሄ/ር	20.15	21.76	23.50	25.38	27.41	29.61	29.61		
	ኑግ	ኩን/ሄ/ር	8.88	8.00	9.00	9.00	9.72	11.00	11.00		
	የፈረንጅ ሱፍ	ኩን/ሄ/ር	10.39	11.22	12.12	13.09	14.14	15.27	15.27		
	ለውዝ	ኩንታ/ሄ/ር	16.01	17.29	18.67	20.17	21.78	23.52	23.52		
	የኤክስፖርት ሰብሎች										
	ሰሊጥ	ኩንታል/ሄ/ር	6.87	7.42	8.01	8.65	9.35	10.09	10.09		
	ነጭ ቦሎቂ	ኩንታል/ሄ/ር	16.01	17.29	18.68	20.17	21.78	23.53	23.53		
	ቀይ ቦሎቂ	ኩን/ሄ/ር	15.81	17.07	18.44	19.91	21.51	23.23	23.23		
	ሽምብራ	ኩንታ/ሄ/ር	19.13	20.66	22.31	24.09	26.02	28.10	28.10		
	ማሾ	ኩንታ/ሄ/ር	8.84	9.55	10.31	11.14	12.03	12.99	12.99		
	ቡና ሻይ እና ቅመማ ቅመም ምርታማነት										
	ቡና	ኩንታ/ሄ/ር	7.48	8.1	8.7	9.4	10.2	11.0	11.0		
	ሻይ	ኩንታ/ሄ/ር	22.7	24.29	26	27.81	29.76	31.84	31.84		
	በርበሬ	ኩንታ/ሄ/ር	18.48	19.2	20	20.8	21.6	22.5	22.5		
	ዝንጅብል	ኩንታ/ሄ/ር	40.00	40.8	41.6	42.4	43.3	44.2	44.2		
	አብሽ	ኩንታ/ሄ/ር	12.70	13.2	13.7	14.3	14.9	15.5	15.5		
	ኮረሪማ	ኩንታ/ሄ/ር	5.00	5.4	5.7	6.1	6.4	6.8	6.8		
	ዕርድና	ኩንታል/ሄ/ር	35.00	37.1	39.3	41.7	44.2	46.8	46.8		

የውጤት እርከኖች	አመልካቾች	መለኪያ	መነሻ (2007)	ዓመታዊ ግብ					መድረሻ (2012)	የውጤት ማረጋገጫ መንገዶች	ወሳኝ ታሳቢዎች
				2008	2009	2010	2011	2012			
	አዝመድ	ኩንታል/ሄ/ር	11.00	11.7	12.4	13.1	14	14.9	14.9		
	ዋና ዋና የአትክልት ፍራፍሬና ስራስር ሰብሎች ምርታማነት										
	አማካይ የዋና ዋና አትክልትና ፍራፍሬ ሰብሎች ምርታማነት	ኩንታል/ሄ/ር	111.9	121.4	131.8	143.0	155.2	168.5	168.5		
	ቀይ ሽንኩርት	ኩንታል/ሄ/ር	105	115.5	127.05	139.76	153.73	169.1	169.10		
	ቲማቲም	ኩንታል/ሄ/ር	87	94.83	103.36	112.67	122.81	133.86	133.86		
	ቃሪያ	ኩንታል/ሄ/ር	85	91.8	99.14	107.08	115.64	124.89	124.89		
	ጥ/ጎመን	ኩንታል/ሄ/ር	82	88.56	95.64	103.3	111.56	120.48	120.48		
	የአበሻ ጎመን	ኩንታል/ሄ/ር	106	114.48	123.64	133.53	144.21	155.75	155.75		
	ነጭ ሽንኩርት	ኩንታል/ሄ/ር	100	108	116.64	125.97	136.05	146.93	146.93		
	ማንጎ	ኩንታል/ሄ/ር	65	70.2	75.82	81.88	88.43	95.51	95.51		
	ሙዝ	ኩንታል/ሄ/ር	83	89.64	96.81	104.56	112.92	121.95	121.95		
	አጮዶ	ኩንታል/ሄ/ር	52	56.16	60.65	65.51	70.75	76.41	76.41		
	ሲትረስ	ኩንታል/ሄ/ር	173	186.84	201.79	217.93	235.36	254.19	254.19		
	ፓፓያ	ኩንታል/ሄ/ር	155	167.4	180.79	195.26	210.88	227.75	227.75		
	ድንች	ኩንታል/ሄ/ር	100.8	110.88	121.97	134.16	147.58	162.34	162.34		
	ስኳር ድንች	ኩንታል/ሄ/ር	179.6	193.97	209.49	226.24	244.34	263.89	263.89		
	ካሮት	ኩንታል/ሄ/ር	126.7	136.836	147.7829	159.6055	172.374	186.163 9	186.16		
	ጎደሬ	ኩንታል/ሄ/ር	178.7	196.57	216.227	237.8497	261.6347	287.798 1	287.80		
	የእማወራ ቤተሰብ ኃላፊዎች አማካኝ የሰብል ምርታማነት ማሳደግ	ኩንታል/ሄ/ር	19.00	21.85	25.13	28.9	33.23	38.22	38.22		
ግብ 1.2.1: የኤክስቴንሽን ምክር አገልግሎት ሽፋን ማሳደግ											
ያደገ የግብርና ኤክስቴንሽን አገልግሎት ሽፋን	የኤክስቴንሽን ምክር አገልግሎት ያገኙ አርሶ አደር ብዛት	ሺህ ቁጥር	15,200	15,791	16,406	17,038	17,692	18,237	18,237	የግብርና ሚ/ር ሪፖርት	የተጠናከረ የሰው ሀይል አቅርቦት መኖርና የባለሙያ
	አርሶ አደር	በሺ ቁጥር	14,014	14,549	15,105	15,685	16,287	16,776	16,776		
	አባዎራ	በሺ ቁጥር	8,343	8,594	8,852	9,118	9,392	9,674	9,674		

የውጤት እርከኖች	አመልካቾች	መለኪያ	መነሻ (2007)	ዓመታዊ ግብ					መድረሻ (2012)	የውጤት ማረጋገጫ መንገዶች	ወሳኝ ታሳቢዎች
				2008	2009	2010	2011	2012			
	እማወራ	በሺ ቁጥር	4,253	4,466	4,689	4,924	5,170	5,325	5,325		ፍልሰት አለመኖር
	ወጣቶች	በሺ ቁጥር	1,418	1,489	1,564	1,643	1,725	1,777	1,777		
	ባለትዳር ሴቶች	በሺ ቁጥር	4171	4297	4426	4559	4696	4837	4837		
	አርብቶ አደር	በሺ ቁጥር	690	718	755	794	826	858	858		
	አባወራ	በሺ ቁጥር	414	427	449	472	487	502	502		
	እማወራ	በሺ ቁጥር	207	218	229	241	254	267	267		
	ወጣቶች	በሺ ቁጥር	69	73	77	81	85	89	89		
	ባለትዳር ሴቶች	በሺ ቁጥር	207	214	225	236	244	259	259		
	ከፊል አርብቶ አደር	በሺ ቁጥር	450	468	487	507	527	547	547		
	አባወራ	በሺ ቁጥር	270	278	287	296	305	314	314		
	እማወራ	በሺ ቁጥር	135	142	149	157	165	173	173		
	ወጣቶች	በሺ ቁጥር	45	48	51	54	57	60	60		
	ባለትዳር ሴቶች	በሺ ቁጥር	135	139	144	148	152	157	157		
	በምርምር የቀረቡ የእጽዋት ቴክኖሎጂ ብዛት	በቴክኖሎጂ ጂ ቁጥር	64	60	69	80	79	86	374		
1.2.2 የግብርና ግብዓት አጠቃቀም ማሳደግ											
ያደገ የግብርና ምርት ግብዓት አጠቃቀም	ጥቅም ላይ የዋለ ምርጥ ዘር	በሺህ ኩንታል	1,874	2,617	2,795	3,052	3,296	3,560	3,560	የግብርና ሚ/ር ሪፖርት/ ማ.ሰ.ኤ ሪፖርት	
	በአባወራ ጥቅም ላይ የዋለ ምርጥ ዘር	በሺህ ኩንታል		2,015	2,153	2,350	2,538	2,741	2,741		
	በእማወራ ጥቅም ላይ የዋለ ምርጥ ዘር	በሺህ ኩንታል		602	642	702	758	819	819		
	ጥቅም ላይ የዋለ ሰው ሰራሽ ማዳበሪያ	ሜ/ቶን	1,025,231	1,179,016	1,355,868	1,559,248	1,793,135	2,062,106	2,062,106		

የውጤት እርከኖች	አመልካቾች	መለኪያ	መነሻ (2007)	ዓመታዊ ግብ					መድረሻ (2012)	የውጤት ማረጋገጫ መንገዶች	ወሳኝ ታሳቢዎች	
				2008	2009	2010	2011	2012				
	በአባዎራ ጥቅም ላይ የዋለ ሰው ስራሽ ማዳበሪያ	ሜ/ቶን	789,428	907,842	1,044,018	1,200,620	1,380,714	1,587,821	1,587,821			
	በእማወራ ጥቅም ላይ የዋለ ሰው ስራሽ ማዳበሪያ	ሜ/ቶን	235,803	271,173	311,850	358,627	412,421	474,284	474,284			
1.2.3 የግብርና ሜካናይዜሽን ማስፋፋት												
የተስፋፋ የግብርና ሜካናይዜሽን	ማሳ ማዘጋጃ መሳሪያዎች	በቁጥር	77,000	100,160	109,200	103,210	147,470	171,920	708,960	የግብርና ሚኒስቴር ሪፖርት	በቂ እና ተስማሚ ቴክኖሎጂ አቅርቦት መኖር	
	ዘር መዝሪያ እና ተከላ መሳሪያዎች	በቁጥር	2,000	9,270	9,240	7,295	7,350	7,405	42,560			
	ሰብል ጥበቃ/እንክብካቤ መሳሪያዎች	በቁጥር	600	1,015	2,120	6,225	9,825	12,925	32,710			
	ማጨጃና መውቂያ	በቁጥር	1,800	8,968	10,790	11,486	12,086	12,386	57,516			
	ምርት ማከማቻ ቴክኖሎጂዎች	በቁጥር	-	30,310	60,310	16,210	31,210	36,210	174,250			
	ምርት እሴት መጨመሪያ	በቁጥር	100	10,450	16,350	22,200	28,050	33,950	111,100			
	የሀይል ምንጭ	በቁጥር	13,000	196,429	245,566	204,582	274,047	313,352	1,246,976			
ግብ 1.3 የኅብረት ስራ ማህበራት ልማት												
የተደራጀና የተጠናከረ የኅብረት ስራ ማህበራት	የመሰረታዊ ኅብረት ስራ ማህበራት ብዛት	በቁጥር	65,341	2,000	1,500	1,000	500		5,000	የግብርና ሚ/ር ሪፖርት	የተመቻቸ ገበያና የፋይናንስ አቅርቦት መኖር የተሟላ የመሰረተ ልማት አቅርቦት (መንገድ፣ ኤሌክትሪክ፣ ኢንፎርሜሽን)	
	የዩኒየን ማህበራት ብዛት	በቁጥር	330	5	3	2			10			
	የመሰረታዊ ማህበራት አባላት ብዛት	በቁጥር	10,225,423	2,378,671	2,378,671	2,078,671	2,239,955	1,378,669	10,454,637			
	ወንድ	በቁጥር	7,738,793	105,186	705,186	705,186	953,771	131,908	2,601,237			
	ሴት	በቁጥር	2,486,630	2,273,485	1,673,485	1,373,485	1,286,184	1,246,761	7,853,400			

የውጤት እርከኖች	አመልካቾች	መለኪያ	መነሻ (2007)	ዓመታዊ ግብ					መድረሻ (2012)	የውጤት ማረጋገጫ መንገዶች	ወሳኝ ታሳቢዎች
				2008	2009	2010	2011	2012			
	ያደገ የሴቶች አባላት ተሳትፎ	%	28	33	38	43	48	50	50		ቴክኖሎጂ... ...)
	ያደገ የወጣት አባላት ተሳትፎ	%	20	22	24	26	28	30	30		
	የዩኒቤን አባል መሰረታዊ ማህበራት ብዛት	በቁጥር	8,932	11,300	11,300	11,300	11,300	11,298	56,498		
	የማህበራት ካፒታል መጠን	ቢሊዩን ብር	11.48	2.09	2.31	2.07	2.89	2.97	12.33		
	የመሠረታዊ የህብረት ሥራ ማህበራት	ቢሊዩን ብር	9.25	1.44	1.53	1.69	1.86	1.94	8.47		
	የህብረት ሥራ ማህበራት ዩኒየኖች	ቢሊዩን ብር	2.22	0.64	0.79	0.37	1.03	1.03	3.86		
	የህብረት ስራ ፌዴሬሽኖች	ቢሊዩን ብር							2.5		
	የአገር ውስጥ የግብይት ድርሻ	በ %	18	20	22	24	26	30	30		
	የኤክስፖርት ግብይት ድርሻ	በ %	7	12	17	22	27	40	40		
	የተቋቋሙ አነስተኛ እና መካከለኛ አግሮ ኢንዱስትሪ ብዛት	በቁጥር	105	1113	1113	1113	1113	1113	5565		
	የአባላት የቁጠባ መጠን	ቢሊዩን ብር	5.5	1.5	1.5	2	2	3	10		
ግብ 1.4 የግብርና ኢንቨስትመንት ማሳደግ											
1.4.1፡ ሆርቲካልቸር ኤክስፖርት ማሳደግ											
ያደገ የሆርቲካልቸር ኤክስፖርት	አበባ የነባር ማስፋፊያ	ሄ/ር	1,672.90	1,871.90	2,066.90	2,230.40	2,355.40	2,466.40	2,466.40	የግብርና ሚ/ር/ማ .ሰ.ኤ ሪፖርት	
	የነባር አበባ ምርትና ማስፋፊያ ስራዎች በአከባቢና በማህበረሰቡ ላይ ያስከተሉት ተጽእኖ ካለ በጥናት በማካሄድ የማስተካከያ እርምጃ ለመውሰድ የመፈትሄ አቅጣጫ ሪፖርት ማስቀመጥ	ጥናትና ሪፖርት በቁጥር		2.00	2.00	2.00	2.00	2.00	10.00		

የውጤት እርከኖች	አመልካቾች	መለኪያ	መነሻ (2007)	ዓመታዊ ግብ					መድረሻ (2012)	የውጤት ማረጋገጫ መንገዶች	ወሳኝ ታሳቢዎች
				2008	2009	2010	2011	2012			
	አበባ አዲስ ልማት	ሄ/ር	0	100	200	350	450	600	600		
	አዲስ የአበባ ምርት ልማት መሬቶች በአካባቢና በማህበረሰቡ ላይ ሊያስከትል የሚችለውን ተጽእኖ ለማስወገድ የአካባቢ ተጽእኖ ግምገማ በማካሄድ መምረጥ	በቁጥር		1	1	1	1	1	5		
	አትክልት	ሄ/ር	1,443.4	1,795.7	2,045.7	2,154.5	2,207.4	2,325.4	2,325.4		
	ፍራፍሬ	ሄ/ር	10,783.2	10,944.8	11,044.8	11,134.8	11,209.8	11,314.8	11,314.8		
	ኸርብስ	ሄ/ር	138.4	169.8	220.1	272.5	372.9	447.3	447.3		
	የከት ፍላወር	ሺ ቶን	64.38	81.24	85.34	95.54	103.94	110.63	110.63		
	ከቲንግ	ሚል.ዘንግ	464.35	492.25	523.25	556.2	567.7	567.7	567.7		
	አትክልት	ሺ ቶን	130	133.19	137.3	138.64	139.83	142.67	142.67		
	ፍራፍሬ	ሺ ቶን	49.94	82.84	83.53	84.17	84.71	85.44	85.44		
	ኸርብስ	ሺ ቶን	1.46	2.11	2.52	2.94	3.74	4.34	4.34		
	ከት ፍላወር	በሚሊዮን ዶላር	248.52	313.57	329.43	368.77	401.19	427.01	427.01		
	የቅንጥብ አበባ	በሚሊዮን ዶላር	23.22	24.61	26.16	27.81	28.39	28.39	28.39		
	አትክልት	በሚሊዮን ዶላር	51.15	60.1	65.9	68.1	70.2	75.8	75.8		
	ፍራፍሬ	በሚሊዮን ዶላር	8.54	28.03	28.44	28.85	29.24	29.66	29.66		
	ኸርብስ	በሚሊዮን ዶላር	6.42	8.8	10.2	11.7	14.5	16.6	16.6		
1.4.2 : መካከለኛና ሰፋፊ ኮሜርሻል እርሻዎችን ማስፋፋት											
ያደገ የግብርና ኢንቨስትመንት መሬት	ለባለሀብት የተላለፈ መሬት መጠን	በሺ ሄክታር	2430	2540	2661	2794.1	2940.5	3101.6	3101.6	ማዕከላዊ ስታትስቲክስ.ኤጀንሲና ግብርና	ግልፅና ተጠያቂነት ያለው አሰራር መኖር
	የለማ መሬት	በሺ ሄክታር	858	1099.7	1299.5	1538.6	1824.3	2166.2	2166		
ያደገ	ምርታማነት	ቶን/ሄ/ር	2.3	2.4	2.5	2.53	2.6	2.67	2.67		

የውጤት እርከኖች	አመልካቾች	መለኪያ	መነሻ (2007)	ዓመታዊ ግብ					መድረሻ (2012)	የውጤት ማረጋገጫ መንገዶች	ወሳኝ ታሳቢዎች
				2008	2009	2010	2011	2012			
ምርታማነት	ቃጫ ሰብል	ቶን/ሄር								ሚ/ር ሪፖርት	
	ጥጥ(በመስኖ)	ቶን/ሄር	3	3.1	3.2	3.3	3.4	3.5	3.5		
	ጥጥ(በዝናብ)	ቶን/ሄር	2.5	2.6	2.7	2.8	2.8	2.9	2.9		
	አንቂ ሰብል	ቶን/ሄር									
	ሻይ	ቶን/ሄር	3	3	3	3	3	3	3		
	ቡና	ቶን/ሄር	0.7	0.8	0.9	0.9	0.9	0.9	0.9		
	የቅባት እህል	ቶን/ሄር									
	ሰሊጥ	ቶን/ሄር	1.3	1.3	1.3	1.3	1.3	1.3	1.3		
	ጥራጥሬ የምግብ ሰብሎች	ቶን/ሄር									
	አኩሪ አተር	ቶን/ሄር	2.2	2.3	2.3	2.4	2.5	2.6	2.6		
	ቦሎቂ	ቶን/ሄር	1.9	2	2.1	2.2	2.3	2.4	2.4		
	የአገዳ ምግብ ሰብሎች	ቶን/ሄር									
	ማሽላ	ቶን/ሄር	2.6	2.7	2.8	2.9	3	3.1	3.1		
	በቆሎ	ቶን/ሄር	3.3	3.4	3.5	3.6	3.7	3.8	3.8		
	የብርእ ምግብ ሰብሎች	ቶን/ሄር									
	ሩዝ	ቶን/ሄር	2.6	2.7	2.8	2.9	3	3.1	3.1		
	ስንዴ	ቶን/ሄር	2.7	2.8	2.9	3	3.1	3.2	3.2		
ያደገ ምርት	ጠቅላላ ምርት	በሺህ ቶን	1,703	2,342	2,894	3,149	3,919	4,684	4,683		
	ቃጫ ሰብል	ቶን	216,320	268,498	332,895	412,311	507,463	627,443	627,443		
	ጥጥ(በመስኖ)	ቶን	183,597	227,660	282,005	348,981	431,468	532,992	532,992		
	ጥጥ(በዝናብ)	ቶን	32,723	40,838	50,890	63,330	75,995	94,452	94,452		
	አንቂ ሰብል	ቶን	102,891	123,469	146,172	156,613	168,201	181,118	181,118		
	ሻይ	ቶን	14,493	17,392	20,868	25,044	30,053	36,063	36,063		
	ቡና	ቶን	88,398	106,077	125,304	131,569	138,148	145,055	145,055		
	የቅባት እህል	ቶን	373,037	446,085	535,302	642,362	770,835	925,001	925,001		
	ሰሊጥ	ቶን	373,037	446,085	535,302	642,362	770,835	925,001	925,001		
	ጥራጥሬ የምግብ ሰብሎች	ቶን	89,384	89,362	136,820	171,530	214,651	268,161	268,161		
	አኩሪ አተር	ቶን	63,176	56,258	95,109	119,093	148,867	185,785	185,785		
	ቦሎቂ	ቶን	26,208	33,104	41,711	52,437	65,785	82,376	82,376		
	የአገዳ ምግብ ሰብሎች	ቶን	653,621	811,234	1,005,747	1,249,216	1,631,204	1,905,201	1,905,201		
	ማሽላ	ቶን	318,740	397,200	494,293	614,335	852,621	945,650	945,650		
	በቆሎ	ቶን	334,881	414,034	511,454	634,881	778,584	959,552	959,552		
	የብርእ ምግብ ሰብሎች	ቶን	99,827	119,792	143,751	172,501	207,000	248,400	248,400		

የውጤት እርከኖች	አመልካቾች	መለኪያ	መነሻ (2007)	ዓመታዊ ግብ					መድረሻ (2012)	የውጤት ማረጋገጫ መንገዶች	ወሳኝ ታሳቢዎች
				2008	2009	2010	2011	2012			
	ሩዝ	ቶን	8,871	11,055	13,757	17,097	21,222	26,315	26,315		
	ስንዴ	ቶን	260,320	323,954	402,629	499,815	619,771	767,716	767,716		
ግብ 1.5: የዕዕዋት ጤናና ጥራት ቁጥጥር ማሳደግ										የግብርና ሚ/ር ሪፖርት	
ያደገ የዕዕዋት ጤናና ጥራት ቁጥጥር	በተባዮች ጥቃት ምክንያት ከ20-30% የሚደርሰውን የምርት ቅነሳ ወደ 10% በመቀነስ ምርትና ምርታማነትን ማሳደግ	%	30	25	20	15	10	10	10		
	ወደ ውጭ ከሚላክ ምርት በኪራንቲን ተባዮችና በፀረ ተባይ ቅሪት ምክንያት ተቀባይነት የሚያጣ ምርት እንዳይኖር ማድረግ	%	98.7	98.8	98.9	99.2	99.5	100	100		
	ሙሉ በሙሉ የጥራት ቁጥጥር በሚደረግበት በመደበኛው የዘር ስርዓት ለአርሶ አደሩ የሚቀርበው ዘር ጥራቱ 95% ማድረስ	%	0	80	85	90	92	95	95		
	በጥራቱ የተገለፀ (QDS)የዘር ስርዓት ለአርሶ አደሩ የሚቀርበው ዘር ጥራቱ 70% ማድረስ	%	0	55	60	65	70	75	75		
ግብ 1.6 ውጤታማ የግብርና ዘዴዎችን በመጠቀም ለአየር ንብረት ለውጥ የማይበገር ግብርና ልማት ማረጋገጥ											
ያደገ በሜካናይዜሽን የታረሰ የመሬት ስፋትና የቀነሰ የካርቦን ልቀት	በአነስተኛ ሜካናይዜሽን አስተራረስ ዘይቤ የታረሰ እርሻ መሬት መጠን	ሄ/ር		109,917	109,917	109,917	109,917	109,917	549,585	የግብርና ሚ/ር ሪፖርት	
	በአነስተኛ ሜካናይዜሽን አስተራረስ ዘይቤ ተጠቃሚ ሆኑ በቤተሰቦች	ቁጥር		880,000	880,000	880,000	880,000	880,000	4,400,000		
	በአነስተኛ ሜካናይዜሽን ከታረሰ መሬት የቀነሰ ካርቦን	ሚ/ሜ/ቶን		0.75	0.75	0.75	0.75	0.75	3.75		
	በዘመናዊ መካናይዜሽን አስተራረስ የለማ መሬት መጠን	ሄ/ር		3,847	3,847	3,847	3,847	3,847	3,847		

የውጤት እርከኖች	አመልካቾች	መለኪያ	መነሻ (2007)	ዓመታዊ ግብ					መድረሻ (2012)	የውጤት ማረጋገጫ መንገዶች	ወሳኝ ታሳቢዎች
				2008	2009	2010	2011	2012			
	በዘመናዊ መካናይዜሽን አስተራረስ ተጠቃሚ ሆኑ ቤተሰቦች	ቁጥር		439,667	439,667	439,667	439,667	439,667	2,198,335		
	በዘመናዊ ሜካናይዜሽን ከታረሰ መሬት የቀነሰ ካርቦን መጠን	ሚ/ሜ/ቶን		0.39	0.39	0.39	0.39	0.39	1.95		
	በባዮ ማዳበሪያ የለማ የጥራጥሬ መሬት ስፋት	በሺህ ሄክታር		20	30	50	70	90	90.00		
	ሰብል በማፈራረቅ የለማ መሬት መጠን	በሺህ ሄክታር		238.84	260.55	282.26	303.98	325.69	325.69		
	ዝቅተኛ የካርቦን ጋዞች ልቀት ያላቸዉ ቴክኖሎጂዎችና ምርት ጨማሪ አሰራሮች የተተገበረበት እርሻ ማሳዎች ባለቤት ቤተሰቦች	በቁጥር		880,000	880,000	880,000	880,000	880,000	4,400,000		
	ዝቅተኛ የካርቦን ጋዞች ልቀት ያላቸዉ ቴክኖሎጂዎችና ምርት ጨማሪ አሰራሮች የተተገበረበት እርሻ ማሳዎች አማካኝነት የቀነሰ የመቀት አማቂ ጋዝ ልቀት	ሚ/ሜ/ቶን		4.49	4.49	4.49	4.49	4.49	22.43		
ስትራቴጅክ ግብ 2፡ የተፈጥሮ ሀብት ልማትና ጥበቃ፡ የተፈጥሮ ሃብት መራቆትን መቀነስና ምርታማነቱን ማሻሻል											
ግብ 2.1፡ የገጠር መሬት አስተዳደር፣ አጠቃቀምና አያያዝ ስርአት መገንባት											
የተዘረጋ የዘለቂ የመሬት አስተዳደር ስርአት	የገጠር መሬት አስተዳደርና መረጃ ሥርዓት የተዘረጋላቸው ወረዳዎች ብዛት	በቁጥር	74	50	70	85	90	64	359	የግብርና ሚ/ር ሪፖርት	የህብረተሰቡና የልማት አጋሮች ሙሉ ተሳትፎ
	የሁለተኛ ደረጃ የገጠር መሬት የይዞታ ማረጋገጫ ያገኙ ተጠቃሚዎች ብዛት	በሚሊዮን ቁጥር	0.33	1.1	1.4	1.6	1.8	1.3	7.2		
	አባወራ	በሚሊዮን ቁጥር	0.26	0.88	1.12	1.28	1.44	1.04	5.76		
	እማወራ	በሚሊዮን	0.07	0.22	0.28	0.32	0.36	0.26	1.44		

የውጤት እርከኖች	አመልካቾች	መለኪያ	መነሻ (2007)	ዓመታዊ ግብ					መድረሻ (2012)	የውጤት ማረጋገጫ መንገዶች	ወሳኝ ታሳቢዎች
				2008	2009	2010	2011	2012			
		ቁጥር									
	የሁለተኛ ደረጃ የገጠር መሬት የይዞታ ማረጋገጫ የተሰጠ ማሳ ብዛት	በሚሊዮን ቁጥር	1.2	4.4	5.8	6.4	6.8	5.2	28.6		
የተዘጋጀና የተተገበረ ዘላቂ የመሬት አጠቃቀምና አደያዝ እቅድ	የተዘጋጀ አገራዊ የገጠር መሬት አጠቃቀም መሪ ዕቅድ	ዝግጅት በመቶኛ	0	5	15	50	100	0	100	የግብርና ሚ/ር ሪፖርት	የህብረተሰቡና የልማት አጋሮች ሙሉ ተሳትፎ
	የተዘጋጀ አገራዊ የገጠር መሬት አጠቃቀም መሪ ዕቅድ ትግበራ	በመቶኛ	0	0	0	0	0	10	10		
	ክልላዊ የገጠር መሬት አጠቃቀም መሪ ዕቅድ ያዘጋጁ ክልሎች ብዛት	በቁጥር	0	0	0	4	3	2	9		
	ክልላዊ የገጠር መሬት አጠቃቀም መሪ ዕቅድ መተግበር የጀመሩ ክልሎች ብዛት	በቁጥር	0	0	0	0	4	3	7		
	የገጠር መሬት አጠቃቀም መሪ ዕቅድ ያዘጋጁ ወረዳዎች ብዛት	በቁጥር	0	50	75	110	125	96	456		
	የገጠር መሬት አጠቃቀም መሪ ዕቅድ መተግበር የጀመሩ ወረዳዎች ብዛት	በቁጥር	0	0	50	50	90	130	300		
	አሳታፊ የገጠር መሬት አጠቃቀም ዕቅድ ያዘጋጁ ቀበሌዎች ብዛት	በቁጥር	458	652	1304	1630	1630	1305	6521		
	አሳታፊ የገጠር መሬት አጠቃቀም ዕቅድ መተግበር የጀመሩ ቀበሌዎች ብዛት	በቁጥር	0	320	456	912	1141	1141	3970		
ግብ 2.1.1: የገጠር መሬት አስተዳደርና አጠቃቀምና እቅድ ግንባታ ማካሄድ											
የተገነባ እቅድ	በገጠር መሬት አስተዳደርና አጠቃቀም የሰለጠኑ ባለሙያዎች ብዛት	በቁጥር		2000	3000	3000	1500	1125	10625	የግብርና ሚ/ር ሪፖርት	
	ወንድ	በቁጥር		1400	2100	2100	1050	788	7438		
	ሴቶች	በቁጥር		600	900	900	450	338	3188		

የውጤት እርከኖች	አመልካቾች	መለኪያ	መነሻ (2007)	ዓመታዊ ግብ					መድረሻ (2012)	የውጤት ማረጋገጫ መንገዶች	ወሳኝ ታሳቢዎች
				2008	2009	2010	2011	2012			
	በገጠር መሬት አስተዳደርና አጠቃቀም የሰለጠኑ አርሶና አርብቶ አደሮች ብዛት	በቁጥር		12000	17000	19500	20000	17600	86100		
	ወንድ	በቁጥር		8,400	11,900	13,650	14,000	12,320	60,270		
	ሴቶች	በቁጥር		3,600	5,100	5,850	6,000	5,280	25,830		
ግብ 2.2: የተፋሰስ ልማት ስራዎችን በማስፋፋት የግብርና ልማት ዘላቂነትን ማረጋገጥ											
የተፈጥሮ ሀብት ልማት አያያዝና አጠቃቀም መጠናከርና መስፋፋት	የልማት ዕቅድ የተዘጋጀላቸው ማህበረሰብ ተፋሰሶች	በቁጥር	60460	5803	6233	6706	7226	7285	33253	የግብርና ሚ/ር ሪፖርት	የተስተካከለ የአየር ንብረት የህብረተሰቡና የልማት አጋሮች ሙሉ ተሳትፎ
	ከንክኪ ነፃ የተደረገና ተከልለው እንዲያገኙ የሚደረጉ አካባቢዎች	በሺህ ሄክታር	1,737	1,812	1,993	2,192	2,411	2,390	10,798		
	የተለያዩ የፊዚካል የአፈርና ውሃ ጥበቃ ሥራዎች የተካሄደባቸው የማህበረሰብ ተፋሰሶች	በሺህ ሄክታር	20170	1062	1168	1284	1412	2134	7060		
	እንስሳትን አስሮ መመገብ ሙሉ ለሙሉ ተግባራዊ ያደረጉ ወረዳዎች ቁጥር እድገት	በመቶኛ	NA	10	15	25	35	60	60		
	በተለያዩ የፊዚካልና ስነ ህይወታዊ የአፈርና ውሃ ጥበቃ ሥራዎች ጥገናና እድሳት የተደረገላቸው የማህበረሰብ ተፋሰሶች	በሺህ ሄክታር	-	250	650	1,002	1,300	1,523	4,725		
	በስነ ህይወታዊ ዘዴዎች የተሸፈኑ የማህበረሰብ ተፋሰሶች ስፋት	በሺህ ሄክታር	17,009	956	1,051	1,155	1,270	1,443	5,875		
	የተሰራጨ ዘርፈ ብዙ ጥቅም ዛፍ ዘር መጠን	ኩንታል	27,197	1,268	1,394	1,533	1,686	1,854	7,735		
	የተሰራጨ የዛፍ ችግኝ ብዛት	ሚሊዮን ቁጥር	0	5.6	6.2	6.8	7.5	8.2	34.3		
	ያገገመውን መሬት	በሺህ	NA	150	200	300	350	510	1510		

የውጤት እርከኖች	አመልካቾች	መለኪያ	መነሻ (2007)	ዓመታዊ ግብ					መድረሻ (2012)	የውጤት ማረጋገጫ መንገዶች	ወሳኝ ታሳቢዎች
				2008	2009	2010	2011	2012			
	በማልማት ተጠቃሚ የሆኑ ወጣቶችና ሴቶች ብዛት (በሺ ቁጥር)	ቁጥር									
ግብ 2.3: የውሃ ሃብት አያያዝና አጠቃቀምን ማሻሻል											
የውሃ ሀብት አያያዝና አጠቃቀም መጠናከርና መስፋፋት	አዳዲስ የአነስተኛ መስኖ ልማትን በማጠናከርና በማስፋፋት በዘመናዊ መስኖ ግንባታ የተካሄደበት መሬት ስፋት		2344.76	286	314	345	380	418	1743	የግብርና ሚ/ር ሪፖርት	የህብረተሰቡና የልማት አጋሮች ሙሉ ተሳትፎ
	አዳዲስ የአነስተኛ መስኖ ልማትን በማጠናከርና በማስፋፋት፣ በ climate smart agriculture የታገዘና በዘመናዊ መስኖ ግንባታ የተካሄደበት መሬት የተቀነሰ ሙቀት አማቂ ጋዝ	ሚ/ሜ/ቶን				1.77		1.77	3.54		
	አዳዲስ የአነስተኛ መስኖ ልማትን በማጠናከርና በማስፋፋት በዘመናዊ መስኖ ግንባታ የተካሄደበት መሬት ስፋት ከጠቅላላ የታረሰ መሬት ድርሻ	በመቶኛ	18	20	22.5	25.3	28.1	30			
	በነባር የአነስተኛ መስኖ ልማት ላይ የተለያዩ ማሻሻያና ጥገና የተደረገበት መሬት ስፋት	በሺ ሄክታር	853.1	211	396	405	220	260	1492		
	የተለያዩ የውሃ አማራጮችን በመጠቀም በተለያዩ የባለድርሻ አካላት የተገነቡ የመስኖ አወታሮች	በሺ ቁጥር	11.73	1.43	1.57	1.73	1.9	2.09	8.72		
	ቢያንስ አንድ የውሃ አማራጭ እንዲኖራቸው የተደረጉ አርሶ/ከፊል አርሶ አደር ብዛት	በሺ በቁጥር	2,600	3,900	5,200	6,500	9,100	10,400	10,400		
	አባወራ	በሺ	2,002								

የውጤት እርከኖች	አመልካቾች	መለኪያ	መነሻ (2007)	ዓመታዊ ግብ					መድረሻ (2012)	የውጤት ማረጋገጫ መንገዶች	ወሳኝ ታሳቢዎች
				2008	2009	2010	2011	2012			
		በቁጥር		3,003	4,004	5,005	7,007	8,008	8,008		
	እማወራ	በሺ በቁጥር	598	897	1,196	1,495	2,093	2,392	2,392		
	ብያንስ አንድ የውሃ አማራጭ ያላቸው አነስተኛ ይዞታ አርሶ አደሮች	በመቶኛ	20	30	40	50	70	80	80		
	በዘመናዊ የመስኖ እርሻ ሙሉ ፓኪጅ ተግባራዊ ያደረጉ ተጠቃሚዎች	በመቶኛ	NA	10	20	30	40	50	50		
	አባወራ	በመቶኛ	NA	7.7	15.4	23.1	30.8	38.5	38.5		
	እማወራ	በመቶኛ	NA	2.3	4.6	6.9	9.2	11.5	11.5		
ግብ 2.4: ለአየር ንብረት ለውጥ የማይበገር አረንጓዴ ኢኮኖሚ ግንባታን ለማረጋገጥ ምቹ መደላድል መፍጠርና የአየር ንብረት ለውጥ ተፅዕኖዎችን መቀነስና መቋቋም ማስቻል											
ከአየር ንብረት ለውጥ ጋር የማስተሳሰቢያና ማጣጣሚያ ስርዓትን መጠናከር የሚያስችሉ ስራዎች በተፋሰስ ልማት ማስፋት	የተለያዩ የስነ አካላዊና የስነ ህይወታዊ የአፈርና ውሃ ጥበቃ ስራዎች የተከናወነባቸውና ከሰውና ከእንስሳት ንክኪ አንዲያገግሙ የሚደረጉ ተፋሰሶች የካርቦን ይዘትን መለካት/ማጥናት	በሺ ሄክታር		1	1	1	1	1	1	የግብርና ሚ/ር ሪፖርት	
	ዝቅተኛ የካርቦን ጋዞች ልቀት ያላቸው ቴክኖሎጂዎች የተተገበረበት እርሻ ማሳዎች ብዛት	በሺ ሄክታር		0.7	1	1	1	1	4.7		
	በስነ ህይወታዊ ዘዴዎች የተሸፈኑ የማህበረሰብ ተፋሰሶች ስፋት	በሺህ ሄክታር		478,000	525,500	577,500	635,000	721,500	2,937,500		
	በስነ ህይወታዊ ዘዴዎች የተሸፈኑ የማህበረሰብ ተፋሰሶች በአመት ያገለሉት የሙቀት አማቂ ጋዝ መጠን (CO2e)	ሚልዮን ሜትሪክ ቶን		5.14	5.65	6.21	6.83	7.76	31.58		
በተፈጥሮ ሀብት	በተፈጥሮ ሀብት ልማትና ጥበቃ ላይ የሰለጠኑ	በሺ ቁጥር	3	16	17	19	21	23	96	የግብርና ሚ/ር	

የውጤት እርከኖች	አመልካቾች	መለኪያ	መነሻ (2007)	ዓመታዊ ግብ					መድረሻ (2012)	የውጤት ማረጋገጫ መንገዶች	ወሳኝ ታሳቢዎች	
				2008	2009	2010	2011	2012				
ልማት ዙርያና በለአየር ንብረት ለውጥ የማይበገር አረንጓዴ ኢኮኖሚ ስትራቴጂ የተካሄዱ የአቅም ግንባታ ፕሮግራሞች የተገነባ አቅም	ባለሙያዎች ብዛት									ሪፖርት		
	በግብርናው ሴክተር ለአየር ንብረት የማይበገር አረንጓዴ ኢኮኖሚ ስትራቴጂና አፈጻጸሙ የሰለጠኑ ባለሙያዎች ብዛት	በሺ ቁጥር	50	75	100	125	150	200	700			
	በተፈጥሮ ሀብት ልማትና ጥበቃ ላይ የሰለጠኑ አርሶአደሮች ብዛት	በሺ ቁጥር	26,171	497	546	601	661	727	3,032			
	በግብርናው ሴክተር ለአየር ንብረት የማይበገር አረንጓዴ ኢኮኖሚ ስትራቴጂና አፈጻጸሙ ላይ የሰለጠኑ አርሶአደሮች ብዛት	በሺ ቁጥር	26,171	497	546	601	661	727	3,032			
	ከማስተሰራያና ማጣጣሚያ ስልቶች ጋር የተያያዙ የፕሮጀክትና ፕሮግራም ፕሮፖዛሎች ተቀርጸው በአየር ንብረት ለውጥ ለሚያተኩሩ ፋይናንስ ተቋማት ለፋይናንስ የቀረቡ	በቁጥር		2	2	2	2	2	10			
ግብ 2.5: ዘመናዊ የአፈር ሀብት መረጃ ሥርዓት በመገንባት ተስማሚ የሆኑ አዳዲስ የአፈር ለምነት ማሻሻያ ቴክኖሎጂዎችን ማቅረብ												
የአፈር ለምነቱ የተሻሻለ መሬት	የአፈር ለምነት ካርታ የተዘጋጀላቸው ወረዳዎች	በቁጥር	400	125	125	0	0	0	250	የግብርና ሚ/ር ሪፖርት	የሀብረተሰቡና የልማት አጋሮች ሙሉ ተሳትፎ ይኖራቸዋል	
	በኖራ የታከመ አሲዳማ መሬት ስፋት	በሺ ሄክተር	5.1	26	26	26	26	26	128			
	በህያዉ ማዳበሪያ የለማ የጥራጥሬ ሰብል መሬት ስፋት	በሺ ሄክታር	11.963	20	30	50	70	90	260			
	በአይባር ቢቢም የለማ ኮትቻ መሬት ስፋት	በሺ ሄክተር	734.5	294	294	294	294	294	1469			
	አዳዲስ ማዳበሪያዎችን የተጠቀሙ አርሶ አደሮች	በሚሊዮን ቁጥር	3.75	1.65	1.76	1.87	13.3	0	18.58			
	በአርሶ አደር ማሳ የተዋወቁ	በቁጥር	40,000									

የውጤት እርከኖች	አመልካቾች	መለኪያ	መነሻ (2007)	ዓመታዊ ግብ					መድረሻ (2012)	የውጤት ማረጋገጫ መንገዶች	ወሳኝ ታሳቢዎች
				2008	2009	2010	2011	2012			
	አዳዲስ ማዳበሪያዎች (K,NPS እና NPSZn)			1,800	2,500	2,500	1,700	1,500	10,000		
	በምርምር የቀረቡ የዐፈርና ውሃ ጥበቃ ቴክኖሎጂዎች ብዛት	በቁጥር	25	28	25	31	36	35	155	የኢ.ግ.ም. ርፖርት	
ስትራቴጅክ ግብ 3: በገጠር የስራ እድል በማስፋትና የምግብ ዋስትናን በማረጋገጥ የሴቶችን ወጣቶችን ተጠቃሚነት ማስደግ፤											
ግብ 3.1: የምግብ ዋስትናን ማረጋገጥ											
የምግብ ክፍተታቸው የተሞላ ቤተሰቦች	ለአደጋ ፈጣን ምላሽ የሚውል ስትራቴጂካዊ የመጠበቂያ ምግብ ክምችት መጠን	በሜትሪክ ቶን	405,000	542,700	727,218	974,472	1,305,793	1,500,000	1,500,000	በትኩረት ወረዳዎች የሚካሄድ ጥናት	አስፈላጊውን በጀት ከለጋሽ ድርጅቶች ይገኛል
	በልማታዊ ሴራቲኔት ፕሮግራም የተሳተፈ ስር የሰደደ የምግብ ዋስትና ችግር ያለባቸው ቤተሰቦች ብዛት	ሚሊዮን ቁጥር	5.12	7.97	7.80	8.30	8.30	8.30	8.30		
	አባወራ	ሚሊዮን ቁጥር	2.56	3.99	3.90	4.15	4.15	4.15	4.15		
	እማወራ	ሚሊዮን ቁጥር	2.56	3.99	3.90	4.15	4.15	4.15	4.15		
ያደገ የሴቲኔት ተጠቃሚዎች ተመራቂ	የምግብ ዋስትናቸውን በማረጋገጥ ከሴቲኔት ፕሮግራም የተመረቁ የቤተሰብ ኃላፊዎች ብዛት	በሺህ ቁጥር	161.31	373.65	585.99	798.32	1010.66	1223	1,223	በትኩረት ወረዳዎች የሚካሄድ ጥናት	በቤተሰብ ደረጃ ጥሪት ይገነባል ለዚህም ማስፈጸሚያ በጀት ይሟላል
	አባወራ	በሺህ ቁጥር	83.8812	194.298	304.7148	415.1264	525.5432	635.96	635.96		
	እማወራ	በሺህ ቁጥር	77.4288	179.352	281.2752	383.1936	485.1168	587.04	587.04		
ያደገ የቤተሰብ ብድር ፓኬጅ ተጠቃሚ	በቤተሰብ ደረጃ የቤተሰብ ፓኬጅ ብድር በማግኘት ጥሪት የገነቡ ስር የሰደደና ጊዚያዊ የምግብ ዋስትና ችግር ያለባቸው የቤተሰብ ኃላፊዎች ብዛት	ሺህ ቁጥር	233.4	128	226.85	151.3	122.7	0	628.85	በትኩረት ወረዳዎች የሚካሄድ ጥናት	ለቤተሰብ ጥሪት ግንባታ ፓኬጅ የሚውል በጀት

የውጤት እርከኖች	አመልካቾች	መለኪያ	መነሻ (2007)	ዓመታዊ ግብ					መድረሻ (2012)	የውጤት ማረጋገጫ መንገዶች	ወሳኝ ታሳቢዎች
				2008	2009	2010	2011	2012			
	አባወራ	ሺህ ቁጥር	147.042	70.4	124.7675	83.215	67.485	0	345.8675		አቅርቦት ይሟላል
	እማወራ	ሺህ ቁጥር	86.358	57.6	102.0825	68.085	55.215	0	282.9825		
ግብ 3.2 በገጠር ለሚኖሩ የተማሩ ፤ ያልተማሩና ትምህርት ላቋረጡ ወጣቶችንና ሴቶች የስራ ዕድል በመፍጠር ተጠቃሚነታቸውን ማሰደግ											
የሥራ እድል የተፈጠረላቸው ዜጎች	የሥራ እድል የተፈጠረላቸው ሴቶችና ወጣቶች	ሺህ ቁጥር	1033	582	632	732	782	944	4705		
	ሴቶች	ሺህ ቁጥር		291	316	366	391	472	2352.5		
	ወጣቶች	ሺህ ቁጥር		291	316	366	391	472	2352.5		